

La funció de suport a la recerca de les biblioteques universitàries espanyoles

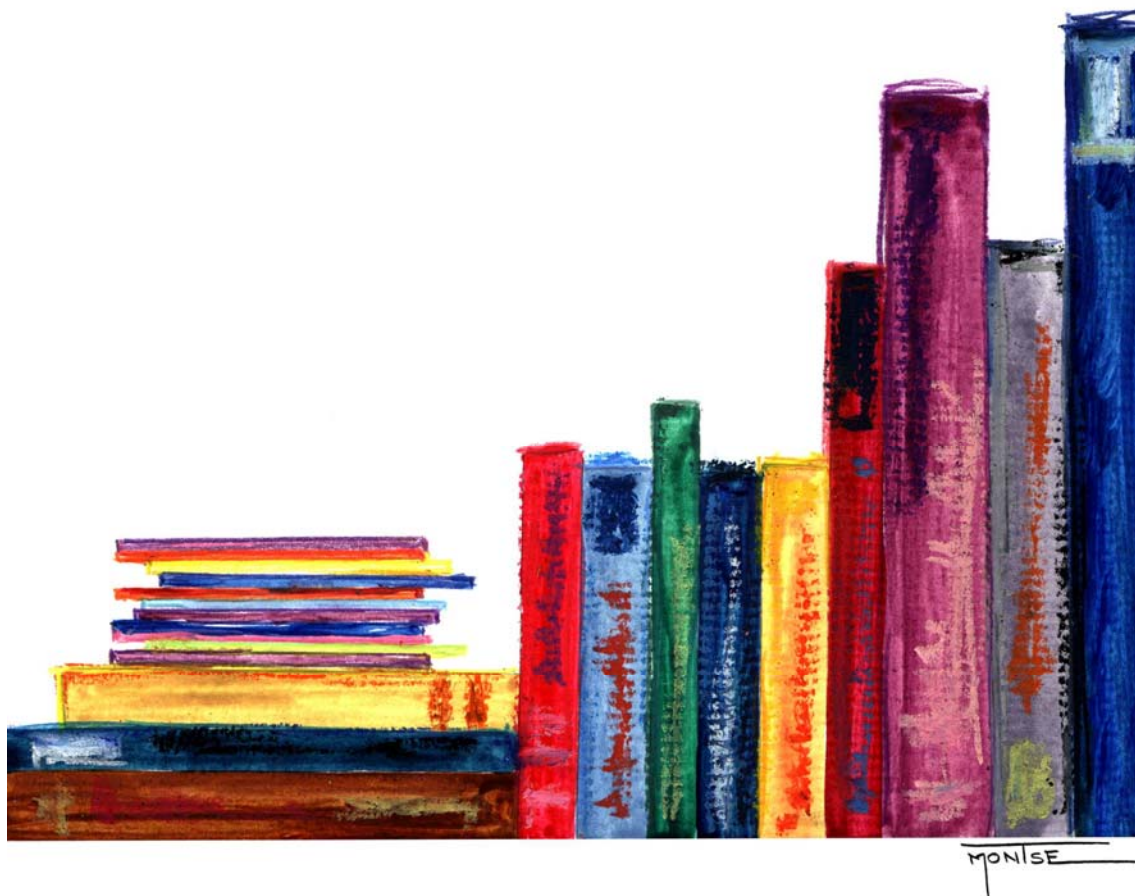
Enric Camón Luis

Aquesta tesi doctoral està subjecta a la llicència **Reconeixement- NoComercial – Compartir Igual 3.0. Espanya de Creative Commons.**

Esta tesis doctoral está sujeta a la licencia **Reconocimiento - NoComercial – Compartir Igual 3.0. España de Creative Commons.**

This doctoral thesis is licensed under the **Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 3.0. Spain License.**

La funció de suport a la recerca de les biblioteques universitàries espanyoles

Tesi doctoral que presenta Enric Camón Luis per optar al títol de doctor en Documentació per la Universitat de Barcelona

Directores: Dra. Carina Rey Martín i Dra. Núria Balagué Mola

Barcelona, maig de 2012

B Universitat de Barcelona

Departament de Biblioteconomia i Documentació

Programa de doctorat: Informació i documentació
en la Societat del Coneixement

La funció de suport a la recerca de les biblioteques universitàries espanyoles

Tesi doctoral que presenta Enric Camón Luis per optar al títol de doctor en
Documentació per la Universitat de Barcelona

Directores: Dra. Carina Rey Martín i Dra. Núria Balagué Mola

Barcelona, maig de 2012

Petita nota biogràfica

Vet aquí una vegada un noi que ja fa uns quants anys va acompanyar el seu pare a l'edifici històric de la Universitat de Barcelona. D'aquella visita recorda perfectament la sensació de la majestuositat de l'edifici i el soroll que feien unes granotes que hi deuria haver en algun estany o font del pati.

Amb el temps, aquell noi va compartir més que la infantesa amb els seus germans i germana, Bàrbara, Víctor i Héctor, i vivien feliços, però no menjaven anissos. Amb freqüència volien el pare però no podien tenir-lo perquè ell estava realitzant la seva tesi doctoral, i mentrestant la mare s'encarregava diligentment d'ells. Els temps van passar, i aquella fita va ser assolida pel pare.

Com era d'esperar, va estudiar i va anar fent amics, alguns dels quals encara són part de la seva vida. Quan va ser l'hora d'iniciar els estudis universitaris, el noi va escoltar el consell del pare, i va estudiar biblioteconomia i documentació per obtenir una feina i després poder dedicar-se a estudiar altres coses.

La vida va continuar, i va seguir formant-se i va trobar dins dels seus estudis a uns grans companys (la Maria Josep, la Marta i l'Òscar), però també tres grans professores (la Montserrat, la Carina i la Núria), que són més que això. Amb elles ha après molt, sobretot a aprendre i a pensar raonadament, i n'han sortit vincles forts que han permès aquest treball. Especialment importants són la Carina i la Núria, la Núria i la Carina, grans valedores d'aquest mortal i de la seva feina. Han estat la guia que ha anat il·luminat el camí no sempre fàcil. Ben de cor, moltes gràcies.

Llavors la vida es va veure alegrement sacsejada quan va conèixer la seva parella, la Rosa, amb qui va establir un vincle ben estret, del qual n'han nascut la Irene, la Mar i qui vingui. De veritat, de cor: us agraeixo la paciència i espero no haver-vos robat un temps massa gran. Sobretot gràcies pels moments que compartim i per la capacitat d'anar-nos adaptant.

Però la vida es va veure també truncada quan el pare va marxar, inevitablement, havent donat la darrera de les seves lliçons: ens va ensenyar a aprendre a morir. Amb aquesta tesi, ahora ya no eres el único.

Una cosa va marcar profundament aquell noi: Nicaragua. La Nicaragua sandinista el va fer conèixer a ell mateix, definir objectius i principis de vida. I amics, el va fer descobrir grans i bons amics. Mentrestant la feina el va fer trobar companys diaris que són capçaleres crítiques del dia a dia. La Mar va confiar en mi i em va ajudar a aprendre a volar, no l'oblido. L'Àlex amb el seu incondicionalisme és un company sincer, lleial i sentit. L'Aina, amb la seva tendència a deixar caure llimona a les ferides obertes, ajuda a reaccionar. La Dolors, fa posar els peus a terra i el Marcos ajuda a ser crític.

A tothom, gràcies.

Dedicat a tothom que cregui que s'ho mereix

Mejor morir de pie que vivir arrodillado.
(Dien que el Che)

Más de cien palabras, más de cien motivos
para no cortarse de un tajo las venas,
más de cien pupilas donde vernos vivos,
más de cien mentiras que valen la pena.
(Joaquín Sabina)

Sumari

Índex de figures	5
Llistat d'acrònims	9
Introducció	11
Justificació	17
Capítol 1. Objectius	19
1.1. Objectius d'anàlisi	21
1.2. Objectius de síntesi	23
1.3. Límits de la investigació	25
1.3.1. Aspectes inclosos	25
1.3.2. Aspectes exclosos	27
1.4. Hipòtesi de treball	28
Capítol 2. Metodologia	29
2.1. La tria de la metodologia	29
2.2. Les limitacions	31
2.2.1. Excepció	32
2.2.2. El posicionament de les universitats	33
2.3. El qüestionari	36
2.3.1. L'elecció del qüestionari	36
2.3.2. La motivació del qüestionari	38
2.3.3. El disseny del qüestionari.....	39
2.3.4. Aplicació del qüestionari en entorn web.....	49
2.4. Les entrevistes	50
2.4.1. L'entrevista telefònica.....	51
2.4.2. L'entrevista presencial.....	52
2.5. Subjectes d'estudi: les biblioteques universitàries	53
2.5.1. Univers i mostra de les biblioteques REBIUN.....	53
2.5.2. Univers i mostra de les biblioteques LIBER-LERU	56
2.6. Els investigadors	57
2.7. El tractament de les dades	60
2.7.1. Anàlisi estadística del qüestionari	60
2.7.2. Anàlisi de la informació obtinguda de les entrevistes	64
2.7.3. Resum del tractament de les dades.....	65
2.8. Diagrama del treball de camp	66
Capítol 3. Biblioteques, universitats i biblioteques universitàries	67

3.1. Utilització de les biblioteques	79
3.2. Cultura informacional i paradigmes conceptuals.....	84
3.3. El suport de les biblioteques universitàries a la recerca	90
3.4. La situació a nivell estatal a partir de l'anàlisi dels llocs web.....	93
3.4.1. La denominació de les biblioteques	94
3.4.2. L'adscripció orgànica de les biblioteques.....	97
3.4.3. El servei de suport a la recerca de les biblioteques.....	99
3.4.4. L'oferta de les biblioteques de les institucions millor posicionades	104
3.5. Ciència 2.0.....	107
Capítol 4. Resultats del treball de camp: dades descriptives	117
4.1. El qüestionari a les biblioteques REBIUN	118
4.1.1. El desenvolupament del qüestionari	119
4.1.2. Anàlisi de les respostes.....	121
4.1.3. Anàlisi de les dades efectuant una comparativa entre el comportament mitjà per cada opció segons titularitat	146
4.1.4. Anàlisi del comportament de la mitjana segons la titularitat de les biblioteques 168	
4.1.5. Anàlisi del comportament de les biblioteques millor posicionades al rànquing de recerca	172
4.1.6. Taula-resum dels resultats globals obtinguts per cada pregunta del qüestionari 174	
4.2. L'entrevista als directors de les biblioteques REBIUN	180
4.2.1. El desenvolupament de l'entrevista telefònica	181
4.2.2. Anàlisi de les respostes.....	181
4.2.3. El desenvolupament de l'entrevista presencial	188
4.2.4. Anàlisi de les respostes.....	189
4.3. Mapa estatal amb el treball de camp realitzat.....	192
4.4. El qüestionari a les biblioteques LIBER – LERU.....	193
4.4.1. El desenvolupament del qüestionari	195
4.4.2. Anàlisi de les respostes.....	196
4.4.3. Mapa d'Europa amb el treball de camp realitzat.....	215
4.5. Anàlisi comparativa dels resultats de les respostes de les biblioteques REBIUN i les LIBER-LERU.....	216
4.6. Resum dels comportaments observats en relació amb els serveis de suport a la recerca	224
Capítol 5. Resultats del treball de camp: l'impacte dels serveis de suport a la recerca de les biblioteques en la productivitat científica de les universitats	227
Capítol 6. Resultats del treball de camp: principals eixos de treball de les biblioteques universitàries	239

6.1. Anàlisi de les biblioteques LIBER-LERU	240
6.2. Anàlisi de les biblioteques REBIUN	245
Capítol 7. Conclusions	249
7.1. Conclusions sobre el treball de camp	249
7.1.1. Conclusions dels objectius d'anàlisi	249
7.1.2. Conclusions dels objectius de síntesi.....	255
7.2. Confirmació de la hipòtesi.....	269
7.3. Aportacions realitzades	270
7.4. Valoració personal.....	271
7.5. Línies de treball futures	273
Capítol 8. Bibliografia	275
Capítol 9. Annexos.....	285
9.1. Qüestionari a les biblioteques REBIUN.....	285
9.1.1. El qüestionari	285
9.1.2. Carta de presentació del qüestionari.....	291
9.1.3. Missatge d'activació del qüestionari.....	292
9.2. Entrevista a les biblioteques REBIUN.....	293
9.2.1. Carta de sol·licitud d'entrevista telefònica (castellà)	293
9.2.2. Carta de sol·licitud d'entrevista telefònica (català).....	294
9.2.3. Guió de l'entrevista telefònica (castellà).....	295
9.2.4. Guió de l'entrevista telefònica (català)	297
9.3. Qüestionari a les biblioteques LIBER/LERU	299
9.3.1. El qüestionari	299
9.3.2. Llistat d'institucions membres de LIBER-LERU a les quals s'ha demanat la participació en el qüestionari	305
9.3.3. Carta de presentació i activació del qüestionari.....	311
9.3.4. Carta de recordatori de funcionament del qüestionari	312

Índex de figures

Figura 1. Tècniques quantitatives i qualitatives emprades en l'estudi	30
Figura 2. Reproducció de la taula descriptiva dels elements considerats en l'índex elaborat per Buela-Casal [et al.], 2010.	36
Figura 3. Taula dels avantatges, inconvenients i actuacions a considerar en els qüestionaris electrònics, adaptat de Cea (2004)	38
Figura 4. Seqüència dels passos a seguir per assolir representativitat en l'obtenció de dades mitjançant el qüestionari.....	38
Figura 6. Correspondència entre l'objectiu a conèixer i enunciat de la pregunta del qüestionari	47
Figura 6. Univers de les biblioteques REBIUN	54
Figura 7. Mostra de les biblioteques REBIUN.....	56
Figura 8. Resum del treball de camp	65
Figura 11. Denominació del servei.....	97
Figura 12. Adscripció orgànica de les biblioteques.....	98
Figura 13. Tractament que reben els usuaris PDI per part de les biblioteques.....	100
Figura 14. Tipus de suport a la recerca per al PDI de les biblioteques de les universitats REBIUN.....	101
Figura 15. Tipus de suport a la recerca per al PDI de les biblioteques de les universitats REBIUN.....	101
Figura 16. Tipus de servei de suport a la recerca per al PDI de les biblioteques de les universitats REBIUN.....	103
Figura 17. Tipus de servei de suport a la recerca per al PDI de les biblioteques de les universitats REBIUN.....	103
Figura 18. Serveis de suport a la recerca del sistema bibliotecari de la Universidad Pablo de Olavide.	106
Figura 19. Definició de recomanacions del Consorci World Wide Web.....	109
Figura 20. Resum del comportament informacional de la generació Y i estudiants més grans i l'ús de les biblioteques i dels seus recursos	114

Figura 21. Respostes obtingudes per àrea geogràfica, nom de la institució i percentatge de resposta.....	144
Figura 22. Respostes obtingudes per tipologia de titularitat de la institució, nom de les institucions i percentatge de resposta.....	145
Figura 23. Dades identificades del resultat del treball de camp en l'entorn REBIUN.....	145
Figura 24. Comportament de la mitjana del bloc 1	168
Figura 25. Comportament de la mitjana del bloc 2, excepte la pregunta 9	169
Figura 26. Comportament de la mitjana del bloc 3	170
Figura 27. Comportament de la mitjana del bloc 4	170
Figura 28. Comportament de la mitjana del bloc 5	171
Figura 29. Mitjana de les opcions de la pregunta nou	171
Figura 30. Comportament biblioteques d'universitats de titularitat pública i les de millor posicionament	173
Figura 31. Gràfic resultat del comportament biblioteques d'universitats de titularitat pública i les de millor posicionament.....	174
Figura 32. Taula-resum dels resultats globals obtinguts per cada pregunta del qüestionari ..	179
Figura 33. Respostes obtingudes per àrea geogràfica, nom d'institució i percentatge de resposta.....	214
Figura 34. Dades identificades del resultat del treball de camp en l'entorn LIBER-LERU	214
Figura 35. Mitjana del bloc 1	218
Figura 36. Mitjana del bloc 2, excepte pregunta 9.....	219
Figura 37. Mitjana del bloc 3.....	220
Figura 38. Mitjana del bloc 4	221
Figura 39. Mitjana del bloc 5.....	222
Figura 40. Mitjana de les opcions de la pregunta 9	223
Figura 41. Resum dels valors obtinguts del catàleg de serveis de suport a la recerca.....	225
Figura 42. Funcionament dels models d'elecció discreta	228
Figura 43. Configuració del model d'elecció discreta	229
Figura 44. Configuració de l'anàlisi de components principals	240

Figura 45. Resultat de l'anàlisi de components principals	244
Figura 46. Resultat de l'anàlisi de components principals incloent-hi títol del component	244
Figura 47. Resultat de l'anàlisi de components principals incloent-hi títol del component	247
Figura 48. Comportament superior de les biblioteques LIBER-LERU respecte de les de REBIUN	254
Figura 49. Comportament superior de les biblioteques REBIUN respecte de les de LIBER-LERU	254
Figura 50. Taula comparativa informació a través del web i dels qüestionaris	259

Llistat d'acrònims¹

ALA: American Library Association

CBUC: Consorci de Biblioteques Universitàries de Catalunya

COAR: Conference of *Open access* Repositories

CRAI: Centre de Recursos per a l'Aprenentatge i la Investigació

CRUE: Conferencia de Rectores de Universidades Españolas

CSIC: Consejo Superior de Investigaciones Científicas

DRIVER: Digital Repository Infrastructure Vision for European Research

ERA: Espai Europeu de Recerca

FECYT: Fundación Española para la Ciencia y la Tecnología

FICYT: Fundación para el Fomento en Asturias de la Investigación Científica Aplicada y la Tecnología

IFLA: International Federation of Library Associations and Institutions

JISC: Joint Information Systems Committee

LERU: League of European Research Universities

LIBER: Ligue des Bibliothèques Européennes de Recherche / Association of European Research Libraries

OCLC: Online Computer Library Center

OpenAIRE: *Open access* Infrastructure Research for Europe

OTRI: Oficina de transferència de resultats d'investigació

REBIUN: Red de Bibliotecas Universitarias Españolas

RECOLECTA: Recolector de Ciencia Abierta

RIN: Research Information Network

¹ S'aporten més dades d'algunes d'aquestes iniciatives o organismes quan es considera rellevant pel conjunt de l'estudi.

Introducció

La finalitat primera de les biblioteques ha estat garantir l'accés a la informació als usuaris, tot assumint també com a rol bàsic la preservació dels diversos materials al llarg dels temps. Aquestes finalitats s'han mantingut inalterables amb el pas del temps, si bé els usuaris, les necessitats i les especificitats han anat evolucionant, de la mateixa manera que ho ha fet el format en el qual es presenta la informació. Els usuaris han anat manifestant noves necessitats i des dels sistemes s'ha intentat donar-hi resposta. Els investigadors de l'àmbit de la biblioteconomia i documentació han anat recollint aquestes i altres evolucions.

Un repàs a la producció científica vinculada a l'estudi del comportament dels consumidors d'informació en la cerca bibliogràfica permet concloure que aquesta ha estat una àrea de coneixement que s'ha anat transformant i que ha suscitat diverses anàlisis². El cas, però, del suport a la recerca als professors i investigadors universitaris –que és el centre nuclear d'aquest treball– presenta una evolució diferent.

No existeix una quantitat destacada de literatura científica centrada en aquest aspecte específicament. Però hi ha alguns elements que permeten fer-hi una certa aproximació. En concret, l'estudi de Gannon-Leary, Bent i Webb (2007a) "Researchers and their information needs: a literature review" sintetitza com ha estat aquesta tasca en el sector del suport a la recerca des dels sistemes d'informació en l'entorn

² Aspecte que es desenvolupa amb més detall en el capítol 3.

universitari. Segons aquests autors, en un primer moment els estudis es van centrar en el comportament dels científics i dels enginyers i, en l'actualitat, es centra en el comportament dels professionals vinculats al sector de les ciències de la salut. Així, al llarg dels anys, s'han anat analitzat comportaments d'altres sectors, com les humanitats o les ciències socials. De la importància de la biblioteca com a recurs del centre universitari al qual està vinculat n'és un mostra l'article de Noh (2012), que analitza l'impacte del servei bibliotecari en el conjunt de la institució, o les aportacions que han realitzat recentment Torres-Salinas i Repiso (2012), sobre com apropar el seu funcionament al suport a la recerca.

L'abast geogràfic d'aquests estudis està centrat en països com els Estats Units d'Amèrica, Austràlia, i en el cas d'Europa, el Regne Unit i l'entorn escandinau, on l'anàlisi d'aquests comportaments és també molt significatiu. Altres països no han prestat, fins ara, excessiva atenció a aquest tipus d'anàlisi, i això no deixa de demostrar que és un àrea de treball poc cultivada. A Espanya, s'està treballant en aquesta línia, amb cursos de formació com els de Torres-Salinas (2010a i 2012)

Altrament, existeix un estudi de l'OCLC³ publicat el 2009 amb el títol "A comparative review of research assessment regimes in five countries and the Role of libraries in the research assessment process" on s'analitzen els casos d'Austràlia, el Regne Unit, Irlanda, Dinamarca i Holanda. A tall d'exemple, s'informa de la implicació directa de les biblioteques de les institucions australianes en la recerca a nivell organitzacional i el

³ Online Computer Library Center es defineix com una entitat sense afany de lucre vinculada als serveis bibliotecaris i que pretén facilitar accés a la informació i reduir-ne els costos associats. Va ser creada el 1967. Seu web oficial: <http://www.oclc.org/global/default.htm>

paper central que aquests sistemes desenvolupen en les seves institucions. En canvi, a Dinamarca, els bibliotecaris universitaris fan aportacions significatives en l'anàlisi bibliomètric de la producció científica. A Holanda, la recerca es centralitza en primera instància des de les facultats i condiona, segons l'estudi de l'OCLC, la poca implicació en la gestió de la recerca que es pot oferir des de les biblioteques. En l'extrem contrari d'Holanda se situa Irlanda, ja que en alguns casos les biblioteques participen activament amb els investigadors i els ofereixen eines bibliomètriques. Al Regne Unit existeix una certa tendència a aglutinar els esforços repartits entre els serveis bibliotecaris i altres estaments de la institució amb la finalitat d'optimitzar els recursos de suport a la recerca.

Centrant l'atenció en la percepció que els usuaris de les biblioteques tenen sobre els serveis que ofereixen, és destacable l'aportació de Pinto, Fernández-Marcial i Gómez-Camarero (2010), en la que els resultats d'una anàlisi sobre els professors i investigadors de diversos centres universitaris especialitzats en ciència i tecnologia demostren la importància de l'accés a les publicacions periòdiques i els recursos en línia per davant de qualsevol altra opció. Un bon exemple és l'afirmació que apareix en la pàgina 76 d'aquest article: "My own experience has convinced me that access to digital format journals is a decisive, important and vital step in keeping up to date and increasing productivity in both research and teaching activities". En una línia similar, tot i que no analitzant la mateixa tipologia de centres, s'expressen investigadors del South African Council for Scientific and Industrial Research (CSIR) en l'article de Botha [et al.] (2009, p. 115) quan afirmen sobre la importància de la biblioteca de la seva

institució per la recerca que “Trying to do research without L&IS is like trying to drive to a destination without a car”.

La investigació que es presenta a continuació s'estructura en diversos capítols que permeten conèixer la situació actual de les biblioteques que formen part de REBIUN⁴ pel que fa al suport a la recerca. Concretament s'estudia de quina manera els serveis bibliotecaris enfoquen el seu compromís amb la recerca de les institucions, i es determina si existeix algun vincle entre el model que s'aplica i el nivell de producció científica que assoleix la institució a la qual pertany.

Per això, primerament, en el capítol 1 s'estableixen els objectius que perseguirà la investigació i s'especifica què és pretén analitzar i què en queda fora. En capítol 2 es determina la metodologia que s'utilitzarà.

Acte seguit es presenta el marc teòric conceptual de la investigació, ocupant el capítol 3. Primer es fa una presentació de les biblioteques i de les universitats, del seu origen i d'algunes de les seves transformacions, i s'analitzen les funcions tradicionals i actuals de les biblioteques universitàries. Seguidament es considera com s'usen i com s'han usat les biblioteques i com ha anat variant la seva relació amb els usuaris. Es defineix, després, el paper de les biblioteques en la prestació de suport a la recerca, analitzant com aquests serveis de les universitats s'adapten a les necessitats del moment i com

⁴ Seu web oficial: <http://www.rebiun.org/>. Xarxa de biblioteques universitàries creada el 1988. En capítols posteriors es descriu amb més detall aquesta xarxa de biblioteques d'àmbit espanyol.

transmeten aquesta adaptació. S'inclou, a més, una aproximació a l'anomenada ciència 2.0 i la seva incidència més directa en les biblioteques universitàries.

Als capítols 4, 5 i 6 es presenta el treball de camp realitzat en dos entorns d'actuació diferents. En el capítol 4, s'analitza l'estat de suport a la recerca de les biblioteques REBIUN i LIBER⁵-LERU⁶. El tractament incideix més en les biblioteques de l'àmbit estrictament espanyol que no pas en l'europeu. En el capítol 5 es relaciona l'estat del suport a la recerca de les biblioteques REBIUN amb la productivitat científica de les universitats. En el capítol 6 es presenta una nova anàlisi que identifiquen en els aspectes en els quals incideixen més les biblioteques LIBER-LERU i les REBIUN.

Amb el capítol 7 es finalitza el desenvolupament del treball, que conté una anàlisi final sobre la funció de suport a la recerca de les biblioteques universitàries. Es presenten les conclusions de l'estudi, vinculant-les amb els objectius d'anàlisi i els de síntesi establerts. A més s'inclou una valoració personal i una proposta de línies de recerca futures.

⁵ Seu web oficial: <http://www.libereurope.eu/>. En capítols posteriors es dona més informació d'aquesta xarxa de biblioteques d'àmbit europeu.

⁶ Seu web oficial: <http://www.leru.org/index.php/public/home/>. En capítols posteriors es descriu més detalladament aquesta agrupació d'universitats europees.

Justificació

El model de biblioteca universitària s'ha vist superat per la concepció i els serveis vinculats al CRAI⁷. Aquest nou model d'enfocament dels serveis vinculats a la gestió de la informació està transformant les biblioteques i pot ajudar a optimitzar els recursos de suport a l'aprenentatge i la investigació que les universitats posen a disposició dels col·lectius que hi estan vinculats.

Amb tot, l'enfocament tradicional de les biblioteques universitàries al suport a la docència i a l'aprenentatge, ha estat l'element central de les actuacions que es programaven, i dels recursos i serveis que s'oferien. No tant el suport a la recerca, que ha tingut un tractament menys principal.

La necessitat de valorar l'aportació de les universitats a la recerca i la producció científica, l'aparició de disposicions legislatives que promouen i donen suport a la investigació, i l'entrada en funcionament de paradigmes conceptuals que incideixen en el desenvolupament del procés de creació científic, fan que el suport a la recerca hagi de trobar resposta a les universitats i que els CRAI s'hi hagin d'implicar de manera clara.

En aquest context s'emmarca aquesta investigació, que pretén conèixer, específicament pel que fa al suport a la recerca, què ofereixen els CRAI de les

⁷ Centre de Recursos per l'Aprenentatge i la Investigació. Concepte que serà objecte d'una anàlisi més estesa en capítols posteriors.

universitats espanyoles, què podrien oferir i de quina manera aquestes serveis incideixen en el posicionament en recerca de les universitats.

Per tant, es proposa oferir una síntesi de la situació actual del suport a la recerca des dels CRAI de les universitats, tot establint de quina manera es podria millorar aquest enfocament necessari en el context present. Amb aquesta finalitat es determinen els objectius de l'estudi, es realitza el treball de camp dissenyat i s'estudien les tendències científiques contemporànies en aquest àmbit del coneixement.

Capítol 1. Objectius

La proposta d'investigació que es presenta vol analitzar la situació actual de les biblioteques que formen part de REBIUN pel que fa al suport a la recerca. Concretament es proposa estudiar de quina manera els serveis que s'ofereixen des dels CRAI o les biblioteques enfoquen el seu compromís amb la recerca de les institucions, i determinar si existeix algun vincle entre el model que es fa servir i el nivell de producció científica que assoleix la institució a la qual pertany. És una proposta que pretén analitzar el marc en el qual desenvolupa la seva tasca la biblioteca, no tant determinant els recursos amb els quals es compta, sinó amb l'enfocament que es dona i amb la implicació en la recerca a nivell institucional.

S'ha emmarcat aquesta anàlisi en l'entorn REBIUN, en tant que xarxa de cooperació bibliotecària significativa de l'estat espanyol i sectorial de la CRUE⁸. D'aquesta sectorial en formen part la majoria de les biblioteques de les universitats espanyoles i, per tant, permet realitzar una aproximació empírica prou representativa de la realitat estatal.

Prèviament s'ha realitzat una anàlisi dels diferents enfocaments sobre aquesta temàtica. La literatura professional ha permès seguir el fil de diverses tendències que analitzen de quina manera es produeix aquest suport. Així, d'una banda existiria la

⁸ La Conferencia de Rectores de las Universidades Españolas es va constituir el 1994, i actua d'interlocutor de les universitats amb les administracions. Actualment formen part d'aquesta entitat 75 universitats espanyoles. Seu web oficial: <http://www.crue.org/>.

literatura que analitza de manera pràctica quins són els recursos que es posen a disposició dels investigadors des de les biblioteques. Per exemple hi hauria les aportacions recollides a partir dels treballs de Gannon-Leary, Bent i Webb (2007), en els quals s'identifiquen els serveis de suport a la recerca que habitualment es presten des d'aquests serveis universitaris i l'impacte que tenen en les necessitats que els professors universitaris presenten.

De l'altra, existirien les aportacions que analitzen de quina manera millorar els serveis que s'ofereixen, i que proposen noves formes de treballar que amplien les potencialitats dels professionals de les biblioteques en el suport de la recerca. Exponent d'aquesta línia de treball és Lougee (2009) amb la seva proposta de biblioteques incrustades⁹. Sembla que aquesta és una tendència que ja ha trobat també resposta a Austràlia, entre d'altres llocs, segons l'estudi de l'OCLC (2009), i que per tant confirma aquesta línia de treball. Són, per tant, destacables en aquest sentit les aportacions d'autors australians com Garner (2006) i Stokker (2008).

El treball efectuat fins aquí ha permès identificar aquestes línies d'actuació existents fins ara. S'han considerat prou sòlides com per prendre-les en consideració i intentar fer una aproximació empírica a la realitat de les biblioteques de les universitats de REBIUN. Més encara, es vol contrastar aquestes línies de treball i establir-les com a hipòtesis de treball. D'una banda es pretén analitzar fins a quin punt els serveis de suport a la recerca que habitualment es presten segons l'obra de Gannon-Leary, Bent i Webb (2007) es materialitzen en l'entorn REBIUN, i de l'altra establir si les

⁹ Aspecte desenvolupament amb deteniment en el capítol 3.2.

aportacions teòriques de Lougee (2009) tenen repercussió en l'entorn i el context que s'analitzen.

Amb aquesta finalitat es presenten els objectius que es volen assolir en aquesta investigació. Per facilitar la seva comprensió s'han agrupat per elements d'estudi i per la tipologia d'objectiu.

1.1. Objectius d'anàlisi

1 En relació amb les institucions universitàries:

1.1 Conèixer l'estructura organitzativa dels subjectes d'estudi. Aquesta organització interna és la que determina els serveis que ofereix, el seu posicionament i la manera de satisfer les necessitats que tenen els seus treballadors. Al mateix temps, identificar l'estructura orgànica dels seus equips de govern per determinar la delegació de les competències de recerca. Els rectors de les universitats són els màxims exponents de la seva autonomia i del seu govern i, en virtut d'aquesta autonomia i capacitat de govern, cadascun d'ells reparteix les responsabilitats del funcionament de les seves universitats en diversos vicerektorats. Cada rector té la potestat per crear els vicerektorats que consideri adients. Una de les competències que acostumen a delegar és la del suport a la recerca. Es vol discernir si aquestes responsabilitats s'agrupen en un únic vicerektorat o si es reparteixen entre diversos.

1.2 Conèixer l'adscripció orgànica de les biblioteques. En tant que serveis de les universitats, per la seva organització i gestió, les biblioteques es poden adscriure orgànicament a diferents vicerektorats. Es pretén establir si existeix alguna tendència generalitzada en la vinculació de les biblioteques als òrgans de govern de les universitats.

2 En relació amb les biblioteques:

2.1 Conèixer l'organització interna i la gestió de les biblioteques. Es pretén recollir dades que permetin realitzar una síntesi sobre l'organització interna de les

biblioteques i la gestió que efectuen, no entrant en aspectes de funcionament diari sinó de models d'estructuració. Es considera que aquests aspectes incidiran en la possibilitat d'oferir determinats serveis de suport a la recerca.

- 2.2 Conèixer l'enfocament de suport a la recerca de les biblioteques. Una de les funcions del professorat universitari és efectuar recerca. Per tal que es porti a terme cal que es donin els elements de suport bàsics que suposin el recolzament mínim indispensable. Determinar si les biblioteques tenen com a missió el suport a la recerca i si realment l'executen, pot ajudar a conèixer si existeix algun vincle entre el suport que presten i els resultats de la institució.
- 2.3 Determinar la tipologia de serveis específics pel suport a la recerca del personal docent i investigador (PDI). El PDI efectua la seva tasca amb el recolzament de diversos serveis de la universitat a la qual pertanyen. Una vegada s'ha analitzat si les biblioteques recullen el suport a la recerca com a element de treball, cal veure quins són els serveis que ofereixen en aquesta activitat. Tradicionalment les biblioteques han donat servei a la docència i a l'aprenentatge però cal analitzar en l'estudi que ocupa aquesta investigació, com recolzen la recerca i quins són els serveis que específicament ofereixen per aquesta actuació al PDI.
- 2.4 Analitzar la formació que han rebut els professionals dels serveis bibliotecaris de les universitats per tal de poder recolzar el suport a la recerca que ofereixen i oferir serveis específics per al professorat.
- 2.5 Conèixer la percepció de la utilització dels serveis de suport a la recerca del PDI i, en general, de la seva vinculació amb les biblioteques. Una de les voluntats de la investigació en curs és saber si els serveis que s'ofereixen al PDI des de les biblioteques per al suport a la recerca són útils per aquesta finalitat. Des de les biblioteques es pot percebre si la utilització que el PDI fa d'aquests serveis és l'esperat, però també es pot tenir una valoració global de la utilització global del servei per part d'aquest tipus d'usuaris potencials.

- 2.6 Efectuar una anàlisi comparativa entre les biblioteques REBIUN i les biblioteques europees i de l'àrea d'influència d'Europa vinculades a LIBER-LERU. LIBER i LERU¹⁰ són organitzacions que agrupen biblioteques de caràcter acadèmic i de recerca, i tenen un alt grau d'acceptació a nivell internacional.

1.2. Objectius de síntesi

- 1 Elaborar una breu exposició de la situació del suport a la recerca de les universitats membres de REBIUN especialment des de les seves biblioteques. L'anàlisi de les dades recollides per a l'assoliment dels objectius d'anàlisi hauria de permetre tenir una percepció global de com actuen les biblioteques de REBIUN en el suport a la recerca. Per això és interessant efectuar una anàlisi de l'estat de la qüestió del suport a la recerca d'aquests serveis universitaris, per establir si existeix un comportament estàndard, si algunes institucions destaquen per algun motiu determinat.
- 2 Elaborar una proposta de catàleg de serveis de suport a la recerca. Una vegada s'ha conegut de quina manera els serveis bibliotecaris donen resposta -si en donen- a la necessitat de recolzar el suport a la recerca, es podrà saber quins són els serveis que ofereixen. Així es podrà determinar si existeix un catàleg més o

¹⁰ Recentment LERU ha publicat unes recomanacions sobre les prioritats per les universitats "recercaires". S'ha publicat el mes de desembre de 2011, amb el títol The European Research Area: priorities for research universities, i és consultable a: http://www.leru.org/files/publications/LERU_AP9_ERA.pdf. [Consulta 12 de gener de 2012]

menys estàndard de serveis, si algunes institucions ofereixen aquests serveis de manera singular o, fins i tot, determinar si el tipus de serveis que ofereixen respon a diverses variables, com per exemple podria ser el tipus d'ensenyament al qual serveix la biblioteca en qüestió. Així doncs, resultat d'aquesta síntesi dels serveis de suport a la recerca que puguin oferir les biblioteques, es pot derivar la concreció d'una proposta de catàleg de serveis de suport a la recerca, que parteixi de les anàlisis efectuades i de les dades amb les quals s'ha treballat. Caldrà valorar en aquest punt les necessitats que es derivin dels aspectes continguts en les disposicions de la Llei de la ciència, la tecnologia i la innovació vigent¹¹ (a partir d'ara Llei de la ciència) i de l'Espai Europeu de Recerca (ERA)¹². És remarcable en aquest sentit no deixar de tenir present la necessitat de garantir el retorn i la difusió a la societat en general de les investigacions que duguin a terme les institucions a partir de subvencions d'administracions públiques tal i com estableix la Llei de la ciència, i les disposicions teòriques de l'ERA de confluïr en un espai comú de recerca a nivell europeu.

¹¹ Aprovada el 12 de maig de 2011, i publicada en el Boletín Oficial del Estado, del dia 2 de juny de 2011. Consultable a: <http://www.boe.es/boe/dias/2011/06/02/pdfs/BOE-A-2011-9617.pdf>.

¹² Segons el web del Departament d'Economia i Coneixement de la Generalitat de Catalunya, l'Espai Europeu de Recerca té l'objectiu de crear un marc general de recerca a Europa, que permetria assolir l'objectiu de Lisboa de fer d'Europa l'economia basada en el coneixement més avançada del món el 2010. Aquest espai europeu de recerca preveu la creació d'un "mercat intern" de recerca, la reestructuració del teixit europeu de recerca i la convergència en les polítiques de recerca i innovació d'àmbit estatal i comunitari. [Consulta el 17 de novembre de 2011]

- 3 Contrastar les repercussions de les aportacions teòriques analitzades prèviament en aquest estudi. Es pretén determinar si els conceptes e-recerca i bibliotecaris integrats o incrustats que s'han desenvolupat a partir de l'anàlisi dels articles de diversos autors tenen incidència en el posicionament de les biblioteques REBIUN i per tant en els serveis que ofereixen.
- 4 Determinar si existeixen models causa-efecte entre els serveis de suport a la recerca que s'ofereixen a les biblioteques i el nivell d'investigació que realitzen les diferents institucions. En els objectius de la investigació s'ha planificat la recollida de dades que provenin des de les institucions i que permetin avaluar-les en el seu conjunt. Un dels objectius que podria assolir-se és discernir si es pot percebre alguna relació entre els resultats de producció científica de les universitats membres de REBIUN i els serveis de biblioteca de què disposen. En aquest sentit, és necessari conèixer el posicionament de les diferents institucions REBIUN pel que fa a algun rànquing de recerca. L'estudi del suport a la recerca cal emmarcarlo en un entorn en el qual les diferents institucions tenen com a missió el foment de la recerca. Es pretén analitzar quina és la situació de les universitats en algun rànquing que permeti avaluar el posicionament individual respecte del global de les universitats de REBIUN.

1.3. Límits de la investigació

1.3.1. Aspectes inclosos

La complexitat de l'estudi fa que sigui necessari establir els elements que s'inclouran en la investigació:

- 1 Coneixement de les biblioteques universitàries d'Espanya: anàlisi dels seus serveis i específicament els adreçats al suport de la funció de recerca del PDI. Hi ha especial interès en conèixer les cartes de serveis, i les específiques dels serveis de suport a la investigació, si és que existeixen.
- 2 L'anàlisi s'efectuarà en les universitats espanyoles vinculades a REBIUN, sectorial de la CRUE, excepte les biblioteques del CSIC perquè no són serveis de suport

vinculats al funcionament d'una universitat. REBIUN és una organització d'abast estatal que coordina el treball de les principals institucions universitàries a nivell de biblioteca i que és reconeguda com a interlocutor de prestigi en aquesta matèria entre els professionals del sector de la informació i la documentació.

- 3 Coneixement de les biblioteques universitàries d'Espanya: anàlisi de la seva orientació al servei, de la seva filosofia de prestació de servei, i del seu organigrama. Determinació de la definició de suport a la recerca en la seva estructura organitzativa.
- 4 Coneixement de les biblioteques universitàries d'Espanya: anàlisi de l'especialització del personal en tasques de suport a la recerca si és que existeix.
- 5 Coneixement de la política institucional de suport a la recerca: coneixement de l'estructura organitzativa de les diferents institucions universitàries, la definició dels diferents vicerektorats amb especial atenció a les competències de suport a la recerca i de comandament dels serveis d'informació.
- 6 Anàlisi dels vincles entre les biblioteques, els estaments (oficines de suport) i els òrgans de govern encarregats de la recerca per determinar l'existència de programes d'actuació transversals i la cooperació entre aquests. Es tindran en consideració a partir de la informació que es faciliti des de les biblioteques sempre que siguin dades que ajudin a entendre les actuacions que duen a terme des dels serveis bibliotecaris en el marc del suport a la recerca del PDI.
- 7 Anàlisi de la utilització del CRAI per a funcions de recerca. Coneixement de les possibilitats de suport que existeixen en aquests serveis, utilització de les mateixes i aportacions sobre l'ús o no dels serveis, així com dels possibles serveis que requereix el PDI i que els sistemes d'informació podrien oferir.
- 8 Anàlisi de la utilització de les biblioteques per a funcions de recerca. Coneixement de les possibilitats de suport que existeixen en aquest serveis, grau d'utilització de les mateixes i aportacions sobre l'ús o no dels serveis, així com dels possibles serveis que requereix el PDI.

1.3.2. Aspectes exclosos

Els següents aspectes queden fora dels límits de l'objecte d'investigació:

- 1 Anàlisi valoratiu de les diferents estructures organitzatives de les biblioteques universitàries; tan sols es vol determinar l'existència d'un programa específic de suport a la recerca.
- 2 Anàlisi valoratiu de les diferents estructures organitzatives de les universitats espanyoles en rectorats i vicerectorats; tan sols es vol conèixer a quin estament correspon l'adscripció de les funcions de biblioteques.
- 3 Anàlisi valoratiu de les diferents estructures de suport a la recerca que tinguin les diferents estructures organitzatives; tan sols es recolliran les dades sumàries que permetin emmarcar el procés d'anàlisi de l'estat de la qüestió, però no es realitzarà un treball de recollida de dades que assenyali i determini els instruments de suport a la recerca de què es dota cada institució universitària analitzada.
- 4 Anàlisi estadístic de la utilització dels serveis del CRAI. No s'analitzarà la dotació de personal, serveis i recursos en general de les biblioteques, sinó que tan sols es mencionaran aquests aspectes quan resultin especialment rellevants.
- 5 Anàlisi de la composició del PDI i de la seva activitat científica en les diferents universitats estudiades. Es valoraran les dades globals de situació de la producció científica de les universitat i només es recolliran dades de tipus particular si són especialment significatives i rellevants per al desenvolupament del treball en curs.
- 6 Anàlisi de tendències en la determinació de la missió, visió i funcions de les biblioteques; tan sols recollida de dades objectives per l'anàlisi de les funcions de suport a la recerca que es pugui realitzar. Tampoc serà objecte d'anàlisi l'estudi de les diferents cartes de serveis.
- 7 Queda exclosa l'anàlisi de qualsevol biblioteca d'institucions que no formin part de REBIUN.

- 8 Queden excloses d'aquesta anàlisi les institucions universitàries estrangeres que tenen delegacions a l'estat espanyol.

1.4. Hipòtesi de treball

Es parteix d'una doble hipòtesi de treball que es concreta en que:

1. Les biblioteques universitàries membres de REBIUN no optimitzen el suport a la recerca. Tot i que, amb els recursos amb els quals compten, aquests serveis podrien ser potenciat.
2. Des dels òrgans de govern de les universitats es considera que el suport a la recerca no s'ha de conduir des de les biblioteques sinó des d'altres serveis. En consonància amb aquest hipòtesi, les biblioteques oferiran aquest servei en la mesura de les seves possibilitats i de les competències que tinguin en aquest àmbit.

Capítol 2. Metodologia

La metodologia que s'utilitza per dur a terme aquest treball està condicionada per diversos elements. El primer de tots ells és la naturalesa pròpia de l'objecte de la investigació, a l'analitzar serveis, en aquest cas de suport a la recerca. Tenen també una importància transcendental les limitacions que s'estableixin, i també, com no, els subjectes sobre els quals caldrà efectuar el treball de camp, les biblioteques de les universitats.

2.1. La tria de la metodologia

Centrant l'atenció en la naturalesa de la investigació, convé recordar que l'objectiu és conèixer els elements de suport a la recerca que des de les biblioteques universitàries s'ofereix al personal docent i investigador d'aquestes institucions. Per l'assoliment d'aquest objectiu general se n'han especificat d'altres més concrets que han estat esmentats en un capítol anterior i que determinen la manera d'actuar.

Domínguez i Simó (2003) estableixen una diferenciació entre metodologies qualitativa i quantitativa que convé tenir present. Per aquests autors (2003, p. 30-31):

- la metodologia quantitativa “intenta descriure i explicar els fenòmens, els esdeveniments i els processos del món social de manera que es puguin arribar a formular les generalitzacions que existeixen objectivament...i el seu àmbit d'aplicació queda reduït a fenòmens observables, susceptibles de mesura, control i anàlisi estadístics [sic]”.
- la metodologia qualitativa “parteix del supòsit bàsic que el món social és un món construït amb significats i símbols, fet que implica la recerca d'aquesta construcció i dels seus significats...és necessari descriure i comprendre els mitjans a través dels quals els subjectes s'embarquen en accions significatives i creen un món propi...i s'estudien les interpretacions que les persones fan de la realitat social i la relació d'aquelles amb aquesta, ressaltant la intencionalitat de la conducta humana”

En aquesta investigació es treballarà emprant les dues metodologies exposades anteriorment, mitjançant l'ús de distintes tècniques. Es considera que l'anàlisi de la situació de les biblioteques REBIUN i LIBER-LERU s'haurà de fer mitjançant la utilització de tècniques quantitatives que permetin controlar, mesurar i efectuar anàlisi estadístiques. A més, es vol complementar aquestes aproximacions amb l'anàlisi de les interpretacions que fan les persones de la realitat per la qual se'ls pregunta, si tenim present que el qüestionari i les entrevistes que es pretenen realitzar s'adrecen a persones vinculades al món "de la seva biblioteca universitària". D'aquesta manera es considera que s'enriquirà el procés de recerca i la profunditat de les aportacions recollides.

Amb tot, resulta evident que el qüestionari servirà per recollir la majoria de les dades que permetrà arribar a les conclusions finals de la investigació. I aquesta eina tindrà un pes significatiu elevat en el conjunt de la recerca que s'efectua. Per tant, la utilització de l'enquesta com a mètode i del qüestionari en tant que formulari que recull les preguntes tal com es plantegen, pren una importància molt destacada en el context que s'estudia, tenint present que, entre d'altres virtuts, la utilització del qüestionari "proporciona una gran quantitat d'informació i una gran capacitat per estructurar les dades" (Domínguez i Simó, 2003, p. 120).

Per assolir els objectius de la investigació es planteja la combinació de la utilització de metodologia qualitativa i de metodologia quantitativa, tot emprant les següents tècniques:

Tècniques quantitatives	Tècniques qualitatives
Anàlisi estadística descriptiva	Entrevista telefònica
Model d'elecció discreta	Entrevista presencial
Anàlisi de components principals	

Figura 1. Tècniques quantitatives i qualitatives emprades en l'estudi

2.2. Les limitacions

Aquesta investigació podria resultar molt àmplia si no es determinen uns límits clars, que condicionin el desenvolupament de la investigació i els resultats que se n'obtinguin.

Per aquest motiu, s'ha optat per una limitació geogràfica que permeti recollir, analitzar i sintetitzar les dades que en resultin. El context triat és el conjunt de les biblioteques universitàries que formen part del sistema espanyol, i concretament aquelles que es vinculen a REBIUN. És la xarxa de les biblioteques universitàries espanyoles al voltant de la qual es defineixen línies d'actuació comunes i es defineixen estratègies a desenvolupar. Malgrat això, també es procurarà obtenir dades sobre la situació actual del suport a la recerca en una selecció de biblioteques universitàries europees.

Pel que fa a la limitació temporal, aquesta pivota sobre dos eixos principals, que es presenten a continuació:

- Limitació temporal metodològica: aquest estudi està condicionat per la normativa acadèmica vigent sobre l'elaboració de tesis doctorals i està determinat pel calendari que es va formular en el moment de presentar la proposta d'investigació, essent per tant un element que cal tenir present atès que la proposta de treball va ser aprovada per la Comissió de Doctorat vinculada al programa de doctorat en el qual està inscrita aquesta tesi doctoral.
- Limitació de la disponibilitat temporal de dades sobre l'objecte de la investigació: el suport a la recerca al PDI des de les biblioteques universitàries és un element que pren importància en els darrers temps. Si bé el suport a la docència i a la formació ha estat un element nuclear dels serveis bibliotecaris, el suport a la investigació no ha tingut tradicionalment la mateixa sort, i la necessitat actual de potenciar la investigació des de les universitats ha fet impulsar aquesta funció. Així, per exemple, fins la implantació del nou model educatiu universitari, les escoles universitàries no havien de dedicar-se formalment a la recerca, sinó tan sols a l'aprenentatge, i aquest era l'element sobre el qual les seves biblioteques prestaven més atenció. En l'actualitat, les universitats es veuen en la necessitat de

potenciar aquest fet si es té present els pactes nacionals de recerca que se signen o les disposicions legislatives que regulen aquesta actuació. Per tant, no es tracta de fer una anàlisi temporal del suport que s'ha prestat, sinó entendre la situació actual i proposar com afrontar el futur immediat, tenint present que no existeix un volum considerable de literatura publicada sobre aquesta activitat.

2.2.1. Excepció

Si bé aquesta limitació geogràfica, la de les biblioteques que podríem anomenar “biblioteques REBIUN”, és la que condicionarà el desenvolupament de les dades que es recullin, convé destacar una excepció que s'ha aplicat en aquest treball, i és deixar fora de l'anàlisi les anomenades “biblioteques CSIC”, les pertanyents al Consejo Superior de Investigaciones Científicas¹³. Aquesta decisió es justifica en que l'anàlisi que s'està presentant metodològicament parlant té com a finalitat la comunitat universitària i el CSIC no és pròpiament una institució d'aquesta tipologia. Entengui's en aquest sentit que si bé les universitats combinen diverses missions no només en duen a terme una de única, com la recerca. Les universitats combinen la formació i la investigació, cosa que no comparteix el CSIC en estar definit per potenciar bàsicament la recerca.

¹³ Institució d'àmbit estatal que desenvolupa i promou investigacions amb la finalitat de fer avançar el coneixement i el desenvolupament econòmic, social i cultural. Seu web oficial: <http://www.csic.es/web/guest/home>.

Advertides les limitacions amb les quals s'ha treballat, s'ha de tenir present que les universitats analitzades formen part d'un sistema que s'avalua. Aquest fet té una transcendència significativa ja que condiona les aportacions econòmiques que perceben les institucions mitjançant els contractes programa o actuacions específiques que compten amb dotació pressupostària. És a dir, convé tenir present quin és el posicionament que té cada institució dins el conjunt.

2.2.2. **El posicionament de les universitats**

L'anàlisi se centra en les biblioteques vinculades a l'entorn de REBIUN (exceptuant el CSIC). Altrament ha semblat interessant intentar tenir present la situació actual de les universitats a les quals pertanyen les biblioteques, és a dir, analitzar la seva situació en un rànquing. Tenint present l'existència de diversos rànquings, que presenten resultats que divergeixen els uns dels altres, calia escollir-ne un que complís amb tres premisses que s'ajustin a la realitat de l'objecte de la investigació:

- Limitació geogràfica: atesa la limitació geogràfica de la investigació, centrada en la realitat del sistema universitari espanyol, aquest rànquing havia de tenir una projecció sobre aquest entorn, sense la necessitat d'incloure altres regions.
- Continuïtat temporal: l'anàlisi que s'efectués havia de permetre analitzar alguna seqüència temporal per detectar possibles variacions significatives de les institucions puntuades en el rànquing triat.

- Rigor i solvència: era un requeriment també destacable que l'element de posicionament de les universitats donés alguna mostra de fiabilitat pel que fa a la seva elaboració i posterior utilització en aquest estudi.

Aquests elements han conduït a la utilització del rànquing elaborat per Buela-Casal¹⁴ [et al.] (2009, 2010, 2011). Aquest instrument analitza les universitats espanyoles, compta amb diverses edicions i a més compta amb una subvenció governamental que dóna comptes de la solvència del projecte de recerca. Malgrat això, aquest indicador no cobreix totes les universitats que formen part de REBIUN, deixant-ne fora les universitats privades, però és l'eina més completa que s'ha localitzat per tal de poder conduir l'anàlisi de posicionament de les universitats que s'ha considerat necessari incloure en aquest estudi¹⁵.

¹⁴ S'han utilitzat les edicions de Buela-Casal [et al.] publicades els anys 2009, 2010 i 2011, que fan referència als exercicis 2008, 2009 i 2010. L'estructura és bàsicament la mateixa en les tres edicions del rànquing, si bé el darrer d'ells ha patit alguna modificació, però el resultat global és el mateix.

¹⁵ Es vol fer menció de l'existència d'un rànquing que, complementàriament, podria haver resultat d'utilitat, el *Rankings ISI de las Universidades Españolas según Campos y Disciplinas Científicas*, de Torres-Salinas, Daniel; Moreno-Torres, Jose G.; Robinson, Nicolás; Delgado López-Cózar, Emilio; Herrera, Francisco. Està disponible a: <http://rankinguniversidades.es>. En el moment de començar a treballar en la investigació no es va optar pel seu ús, atenent als requeriments que s'havia plantejat, especialment pel que feia a tenir constància de la seva continuïtat temporal. A part, el seu plantejament no inclou un rànquing de posicionament global de les universitats, i en el qual es considerin indicadors diversos vinculats al funcionament d'aquestes institucions, sinó que tan sols es consideren valors bibliomètrics. Amb tot és un instrument que podrà servir per ampliar en el futur la investigació.

El rànquing triat ofereix una síntesi global del posicionament de les universitats analitzades que permet visualitzar la situació final de cada centre. Aquesta síntesi final parteix de diversos índexs que analitzen set aspectes diferents per cadascun dels subjectes analitzats: articles ISI, trams d'investigació, projectes I+D, tesis publicades investigadors contractats, programes de doctorat amb menció de qualitat i patents registrades. Amb la finalitat de fer més entenedors els diversos índexs que conflueixen en el final que s'estableix en el rànquing de Buela-Casal [et al.] es reproduïx seguidament una taula descriptiva que figura en el mateix índex Buela-Casal [et al.] (2010, p. 173).

Criteri	Indicador
Articles ISI (revistes indexades al <i>Journal Citation Reports</i>)	Proporció d'articles publicats en revistes indexades a l' <i>Institute for Scientific Information</i> (ISI) per professors funcionaris durant l'any 2009
Trams d'investigació (índex TI)	Nombre de trams d'investigació obtinguts pels professors funcionaris de les universitats públiques (CU, CEU i TU) dividit pel nombre total de trams d'investigació possibles d'aquests funcionaris a data 2009
Projectes I+D	Proporció de projectes I+D per professors funcionaris a la convocatòria 2009
Tesis doctorals	Proporció de tesis doctorals per professors funcionaris en un període de cinc cursos (des del curs 2003/2004 fins el curs 2007/2008)
Beques FPU ¹⁶	Proporció de beques FPU per professors funcionaris a la convocatòria de 2009

¹⁶ FPU és l'acrònim de Formación del profesorado universitario.

Programes de doctorat amb menció de qualitat	Proporció de doctorats amb menció de qualitat per professors funcionaris a la convocatòria de 2008
Patents	Proporció de patents registrades durant el període 2004-2008 i patents explotades en el període 2002-2006 per professors funcionaris

Figura 2. Reproducció de la taula descriptiva dels elements considerats en l'índex elaborat per Buéla-Casal [et al.], 2010.

Presentats els límits establerts, i tenint present l'objecte de la investigació, es presenta seguidament la metodologia triada per la realització del treball de camp.

2.3. El qüestionari

El qüestionari¹⁷ és el formulari que permet desenvolupar l'enquesta com a mètode d'investigació, i que servirà per recollir les dades que han de permetre efectuar la investigació que es proposa.

2.3.1. L'elecció del qüestionari

El qüestionari és un metodologia que assegura que s'apliquen als mateixos usuaris les mateixes preguntes, i, per tant, garanteix que tots els participants responen sobre els mateixos ítems. Serveixi com a mostra la següent afirmació metodològica "la encuesta se presenta como la estrategia de investigación caracterizada por la aplicación de un

¹⁷ Es pot consultar el qüestionari que s'utilitzarà pel treball de camp en l'annex 9.1.

procedimiento estandarizado para la obtención de información (oral y/o escrita), de una muestra amplia de sujetos” (Cea, 2004, p. 28).

A més, si s’opta per un qüestionari no presencial, és un mètode que permet abordar la dispersió geogràfica existent dins el conjunt de subjectes a estudiar, i que aconsegueix afrontar el problema amb l’economia d’escala imprescindible per tal de poder obtenir els resultats que es necessiten per donar resposta a l’objecte de la investigació. Per contra, si es tracta de qüestionaris presencials comporta un desenvolupament costós, i, altrament, la informació queda reduïda a les respostes que dóna l’individu (majoritàriament pregunta amb resposta tancada o opcions ja fixades amb anterioritat). Aquestes valoracions són una breu síntesi dels principals avantatges i inconvenients que estableix Cea (2004, p. 30) del qüestionari com a estratègia d’investigació social.

La mateixa autora estableix que el qüestionari és adient tant en el treball amb dades objectives com subjectives, i, per tant, s’ajusta a la voluntat del procés d’anàlisi. Concretament informa de “su adecuación al estudio de un amplio abanico de cuestiones: aspectos objetivos (de hechos) y subjetivos, no directamente observables (actitudes, valores, opiniones), del presente, pasado y futuro” (Cea, 2004, p. 28). A més, permet el treball no presencial ni directe de l’enquestador i no condiona les respostes que es manifesten. També afavoreix el treball simultani en altres aspectes mentre el qüestionari es va desenvolupant.

La proposta d’aquest estudi és un qüestionari autoadministrat, tenint present que “los métodos autoadministrados de encuesta se caracterizan porque es el propio encuestado quien lee el cuestionario y anota las respuesta” (Cea, 2004, p. 80), i que sigui de naturalesa virtual i es pugui resoldre en entorn web. S’adreçarà al 100 % de les biblioteques REBIUN, excepció feta de les del CSIC. Seguidament es sintetitzen en un quadre els avantatges i inconvenients principals dels qüestionaris en entorn electrònic, format en el qual es vol presentar les preguntes, així com possibles solucions per evitar l’anomenat error de no resposta. Aquest quadre parteix de les aportacions de Cea (2004, p. 91-93), i se’n destaquen aquells aspectes que en el marc de treball es consideren més rellevants:

Avantatges	Inconvenients	Propostes per evitar no respostes
<ul style="list-style-type: none"> • Cost reduït • Reducció del temps necessari per poder informar i recollir les dades • Millora de les opcions de representació gràfica • Facilitat, en funció de qui respongui, de contestar amb un ordinador que escrivint 	<ul style="list-style-type: none"> • Hipotètica limitació d'accés al qüestionari per no disposar d'Internet • No garantir l'anonimat de les respostes 	<ul style="list-style-type: none"> • Notificació prèvia d'enviament del qüestionari • Personalització de l'enviament • Incrementar els reenviaments dels qüestionaris als qui no han contestat

Figura 3. Taula dels avantatges, inconvenients i actuacions a considerar en els qüestionaris electrònics, adaptat de Cea (2004)

Atenent les aportacions presentades anteriorment, resulta indispensable realitzar un seguiment acurat del procés dels qüestionaris contestats, atès que es tracta d'una metodologia que requereix de la participació activa de la persona que contesti l'enquesta, les opinions del qual seran emeses en l'exercici de les seves funcions. En aquest sentit, caldrà establir un calendari d'avisos que garanteixi el major nombre possible de respostes amb la finalitat d'obtenir dades fiables per elaborar una síntesi final.

Serveix com a model del calendari d'avisos el següent text:

Enviament carta avís	Enviament carta presentació + qüestionari	1 setmana: Carta recordatori	3 setmanes Carta recordatori	7 setmanes Carta recordatori
----------------------	---	---------------------------------	---------------------------------	---------------------------------

Figura 4. Seqüència dels passos a seguir per assolir representativitat en l'obtenció de dades mitjançant el qüestionari

2.3.2. La motivació del qüestionari

El qüestionari ha de permetre recollir dades que condueixin a l'assoliment dels objectius previstos. Així cada pregunta ha de comptar amb una motivació clara que justifiqui la seva tria.

L'elecció del mètode, i la utilització del qüestionari, també determina de quina manera es preveu que actuïn els participants i per tant quina és la resposta previsible que oferiran. En el cas que ocupa, el ventall de les respostes possibles ja està determinat en la formulació del qüestionari, ja que són respostes tancades que han de permetre una avaluació posterior de les opinions efectuades. A més, es considera que, optant per aquest mètode, es facilitarà la resposta dels participants.

Per facilitar la comprensió del qüestionari, s'han agrupat les preguntes que es formulen en grups temàtics i així es dóna sentit de pertinença a cada pregunta i s'accentua la seva justificació.

En aquesta investigació té molta importància l'avaluació dels serveis de suport a la recerca que ofereixin les biblioteques. Per això s'ha treballat sobre un hipotètic catàleg de serveis de suport a la recerca, que parteix de la recerca bibliogràfica efectuada i de les consideracions que s'han anat debatent en l'apartat de contextualització del treball. Tenen una importància destacada les propostes de Gannon-Leary, Bent i Webb (2007b), tot i que també s'han inclòs altres consideracions de tendències diferents i fins i tot alguna prestació que ja s'està oferint en serveis bibliotecaris i que podria tenir un enfocament a la recerca, com per exemple la gestió dels currículums del PDI.

2.3.3. El disseny del qüestionari

Per dissenyar l'enquesta s'ha tingut present la necessitat de configurar un qüestionari que complís les següents característiques:

- 1 Temps: el qüestionari ha de ser contestable utilitzant el menor temps possible, el seu destinatari estarà ocupat i no ha de tenir la sensació de necessitar molt temps per respondre.
- 2 Claredat: tant les preguntes com les respostes han de ser redacció clara i fàcil comprensió, evitant sempre que sigui possible l'aparició de dubtes que condicionin la realització de la mateixa.
- 3 Evitar les preguntes incòmodes: no es tracta de fer una anàlisi de com funciona cada centre, ni de formular preguntes que puguin posar en un compromís els destinataris de la mateixa.

D'altra banda, es prenen com a elements de partida que:

- 1 El qüestionari s'envia a la direcció de les biblioteques universitàries, prenent com a base el directori de responsables de biblioteques universitàries que publica REBIUN.
- 2 S'ha fet un test previ del qüestionari per assegurar que sigui viable i comprensible. Abans de la seva difusió, el qüestionari ha estat validat per persones vinculades al sistema bibliotecari universitari espanyol per percebre si s'entén el contingut i per recollir aquelles apreciacions que s'han considerat útils d'incloure.
- 3 S'ha preparat en català, que és la llengua vehicular d'aquest estudi, però s'ha adaptat a l'espanyol i a l'anglès, per a la seva utilització.

Fases en el disseny del qüestionari

El disseny del qüestionari ha ocupat un temps considerable per tal d'assegurar que la seva utilització compleixi amb els criteris científics que el determinen. Amb aquesta finalitat s'ha treballat en diverses fases per tal d'obtenir un instrument que permeti aconseguir les dades necessàries per a l'assoliment dels objectius d'investigació. Les fases de treball han estat:

Fase 1: Treball intern entre el doctorand i les directores del treball

En aquesta fase el doctorand realitza un guió de treball que les directores van dirigit i conduint cap a l'eficiència, incorporant-hi elements metodològics i professionals. És

una fase de treball interna que comporta canvis significatius i que dóna lloc a un primer document de treball que s'eleva a un test per part d'una persona externa¹⁸ al redactat.

Fase 2: Avaluació per part d'una persona externa

El primer qüestionari ja tancat vs ser testat per una professional de l'àmbit de la biblioteconomia i documentació de l'espai universitari espanyol¹⁹, amb les següents conclusions:

- 1 El qüestionari és comprensible pel que fa al seu contingut i contestable pel que fa a les preguntes establertes.
- 2 El contingut del qüestionari és d'importància actual i cada vegada pren més importància, malgrat no existeixen treballs previs coneguts.

L'experta fa una sèrie de recomanacions que s'incorporen al qüestionari i que tenen a veure amb:

- 1 Inclusió de preguntes: anàlisi d'aspectes com la dependència no només orgànica sinó també funcional de les biblioteques, l'existència d'estaments de decisió

¹⁸ Es vol agrair la participació de la sra. Anna Casaldàliga Rojas en aquesta fase del treball, cap de la Unitat Tècnica i de Projectes del Servei de Biblioteques de la Universitat Autònoma de Barcelona.

¹⁹ Es vol agrair la participació de la sra. Anna Rovira i Fernández en aquesta fase del treball, directora del Servei de Biblioteques i Documentació de la Universitat Politècnica de Catalunya en aquell moment. A més ha estat professora de la Facultat de Biblioteconomia i Documentació de la Universitat de Barcelona en la matèria de biblioteques de recerca.

transversals sobre les biblioteques (comissions de biblioteca) o la participació en projectes de recerca a nivell de servei.

- 2 Organització de la informació: en les preguntes vinculades al catàleg de serveis de suport a la recerca es planteja l'agrupació de les opcions de resposta en blocs temàtics per facilitar-ne la seva comprensió.

Fase 3: Revisió metodològica amb la participació d'una experta

Després de la revisió de l'enquesta per part de la professional del sector de les biblioteques, i atenent a les seves propostes de millora, la següent etapa per a la configuració del qüestionari pel treball de camp era l'anàlisi d'una experta en metodologia²⁰.

Les seves recomanacions condueixen a tenir present que l'ús dels qüestionaris és el mitjà més eficient per obtenir les dades necessàries per a l'anàlisi de la situació amb vistes a assolir els objectius establerts i atenent a les limitacions existents.

La seva aportació fa que es dissenyi el qüestionari seguint les indicacions de Don A. Dillman²¹, reconegut expert en la confecció d'aquest tipus d'eines. Així doncs com a aspectes essencials s'ha tendit a:

²⁰ Es vol agrair la participació de la professora Dra. Maite Barrios Cerrejón de la Facultat de Biblioteconomia i Documentació de la Universitat de Barcelona, qui ha fet transcendents aportacions en aquesta fase de la confecció del qüestionari.

²¹ Don A. Dillman és professor a la Washington State University i se'l reconeix a nivell internacional com un dels principals teòrics del desenvolupament de qüestionaris mitjançant telèfon, correu

- 1 Evitar l'ús de preguntes que poguessin conduir a més d'una interpretació
- 2 Fugir de la utilització de respostes que conduixin a l'equívoc de saber si s'ha llegit o no, o si el valor donat a l'opció en qüestió és negatiu, l'anomenada "select all that apply"
- 3 Organitzar de manera vertical les diferents opcions de resposta
- 4 Efectuar preguntes úniques, evitant la inclusió de subpreguntes dins d'una pregunta si no està suficientment justificat
- 5 Utilitzar opcions de resposta que es refereixin a valors que puguin ser interpretats adhoc per cada participant, és a dir, evitar termes que no es defineixen de manera clara i evident

Fase 4: Pre-test

La darrera fase abans de posar en funcionament el qüestionari consistia en fer una prova pilot demanant la implicació de persones que suposadament estiguessin en la posició de respondre al qüestionari.

Efectuada aquesta fase, els canvis introduïts han estat:

- Canvis estilístics en el redactat per fer-lo més comprensible
- Modificació d'alguna pregunta per obtenir-ne informació més actualitzada i completa que el que les opcions de resposta preveien inicialment

electrònic i internet. L'any 1978 va publicar *Mail and Telephone Surveys: The Total Design Method*, obra considerada un referent en aquest tipus de tècniques d'investigació.

Per a l'explotació del qüestionari, i després de les fases de disseny que s'han seguit, s'ha decidit organitzar el treball de camp en tres fases, amb les seves característiques específiques. Les tres fases d'actuació tenen com a punt de partida el qüestionari que és l'eina principal per obtenir la informació. Tal i com s'ha mencionat amb anterioritat, es complementarà amb altres pràctiques de metodologia qualitativa per obtenir un major coneixement de les motivacions que condueixen als participants a contestar d'una manera o d'una altra, però aplicant-se tan sols a una part de la població de l'estudi.

A continuació es presenta una taula amb el número d'ordre seqüencial de cada pregunta del qüestionari que s'administrarà en un entorn web, l'enunciat de la mateixa i l'objectiu que persegueix. L'aplicació del qüestionari es correspon amb la primera fase d'actuació.

Num.	Objectiu	Enunciat
1	Determinar si existeix alguna tendència actual en la dependència de les biblioteques dins de les institucions i si hi ha alguna vinculació entre aquest fet i els serveis de suport a la recerca que s'ofereixen	Quina és la dependència orgànica del servei bibliotecari dins de la vostra institució?
2	Recollir dades sobre les dependències funcionals dels serveis bibliotecaris que difereixin de la dependència orgànica	Quina és la dependència funcional del servei bibliotecari dins de la vostra institució?
3	Saber si existeixen instàncies col·legiades que incideixin en el desenvolupament del funcionament dels serveis bibliotecaris	Existeixen òrgans de govern col·legiats que incideixin en el funcionament dels serveis bibliotecaris?
4	Saber si han dissenyat plans estratègics que serveixen per marcar les actuacions a programar	Té la biblioteca un pla estratègic vigent?
5	Conèixer si dins els plans estratègics hi ha línies amb objectius específics de suport a la recerca	Dins aquest pla estratègic hi ha algun/ns objectiu/s específic/s relacionat/s amb el suport al recerca?
6	Saber si disposen de dades sobre la forma d'utilitzar el servei per part del PDI	Disposen de dades sobre l'ús - presencial o virtual- que fa el PDI de les biblioteques?
7	En el cas que disposin de dades de la forma d'accedir als serveis, saber quina és la manera preferida de fer-ho	A la vista de les dades que té, globalment com considera que és l'ús de les biblioteques per part del PDI?:
8	Conèixer de quina manera s'ha organitzat internament cada servei per donar aquesta prestació i amb quina dotació compten	Dins de l'organigrama del servei bibliotecari han concretat aquests serveis de suport a la recerca?
9	Determinar quins serveis de suport a la recerca s'ofereixen de la llista que es presenta des de la universitat, i quins ho fa la biblioteca sola, quins la biblioteca amb un altre servei i quins un altre servei sense vincle amb la biblioteca	Quins són els serveis de suport a la recerca que ofereix la universitat de la llista que els presentem a continuació?
10	Establir si la prestació de serveis de suport a la recerca té lloc també en entorns no presencials, o si es restringeix a l'ús in situ	En quin format ofereixen els serveis de suport a la recerca?
11	Recollir dades sobre la formació específica que ha rebut el personal que presta aquest tipus de serveis a partir de les propostes que apareixen al qüestionari	El personal adscrit a aquesta finalitat s'ha format en?

12	Saber si el propi servei bibliotecari participa de projectes de recerca a nivell nacional i internacional	Participa el servei bibliotecari de projectes nacionals i internacionals de recerca?
13	En el cas que participin de projectes de recerca, saber en quins ho fan	Si la resposta és afirmativa, ens poden indicar de quins_____
14	Determinar si s'han editat catàlegs o cartes de servei de suport a la recerca adreçades al PDI	Disposen d'un catàleg de serveis de recerca adreçat al PDI de manera específica?
15	Saber si s'ha fet difusió de les hipotètiques cartes de servei anteriorment mencionades	L'han difós entre el públic potencial?
16	Establir de quina manera d'entre les mencionades en el qüestionari s'ha donat difusió de les cartes de servei	Si la resposta ha estat afirmativa, la seva difusió l'han realitzada mitjançant:
17	Saber de l'existència d'avaluacions de l'ús del PDI d'aquests serveis	Disposen de dades per avaluar l'ús dels serveis de suport a la recerca per part del PDI?
18	Conèixer si el personal docent i investigador és considerat un usuari recurrent i habitual des de les biblioteques	Com considera que el PDI utilitza els serveis de suport a la recerca
19	Saber si han preguntat al PDI sobre la seva valoració d'aquests serveis	S'ha preguntat al PDI sobre la valoració dels serveis de suport a la recerca?
20	Conèixer de quina manera les biblioteques universitàries recullen dades sobre les necessitats del PDI per alimentar els seus serveis	Estan en contacte periòdic amb els grups d'investigació per conèixer les seves necessitats?
21	Saber de quina manera es produeix aquest contacte d'entre les opcions que es proposen	De quina manera ho fan?
22	Recollir informació sobre l'existència i la utilització d'estudis previs per dissenyar serveis de suport a la recerca per al PDI	Per la creació de serveis de suport a la recerca han comptat amb un estudi previ de les necessitats del PDI?
23	Saber si alguns dels serveis de suport a la recerca que s'ofereixen al PDI des de les biblioteques universitàries són de pagament	Alguns dels serveis que ofereixen són de pagament?
24	Determinar, a partir de la proposta de serveis sobre la qual es treballa en aquest estudi, quins serveis de suport a la recerca són de pagament	Si són de pagament per als investigadors, ens poden especificar quins?

25	Saber si recullen indicadors de funcionament	Disposen d'indicadors de funcionament del servei?
26	Saber la incidència que tenen els indicadors de funcionament dels serveis en el conjunt de la institució	En el retiment de comptes de la seva institució, es tenen en consideració els indicadors de funcionament del seu servei?
27	Conèixer quin rol duen a terme les biblioteques universitàries en el desenvolupament de les polítiques globals de suport a la recerca de cada institució	En la definició de la política científica de la seva universitat el servei bibliotecari hi té una presència específica?
28	Conèixer amb quins serveis de suport a la recerca les biblioteques universitàries treballen de manera col·laborativa	Poden especificar amb quins serveis de suport a la recerca de la seva universitat treballen de manera comuna?
29	Recollir informació sobre el paper que juguen les biblioteques analitzades en les iniciatives <i>open access</i>	El servei bibliotecari té un rol actiu en les iniciatives <i>open access</i> ?
30	Conèixer quines són les actuacions que han anat posant en marxa les biblioteques	En cas afirmatiu, ens poden indicar com?

Figura 6. Correspondència entre l'objectiu a conèixer i enunciat de la pregunta del qüestionari

En relació amb el qüestionari presentat, aquest s'estructura en cinc blocs informatius que han de permetre agrupar els elements d'anàlisi i facilitar la feina de les persones que han de respondre'l.

El primer bloc analitza l'estructura orgànica de les biblioteques i l'ús per part del PDI de les mateixes. Així es pretén determinar si existeix alguna adscripció orgànica de les biblioteques més utilitzada actualment, com es planifiquen i l'ús que en fa el PDI. Dins de l'estructura del qüestionari aquestes preguntes van de la 1 a la 7.

La segona part intenta recollir dades sobre l'organització interna del suport a la recerca. En aquest sentit es pregunta sobre aspectes relacionats amb la manera d'adaptar les estructures organitzatives dels sistemes bibliotecaris per enfocar-los a la recerca, conèixer quins són els recursos que ofereixen en aquesta línia. Les preguntes que recullen aquesta informació van de la 8 a la 13.

En el tercer bloc s'intenta estudiar la repercussió que ha tingut sobre el conjunt del personal docent i investigador el suport a la recerca. Així es pregunta sobre de quina manera es manté contacte amb aquesta tipologia d'usuaris de les biblioteques i quina és la forma amb la qual han donat difusió a aquests serveis. Es desenvolupen mitjançant les preguntes que van de la 14 a la 21.

El quart apartat s'aproxima al finançament del suport a la recerca des de les biblioteques. S'intenta determinar si existeixen serveis que siguin de pagament i si es té en consideració en el conjunt dels indicadors de funcionament de la universitat el resultat obtingut des dels serveis bibliotecaris. Aquestes pregunten ocupen els enunciats 22 a la 26.

El cinquè i darrer apartat analitza l'estructura de suport a la recerca de les universitats i la implicació que tenen les biblioteques en aquests processos de suport i el seu posicionament en les iniciatives *open access*. Les preguntes que ocupen aquest bloc i tanquen l'enquesta van de la 27 a la 30, i es conclouen amb una pregunta de resposta oberta per recollir les opinions de les persones que responen l'enquesta i que es mostra seguidament.

“Afegeixi qualsevol altra opinió que consideri rellevant per al conjunt de la investigació que se centra en el suport a la recerca que des de les biblioteques s’ofereix al PDI”

Una menció específica mereix la pregunta enunciada en el número nou, que pretén identificar quins són els serveis de suport a la recerca que s’ofereixen des de les universitats estudiades. La llista de serveis pels quals es pregunta a les institucions participants dels qüestionaris, tant el de l’entorn de REBIUN com el de LIBER-LERU, s’ha confeccionat a partir de les aportacions de Gannon-Leary, Bent i Webb (2007b), de Torres-Salinas (2010b), i enriquit amb les apreciacions de professionals de l’àmbit de les biblioteques universitàries, a qui s’ha consultat en la fase de disseny del qüestionari.

2.3.4. Aplicació del qüestionari en entorn web

En una primera fase el qüestionari es transmet en forma d’enllaç dins un correu electrònic. En aquest correu es dóna la informació sobre el període de resposta estimat, i la forma de fer-ho. Tal i com s’ha establert, el qüestionari és contestable en entorn web, i s’enviarà al conjunt total dels subjectes de l’estudi. Es pretén d’aquesta manera obtenir una visió global de la situació i fer-ho de manera homogènia per a tots els participants.

Segons de Leeux, Jox i Dillman (2008, p. 282), el qüestionari en format web és un recurs pràctic i de baix cost, ja que “Internet surveys are often praised as being cheaper than other survey modes. Compared to mail surveys there are lower or even no costs for paper, envelopes, postage, and related administrative work”.

Es recullen en aquesta obra unes recomanacions per garantir la fiabilitat del qüestionari que giren al voltant de: “In order to obtain respondents’ trust and cooperation, they should be assured that their data will be kept secure (i.e. data are secured during transport and when they are stored on the server), confidential (a response may be linked to a person’s name, but only by the survey researcher for the purpose of the survey management and not by others), or sometimes even anonymous (a response cannot be linked to a person’s name) (de Leeux, Jox i Dillman (2008), p. 274).

Aquestes indicacions són considerades de molta transcendència, i en la posada en marxa del funcionament del qüestionari es tenen en compte. Garantir la seguretat del sistema i l'anonimat en l'avaluació de les respostes obtingudes quan se n'extreguin les conclusions han estat elements que es contemplan mitjançant l'ús d'un servidor de dades de la institució en la qual es presenta aquest treball²², i amb l'advertiment als participants que no es farà cap menció individual de les seves respostes. Així en les cartes de comunicació que se'ls adreça s'informa d'aquests fets.

2.4. Les entrevistes

Les entrevistes, en tant que tècnica qualitativa per avançar en la investigació plantejada, complementarà les dades que s'hagin obtingut mitjançant el qüestionari, tenint present la limitació temporal de la investigació²³. Existeix informació considerable sobre la metodologia qualitativa en ciències socials, i diversos autors conflueixen en que aquest tipus de metodologia és especialment interessant quan es pretén explorar la conducta humana, o el que en altres termes en el context actual s'anomenen motivacions. Per exemple, l'obra de González Teruel (2005) destaca que

²² Es vol fer una menció explícita d'agraïment a la senyora Mireia Casas, cap de la Unitat de Suport a la Docència del CRAI de la Universitat de Barcelona, pel que fa al suport rebut en l'ús i funcionament del servidor on s'allotjava la informació.

²³ La limitació temporal condiciona l'ús de les tècniques que es poden emprar. En aquest sentit, si bé una observació participativa dels subjectes a estudiar seria altament beneficiosa, la necessitat de comptar amb uns elements que permetin elevar unes conclusions finals amb una temporalitat marcada per la data de lliurament de l'estudi, comporta la necessitat d'un plantejament en altres formats.

el paradigma orientat a l'usuari, aconsegueix comprendre l'usuari en el seu context i les seves accions. Segons la mateixa autora, l'ús de metodologies qualitatives aconsegueix un elevat nivell de coneixement d'un fenomen o d'una situació determinada. I és que, l'entrevista es diferencia en dos aspectes substancials de l'enquesta, ja sigui presencial o virtual. Els entrevistats no han de respondre a partir d'uns valors que s'han predeterminat, sinó que donen la resposta que consideren més oportuna. I d'altra banda, resulta evident que s'estableix una relació entre l'entrevistador i l'entrevistat que fa que es desenvolupi de manera diferent en cada ocasió malgrat el guió sigui el mateix i per tant permet ampliar el ventall de respostes i el valor que s'obtindrà.

En el camp de la biblioteconomia i documentació existeixen autors que han treballat en la utilització de les tècniques qualitatives específicament en aquest àmbit del coneixement, com per exemple Gorman (2005) o Mellon (1990). La literatura que analitza la metodologia qualitativa en les ciències socials és molt extensa, i serveixen com a exemple autors que s'han utilitzat com a referències metodològiques: Frías i Rios (2004), Moore (2000), Taylor i Bogdan (1987).

2.4.1. L'entrevista telefònica

En aquesta segona fase de la investigació s'aprofundirà mitjançant una entrevista telefònica en aspectes que no han pogut solucionar-se mitjançant un qüestionari en entorn web. Es considera que les preguntes que s'efectuaran requereixen d'un procés de confecció mínim que impedeix la seva formulació en un qüestionari. Per a la

realització d'aquesta fase, amb anterioritat a l'entrevista telefònica, es facilitarà als participants el guió²⁴ de que es seguirà per tal que es puguin preparar les seves respostes.

Aquest treball de camp es realitza sobre el 30% del conjunt de la població sobre la qual s'ha realitzat la fase 1, però triant de manera aleatòria aquesta mostra de les institucions que han donat resposta al qüestionari.

Es considera que podria donar-se el cas que a mesura que s'anés avançant amb el qüestionari telefònic es modifiqués alguna pregunta per anar adaptant-la a la realitat del sistema bibliotecari universitari sobre el qual s'està parlant. Així mateix podria ser també que s'incloguessin preguntes que no estan previstes en el guió, però que en el desenvolupament de l'entrevista es detectés la necessitat d'incidir per les opinions que mostri l'interlocutor. O que resultés necessari incorporar alguna resposta que no ha estat prevista i que es deriva de les converses telefòniques que es van mantenint.

2.4.2. L'entrevista presencial

La darrera de les fases d'actuació prevista tanca el procés de recollida de dades amb l'objectiu de recollir aspectes no previstos i matisos que queden al marge de qualsevol qüestionari. Així doncs, en aquest estadi s'actuarà sobre el 10% de la població que ha emplenat el qüestionari en entorn web, i atenent a la realitat de la situació es trien els

²⁴ El guió es pot consultar en l'annex 9.2.

participants tenint present criteris de representativitat i disponibilitat, i que no hagin participat de l'entrevista telefònica.

Pensant, per tant, en una entrevista semiestructurada que permeti recollir les aportacions dels entrevistats, s'utilitzarà un guió per a la realització de la mateixa que partirà del qüestionari que s'ha presentat anteriorment, i que es facilitarà amb anterioritat. El guió serà el mateix que haurà servit per l'entrevista telefònica²⁵.

2.5. Subjectes d'estudi: les biblioteques universitàries

Les biblioteques són els subjectes d'estudi. Especialment i de manera destacada les biblioteques que formen part de REBIUN i que es concreten en la mostra seleccionada pel treball de camp. En un segon nivell, són també subjectes d'estudi les biblioteques vinculades a LIBER-LERU, treballant a partir d'una mostra acotada, i amb un nivell d'anàlisi menys desenvolupat.

2.5.1. Univers i mostra de les biblioteques REBIUN

L'univers de les biblioteques REBIUN, establert a l'inici d'aquesta recerca, era el següent:

²⁵ El guió es pot consultar en l'annex 9.2.

Universidad Abat Oliba CEU	Universitat d Alacant
Universidad de Alcalá	Universidad Alfonso X El Sabio
Universidad de Almería	Universidad Antonio de Nebrija
Universitat Autònoma de Barcelona	Universidad Autónoma de Madrid
Universitat de Barcelona	Universidad de Burgos
Universidad de Cádiz	Universidad Camilo José Cela
Universidad de Cantabria	Universidad Cardenal Herrera-CEU
Universidad Carlos III de Madrid	Universidad Castilla- La Mancha
Universitat Catòlica de San Vicent Màrtir	Universidad Católica San Antonio de Murcia
Universidad Complutense de Madrid	Universidad de Cordoba
CSIC	Universidade da Coruña
Universidad de Deusto	Universidad Europea de Madrid
Universidad Europea Miguel de Cervantes	Universidad de Extremadura
Universidad Francisco de Vitoria	Universitat de Girona
Universidad Granada	Universidad de Huelva
I.E. Business School	I.E. Universidad (Segovia)
Universitat Illes Balears	Universidad Internacional de Andalucía
Universitat Internacional de Catalunya	Universidad de Jaén
Universitat Jaume I	Universidad de La Laguna
Universidad de La Rioja	Universidad de Las Palmas de Gran Canarias
Universidad de León	Universitat Lleida
Universidad de Málaga	Universitat Miguel Hernández
Mondragón Unibersitatea	Universidad de Murcia
Universidad de Navarra	Universitat Oberta de Catalunya
Universidad de Oviedo	Universidad Pablo Olavide
Universidad País Vasco	Universidad Politécnica de Cartagena
Universitat Politècnica de Catalunya	Universidad Politécnica de Madrid
Universitat Politècnica de València	Universitat Pompeu Fabra
Universidad Pontificia de Comillas	Universidad Pontificia de Salamanca
Universidad Pública de Navarra	Universitat Ramón Llull
Universidad Rey Juan Carlos	Universitat Rovira i Virgili
Universidad de Salamanca	Universidad San Pablo CEU
Universidade de Santiago de Compostela	Universidad de Sevilla
U.N.E.D.	Universitat de València
Universidad de Valladolid	Universidad de Vic
Universidade de Vigo	Universidad de Zaragoza

Figura 6. Univers de les biblioteques REBIUN

Mentre que la mostra es concretava en:

Universidad Abat Oliba CEU	Universitat d Alacant
Universidad de Alcalá	Universidad Alfonso X El Sabio
Universidad de Almería	Universidad Antonio de Nebrija
Universitat Autònoma de Barcelona	Universidad Autónoma de Madrid
Universitat de Barcelona	Universidad de Burgos
Universidad de Cádiz	Universidad Camilo José Cela
Universidad de Cantabria	Universidad Cardenal Herrera-CEU
Universidad Carlos III de Madrid	Universidad Castilla- La Mancha
Universitat Catòlica de San Vicent Màrtir	Universidad Católica San Antonio de Murcia
Universidad Complutense de Madrid	Universidad de Cordoba
Universidad de Deusto	Universidade da Coruña
Universidad Europea Miguel de Cervantes	Universidad Europea de Madrid
Universidad Francisco de Vitoria	Universidad de Extremadura
Universidad Granada	Universitat de Girona
I.E. Business School	Universidad de Huelva
Universitat Illes Balears	I.E. Universidad (Segovia)
Universitat Internacional de Catalunya	Universidad Internacional de Andalucía
Universitat Jaume I	Universidad de Jaén
Universidad de La Rioja	Universidad de La Laguna
Universidad de León	Universidad de Las Palmas de Gran Canarias
Universidad de Málaga	Universitat Lleida
Mondragón Unibersitatea	Universitat Miguel Hernández
Universidad de Navarra	Universidad de Murcia
Universidad de Oviedo	Universitat Oberta de Catalunya
Universidad País Vasco	Universidad Pablo Olavide
Universitat Politècnica de Catalunya	Universidad Politécnica de Cartagena
Universitat Politècnica de València	Universidad Politécnica de Madrid
Universidad Pontificia de Comillas	Universitat Pompeu Fabra
Universidad Pública de Navarra	Universidad Pontificia de Salamanca
Universidad Rey Juan Carlos	Universitat Ramón Llull
Universidad de Salamanca	Universitat Rovira i Virgili
Universidade de Santiago de	Universidad San Pablo CEU

Compostela	
U.N.E.D.	Universidad de Sevilla
Universidad de Valladolid	Universitat de València
Universidade de Vigo	Universidad de Vic
Universidad de Zaragoza	

Figura 7. Mostra de les biblioteques REBIUN

El contacte amb els subjectes d'estudi es realitza a partir dels seus màxims responsables, segons el directori de REBIUN²⁶ i les webs pròpies de cada institució. Es procedeix d'aquesta manera per obtenir una valoració global del servei bibliotecari de cada institució i per a facilitar un seguiment acurat i puntual de la seva participació en les eines utilitzades.

2.5.2. **Univers i mostra de les biblioteques LIBER-LERU²⁷**

Amb la voluntat ja manifestada anteriorment d'intentar copsar ni que sigui sumàriament la situació paral·lela que pugui estar tenint lloc a les universitats homònimes europees, aquesta enquesta es planteja estendre-la a les xarxes LERU (League of European Research Universities) i LIBER (Ligue des Bibliothèques Européennes de Recherche -

²⁶ Disponible a: <http://www.rebiun.org/pruebaConfig/directorios/directoresbiblioteca.html>

²⁷ Atès que l'anàlisi principal és sobre les biblioteques REBIUN es presenta l'univers i la mostra sobre la qual s'ha treballat. No així en el cas de LIBER-LERU, del qual només se'n presenta la mostra, tot tenint present la dificultat que es descriu en la investigació per accedir a les dades de l'univers i la concreció de la mostra.

Association of European Research Libraries)²⁸. El conjunt de treball de les biblioteques que formen part de LERU és la totalitat, mentre que de LIBER es seleccionen aquelles que pertanyen a institucions de tipus acadèmic i que siguin Europees o de la seva àrea d'influència. LERU està formada per 22 biblioteques²⁹, i, LIBER en compta amb més de 420³⁰.

Com en el cas de REBIUN, es pretén contactar amb els màxims responsables dels serveis bibliotecaris de les universitats membres de LIBER i LERU, a partir d'ara LIBER-LERU, per demanar-los la resposta al qüestionari en tant que responsables globals dels serveis.

2.6. Els investigadors

El investigadors són el col·lectiu principal d'usuaris dels serveis sobre els quals es realitza aquest treball. L'estudi, en conseqüència, no pot obviar aquesta figura, però tampoc pot incorporar un treball de camp ampli i representatiu com el que es pretén dur a terme en l'àmbit de les biblioteques universitàries REBIUN.

²⁸ Malgrat que es treballi amb la totalitat de les biblioteques de les institucions universitàries que siguin membres de LIBER- LERU, no s'inclourà en la tramesa del qüestionari a les biblioteques que també siguin membres de REBIUN, perquè el qüestionari serà el mateix en els dos entorns.

²⁹ A nivell espanyol, la Universitat de Barcelona forma part d'aquesta xarxa.

³⁰ Les biblioteques que formen part de LIBER no són estrictament tan sols biblioteques universitàries, sinó que hi ha diverses tipologies bibliotecàries associades.

Així, el treball que es durà terme en l'àmbit de les biblioteques universitàries ha de permetre obtenir una radiografia de la situació actual a partir de la participació en les diverses fases d'actuació. Si es pretengués realitzar un estudi representatiu i equiparable pel que fa a l'abast territorial a l'anàlisi de les biblioteques REBIUN caldrien temps i recursos que superarien amb molt les possibilitats reals. Per contra, si s'optés per fer un estudi centrat en un únic grup d'usuaris d'una determinada àrea del coneixement, no tindria validesa en relació amb l'anàlisi efectuat sobre les biblioteques, atès que en aquesta anàlisi no s'ha discriminat en funció de l'àmbit de coneixement dels centres als quals es vinculen les biblioteques. Però tampoc sembla adient realitzar un treball de camp sobre els investigadors circumscrit a una únic àmbit geogràfic, atès que no hi ha hagut segmentació pràctica a l'hora de triar els participants en el qüestionari ni en el tractament que es faci de les dades.

Per tant, s'opta per utilitzar diverses fonts d'informació ja publicades com a eines per entendre el comportament dels investigadors en l'ús dels elements de suport a la recerca que ofereixen les biblioteques, que serviran per contextualitzar el treball empíric que es realitza.

Resulta interessant analitzar el treball realitzat per Ollé (2010) sobre el comportament informacional dels investigadors de les universitats catalanes. I té especial transcendència perquè inclou també la valoració que emeten els bibliotecaris dels serveis que s'inclouen en l'estudi. Així, els mateixos investigadors admeten que "cada vegada fan menys visites físiques a la biblioteca i quan el professorat s'hi desplaça és, principalment, per consultar documentació impresa. Aquest fet és conseqüència de les facilitats associades a la biblioteca digital" (Ollé, 2010, p. 148). De la mateixa manera, el treball de camp que s'efectua en aquest estudi amb bibliotecaris conclou que "les participants consideren que els professors estan deixant d'acudir a la biblioteca, ja que utilitzen la biblioteca digital" (Ollé, 2010, p. 162).

En l'apartat de les conclusions del treball d'Ollé (2010, p. 166) resumeix que, el treball de camp efectuat i la revisió bibliogràfica prèvia que va realitzar, constaten que els investigadors aposten clarament per la utilització de la biblioteca en format digital per davant de l'ús presencial de la mateixa, i que l'ús dels recursos electrònics principalment persegueix recolzar la recerca "...hem corroborat que la recerca, i en

menor mesura, la docència són les principals finalitats de la consulta” tal i com es menciona a Ollé (2010, p. 121). I una bona prova d'això és l'afirmació que pronuncia un directiu d'una de les biblioteques universitàries REBIUN al qual se'l consulta sobre els investigadors en tant que usuaris de la biblioteca universitària de la seva institució:

“Se alejan mucho los investigadores de la biblioteca. En presencialidad hemos perdido un 80% del PDI. No podemos considerar que sean usuarios habituales de los servicios presenciales, pero de los virtuales sí”

De la mateixa manera es mostra un participant de l'estudi conduït per Area, Hernández i Sancho (2007, p. 79):

“...Las visitas físicas a la biblioteca se han reducido muchísimo porque mucha información es accesible desde el despacho”.

Amb tot, no està tan clar que aquest comportament sigui tan homogeni en totes les àrees del coneixement, ja que algunes de les entrevistes mantingudes al llarg del desenvolupament d'aquest treball informem que encara avui els investigadors de les àrees d'humanitats opten per la presencialitat per davant de la virtualitat per accedir a les biblioteques, potser vinculant això a la necessitat encara d'usar recursos que no existeixen en format digital. Segons Ollé (2010, p. 148) “les revistes impreses només es consulten de manera significativa en aquelles disciplines, especialment de ciències socials i humanitats, en què hi ha poca oferta de títols en línia”.

Així les coses, l'aproximació a l'ús que fan els investigadors dels serveis de suport a la recerca de les biblioteques universitàries no és l'eix central del treball en curs, però es pren com a marc conceptual de partida l'evolució d'aquests cap a l'accés virtual als recursos i especialment quan fan recerca, més que no pas el presencial.

Aquesta mateixa percepció es recull en el treball efectuat per Area, Hernández i Sancho (2007). Pels autors citats anteriorment es pot concloure que “En general, el profesorado tiende a utilizar mayoritariamente las prestaciones virtuales de la biblioteca para buscar información actualizada, probablemente con fines más de investigación que propiamente docentes” (2007, p.49). En un àmbit més ampli,

existeixen altres estudis que analitzen el comportament dels investigadors com per exemple Pinto, Fernández-Marcial i Gómez-Camarero (2010) .

Però al marge d'aquesta distinció, que no és l'eix central del treball que es pretén dur a terme, s'ha constatat amb les converses que s'han mantingut amb professionals de les biblioteques universitàries amb anterioritat al desenvolupament del treball de camp, que les biblioteques universitàries consideren usuaris reals dels serveis els investigadors que empren els recursos electrònics que posen al seu abast, recursos als quals destinen una bona part dels diners amb els quals compten.

2.7. El tractament de les dades

El tractament estadístic de les dades obtingudes en el treball de camp tindrà present les característiques pròpies del qüestionari i l'entrevista. Per això es presenta seguidament com serà aquest desenvolupament.

2.7.1. Anàlisi estadística del qüestionari

En un primer nivell es realitzarà una anàlisi descriptiva dels resultats obtinguts, amb la qual es pretén obtenir una visió global de l'estat de la qüestió. Així, en el cas del qüestionari de les biblioteques de l'entorn REBIUN, es preveu que cal analitzar els valors absoluts i la seva representativitat en termes de percentatge. A més, i específicament en el cas de les dades d'aquestes biblioteques, s'opta per analitzar les dades discriminades per titularitat de la institució a les quals es vinculen les biblioteques. És a dir, que es farà una anàlisi dels valors obtinguts identificant si es tracta d'una biblioteca pertanyent a una institució de titularitat pública, o bé privada. Aquesta anàlisi comparativa es farà a partir del comportament mitjà que s'ha observat segons els valors que han donat les institucions que han participat en el qüestionari.

Seguidament es farà una valoració de la comparativa que ha resultat de confrontar les dues tipologies de titularitat. En aquest sentit cal destacar que, en aquesta comparativa, s'ha decidit tractar de manera diferenciada la pregunta vinculada al catàleg de serveis de suport a la recerca (pregunta número nou del qüestionari). El primer motiu és que tenen un pes molt significatiu en el conjunt de la investigació les

aportacions dels valors de les respostes obtingudes, i, en segon lloc, que es tracta d'una pregunta amb respostes variables, de les quals només es prenen en consideració en aquesta anàlisi comparativa la resposta que rebí el valor "Ofert per la Biblioteca". Es considera que aquesta opció és la que ofereix la informació més real i ajustada als serveis que les biblioteques analitzades posen a disposició en el marc del suport a la recerca.

En el cas de les dades vinculades al qüestionari de les biblioteques LIBER-LERU, l'anàlisi descriptiu es realitzarà amb els mateixos criteris i analitzant els mateixos valors que en el de REBIUN, però sense segmentar per tipologia de titularitat. Això no ha estat possible, perquè en la font primària d'informació per seleccionar les biblioteques amb les quals treballar, no s'ha trobat aquesta diferenciació.

Es preveu realitzar una anàlisi comparativa dels resultats mitjans obtinguts en els dos entorns geogràfics de treball diferents, a partir de les dades descriptives que s'hagin obtingut. Es preveu que aquesta anàlisi permetrà donar una imatge global del posicionament de les biblioteques universitàries REBIUN, de les de l'entorn europeu (LIBER-LERU), tot especificant, si és el cas, diferències significatives entre ambdós entorns. A més, i novament si es donen les circumstàncies, aquesta anàlisi pot resultar un element per dibuixar tendències en el marc del suport a la recerca per part de les biblioteques universitàries.

Atenent els objectius previstos en la investigació, es preveu la necessitat d'efectuar un segon nivell d'anàlisi de les dades. Aquesta segona fase d'anàlisi ja no perseguirà l'anàlisi de dades descriptives, sinó que pretén establir identificacions més complexes. Així les coses, hauria de servir per permetre determinar si hi ha algun vincle entre els resultats obtinguts mitjançant el qüestionari efectuat i el posicionament de les biblioteques universitàries REBIUN en el rànquing que s'usa com a instrument de treball, el rànquing de Buena-Casal [et al.] (2009, 2010, 2011). Per poder efectuar aquesta anàlisi es farà servir com a element d'anàlisi la pregunta relacionada amb el catàleg de serveis de suport a la recerca, i seleccionant d'entre les respostes aquelles que fan referència a la Biblioteca com a servei prestador del mateix. Novament, s'entén en aquesta investigació que aquest és l'element més significatiu que pot determinar quin paper té la biblioteca en l'aportació a la investigació en el conjunt de la

institució. De fet, la resta de preguntes que s'obtenen del qüestionari tenen un caràcter més de situació i contextualització, però no són tan determinants com els de la pregunta número nou. A més, convé destacar que aquesta anàlisi se centrarà en les biblioteques de titularitat pública, atès que en el rànquing només es contenen dades d'aquesta tipologia d'institució.

En aquest cas es pretén realitzar una anàlisi multivariant, el qual segons Hair [et al.] (2004, p. 768) és un "análisis de varias variables en una única relación o un conjunto de relaciones". D'entre els diferents tipus de mètodes multivariants, s'opta pels anomenats models d'elecció discreta. Aquest tipus de models permeten conèixer els determinants d'una variable discreta, la qual cosa s'adiu al context del treball en curs si es té present la tipologia de variables amb les quals es treballa. Així, els models d'elecció discreta relacionen una variable dependent (Y), que en el cas que ens ocupa es correspon amb la situació capdavantera en el rànquing de Buéla-Casal [et al.] (2009, 2010, 2011), amb unes variables explicatives (X), essent en aquesta ocasió els elements que apareixen en la pregunta 9, és a dir, els serveis de suport a la recerca que s'ofereixen. Per tal de poder efectuar l'anàlisi, cal transformar en models numèrics els valors del qüestionari, en el cas de la variable dependent prenent el valor 1 o 0 en funció de la posició en el rànquing, i en el cas de les variables explicatives, essent la mitjana resultant de les respostes que hagin donat les biblioteques de titularitat pública.

Dins dels models d'elecció discreta n'existeixen de dos tipus, Logit i Probit, diferenciant-se per la forma funcional emprada per l'obtenció de la probabilitat resultant. Malgrat els dos tipus acaben oferint dades molt similars, els Logit fan servir com a funció la logística, i els Probit, la normal tipificada, la qual cosa fa que l'operació estadística que els representa sigui diferent. En el cas que ens ocupa, s'opta per la utilització del model Probit, i la seva posterior contraposició amb la Logit.

La intenció és determinar quina incidència té pel posicionament de les biblioteques en el rànquing utilitzat la prestació dels serveis pels quals s'ha preguntat. Per tant es pretén concloure si s'ha pogut identificar, amb les dades recollides i amb la utilització del mètode abans exposat, si hi ha algun element que permeti reforçar el paper de les institucions en l'àmbit de la recerca a partir dels serveis que ofereixen les biblioteques.

Per la realització d'aquest tipus d'anàlisi, que supera el tractament estadístic descriptiu, es preveu utilitzar el programa SPSS³¹.

Altrament, i per analitzar amb més deteniment el cas de les biblioteques LIBER-LERU, la intenció és aplicar una anàlisi diferent tenint present que no s'ha considerat en aquesta investigació utilitzar un índex de productivitat científica amb el qual contraposar les dades que s'obtinguin del qüestionari. La complexitat de la distribució geogràfica de les biblioteques que formen part d'aquesta fase d'investigació, així com la incertesa pel que fa a la tipologia de titularitat dels centres, fan inviable la utilització d'un únic rànquing de posicionament. Per això, es considera analitzar amb deteniment el resultat que s'obtingui dels serveis pels quals es qüestiona en la pregunta número nou. Així les coses, es planteja la realització d'una anàlisi de components principals sobre aquests serveis. Dins de l'anomenat anàlisi factorial, l'estudi dels components principals s'utilitza amb la finalitat de "resumir la majoria de la informació original (varianza) en una cantidad mínima de factores con propósitos de predicción" (Hair [et al.], 2004, p. 89). En altres termes, es pretén determinar quins dels ítems inclosos en la pregunta nou tenen una major importància segons el comportament descrit a partir dels resultats obtinguts.

Més enllà de l'anàlisi de les dades LIBER-LERU, i de manera complementària, es considera necessari realitzar una anàlisi paral·lela als resultats del qüestionari a les biblioteques REBIUN amb la utilització de la mencionada tècnica estadística. Com en

³¹ Statistical Package for the Social Sciences, paquet informàtica d'estadística.

el cas dels models d'elecció discreta, el tractament per analitzar els components principals es durà a terme mitjançant el programa estadístic SPSS.

Per poder determinar com procedir en aquesta anàlisi més avançada s'ha comptat amb l'assessorament d'un doctor en economia, especialista en econometria, i que ha anat validant els diversos processos conduïts³².

2.7.2. Anàlisi de la informació obtinguda de les entrevistes

Pel que fa al treball amb les dades que s'obtenen de les entrevistes, ja siguin telefòniques o presencials, no es preveu fer un tractament estadístic amb cap aplicatiu, sinó fer-ne una valoració qualitativa que enriqueixi els valors estadístics descriptius i de relació de variables que s'hagin obtingut. Es preveu que d'aquesta manera es podran ampliar l'anàlisi que s'efectuï dels resultats descriptius, i fins i tot poder percebre la motivació que hi ha darrera de cada resposta.

Al marge d'això, i en els inicis de la definició d'aquesta investigació, es va realitzar una primera anàlisi, abans de la utilització dels qüestionaris i de les entrevistes, i que consistia en la consulta dels llocs webs de les institucions que s'analitzen de REBIUN. D'aquest treball tan sols se'n fa una valoració global resumint els resultats en agrupacions percentuals, i no se'n fa cap mena d'anàlisi estadística. Això és així atès que l'objectiu d'aquesta actuació era concretar la realitat del suport a la recerca per

³² Es vol fer una menció explícita d'agraïment al professor Dr. Josep Maria Raya de la Universitat Pompeu Fabra per les seves aportacions en aquest punt del treball.

part de les biblioteques universitàries i la difusió que en feien, amb la finalitat que servís de marc conceptual que ajudés al treball de camp. En tot cas, la utilització d'aquestes dades, servirà per contrastar què hi havia publicat en els llocs webs oficials públics de les biblioteques universitàries, i què responen aquests serveis al qüestionari que serveix de base del treball de camp.

2.7.3. Resum del tractament de les dades

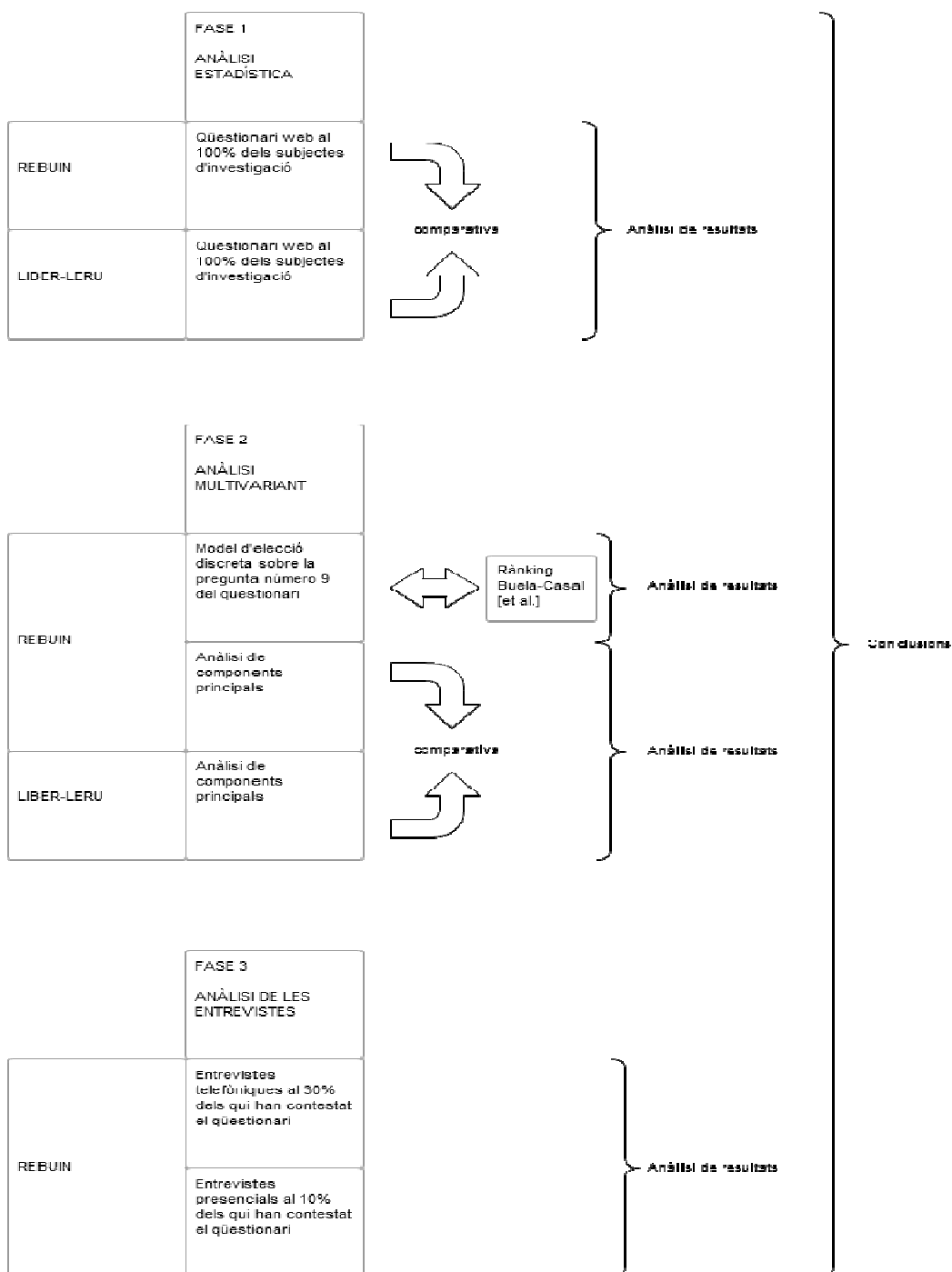
Després de presentar les diverses línies d'actuació i les eines que s'utilitzaran, es concreta en una taula com serà el tractament que es realitzarà:

Subjectes	Tipus de metodologia	Tècniques
Biblioteques REBIUN	Quantitativa: Qüestionari web al 100% dels subjectes d'investigació	Anàlisi univariant: Mesures de tendència central, dispersió i representació gràfica Anàlisi multivariant: Model d'elecció discreta (logit i probit) Anàlisi de components principals
	Qualitativa: Entrevista semiestructurada:	Anàlisi de resultats d'una entrevista telefònica al 30% dels subjectes d'investigació Anàlisi de resultats d'una entrevista presencial: al 10% dels subjectes d'investigació
Biblioteques LIBER-LERU	Quantitativa	Anàlisi univariant: Mesures de tendència central, dispersió i representació gràfica Anàlisi multivariant: Anàlisi de components principals

Figura 8. Resum del treball de camp

2.8. Diagrama del treball de camp

A continuació es presenta un diagrama del treball de camp, que sintetitza les diverses fases d'actuació en què s'ha conduït la investigació.

Capítol 3. Biblioteques, universitats i biblioteques universitàries

Situat l'objecte de la investigació i la metodologia que s'utilitzarà per aconseguir els objectius previstos es delimita a continuació el marc teòric conceptual. Es pretén aportar una visió global de la situació de les biblioteques universitàries i del seu enfocament a la recerca a partir de l'anàlisi de la literatura científica analitzada. Abans, però, de començar amb aquesta exposició, es situa el concepte biblioteca i l'origen de les biblioteques de les universitats.

Etimològicament parlant, el terme biblioteca prové del grec theke –caixa-, i biblion –llibre-, i per tant una biblioteca podria seria el lloc on es guarden o custodien els llibres. Segons el Gran diccionari de la Llengua Catalana, col·loquialment, una biblioteca és tant un armari o una prestatgeria on es guarden llibres, com un edifici o institució de lectura pública, o una col·lecció de d'obres que formen entre elles una sèrie³³.

En aquesta investigació es dóna importància a la definició entesa com a institució, no tant per l'edifici en sí, com pels valors dels recursos i serveis que en ell s'ofereixen.

Concretament s'estudia en aquest treball el valor que les biblioteques tenen en un context molt determinat: el de les universitats. De nou, etimològicament parlant, el terme universitat, prové del llatí, universitas, -atis. A partir del Gran diccionari de la Llengua Catalana, una universitat pot ser un conjunt de persones o coses d'una classe

³³ Es poden consultar accepcions complementàries a:
<http://www.diccionari.cat/lexicx.jsp?GECART=0018543>. [Consulta 13 de gener de 2012].

determinada, una institució docent on són impartits els estudis superiors de les diverses branques del saber i són atorgats els títols corresponents, o bé a la baixa Edat Mitjana, corporació dotada d'alguna organització i règim jurídic, bé que rudimentari. La definició que centra l'atenció en aquest text és aquella que es vincula a la universitat com l'element superior de l'escala d'ensenyament d'un determinat territori. Està integrada per diversos centres docents que imparteixen ensenyaments diferents, i on es duen a terme tant processos d'aprenentatge com de recerca.

Les universitats neixen a l'Edat Mitjana, i estaven vinculades a l'Església. Als seus començament s'impartien les set arts liberals, Trivium: gramàtica, lògica i retòrica i Quadrivium: aritmètica i geometria, astronomia i música.

Així, el naixement de les biblioteques universitàries es concreta al mateix temps que les universitats i se situa a l'Edat Mitjana. Inicialment es considera que, segons Caridad [et al.] (2005), la seva funció era purament "arxivística" custodiant els resultants dels escriptors del moment, i no tenien una funció de suport a l'aprenentatge, sinó més aviat una funció que els mateixos autors consideren perifèrica. A partir del segle XIX les biblioteques universitàries inicien un procés de transformació ja que nous corrents metodològics aposten per una metodologia que requereix d'uns espais educatius (Caridad [et al.], 2005, p. 89). Més i tot es veu impulsada aquesta transformació per la concepció de les universitats com a centres bàsics de recerca en els quals es necessiten espais com la biblioteca. Suposa, per tant, en certa manera una obertura de la funció de la biblioteca a la realitat en la qual es troba. Així doncs, aquest rol més actiu fa que alguns autors considerin que la biblioteca universitària és un fenomen del segle XX, com afirmen Thomson i Carr

(1987, p. 11) “Las bibliotecas universitarias son esencialmente un fenómeno del siglo XX”.

És molt significativa l'aportació que va fer el 1976 el British University Grants Committee³⁴ en l'anomenat informe Atkinson en el qual es defineix la biblioteca universitària com el cor de la universitat, prestant serveis a totes les funcions de la institució. Essent aquest un concepte que transforma radicalment el valor que fins aleshores es tenia de la funció de les biblioteques universitàries.

Després de la primera etapa del naixement de les biblioteques universitàries, i més aviat a partir de l'assumpció del nou rol de la biblioteca universitària el segle XX, s'assisteix a un moment de creixement de recursos i dotacions que fa situar gairebé en l'actualitat les institucions que s'estan definint.

Reprement de nou la definició de biblioteca, i especialment de biblioteca universitària, de manera clara es considera que hi ha alguns aspectes que es mantenen en els termes que defineixen històricament a les biblioteques. Concretament espai, organització i recursos són alguns del conceptes que van apareixent de manera sistemàtica.

³⁴ Institució creada el 1919, tenia com a objectiu transferir recursos del govern britànic a les universitats i impulsar-ne el seu desenvolupament. Es pot ampliar aquesta informació a partir de: Shattock, Michael; Berdahl, Robert (1984). The British University Grants Committee 1919-83: changing relationships with government and the universities. *Higher Education*, vol. 13, núm. 5, p. 471-499.

Així les coses, el concepte de biblioteca va evolucionant i també ho fa la manera de gestionar aquests centres. Anglada (1993) glossa quins elements determinaran com seran les biblioteques universitàries, fent èmfasi en els següents elements que les havien de transformar:

- De l'expansió dels recursos a la seva reducció o estabilització
- De l'autoevidència de la necessitat de l'existència de la biblioteca a la necessitat de justificar-se mitjançant els resultats
- De la importància de tenir informació a garantir-ne el seu accés
- De l'orientació al producte al client
- De la informació com a bé públic a l'existència de serveis comercials d'informació, el naixement de la competència de la biblioteca
- De la biblioteca on anava la gent a la biblioteca que va a la gent
- Del treball individual al treball en grup
- De la biblioteca unipersonal als sistemes bibliotecaris
- De voluntarisme a la gestió professionalitzada.

El concepte de biblioteca s'ha anat adaptant als temps i adoptant en gran mesura els elements mencionats anteriorment. En el nou model de biblioteca s'inclouen o no els elements que han estat destacats fins ara?

No és cap aportació nova afirmar que la biblioteca universitària ha d'inserir-se en el seu context. I si bé en els seus inicis es reclamava d'ella una funció de custòdia de documents, en l'actualitat s'ha definit de manera nova. En l'entorn universitari les

biblioteques han de funcionar en consonància amb la seva institució i donar cobertura a les necessitats que se li van manifestant. Així, l'espai d'ensenyament es transforma cap a un nou paradigma conceptual que fa que les formes d'aprenentatge deixin de ser monodireccionals i on l'alumne ha d'aprendre, és a dir, l'alumne ha de jugar un paper més actiu i per tant cal adaptar els recursos d'aprenentatge que la institució posa a la seva disposició³⁵.

És en aquest sentit que REBIUN inclou en el seu pla estratègic 2003-2006 la següent definició:

“La Biblioteca será un centro de recursos para la investigación, la docencia, el aprendizaje y las demás actividades relacionadas con el funcionamiento y gestión de la Universidad en su conjunto. Tendrá como misión facilitar el acceso y la difusión de los recursos de información y colaborar en los procesos de creación del conocimiento. Es competencia de la Biblioteca gestionar eficazmente los recursos de información con independencia del concepto presupuestario y del procedimiento con que estos recursos se adquieran o se contraten y de su soporte material”

En aquesta nova definició apareixen els tradicionals elements que s'han anat repetint de manera reiterativa: espai, organització i recursos. Per Bailin i Grafstein (2005), a més, l'estructura d'una biblioteca continua inalterable i gira al voltant de la col·lecció,

³⁵ L'entrada en escena de l'Espai Europeu d'Educació i Superior (EEES) i les seves implicacions és un gran exponent d'aquesta transformació, existint una nombrosa bibliografia que reforça aquesta teoria. Un exemple és la publicació de Marc general per a la integració europea (2003). Document editat per l'Agència per a la Qualitat del Sistema Universitari de Catalunya (Seu web oficial: <http://www.aqu.cat/index.html>) i disponible a: http://www.aqu.cat/doc/doc_20197380_1.pdf [Consulta el 12 de gener de 2012].

l'accés a la mateixa i el suport al seu accés. Amb tot, garantir l'accés a la informació té implicacions directes respecte el rol que han de dur a terme els professionals del servei.

Potser l'element més significatiu que ha estat introduït en la definició de la biblioteca universitària és el concepte de "xarxa", tant pel que a la seva organització interna en un sistema que està format per més d'una seu física que pertany a la mateixa institució, com per l'existència d'uns recursos d'informació distribuïts als quals s'accedeix des de diversos indrets.

Pel que fa a l'organització interna en més d'una seu física pertanyents a una mateixa xarxa, les universitats estructuren els seus ensenyaments en centres docents que poden estar ubicats geogràficament en indrets diferents. Amb freqüència els sistemes bibliotecaris de cada institució han acompanyat la creació d'un espai nou amb la creació de la "seua biblioteca", i és que com s'ha mencionat anteriorment la biblioteca ha de córrer en paral·lel a la seva institució. Cada seu física del sistema bibliotecari ha d'integrar-se en un entorn més ampli amb el qual comparteix recursos i serveis, a més de normatives i processos. Algunes institucions han definit els seus serveis bibliotecaris com a "biblioteca" i d'altres com a "servei de biblioteques", però amb seues físiques distribuïdes en els diverses localitzacions. El 1991, Gallart i Dilmé analitzen, per exemple, de quina manera es considera la biblioteca universitària en els estatuts de les seves institucions en l'entorn català i atenent a les universitats existents aleshores. En destaquen les autores (Gallart, Dilmé 1991, p.14) que "Com una característica comuna a totes aquestes disposicions trobem la definició de la biblioteca com a servei de la universitat amb una estructura única que engloba tant les seccions tècniques com les biblioteques de centre". És, per tant, una característica comuna que evidencia la simbiosi entre la biblioteca i la universitat.

Però, alhora, el concepte "xarxa" té també a veure amb la manera en la qual es posen a disposició dels usuaris els recursos informatius. En primera instància es tractava de recursos en xarxa a nivell intern, com per exemple una xarxa de cd-roms, que permetien la consulta des de més d'un ordinador d'un mateix recurs informatiu. Això suposava ja un fet revolucionari en sí mateix, atès que la informació no havia d'estar físicament en un únic entorn geogràfic sinó que permetia la consulta en ubicacions

físiques distants entre sí. Això permetia la consideració de la biblioteca no com una unitat, sinó ja com un sistema, en la línia del què apuntava Anglada (1993). La importància del fet de disposar d'una xarxa interna de distribució d'informació és evident en el moment de les seves primeres implementacions i suposa un canvi cabdal, com ho assenyala Rodríguez Gairín (1992).

La transformació real pel que fa a l'accés i a l'obtenció de la informació a les biblioteques universitàries mitjançant la xarxa, es tangibilitza amb la utilització d'Internet. Internet es converteix a velocitat vertiginosa en una font d'informació principal, i permet l'aparició de noves formes per adquirir la informació electrònica que les institucions subscriuen. La creació de consorcis de biblioteques universitàries és un fet a nivell universitari que permet optimitzar els recursos econòmics que es destinen a l'adquisició de la informació mitjançant la cooperació. Així Anglada (2003) assenyala que van néixer a finals dels anys 1990, i que són la segona onada de cooperació, o el que aquí s'ha anomenat "xarxa". Són significatives a nivell estatal les iniciatives de consorcis de biblioteques universitàries a Catalunya (ConSORCI de Biblioteques Universitàries de Catalunya³⁶), Andalusia (ConSORCIO de Bibliotecas Universitarias de Andalucía³⁷) o a Madrid (ConSORCIO de Universidades de la Comunidad de Madrid y la

³⁶ Consorci creat el 1996 i format actualment per: Universitat de Barcelona, Universitat Autònoma de Barcelona, Universitat Politècnica de Catalunya, Universitat Pompeu Fabra, Universitat de Girona, Universitat de Lleida, Universitat Rovira i Virgili, Universitat Oberta de Catalunya, Biblioteca de Catalunya, Departament d'Economia i Coneixement de la Generalitat de Catalunya. Seu web oficial: <http://www.cbuc.cat/>

³⁷ Consorci creat el 2001 i format actualment per: Universidad de Almería, Universidad de Cádiz, Universidad de Córdoba, Universidad de Granada, Universidad de Huelva, Universidad de Jaén,

UNED para la cooperación bibliotecaria –Consorcio Madroño³⁸-), entre d'altres. Un exemple més de la transcendència dels consorcis es pot copsar a partir de l'estudi de Térmens (2007) on repassa l'existència d'aquestes entitats de cooperació bibliotecària. A aquestes iniciatives cal sumar-hi les xarxes bibliotecàries de biblioteques universitàries que no són tècnicament consorcis, com per exemple REBIUN.

Aquests fets comporten el replantejament de les diferents definicions de biblioteca universitària que s'han anat presentant fins ara, i una bona mostra és la proposta de definició de l'American Library Association³⁹ (ALA). Per l'ALA la biblioteca universitària és una combinació orgànica de personal, col·leccions i instal·lacions, el propòsit de la qual és ajudar els usuaris en el procés de transformar la informació en coneixement⁴⁰. Als tradicionals termes d'espai, col·lecció i organització, s'hi afegeix un element nou: el procés de transformació de la informació en coneixement. Al marge d'aquest ítem nou, en la definició de l'ALA es menciona expressament el personal. Qui ha de

Universidad de Màlaga, Universidad de Sevilla, Universidad Internacional de Andalucía, Universidad Pablo de Olavide. Seu web oficial: <http://www.cbua.es/>

³⁸ Consorci creat el 1999 i format actualment per: Universidad de Alcalá, Universidad Autónoma de Madrid, Universidad Carlos III de Madrid, Universidad Complutense de Madrid, Universidad Nacional de Educación a Distancia, Universidad Politécnica de Madrid, Universidad Rey Juan Carlos- Seu web oficial: <http://www.consorciomadrono.es/>

³⁹ Associació bibliotecària nordamericana creada el 1876, per promoure les biblioteques, els seus professionals i garantir l'accés als serveis d'informació. Seu web oficial: <http://www.ala.org/>

⁴⁰ El departament d'Educació del govern dels Estats Units d'Amèrica va editar els resultats d'una enquesta a biblioteques universitàries i acadèmiques, que va ser supervisada i assistida per l'ALA, en la qual es dóna compte d'aquesta definició. Document disponible a: <http://nces.ed.gov/pubs2004/2004317.pdf> [Consulta 12 de gener de 2012].

treballar en aquest entorn ha de ser un professional format, reprenent l'article d'Anglada (1993), però a més, ha d'incorporar un aspecte de valor: ha de ser capaç d'ajudar en el procés d'assimilació de la informació. Aquest és un element que comporta una nova funció per a les biblioteques universitàries i que entra en consonància amb la definició que fa REBIUN en el seu pla de 2003-2006, quan analitza la importància d'ajudar en la generació de coneixement.

En el repàs de les diferents definicions que han estat analitzades fins al moment s'ha mantingut un fil argumental comú vinculat a la biblioteca integrada en el seu entorn, dotada d'un espai (ara potser tant físic com virtual), organitzada, amb recursos informatius (actualment molts en xarxa), i que afegeix a la realitat vigent la voluntat d'ajudar en el procés d'assimilació de la informació.

En els reculls normatius dels serveis bibliotecaris es mantenen afirmacions que transmeten al lector la sensació de trobar-se davant d'un servei obert i amb voluntat transversal, com per exemple "es processen i es posen a l'abast dels usuaris tots els fons bibliogràfics i documentals independentment del suport material, del lloc on siguin dipositats, o del fons (partida pressupostària) mitjançant el qual hagin estat adquirits⁴¹". Afegint que es tracta d'un "servei la finalitat del qual és garantir la informació documental necessària per tal que la institució universitària pugui assolir els seus objectius: la docència, la discència, la investigació i l'extensió universitària".

⁴¹ Reglament del Servei de Biblioteques UAB (Acord de la Junta de Govern de 20 de juliol de 1995 modificat per l'acord del Consell de Govern de 27 de febrer de 2003. Amb noves modificacions aprovades per l'Acord 42/2007, de 30 d'octubre, de la Comissió d'Investigació).

Es podria considerar aquesta una bona síntesi del què avui podria ser una biblioteca universitària atenent a l'evolució del terme que s'ha pretès descriure fins ara.

Com a resum d'aquesta situació de les biblioteques universitàries, es reproduïx una afirmació del British University Grants Committee del 1976, extreta de Thompson i Carr (1987, p. 20-21) "La biblioteca es el corazón de una universidad. Ocupa el lugar central y básico, como un recurso que es, porque sirve a todas las funciones de una universidad –enseñanza e investigación, la creación de nuevo conocimiento y la transmisión a la posteridad de la ciencia y la cultura del presente y del pasado". Més contemporàniament, Orera (2007, p. 335) afirma que "la razón de ser de la biblioteca universitaria es servir de apoyo a la universidad en el desarrollo de sus funciones. Para que resulte eficaz, debe existir una integración entre ella y la misión, fines y objetivos de la universidad".

Pel que fa a les funcions que hauria de tenir una biblioteca universitària, l'any 1964 l'Association of University Teachers⁴² va editar un document amb el títol The University Library, en el qual segons Thompson i Carr (1987, p. 29) s'establia com a funció primordial dels serveis bibliotecaris universitaris "facilitar el estudio y la investigación a los miembros de su propia institucion".

Més detalladament, segons Young (1988, p. 360) l'ALA defineix la biblioteca universitària com a una "biblioteca (o sistema de éstas) establecida, mantenida y

⁴² L'Association of University Teachers va ser fundada el 1909, amb la voluntat d'implicar els docents amb el funcionament de les universitats i fomentar els vincles entre aquest col·lectiu. Des de 2006, està integrada a l'entitat University and College Union, seu web oficial: <http://www.ucu.org.uk/>.

administrada por una universidad, para cubrir las necesidades de información de sus estudiantes y apoyar sus programas educativos, de investigación y demás servicios”.

Amb l'entrada en escena dels CRAI i de l'EEES, les funcions que segons Area, Hernández i Sancho (2007, p. 37-40) podria dur a terme aquest servei són:

- Optimitzar els recursos
- Gestionar la informació
- Recolzar la docència i l'aprenentatge
- Oferir formació des de la biblioteca: l'alfabetització informacional

El treball realitzat a nivell estatal, i coordinat per Area, Hernández i Sancho (2007, p. 131-141) entre bibliotecaris i usuaris de les biblioteques ha recollit quines són les funcions que aquests col·lectius creuen que haurien de dur a terme els CRAIs:

- Garantir l'accés a la informació
- Atendre de manera personalitzada les sol·licituds que es rebin
- Formar els usuaris
- Tutoritzar i fer un seguiment de l'estudiantat
- Prestar material i recursos tecnològics
- Crear materials didàctics

Per això es pren com a vàlida la definició de CRAI que recullen Area, Hernández i Sancho (2007, p. 43) “un CRAI es mucho más que un mero cambio de nombre a la biblioteca universitaria... lo relevante es el cambio en la filosofía, en el concepto y el papel de la biblioteca universitaria en cuanto espacio (físico y virtual) al servicio de las necesidades de sus usuarios, sean profesores o alumnos, y estrechamente vinculada con los procesos de docencia, aprendizaje e investigación desarrollados en el seno de la universidad”.

La concepció i els serveis de les biblioteques no és un aspecte que no ocupi la literatura científica actual. L'anàlisi d'aquesta evolució constant s'estudia en articles com els de Nutefall i Chadwell (2012) o el de l'Association of Reserach Libraries (2010).

Específicament pel que fa al suport a la recerca, Martínez (2003, p. 43) estableix quins podrien ser els serveis bibliotecaris per a la recerca que podrien oferir els CRAI i que s'adreçarien al professorat i a l'estudiantat implicat en projectes de recerca, segon cicle, tercer cicle i formació continuada:

- Servei d'informació i consulta especialitzada
- Servei de consulta a bases de dades i revistes electròniques
- Servei d'obtenció de documents externs
- Servei de cerca documental en bases de dades de pagament
- Servei de formació d'usuaris en les eines electròniques d'accés a la informació: personalitzat i en grups
- Servei de formació especialitzada en l'explotació de bases de dades documentals
- Servei de formació en l'elaboració i edició d'un projecte i treball científic
- Servei de treball individualitzat i grups d'investigadors
- Servei de fons especialitzats

Pinto, Sales i Osorio (2008, p. 130) afirmen que, en referència a la funció de suport a la investigació del CRAI "este aspecto es el que todavía precisa mayores refuerzos y es el que supone mayor nivel de desafío en el actual proceso de convergencia". Per aquestes autores, i en aquest sentit, s'ha d'incidir en els següents aspectes que potenciarien el suport a la investigació:

- Accés obert a la informació
- Repositoris institucionals
- Repositoris digitals de tesis doctorals
- Formació en tècniques d'investigació
- Gestors bibliogràfics
- Cerca avançada d'informació
- Visibilitat de la informació

3.1. Utilització de les biblioteques

En els darrers temps s'ha pogut observar una transformació tangible i evident de la utilització de les biblioteques. El catàleg, entès com l'eina per excel·lència d'accés a la col·lecció bibliogràfica, ha perdut la seva preeminència i s'ha vist superat pels cercadors d'Internet. Google és un clar exemple d'aquesta importància, i els usuaris recorren a aquest tipus d'eines abans que als catàlegs perquè els resulta més còmode en la utilització i més abastable quant a contingut. Així doncs, no és estrany afirmar que molts usuaris consideren que si determinada informació no apareix a Google vol dir que no és localitzable. Però a més, s'afegeix en alguns casos que els contextos en els quals es produeix la relació entre l'investigador i la biblioteca també condicionen el resultat del procés de cerca. Això és un element que revesteix d'una certa transcendència perquè ajuda a entendre com resituar aquests sistemes d'informació en estat de canvi permanent. En aquest sentit, la contextualització de cada cultura condiona l'ús i l'accés a la informació que té lloc en cada institució. Les cultures empresarials, les nacionals, el contingut i les relacions que s'hi estableixen en qualsevol d'elles, no són exportables, però tampoc ho són la forma d'accedir a la informació ni el valor que se li dona. Cada usuari té un objectiu específic en l'accés a la informació, i probablement també una forma diferent de fer-ho.

Diversos estudis han intentat analitzar de quina manera s'accedeix a la informació en funció del lloc en el qual es troba, i tots coincideixen en la necessitat de tenir present l'entorn en el qual es produeix aquest accés. Els estudis intenten descobrir quins factors determinen la forma d'accedir a la informació, com per exemple el de Rowlands (2008) "Understanding Information Behaviour: How Do Students and Faculty Find Books?" o el de Weiler (2004) "Information-Seeking Behaviour in Generation Y Students: Motivation, Critical Thinking, and Learning Theory".

Amb tot, la literatura més recent, centrada específicament en l'estudi de les cultures i l'accés a la informació en els sistemes d'informació, destaca la necessitat d'invertir esforços i recursos en donar la volta a uns resultats que semblen demostrar que els sistemes d'informació tradicionals han deixat de ser emprats com la primera forma per accedir a la informació que els usuaris necessiten, i que altres recursos han assumit aquest rol principal de subministradors d'informació. És en aquest sentit que es poden

entendre algunes de les conclusions que s'obtenen d'estudis com els de l'Informe Ciber de la British Library (2008, p. 243) quan s'afirma que "los estudiantes, por lo general, abordan su investigación sin tener en cuenta la estructura de la biblioteca o el modo en que ésta segmenta los distintos recursos en las distintas áreas de su página web" o el de Haglund i Olsson (2008, p.52) que adverteixen que "they had very little contact with the library, and little knowledge about the value librarian competence could add" per a la seva investigació.

En l'àmbit de l'educació superior, aquesta davallada en l'ús dels catàlegs com a eines essencials per la localització de la informació, i la preeminència dels cercadors també ha tingut lloc i es revesteix d'una sensible importància. Així doncs, en el context concret de les biblioteques de les institucions universitàries, els estudis indiquen que han deixat de ser el primer lloc on s'adrecen els usuaris amb necessitats d'informació. Per això són importants estudis com els de Tina i Evans (2011), que analitzen com doctorands condueixen les seves estratègies de cerca, amb la finalitat d'obtenir dades per mirar de millorar els serveis que ofereixen les biblioteques. Malgrat això, sembla que els cercadors d'Internet -especialment Google- han superat les biblioteques, i que els usuaris d'aquests sistemes d'informació consideren que amb aquests recursos disposen de la informació que requereixen, ja que segons Haglund i Olsson (2008, p. 55), "For many researchers, especially in the sciences, Google is the first choice for information – all kinds of information".

Més i tot, no sembla que estiguin disposats a anar més enllà d'aquestes eines, i probablement desconeixen les possibilitats que aquestes unitats poden posar al seu abast. Les afirmacions de l'Informe Ciber (2008, p. 237-241), que adverteixen que "el 89 por ciento de los estudiantes universitarios usan motores de búsqueda para comenzar una búsqueda de información (mientras que solo el 2 por ciento comienza a partir de la página web de una biblioteca)" i que "muchos jóvenes no encuentran recursos intuitivos patrocinados por bibliotecas, y por tanto prefieren usar Google o Yahoo!: estos ofrecen una solución familiar y simple para sus necesidades de estudio" tracen aportacions que van en aquesta línia i destaquen les necessitats evidents de replantejar el rol de les biblioteques. S'aposta per un plantejament més actiu en la formació dels usuaris i en la promoció dels recursos disponibles, entenent que probablement hagin de sortir dels seus contextos per anar a conèixer la cultura real en

la qual estan inserides i obrir-se a les necessitats que manifesten. Tanmateix, si bé aquests estudis destaquen que les biblioteques no han estat utilitzades en els darrers temps com a principal font d'informació, i que els cercadors -Google especialment- han superat els recursos que posen a disposició dels usuaris, les possibilitats de reconduir aquest procés no estan perdudes.

La formació dels usuaris en les possibilitats existents podria capgirar una situació poc favorable per als sistemes d'informació, però sense perdre de vista un aspecte més transversal en aquesta situació. L'ús de les tecnologies de la informació requereix del coneixement del seu funcionament, i en línies més generals de les anomenades habilitats informacionals. Alguns estudis indiquen que, a diferència del què es pugui creure, el fet de pertànyer al segment jove de la societat no sempre suposa necessàriament disposar d'habilitats expertes en cerca d'informació, com s'indica a Informe Ciber (2008, p. 248): "la alfabetitzación digital e informacional no van de la mano. Una cuidadosa mirada a la bibliografía de los últimos 25 años no revela ninguna mejora (o deterioro) en las competencias informacionales de los jóvenes". Aquest és un fet que pot sobtar sobretot si es valora l'entorn tecnològic en el qual es desenvolupen quotidianament els joves. És en aquest context en el qual s'emmarquen les necessitats específiques de formació en habilitats informacionals. Sembla que a més, l'ús primordial dels cercadors ha comportat deixar de banda l'estructuració d'un procés de cerca i una estratègia definida per analitzar els recursos informatius, i que el mètode prova i error més que un raonament que justifiqui l'aproximació a la informació és el mètode emprat majoritàriament, tal i com adverteix l'article de Haglund (2008).

S'ha pogut constatar que diversos autors adverteixen que el comportament dels investigadors sembla no ser homogeni i que varia en funció de l'àrea temàtica d'investigació⁴³. Existeixen estudis com els citats anteriorment que descriuen el comportament i les necessitats dels investigadors vinculats a la ciència i la tecnologia, que podrien justificar la seva vinculació amb les biblioteques i el seu ús amb finalitat de recerca. D'altres autors han recollit el comportament dels professionals de les àrees de la informàtica i les ciències de la informació, les ciències empresarials i la literatura anglesa (Gardiner, McMenemy i Chowdhury, 2006). S'observa en aquest estudi que, en una escala de major a menor ús dels recursos electrònics, els usuaris més habituals són els acadèmics vinculats a l'àrea de la informàtica, els qui menys els de literatura anglesa, i en un terme mig, els de ciències empresarials. En aquesta línia a la University of Washington (Hiller, 2002) es descriuen comportaments i necessitats a satisfer per les biblioteques diferents en funció a l'àrea de coneixement de cada usuari.

En alguns altres casos, les investigacions conduïdes ofereixen afirmacions que mantenen que el PDI, pel que fa a l'accés i l'ús de la informació, no actua de manera diferent quan efectua recerca i docència, tal i com conclouen Borgman [et al.] (2005, p.653): "We found that research and teaching are both complementary and competing activities. Information seeking for research and teaching are mostly complementary and mutually reinforcing", malgrat que centrar-se en les necessitats de cada col·lectiu és una estratègia essencial. Potser novament l'especialització i el coneixement de les seves necessitats sigui una manera de posicionar-se que millori els resultats obtinguts. D'aquesta manera es podria conèixer quin és el factor que determina que en alguns

⁴³ Algunes aportacions en aquest sentit són *Researchers of tomorrow* (2010), Vezzosi (2009) o Pinto, Fernández-Marcial i Gómez-Camarero (2010)

casos hi hagi una diferència significativa en l'ús dels mateixos recursos per part d'estudiants de diferents àrees del coneixement, com per exemple es descriu en *Researchers of tomorrow* (2010), quan s'afirma que un 42% dels estudiants de l'àmbit de les humanitats i les arts de la generació Y han utilitzat el préstec interbibliotecari mentre que només ho han fet un 13% dels de ciències físiques.

No s'hauria de perdre de vista la necessitat de conèixer realment què esperen els usuaris dels serveis i no restringir-se a preguntar quina és la valoració que fan del què se'ls està oferint. Destacable és no perdre de vista els usuaris que podrien tenir i que no utilitzen els recursos i serveis de les biblioteques, cal tenir present i intentar aproximar-se a saber què els mou a no ser usuaris. Per Rey (2009, p. 96) resulta un element significatiu que “en la literatura professional trobem escassos treballs que analitzin quines raons tenen aquests dos col·lectius [en referència als no-usuaris i als usuaris potencials per no accedir a la biblioteca”. Per contra, i en la banda dels usuaris habituals de les unitats d'informació, serveixi com a colofó l'afirmació de Bent, Gannon-Leary i Webb (2007, p. 93) “several of our researchers would like their own personal librarian to do their searching for them and to be ‘on the constant lookout for material for my research’!”.

Sobre un informe d'OCLC “A Slice of Research Life: Information Support for Research in the United States” (Kroll i Forsman, 2010), Daniel Torres-Salinas (2011) ha publicat al bloc de Bid⁴⁴ una reflexió sobre el contingut de l'informe, en el qual destaca les valoracions sobre les possibles línies d'actuacions de les biblioteques: 1) informar

⁴⁴ Bloc creat i mantingut per la Facultat de Bibliotecnologia i Documentació de la Universitat de Barcelona. Seu web: <http://www.ub.edu/blokdebid/ca>. [Consulta el 26 de gener de 2011].

sobre oportunitats de finançament 2) gestió de la propietat intel·lectual, 3) recerca de col·laboradors científics, 4) gestió i emmagatzematge de documents i dades, 5) anàlisi de dades, 6) millora de les habilitats en recuperació i gestió de la informació, 6) selecció de revistes i canals alternatius de publicació, 7) ajuda en els processos de promoció i, finalment, 8) gestió de pre-prints i post-prints. Noti's que aquestes apreciacions són ben semblants a les que s'han contingut en el qüestionari que ha servit de base a la investigació, i que són el centre dels hipotètics serveis que les biblioteques universitàries podien oferir de cara a la recerca, i que enllacen amb la filosofia dels bibliotecaris integrats.

Així, sembla necessari advertir els usuaris que en el cosmos de la informació global, garantir una aproximació estratègica a la informació pot ajudar a obtenir millors resultats amb criteris d'eficàcia i eficiència, essent aquest un dels elements primordials en la formació en habilitats informacionals que els sistemes d'informació podrien conduir en els marcs en els quals desenvolupen les seves funcions. Aquests processos formatius haurien d'evolucionar i adaptar-se a les necessitats emergents, a les noves situacions contextuais, i per tant caldria que fossin avaluats. Algunes línies sobre com avaluar les habilitats i l'alfabetització informacional, existeixen, i n'és un exemple l'article de Licea (2007) "La evaluación de la alfabetización informacional. Principios, metodologías y retos". I s'han anat descrivint processos formatius en aquest àmbit, com els descrits per Tirado (2010), Meneses-Placeres i Fríaz-Guzmán (2011), Comas [et al.] (2011), o Somoza Fernández i Abadal (2007).

Com a resultat d'aquesta situació, de la superació del catàleg i de l'entrada en escena de les habilitats i les competències informacionals tan presents actualment en els entorns universitaris, els sistemes d'informació han optat per adaptar-se i oferir una nova marca, un nou portal d'accés complert i global, que resulti i doni resposta a les necessitats actuals.

3.2. Cultura informacional i paradigmes conceptuals

A més, però, els hàbits en el treball dels usuaris de les biblioteques també han anat variant amb el pas dels temps, i probablement, en l'àmbit europeu, s'hagin accelerat

amb l'entrada en funcionament de l'Espai Europeu d'Educació Superior. En conseqüència la sensació real que les coses canvien en els sistemes d'informació del sector universitari és una evidència demostrada en la transformació que han anat experimentant les biblioteques cap als Centres de Recursos per a l'Aprenentatge i la Investigació. Existeixen aportacions en l'àmbit estatal que descriuen com han de concebre's aquests espais, com per exemple les de Balagué (2003) "La biblioteca universitaria, centro de recursos para el aprendizaje y la investigación: una aproximación al estado de la cuestión en España", Caridad [et al.] (2005) "La biblioteca universitaria como centro de recursos para el aprendizaje y la investigación" o Pinto, Sales i Martínez (2008) "Biblioteca universitaria, CRAI y alfabetización informacional" que aporten dades sobre l'evolució de les biblioteques universitàries cap a aquests serveis i el catàleg de recursos que podrien oferir. REBIUN mateix també disposa de línies de treball en aquesta direcció que ajuden al desenvolupament d'aquests entorns de treball, ja sigui a partir de documents com el de Area (2005) "De las bibliotecas universitarias a los centros de recursos para el aprendizaje y la investigación" o bé d'aportacions com les de McDonald (2005) "Creación de Centros de Recursos para el Aprendizaje: cualidades y recomendaciones proyectos recientes en el Reino Unido, bibliografía selectiva.

En tot cas, la concepció d'espais versàtils, adaptables, integrats i funcionals, que permetin el desenvolupament de funcions essencials del sector universitari com són l'aprenentatge i la investigació en un únic entorn intenta ser una transformació a temps per donar resposta a les necessitats creixents dels usuaris dels serveis. En molts casos, aquests usuaris reclamen un espai per treballar, més que una col·lecció, i oferint aquest espai adequat, els serveis bibliotecaris poden estar en disposició de captar un client que finalment acabi consumint els recursos que hi trobarà. Cal tenir present que la realitat actual està condicionada no només per l'entrada en funcionament de l'Espai Europeu d'Educació Superior sinó també per les propostes contingudes en les aportacions que configuren l'Espai Europeu de Recerca (ERA). A més, també tindrà una notable repercussió en els programes desenvolupats per les biblioteques la Llei de la ciència aprovada. Aquesta llei comporta la necessitat d'articular entorns i mecanismes que garanteixin l'accés als resultats de les investigacions finançades a partir de recursos públics.

I és en aquest entorn en que apareix un concepte que en alguns articles s'anomena "eResearch" i que autors com Zhao (2009, p. 343) defineixen com "research activities that use a spectrum of advanced ICT capabilities and embraces new research methodologies". Per Zhao (2009) aquest fet comportarà la necessitat d'augmentar els serveis remots que es presten, la programació de cursos específics de formació, i es valoraran de manera preferencial els recursos digitals perquè permeten accelerar el procés de recerca. A més, comportarà un nou rol pels professionals de les biblioteques universitàries que es materialitzarà, segons Zhao (2009, p. 347) en "it is necessary to keep in contact with the researchers, and the librarian who can provide the related collections for the researcher in certain research fields (such as ultrasonic motors in this case) is highly appreciated".

En la literatura recent apareix també un concepte que sembla prendre força darrerament al voltant de les *embedded libraries* o biblioteques incrustades que especialitzen els seus professionals en àmbits temàtics concrets que els permeten conèixer les seves necessitats i per tant oferir serveis més personalitzats, com es recull en l'article de Lougee (2009, traducció de 2010), "La Biblioteca difusa de nou: alineant la biblioteca com a actiu estratègic". Per aquesta autora, aquests sistemes permeten una resposta més immediata a les necessitats informatives dels usuaris, i fins i tot aconsegueixen col·laborar de manera més activa en el desenvolupament dels processos de recerca de les comunitats en les quals s'insereixen. Per tant no deixa de ser necessari entendre el marc en el qual tenen lloc els processos informatius, i per això entendre "la comunitat", la cultura organitzacional que hi ha darrera i que origina la cultura informacional és imprescindible. Més i tot, la definició de cultura és un aspecte que ha generat debats en la literatura professional, si bé en el context del treball que es presenta, l'element més important és la definició de la cultura informacional. És en aquesta línia que es pot citar la contribució de Noh [et al.] (2011) en el qual es descriu el treball que per aquesta especialització en els àmbits de recerca de les seves institucions duen a terme en algunes biblioteques universitàries de Corea del Sur.

Prèviament, abans d'analitzar la vessant informacional de la cultura, la contextualització del terme genèric cultura no deixa de ser un aspecte a considerar. En aquest sentit la dificultat d'arribar a una definició única condueix a entendre com a

vàlides les aportacions d'Agourram i Ingham (2007, p. 643) quan analitzen diverses revisions bibliogràfiques destacant que cultura "concerns a group of people who share a common understanding and thing around them". La importància d'aquesta és evident, i fins i tot existeixen revisions bibliogràfiques que destaquen que essencialment la cultura s'estructura al voltant d'aspectes com la integració, la diferenciació i la fragmentació.

En el camp de la cultura informacional, destaquen les aportacions fetes per Oliver (2008, p. 364) quan afirma que "the literature considering information culture acknowledge individuals' interactions with information within organisations", és a dir, identifiquen cultura informacional amb les relacions que s'estableixen en el sí d'un determinat entorn, per exemple, el de treball. Aquestes relacions tenen a veure amb comunicacions entre persones però també les que s'estableixen amb els equipaments que les institucions posen a disposició dels seus membres. Aquest conjunt de relacions, aquestes cultures, són intrínseques d'elles mateixes, són pròpies i intransferibles, de manera que només poden explicar-se en el seu propi entorn, en paraules d'Oliver (2008, p. 380) "these case study findings demonstrate the importance of taking into account the context in which information management activities occur".

En definitiva, aquestes relacions personals fan que qualsevol iniciativa que tingui incidència en una institució hagi de contemplar totes les dimensions que comporta. Per exemple, en l'article de Chang i Lien (2007), s'adverteix que qualsevol tasca vinculada a l'establiment de mesures de seguretat en les estructures informàtiques d'una institució ha de tenir coneixement clar i real de la cultura, però no només la informacional sinó també l'organitzativa.

Així les coses, de la mateixa manera que s'adverteix de la importància de valorar *per se* qualsevol cultura organitzativa i per tant també l'anomenada cultura informacional, a la literatura professional relacionada amb l'estudi del valor, l'accés i l'ús de la informació dins un entorn determinat pren importància establir mecanismes que garanteixin un tractament curós de la informació i una ètica informacional. Aquests elements són cabdals per tal de generar confiança en els actors interns i els externs. Si s'aposta per una gestió curosa d'aquests aspectes, en la línia del que defensen Desai i von der Embse (2008, p. 26) quan afirmen que "the organization that invests in ethics safeguards provides the needed supports and reaps substantial returns in

employee morale, performance and ultimately, the bottom line – profits”, la cultura de la institució disposarà d'un valor afegit que repercutirà positivament en el desenvolupament que tingui lloc al seu voltant, ja sigui en relació amb els agents externs com amb els interns.

En resum, la cultura organitzativa, els elements que la conformen i el seu context, és el nexa que permet posteriorment analitzar els fluxos de la informació que hi tenen lloc, generant la seva pròpia cultura informacional, que comporta l'estudi d'aspectes vinculats a l'accés, l'ús, el valor o l'ètica en la gestió de la informació.

Situat el concepte de la cultura informacional, i reprenent l'anàlisi sobre les aportacions en la línia de les biblioteques incrustades, Lougee (2009, traducció 2010) exposa la necessitat de concebre el valor estratègic de les biblioteques reformulant-ne la missió i la visió, com en el cas que l'autora descriu sobre la University of Minnesota. Així doncs, Lougee destaca l'estudi “A multi-dimensional framework for Academic Support” que porta a la creació del servei “la meva biblioteca” configurat com un entorn de treball exportable a altres aplicatius usats pels investigadors, en els quals organitzen, exploten i utilitzen recursos específicament seleccionats per als usuaris potencials. És significativa la potencialitat d'aquest prototipus si atenem a les afirmacions de Lougee (2009, traducció 2010, p. 8) quan diu que aquesta iniciativa sorgeix d'una comprensió més profunda dels processos d'investigació i aporta no només continguts, sinó eines que permeten a l'investigador ser més productiu i eficaç en la seva recerca. A més, la portabilitat de les eines de “la meva biblioteca” respon a l'atracció gravitatòria de Google i altres eines populars de la xarxa”.

En un curs realitzat el mes de febrer de 2010, Torres-Salinas⁴⁵ s'avança en el concepte dels bibliotecaris integrats i s'aposta per la forma de treballar estretament vinculada a grups concrets d'investigadors, en els quals poden aportar coneixements sobre el funcionament dels diferents indicadors d'avaluació de publicacions científiques, gestionar les referències bibliogràfiques vinculades a aquests projectes, o col·laborar en la distribució dels esborranys de les publicacions científiques en les quals participen. El curs, que portava per títol "El apoyo a la investigación por parte de las bibliotecas universitarias" i es va realitzar a la Universidad de Navarra, destacava la necessitat de treballar en l'entorn concret dels grups de recerca, en la línia del què afirmen Haglund i Olsson (2008, p. 52) quan mantenen que "librarians have to leave the library building and start working in the research environment". De fet, oferir uns bons serveis d'atenció virtual podrien ser una resposta a aquesta necessitat creixent d'aproximar-se als usuaris que cada cop més treballen en entorns no presencials, tal i com descriuen Stagg i Kimmins (2012).

En un intent de sintetitzar les diverses aportacions científiques analitzades es considera que la literatura professional treballa en la línia del què s'anomena les biblioteques incrustades. Incrustades a les organitzacions de les quals emanen, assumint rols que fins ara no eren competència directa dels professionals de la informació però que ajuden en el desenvolupament professional dels docents i investigadors. Els sistemes d'informació poden aportar les capacitats i les habilitats en la gestió de la informació amb què compten en benefici de la institució superant el treball directe a les biblioteques. Per això han d'especialitzar-se en els grups de

⁴⁵ <http://www.slideshare.net/torressalinas/m2bibliotecarios-integrados-embedded-servicios-de-apoyo-integrales-aplicados-a-grupos-de-investigacin> [Consulta 11 de gener de 2012]

recerca vinculats a les seves institucions, saber què necessiten, com treballen i com poden ajudar-los, tal i com es descriu també a Noh [et al.] (2012).

Sembla que “la manera de sortir de l’edifici”, parafrasejant les paraules de Haglund i Olsson (2008), comporta l’especialització en els investigadors. Aquesta especialització porta implícita una certa voluntat de servei transversal que ja funciona a Austràlia i en menor mesura al Regne Unit, i que és també un resultat de l’intent d’incrustar les biblioteques en el seu entorn de Lougee (2009) però també de donar recolzament a la recerca atenent les aportacions de Torres-Salinas (2010b). Aquest autor aposta per formar equip amb els investigadors i donar-los suport en aspectes vinculats a la gestió, com serien la tramesa d’esborranys, l’accés a la informació, tenint cura de la selecció de les fonts d’informació o la creació de la bibliografia del projecte al qual pertanyin, però també altres relacionades amb l’expertesa en el funcionament dels indicadors d’avaluació de la producció científica.

3.3. El suport de les biblioteques universitàries a la recerca

En certa manera la singularització dels serveis en funció dels usuaris i de la utilització última de la informació és la manera per garantir l’optimització dels recursos que les administracions inverteixen en els sistemes d’informació. Existeixen estudis d’usuaris recents que analitzen com aquests valoren la col·lecció de les biblioteques. S’hi destaquen, específicament pel que fa a la recerca, que els recursos disponibles són escassos i que no responen a les seves necessitats tal i com es desprèn de les afirmacions recollides en l’informe de Brown i Swan (2007, p. 11). De fet, en aquest informe, es manté que “the effects of a library’s requirement to service teaching and learning needs can be detrimental to the provision of services underpinnig research” i més enllà d’això que “In some cases, researchers have to purchase themselves books they need for research because their library cannot justify purchase through the library budget”. També s’afirma que són amb freqüència recursos d’utilitat reduïda i molt destinats a un segment petit d’usuaris, i que, per tant, no és rentable per a les institucions comptar amb aquestes eines. En certa manera entenen que la prioritització de les necessitats reals dels usuaris faci prevaldre més el suport a la docència i a l’aprenentatge que a la investigació.

L'especialització en l'usuari final fa que existeixen ja estudis que analitzin quins són els serveis habituals que s'adrecen al suport a la recerca per als docents. Aquests estudis, com per exemple els de Gannon-Leary, Bent i Webb en la seva obra "Providing effective library services for research" (2007) estableixen que són o haurien de ser habituals serveis com l'espai específic per dur a terme la investigació, la creació i el suport en el manteniment dels repositoris de documents, la facilitació de l'accés a la informació de manera no presencial, l'especialització i singularització dels fons i l'accés als mateixos, l'especialització dels professionals en les matèries d'estudi de la institució, el servei d'obtenció de documents o la facilitació de l'accés a altres institucions bibliotecàries. A Espanya, destaquen de manera significativa les aportacions que ha fet Torres-Salinas (2010a, 2010b, 2011), i les realitzades per ell en col·laboració amb altres autors (2011 i 2012). Ha ofert cursos de formació en diferents universitats espanyoles sobre els serveis de suport a la investigació des de les biblioteques universitàries⁴⁶. Entre les seves opinions per millorar aquest enfocament, destaca la proposta d'un nou model de biblioteca que consideri clau la figura del bibliotecari integrat i aspectes vinculats als serveis de suport als investigadors (des de l'elaboració d'índexs bibliomètrics a la normalització dels noms dels autors).

També mereixen una menció especial algunes aportacions de l'entorn australià, que van en la línia de les "embedded libraries" de Lougee (2009, traducció 2010) i que posen de manifest l'aparició del concepte "eResearch" descrit prèviament. Garner

⁴⁶ Recentment s'ha publicat el material del curs ofert per Torres-Salinas i Repiso (2012) a la Universidad de Vigo. Es pot consultar a: <http://www.slideshare.net/rrepiso/presentacin-curso-de-vigo-servicios-bibliotecarios-de-apoyo-a-la-investigacin?>. [Consulta 4 de maig de 2012].

(2006) analitza aquest concepte, especificant que pren especial rellevància la informació no publicada i la utilització de noves metodologies avançades d'aprofitament dels recursos tecnològics. Segon Garner (2006, [p.4]) resulta indispensable, com a mínim en l'entorn Australià, admetre que "Library staff, including university librarians, will require new skills and understandings. There will need to be close collaboration between university libraries, offices of research and development and ICT units within institutions".

Podríem trobar-nos davant de la generalització d'un servei adreçat específicament en primera instància al suport la recerca, com és el servei d'obtenció de documents, el qual alguns autors assenyalen que les biblioteques ubicaven físicament a prop de les àrees de suport a la recerca (Gannon-Leary, Bent i Webb, (2008), i que ara és utilitzat de manera més àmplia per col·lectius universitaris que no es dediquen preferentment a la recerca. Però a més, segons Garner (2006), potser exposant les seves inquietuds en tant que directora de la biblioteca Prime Ministerial de la Curtin University Technology d'Austràlia, l'espai de la biblioteca ha de respondre a les necessitats derivades de la recerca, amb la creació d'espais específicament pensats per aquest col·lectiu. Stokker (2008), directora de la biblioteca de la Queensland University of Technology d'Austràlia (QUT), exposa al seu torn experiències concretes dutes a terme en aquesta institució amb la creació de la figura anomenada "Information Manager" que forma part dels equips de recerca i coneix perfectament les necessitats dels investigadors. Més recentment, Thomas (2011), també de la QUT d'Austràlia, proposa un model d'estratègies que les biblioteques poden dur a terme amb la finalitat de donar recolzament a la recerca en el moment actual.

Per Stokker (2008) aquesta immersió dels bibliotecaris hauria de servir per assistir els investigadors en la formalització de la documentació de les subvencions demanades, ajudar en l'obtenció i la utilització d'informació derivada de la recerca, i facilitar finalment la publicació dels resultats de la seva recerca. Per aquesta autora caldrà promoure les iniciatives encaminades a l'ús i la publicació en *open access*, en donar suport en termes de drets d'autor i formar els investigadors en habilitats informacionals. Pels investigadors australians que van participar en una recerca universitària el 2007 a la qual es refereix Stokker en el seu article de 2007, resulta un element d'especial preocupació el control de la informació, la falta d'homogeneïtzació dels serveis de recerca, i la necessitat de formar-se, fet que sembla confirmar les

propostes d'actuació que presenta. Afegeix, així mateix, que el concepte "eResearch" és molt comú en l'entorn australià, mentre que al Regne Unit s'aposta per "eScience" i als Estats Units d'Amèrica s'empra de manera més estesa el terme "Cyberinfraestructure". Les aportacions que s'han presentat de Garner (2006) i Stokker (2008) i Thomas (2011) semblen anar en la línia de les exposicions que es troben en l'informe de l'OCLC (2009) sobre la implicació de les biblioteques australianes en la recerca. I coincideixen també amb les propostes de Lougee (2009) que s'han recollit prèviament, relacionades amb el concepte desenvolupat per aquesta autora "embedded libraries".

Es poden destacar altres aportacions en aquesta sentit com són per exemple les propostes fetes per Abadal i Güell (2005) a "Investigadores en el campus: recursos y servicios para la investigación en la biblioteca universitaria", en el qual es presenten serveis i recursos que poden ser d'utilitat per al recolzament de la funció de recerca dels professors universitaris, o les de Sunyer [et al.] (2004) "Redifinició dels serveis bibliotecaris de suport a la investigació des de la perspectiva de l'espai europeu de recerca", que analitza quina incidència real tindrà en els serveis bibliotecaris els acords desenvolupats en el marc l'Espai Europeu de Recerca.

3.4. La situació a nivell estatal a partir de l'anàlisi dels llocs web

En la fase de contextualització del projecte de tesi es va fer un estudi de tots els llocs webs oficials de les biblioteques de REBIUN que es va realitzar durant el període

octubre-desembre de 2010⁴⁷. Totes les aportacions que es realitzen en aquest apartat que s'està introduint són el reflex del què hi havia publicat en aquest moment determinat, i serviran posteriorment per analitzar aquests paràmetres en relació a les respostes que es recullen del qüestionari del treball de camp.

3.4.1. La denominació de les biblioteques

A partir de la informació disponible en les seus webs públiques, i d'entorns informatius d'accés restringit, s'ha pogut constatar que només dues institucions havien decidit incloure en la denominació del servei la menció "Centre de Recursos per a l'Aprenentatge i la Investigació". Un bon exemple és la Universitat de Barcelona, que específicament el defineix com "El Centre de Recursos per a l'Aprenentatge i la Investigació (CRAI) dona suport a la docència, l'aprenentatge, la investigació i la formació integral de les persones, facilita l'accés i la difusió dels recursos d'informació, ofereix serveis de qualitat i col·labora en els processos de creació del coneixement, contribuint en la consecució dels objectius acadèmics i científics de tota la comunitat de la Universitat de Barcelona⁴⁸."

⁴⁷ En aquest apartat no es citen les adreces URL de les institucions que s'han visitat en considerar que alentiria el procés de lectura i no aportaria dades rellevants, excepte quan se'n reproduïx textos. En qualsevol cas, en l'apartat 2.4.1. d'aquest treball, es poden consultar totes aquestes adreces actives a partir de llistat de la mostra del treball de camp.

⁴⁸ Text íntegre consultable a: <http://www.bib.ub.edu/crai/missio-visio-valors/>. [Consulta 11 de gener de 2012]

Per altra banda, el títol “Biblioteca” o “Biblioteca universitària” era el preferit per 49 de les 71 institucions que formen part de REBIUN. En segon terme, i amb molta diferència respecte de l’epígraf anterior, 11 entitats optaven per la menció “Servei de Biblioteca” o “Servei de Biblioteca i Documentació” per a definir el seu sistema bibliotecari, ja sigui en una versió en singular o en plural.

En aquest sentit, sembla que no queda clar si la transformació conceptual que s’ha descrit en apartats anteriors s’havia traduït en els serveis que oferien als seus usuaris. En tot cas, en certa manera la voluntat d’accentuar la finalitat del servei es podia percebre, com per exemple en el cas de la Biblioteca de la Universidad de La Laguna quan es defineix com “un servicio de apoyo al estudio, la docencia y la investigación...”⁴⁹ o en el de la Universidad de las Palmas de Gran Canaria quan s’afirma de manera explícita que “la Biblioteca de la ULPGC es un centro de recursos para el aprendizaje, la docencia, la investigación y las actividades relacionadas con el funcionamiento y la gestión de la Universidad en su conjunto”⁵⁰.

⁴⁹ Text íntegre consultable a: www.bbtck.ull.es/Private/folder/institucional/bbtck/ftp/Informacion/guia_usuarios/guia_servicios_objetivos.pdf. [Consulta 11 de gener de 2012]

⁵⁰ Text íntegre consultable a: <http://biblioteca.ulpgc.es/cartadeservicios>. [Consulta 11 de gener de 2012]

També la Universitat Pompeu Fabra⁵¹ considerava aquest concepte quan feia evident la transformació del terme biblioteca a CRAI ja que “CRAI significa Centre de Recursos per a l'Aprenentatge i la Investigació. És a dir, en un mateix espai s'integren tots els serveis de la Universitat relacionats amb el món de la informació i les noves tecnologies que donen suport a l'aprenentatge, a la docència i a la recerca: serveis bibliotecaris, informàtics, audiovisuals, etc. Al CRAI hi treballa conjuntament personal bibliotecari, informàtic, tècnic audiovisual, etc.”

De la mateixa manera que la Universidad Carlos III de Madrid⁵² estableix que “La Biblioteca de la Universidad Carlos III de Madrid es un centro de recursos para el aprendizaje, la docencia, la investigación, la formación continua y las actividades relacionadas con el funcionamiento y la gestión de la Universidad en su conjunto”

Es presenta un resum de la denominació que s'havia pogut consultar en aquesta fase de la investigació.

⁵¹ Text íntegre consultable a: <http://www.upf.edu/bibtic/coneixer/crai.html> . [Consulta 11 de gener de 2012]

⁵² Text íntegre consultable a: http://www.uc3m.es/portal/page/portal/biblioteca/sobre_la_biblioteca/calidad_compromisos/carta_servicios . [Consulta 11 de gener de 2012]

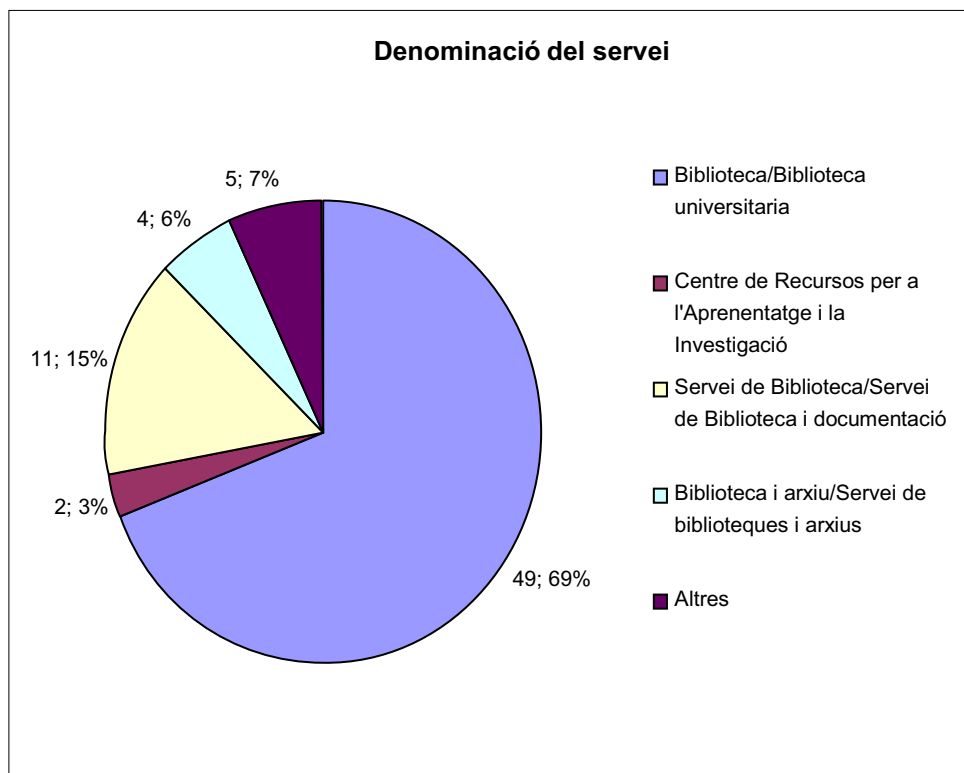

Figura 11. Denominació del servei

Avançant un pas més, l'estudi de les motivacions informacionals dels professionals del sector universitari poden tenir finalitats diferents: la docència, la recerca o la gestió. Conèixer com es comporten els professionals en l'ús de la informació en funció de la finalitat amb què interactuen amb la informació pot ajudar a situar els sistemes d'informació en el seu paper actual.

3.4.2. L'adscripció orgànica de les biblioteques

Les biblioteques del sector universitari, en tant que serveis d'una institució, s'adscriuen orgànicament a un determinat òrgan de govern. Aquest òrgan de govern acostuma a ser un vicerectorat, si bé pel que fa al vicerectorat al qual s'adscriu no hi ha una tendència majoritària en les universitats espanyoles analitzades. Existien serveis bibliotecaris adscriuats al vicerectorat de recerca, però també al d'extensió cultural, al d'estudiants o al de relacions amb la comunitat. Sembla, però, que una aposta creixent era vincular les biblioteques als vicerectorats de recerca amb la finalitat d'agrupar els

serveis que poden donar suport a aquesta funció universitària, fet que en certa manera serveix per visualitzar la voluntat creixent d'obrir els CRAIs a la investigació.

En aquest fase primera d'investigació, octubre-desembre de 2010, es va poder constatar que la tendència pel que feia a l'adscripció orgànica de les biblioteques era la següent:

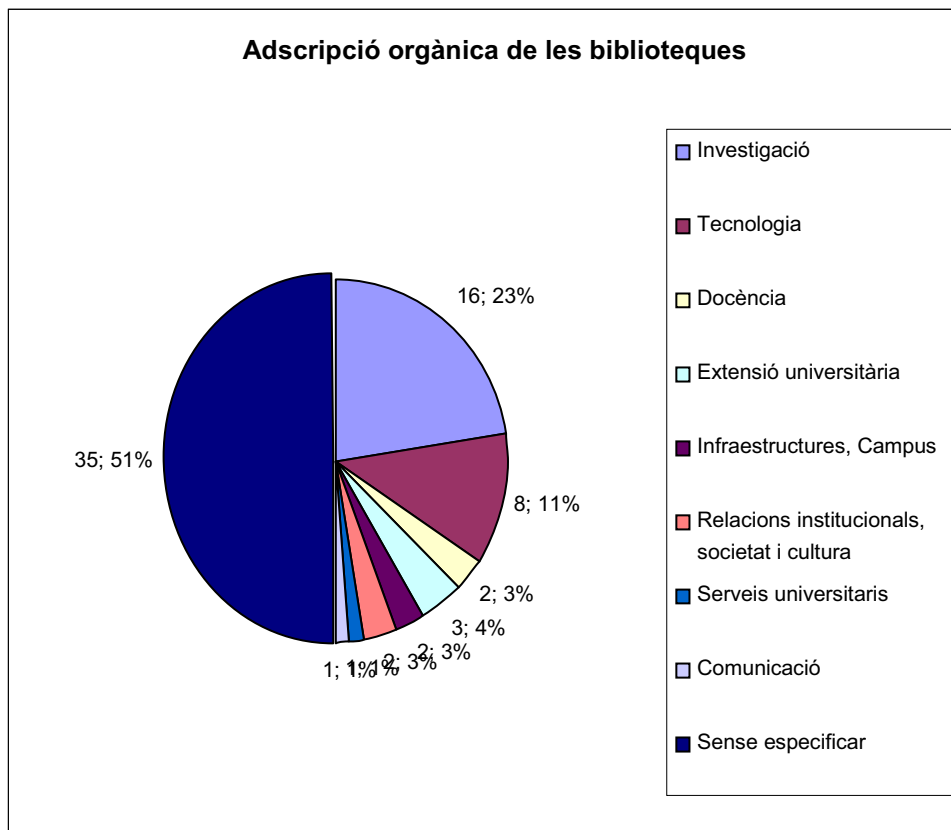

Figura 12. Adscripció orgànica de les biblioteques

La denominació dels vicerektorats era molt variada i les funcions que s'assignaven variaven significativament entre les diferents universitats. Així les coses, les funcions assignades a la recerca i el desenvolupament en diferents casos apareixien tractades per diferents vicerektorats, més que agrupades en un d'únic que coordinés tot el seu desenvolupament.

De l'estudi realitzat de la situació de les institucions universitàries vinculades a REBIUN s'ha pogut constatar que la majoria optaven per assignar competències úniques a un vicerektorat amb competències en recerca. Amb la consulta efectuada

fins aleshores s'havien recollit dades que evidencien una certa tendència a adscriure els sistemes d'informació al vicerectorat de recerca, malgrat que les dades de què es disposava eren poques.

Altrament, i analitzant les dades que hi havia a disposició del públic en general, les de les institucions universitàries privades resultaven menys clares i diferents a les de les públiques, i era molt difícil conèixer a partir dels seus llocs l'adscripció orgànica.

3.4.3. El servei de suport a la recerca de les biblioteques

En l'entorn estatal, una de les formes de donar suport a la investigació que condueix el PDI és oferir serveis específics. Així doncs, a grans trets, els serveis que de manera més habitual es proporcionaven als investigadors des de les biblioteques, giraven al voltant de l'ús i els valors dels índexs de factors d'impacte, l'accés a tesis doctorals i repositoris de documents i fonts d'informació, així com informació sobre patents. Com a exemple de serveis i recursos pensats explícitament per al seguiment de la investigació dels docents es podia identificar a la Universitat de Lleida, amb la secció "Recursos per a Investigadors" o la Universidad de Huelva, amb l'apartat "Ayuda al investigador".

Una segona forma de donar suport al col·lectiu docent es concretava en forma d'estructures organitzatives que donen suport a la recerca i que compten amb personal especialitzat en aquest seguiment, com per exemple el cas de la Universitat Politècnica de Catalunya, amb la Unitat de Recursos per a la Recerca del Servei de Biblioteques i Documentació, la Universidad de Almería, amb la secció "Apoyo a la investigación" dins de l'"Àrea de Servicios", la Complutense de Madrid amb el "Servicio de Información y Apoyo a la Docencia e Investigación" o la de Barcelona amb la unitat de "Suport a la recerca".

Finalment hi ha d'altres serveis que ni tan sols consideraven, si més no fins aleshores, la necessitat de dotar-se d'aquest sistema de suport a la funció investigadora dels docents.

En forma de gràfic es presenta l'estat de la qüestió d'aquest epígraf a les biblioteques que formen part de REBIUN.

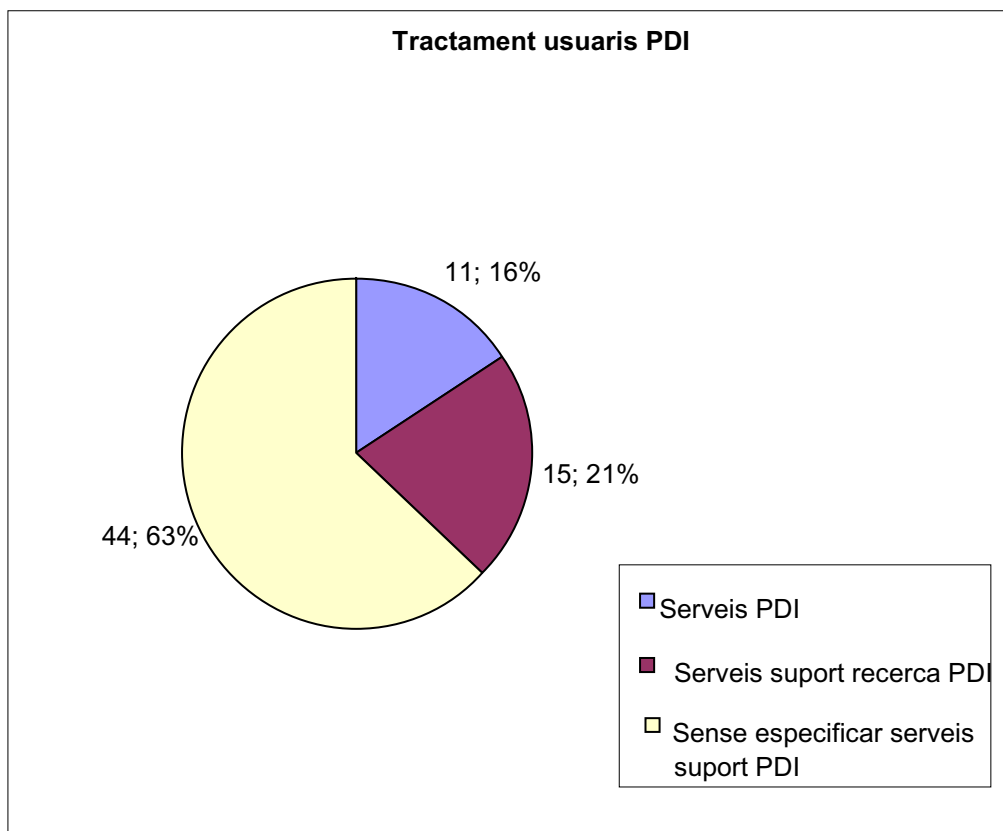

Figura 13. Tractament que reben els usuaris PDI per part de les biblioteques

A nivell estatal, i consultant els llocs webs de les biblioteques universitàries, els qui disposaven de recursos específics per al suport a la recerca per part del PDI els organitzaven al voltant dels següents elements:

Element	Institució
Estructura organitzativa dins de l'organigrama pel suport a la investigació	Apoyo a la Investigación. Área de Servicios. (Universidad de Almería) Suport a la recerca (Universitat de Barcelona) Unitat de Recursos per a la Recerca (Universitat Politècnica de Catalunya)
Recursos temàtics	Universitat Autònoma de Barcelona, Universitat de Barcelona, Universidad Complutense de Madrid, Universidad de Extremadura, Universidad de Huelva, Universidad de Las Palmas de Gran Canaria, Universitat de Lleida, Universidad de Navarra, Universidad Pablo de Olavide, UNED, Universitat de Vic
Espais exclusius	Universidad de Burgos, Universidad de Deusto, Universitat de Girona

Figura 14. Tipus de suport a la recerca per al PDI de les biblioteques de les universitats REBIUN

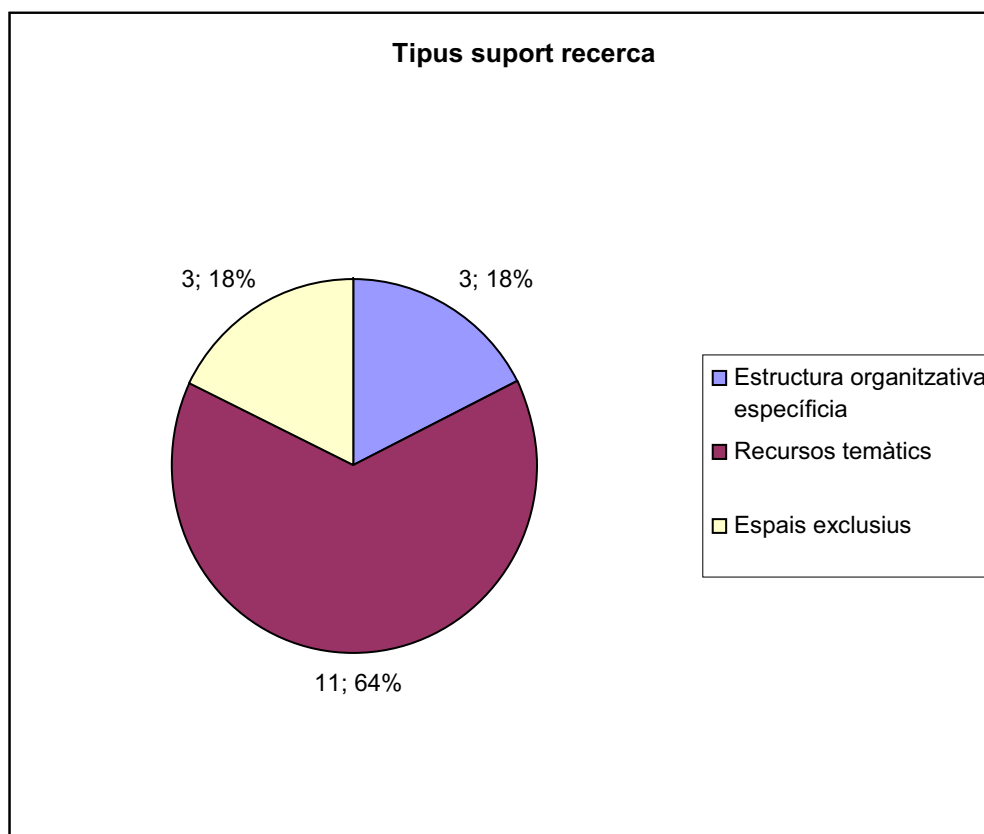

Figura 15. Tipus de suport a la recerca per al PDI de les biblioteques de les universitats REBIUN

Pel que fa als recursos temàtics oferts específicament als investigadors, i a partir de la consulta dels seus webs, aquests es podien agrupar de la següent manera:

Recursos o servei	Institució
Informació sobre índexs d'avaluació de la producció científica	Universitat Autònoma de Barcelona, Universitat de Barcelona, Universidad Complutense de Madrid, Universidad de Extremadura, Universidad de Huelva, Universidad de Las Palmas de Gran Canaria, Universidad de Navarra, Universidad Pablo de Olavide, UNED, Universitat de Vic
Gestors de referències bibliogràfiques i normes de citació	Universitat Autònoma de Barcelona, Universitat de Barcelona, Universidad Complutense de Madrid, Universidad de Extremadura, Universidad de Huelva, Universidad de Las Palmas de Gran Canaria, Universitat de Lleida, Universidad de Navarra, Universidad Pablo de Olavide, UNED, Universitat de Vic
Accés a repositoris de documents	Universitat Autònoma de Barcelona, Universitat de Barcelona, Universidad Complutense de Madrid, Universidad de Huelva, Universidad de Las Palmas de Gran Canaria, Universitat de Lleida, Universidad de Navarra, Universitat de Vic
Formació en habilitats de cerca bibliogràfica	Universitat Autònoma de Barcelona, Universitat de Barcelona, Universidad Complutense de Madrid, Universidad de Extremadura, Universidad de Navarra, UNED, Universitat de Vic
Informació de fonts d'informació i accés extern als recursos	Universitat Autònoma de Barcelona, Universitat de Barcelona, Universidad de Extremadura, Universidad de Huelva, Universitat de Lleida, Universidad de Navarra, Universidad Pablo de Olavide, UNED, Universitat de Vic
Espais d'ús preferent	Universitat Autònoma de Barcelona, Universidad Pablo de Olavide, UNED
Recull de recursos externs vinculats al sistema bibliotecari	Universitat Autònoma de Barcelona, Universitat de Barcelona, Universidad Complutense de Madrid, Universidad de Extremadura, Universidad de Huelva, Universitat de Lleida, Universidad Pablo de Olavide, UNED, Universitat de Vic

Drets d'autor	Universitat de Barcelona, Universidad Complutense de Madrid, Universidad de Extremadura, Universidad de Huelva, Universidad de Las Palmas de Gran Canaria, Universitat de Lleida
---------------	--

Figura 16. Tipus de servei de suport a la recerca per al PDI de les biblioteques de les universitats REBIUN

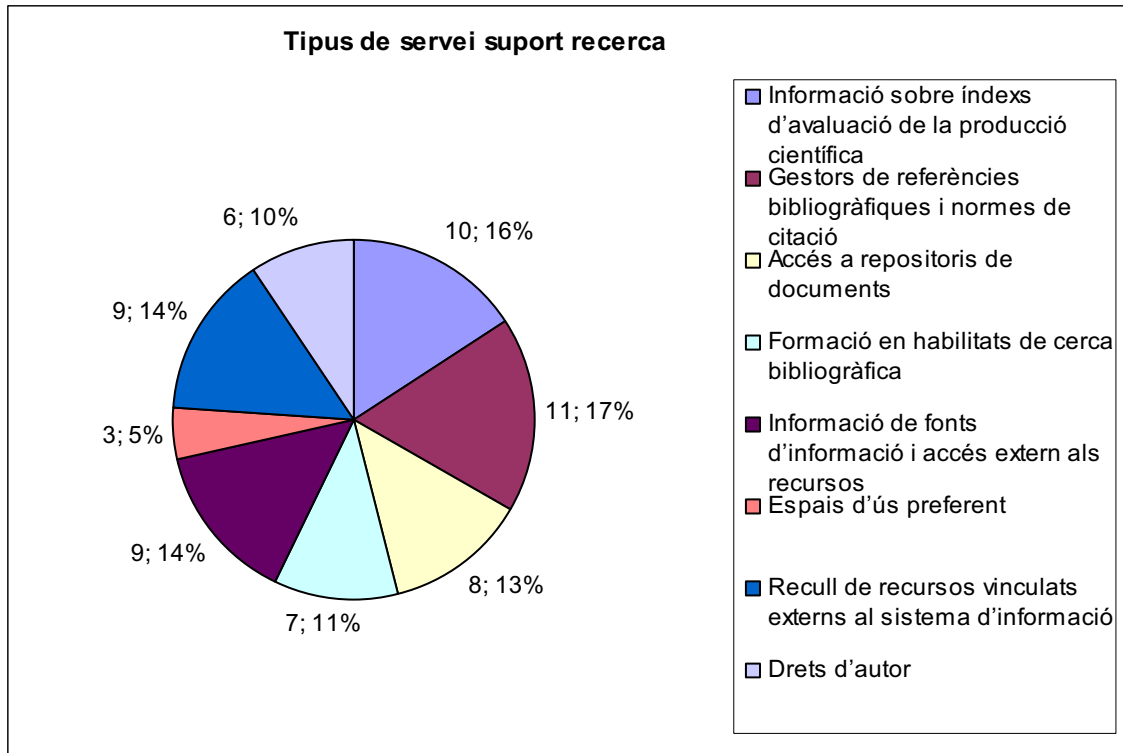

Figura 17. Tipus de servei de suport a la recerca per al PDI de les biblioteques de les universitats REBIUN

Existien casos en els quals els serveis que donaven suport a la recerca no s'adreçaven directament al personal docent i d'investigació, sinó que s'oferien a tot els usuaris, com per exemple el cas de la Universidad de Murcia o el Instituto Empresa-Universidad SEK. Si bé podia ser que calgués identificació per accedir a aquests recursos, d'entrada no s'adreçaven específicament als investigadors del centre, per la qual cosa no s'han tingut present com a servei de suport al personal docent i d'investigació.

3.4.4. L'oferta de les biblioteques de les institucions millor posicionades

S'han presentat amb anterioritat propostes de diversos autors per posicionar els serveis bibliotecaris com a suport al procés de publicació científica i de funcionament dels diversos sistemes d'avaluació de la recerca efectuada. Segons aquestes propostes, i tenint present els estudis efectuats per l'OCLC (2009) en diversos països, hi ha sistemes d'informació que ofereixen aquest servei de suport i que contribueixen de manera directa en la producció científica de les seves institucions. Existeixen diversos exemples sobre com avaluar l'impacte de les biblioteques en les institucions molt focalitzats en l'aprenentatge i la docència però que descuiden els aspectes vinculats a la recerca, com seria, entre d'altres, l'aportació de Gratch-Lindauer (1998) "Defining and measuring the library's impact on campuswide outcomes". Mereix també una menció el projecte liderat per la Universidad Autónoma de Madrid el 2004 "Desarrollo de nuevos instrumentos de medición de la calidad de las bibliotecas universitarias españolas", en el qual es menciona la necessitat d'avançar en l'anàlisi de la relació entre aquests serveis i el suport a la recerca sense que es concreti cap instrument precís.

En el cas d'Espanya, el "Ranking de 2008 en productividad en investigación de las universidades públicas españolas" de Buéla-Casal [et al.]⁵³ publicat el 2009 aporta diferents elements que permeten avaluar la productivitat investigadora de les

⁵³ Malgrat s'ha exposat en el capítol de metodologia que s'empra pel treball de camp les tres edicions disponibles del rànquing de Buéla-Casal [et al.], en aquesta anàlisi prèvia al treball de camp a partir del qüestionari, només es fa menció a l'edició que va ser utilitzat en aquesta part de la investigació.

universitats. En aquest rànquing editat el 2009 s'avaluen les institucions universitàries tenint present els següents factors: articles ISI, trams de recerca, projectes I+D, tesis doctorals, beques FPU i doctorats amb menció de qualitat. Finalment existeix un rànquing global que té present aquests indicadors analitzats prèviament de manera independent. Aquests factors estan estretament vinculats entre ells i alguns d'ells tenen vincles directes amb els sistemes d'informació. En aquest sentit, els valors vinculats als articles ISI i les tesis doctorals estan directament lligats al suport que les biblioteques presten a la recerca. D'una banda, i enumerant només algun exemple, pel que té a veure amb l'accés als recursos d'informació necessaris per conduir la recerca, però també en aspectes vinculats als espais adequats per efectuar-la.

Segons el rànquing de Buena-Casal [et al.] (2009) sobre la productivitat investigadora de les universitats en l'exercici 2008, es poden analitzar els resultats globals de l'avaluació efectuada. En primera posició hi havia la Universidad Pablo de Olavide, la qual adscribia el seu sistema bibliotecari al vicerectorat de "Tecnologías de la Información y la Comunicación", l'anomenava "Biblioteca" i posava a disposició dels investigadors un servei específic amb el títol "Biblioteca del investigador". Dins del catàleg de serveis que s'oferia als investigadors es trobaven els ítems presentats en l'obra Gannon-Leary, Bent i Webb "Providing effective library services for research" (2007b) i en les aportacions de Torres-Salinas (2010a) en el curs que va impartir amb el títol "El apoyo a la investigación por parte de las bibliotecas universitarias", però també vinculats al concepte de les biblioteques incrustades presentat per Lougee (2009) a "La Biblioteca difusa de nou: alineant la biblioteca com a actiu estratègic".

Analitzant els serveis de suport a la recerca que oferia la biblioteca de la Universidad Pablo de Olavide, i si s'intenten vincular a les aportacions teòriques que s'han presentat anteriorment, es podria establir la següent relació:

Denominació del servei	Tipologia
Evaluación de la producción científica: indicadores y herramientas	Expertesa en funcionament dels indicadors d'avaluació de la producció científica
Cómo citar la bibliografía	Suport a la producció científica
Fuentes de información sobre tesis doctorales	Suport a la producció científica
Refworks	Suport a la producció científica
Recomendaciones para la correcta identificación de las publicaciones científicas (FECYT)	Expertesa en funcionament dels indicadors d'avaluació de la producció científica
Acceder a la biblioteca	Espai
Catálogo de la biblioteca (Athenea)	Accés a la informació
Guía de localización de documentos	Accés a la informació
Guía del préstamo del CBUA	Accés a altres institucions bibliotecàries
Horarios de Biblioteca	Espai
Préstamo interbibliotecario y obtención de documentos	Accés a la informació
Renovar préstamos	Accés remot
Reservar documentos	Accés remot
Reservar ordenadores	Espai
Reservar salas de trabajo en grupo	Espai
Recursos electrónicos	Accés remot
Solicitar información	Accés a la informació
Solicitar la compra de documentos	Suport especialitzat
Preguntas más frecuentes	Accés a la informació

Figura 18. Serveis de suport a la recerca del sistema bibliotecari de la Universidad Pablo de Olavide.

En segon lloc, al rànquing analitzat hi havia la Universitat Pompeu Fabra. En aquest cas la denominació del servei era "Biblioteca i TIC. Centre de Recursos per a l'Aprenentatge i la Investigació" i estava adscrit orgànicament al vicerectorat d'Economia, Recursos d'Informació i Relacions Institucionals, sense que hi hagués un apartat específic per al suport a la recerca del personal docent i investigador.

A continuació, i en tercer lloc, se situava la Universitat Autònoma de Barcelona. Del vicerectorat d'Investigació depenia el Servei de Biblioteques, el qual disposava d'un apartat específic adreçat als professors amb el títol "Recursos per a la recerca". Convé destacar que dins de l'apartat específic adreçat als professors hi havia altres elements que no apareixen dins el títol "Recursos per a la recerca" que també donen suport a aquesta activitat. En aquesta línia es pot incloure els epígrafs indicadors d'impacte, tesis, dipòsits digitals, sales de treball en grup, producció científica de la UAB, finançament per a la recerca i web PDI. Tot i que no necessàriament aquests recursos hagin d'estar directament al Servei de Biblioteques de la UAB des d'aquest entorn s'hi

podia accedir facilitant la feina als investigadors. En certa manera això podria anar en la línia de les aportacions de Lougee (2009) quan parla de les biblioteques incrustades en les institucions i que faciliten el treball als seus usuaris, i també amb les de Torres-Salinas (2010a) en intentar trobar un rol adaptat a les possibilitats i habilitats actuals dels professionals de la informació. Aquests professionals podrien treballar estretament amb els investigadors assumint tasques que fins ara no eren competències pròpies però que es poden realitzar disposant de les habilitats i capacitats mínimes per a fer-ho. Com també passa amb les apreciacions recollides a l'obra de Gannon-Leary, Bent i Webb (2007b), quan destaquen que els investigadors valoren que els sistemes d'informació actuïn com un tot, com un servei transversal que els ajudi en tots els aspectes que tenen a veure amb la seva activitat investigadora.

Finalitzat l'anàlisi que s'ha presentat fins ara, que es nodria de la revisió de les aportacions de la literatura científica consultada i de l'estudi dels llocs webs públics de les biblioteques de REBIUN, s'avança en la presentació de l'anomenada Ciència 2.0, donat el paper que aquesta pot jugar per donar suport a la recerca des de les universitats en el futur.

3.5. Ciència 2.0

Es podria definir la ciència 2.0 com "un moviment que preconitza la socialització dels recursos informatius que es publiquen a Internet i la incorporació de sistemes que permeten la interacció directa dels usuaris dels mateixos", adaptant la informació que s'obté de l'informe de REBIUN "Ciencia 2.0 aplicación de la web social a la investigación" (REBIUN, 2010) . Pels membres del grup de treball E-Ciencia, aquest concepte té a veure amb "el conjunto de actividades científicas desarrolladas mediante el uso de recursos distribuidos accesibles a través de Internet" (Libro blanco de la ciencia en España, 2004, p. 9), definició que evoluciona fins a l'actual ciència 2.0.

Aquest moviment pretén que la relació sigui bidireccional i no estàtica, amb la finalitat que els mateixos usuaris aportin informació i propostes en el contingut del lloc. En aquest sentit, la utilització d'aquest tipus de recursos pot tenir diverses vessants, ja

tinguin una aplicació més lúdica o més científica, i en els entorns actuals ja han aparegut estudis que intenten determinar de quina manera és possible aquesta relació.

La importància de la utilització de les plataformes de tipus web i de les possibles relacions que estableixin els seus usuaris està vinculat també a com s'estructuren aquests recursos. Ciència 2.0 és un concepte que analitza, entre d'altres, com explotar al màxim els recursos existents, però, per tal que això sigui possible, cal que la construcció dels llocs sigui capaç de permetre el funcionament interactiu que preconitza aquest moviment. Més enllà d'això, i de la mateixa manera que les regles de catalogació són eines bàsiques per als professionals del sector, estan apareixent normatives tècniques que intenten consensuar una sèrie d'estàndards de programació i de definició de comportament de les pàgines web.

Actualment s'està assistint a una altra tendència creixent que és la indicació en els diversos portals dels nivells assolits en l'aplicació d'estàndards d'accessibilitat i de mecanismes que permetin una utilització el més estesa possible pel que fa a suportar navegadors i sistemes operatius diferents. Cada vegada més s'intenta expandir la utilització d'estàndards internacionals i diverses webs incorporen indicacions de fins a quin punt s'acompleixen les recomanacions que impulsa el Consorci World Wide Web – W3⁵⁴ i que es presenten seguidament.

⁵⁴ El Consorci World Wide Web es defineix com una comunitat internacional integrada per diverses organitzacions que promou el desenvolupament d'estàndards web. Seu web oficial: <http://www.w3.org/> .

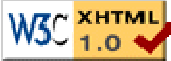

Iniciativa	Descripció
	que implica que compleix amb els estàndard establerts en el llenguatge XHTML 1.0, vinculat al codi de programació
	que implica que compleix amb els estàndards de full d'estil CSS, que comporta que les webs es vegin diferent a cada web i que està vinculada a la programació
	que compleix els requisits d'accessibilitat fixats en la iniciativa WAI, podent ser de nivell A, AA, AAA, descrivint el comportament el contingut de la pàgina web

Figura 19. Definició de recomanacions del Consorci World Wide Web

La transcendència d'aquestes iniciatives dóna lloc a resultats que afecten el conjunt del lloc web, i no només al de la biblioteca d'una institució. Així doncs, les pàgines principals dels webs acostumen a oferir informació d'aquests aspectes sota l'epígraf accessibilitat, com és el cas de la Universitat Politècnica de Catalunya i la d'Extremadura, o directament al portal principal a peu de la plana, com el cas de la Universidad de Castilla La Mancha, per citar tres casos d'universitats públiques espanyoles⁵⁵.

Un repàs dels llocs webs de les biblioteques demostra la importància que van adoptant aquests sistemes comunicatius bidireccionals de l'anomenada tendència 2.0, i per exemple a la pàgina inicial del portal del servei de biblioteques i documentació de la Universitat Politècnica de Catalunya hi figura un enllaç a les anomenades eines 2.0

⁵⁵ Per a obtenir aquesta informació el mes de març de 2011 es van consultar els llocs webs oficials d'aquestes tres institucions: Universitat Politècnica de Catalunya, Universidad de Extremadura i Universidad de Castilla-La Mancha.

que s'utilitzen⁵⁶: Facebook, Twitter, Youtube, Slideshare, flickr, del.icio.us i els blocs que es mantenen. Són instruments que intenten apropar l'usuari i permetre la seva participació. O en altres casos, com la Biblioteca Universitaria de la Universidad de Huelva que menciona en quins entorns està present: Facebook, Tuenti o Twitter, o la de la Universidad de Cantabria, que conté un apartat anomenat BUC 2.0, amb els accessos que manté a Facebook o als blocs. En altres casos, com la Biblioteca Nicolás Salmerón de la Universidad de Almería, queda constància immediata del seu nivell d'accessibilitat i de construcció multimèdia del lloc web, però no de la utilització d'eines 2.0⁵⁷.

El debat sobre la utilització d'aquestes eines i la seva repercussió en les biblioteques adopta progressivament més importància fins al punt que REBIUN mateixa se n'ha fet ressò. El 2010 REBIUN va publicar un document amb el títol "Ciencia 2.0 aplicación de la web social a la investigación" que neixia fruit de la línia 2 del pla estratègic de l'entitat i que tenia com a finalitat "sistematitzar las aplicaciones que los diferentes servicios y herramientas de la web social ofrecen a los investigadores" (REBIUN, 2010, p. 3). És en aquesta línia en la qual es defineix que la web social té com a tret característic que tots els seus serveis son participatius. És un procés transcendental pel que fa a la relació dels usuaris amb els seus serveis. Per tant no és un fet casual que la IFLA impulsí un estudi de l'ús d'aquestes eines a partir d'una enquesta el març de 2011, <http://www.surveymonkey.com/IFLASocialmedia>.

⁵⁶ <http://bibliotecnica.upc.edu/content/eines-20>. [Consulta efectuada el mes de març de 2011].

⁵⁷ Com en el cas de la nota precedent, per a obtenir aquesta informació el mes de març de 2011 es van consultar els llocs webs oficials de les biblioteques d'aquestes tres institucions: Universidad de Huelva, Universidad de Cantabria i Universidad de Almeria.

En l'informe de REBIUN (REBIUN 2010) es fa una repàs a les possibles incidències de les eines 2.0 en l'entorn de la investigació:

- 1 Compartir la investigació: utilitzant blocs, xarxes socials o portals acadèmics, entre d'altres, els usuaris poden compartir –si ho desitgen- els seus desenvolupaments científics.
- 2 Compartir recursos: l'entorn web permet utilitzar els mateixos recursos amb diverses persones al marge de la seva ubicació.
- 3 Compartir resultats: el resultat final de les investigacions que s'han desenvolupat poden comunicar-se de manera més fàcil a partir de la utilització d'eines com les revistes disponibles en accés obert o els repositoris.

Amb aquesta triple línia d'actuació, les biblioteques cal que se situïn i s'adaptin a noves realitats i situacions. En la línia del suport a la recerca per part de les biblioteques universitàries, es podria anar tendint a:

- 1 Oferir un espai integral de suport a la recerca: les biblioteques poden disposar d'espais específicament pensats per als qui fan recerca, des dels quals tinguin accés directe als recursos informatius, i que permetin un treball ininterromput i de concentració que a vegades els despatxos, més si són compartits, no poden oferir.
- 2 Dissenyar una catàleg específic de serveis de formació: l'aparició desbordant d'eines 2.0 requereix d'habilitats informatives que permetin conèixer com funcionen per optimitzar-ne la seva utilització. L'ús de repositoris de documents o de gestors de referències bibliogràfiques són exemples de recursos útils per als qui fan recerca, però que requereixen d'una formació prèvia que podria oferir-se des de les biblioteques universitàries.
- 3 Concretar la figura del bibliotecari integrat: existeix una corrent científica que pontencia per la figura del bibliotecari integrat a la institució, si es tenen present les aportacions, d'entre d'altres, de Lougee (2009) o Torres-Salinas (2010a, 2010b, 2011) presentades. A més de ser un especialista en gestió de la informació, aquest tècnic ha de trepitjar bé el seu entorn, conèixer quines són les línies d'investigació de la institució i oferir informació del seu interès. Les funcions pròpies del bibliotecari podrien veure's ampliades per la incorporació d'altres, com

l'elaboració d'esborranys o la preparació formal de presentacions, i podria comportar el seu treball fora de l'àmbit de la biblioteca, integrant-se en els equips docents i de recerca.

- 4 Donar suport a la publicació i comunicació a nivell institucional: és habitual que els serveis de biblioteca mantinguin repositoris en els quals es publica el resultat de la producció científica de la institució. Aquesta actuació comunicativa ha de permetre donar prestigi a la institució i ajudar al seu posicionament de la seva productivitat científica. Les biblioteques estan esdevenint les encarregades de la difusió científica i de la política d'utilització d'eines no privatives de comunicació i publicació, com ho demostra el cas del paper jugat en aquest sentit pels serveis bibliotecaris de la Universitat Oberta de Catalunya i la Universitat Politècnica de Catalunya, entre d'altres.
- 5 Apostar per la difusió d'eines gratuïtes per a efectuar recerca: al treball de REBIUN (REBIUN, 2010) es citen alguns exemples d'eines que poden ser utilitzades per dur a terme actuacions de recerca i que es troben a lliure disposició de la comunitat investigadora.
- 6 Detectar aquestes eines 2.0, saber com funcionen, per acabar formant els usuaris finals de les mateixes és una actuació que les biblioteques poden oferir al conjunt de la institució per ampliar recursos sense augmentar costos econòmics.

Per Serrano (2010) els professionals de la informació i de les biblioteques poden fer aportacions en aquest sentit, ampliant les competències actuals amb els aspectes següents:

- Integració de manera activa en aquestes estructures interdisciplinàries i que en molts casos van més enllà de la nostra pròpia organització.
- Una major especialització en les àrees de recerca.
- Tractament d'aquesta nova informació que apareix fragmentada i "no processada".

Conseqüentment, les lectures efectuades i les anàlisis de diferents estructures actuals de suport a la recerca condueixen a aquesta situació. Així doncs, al marge de les

hipotètiques actuacions que podrien posar-se en funcionament des de les biblioteques universitàries per donar suport a la recerca amb l'ús d'eines 2.0, és interessant tenir present si existeixen estudis que recolzin aquesta hipòtesi. En aquesta línia, el juny de 2010 va veure la llum una publicació centrada en el comportament dels estudiants de doctorat de l'anomenada Generació Y (nascuts entre el 1982 i el 1992) del Regne Unit (Researchers of tomorrow, 2010). Aquest estudi, a més, compara el comportament dels estudiants d'aquesta generació amb d'altres més adults, però també incorpora referències als vincles establerts entre els estudiants de doctorat i els seus mentors, els quals són professors doctors. Entre les conclusions d'aquest estudi que va estendre's durant tres anys, es presenten aspectes que demostren que el seu comportament és similar al descrit en altres informes del mateix entorn, com l'Informe Ciber (2008).

Així, continua tenint una importància destacada la utilització de Google com a eina de cerca principal d'informació, però es cita també que al voltant del 50% han rebut formació en eines d'accés i recuperació de la informació. Aquest fet reforça la possibilitat d'oferir un servei clar en formació que doni eines als usuaris per efectuar recerca. Això no obstant, en aquells llocs on existeix la figura del bibliotecari especialitzat, només un 15% l'ha utilitzat, mentre que un 57% mai l'ha fet servir. Pel que fa a la utilització d'eines 2.0, si el resultat que s'ha observat no és massa elevat no té a veure amb que no siguin capaços d'utilitzar-los per manca d'habilitats, sinó més aviat a que no es veu la utilitat immediata del seu ús. La transcendència dels resultats obtinguts justifica que es presentin una síntesi dels mateixos i que no s'han mencionat fins ara, extrets i adaptats de l'informe citat anteriorment (Researchers of tomorrow, 2010):

Àrees d'investigació	Comportament similar entre la generació Y i estudiants més grans	Diferències entre les dues tipologies d'estudiants
Eines de cerca d'informació	El 30% dels dos col·lectius utilitzen Google en primera instància	El 20% dels estudiants de la Generació Y utilitzen bases de dades com a font de partida, i només ho fan un 11% dels més grans

Utilització de les biblioteques i dels seus recursos informatius	Existeix una àmplia tendència a la utilització dels recursos informatius, malgrat que una part dels usuaris no utilitzen les instal·lacions (especialment els de ciències)	Un 36% dels estudiants de la generació Y mai han utilitzat el servei de préstec interbibliotecari, mentre que en els més grans es redueix aquest percentatge fins al 25%
Utilització de tecnologia per la recerca	No hi ha cap indicador que demostrï que el comportament dels estudiants de la generació Y utilitzen més eines per la recerca que els més adults, es situen al voltant d'un 30% qui n'utilitza.	

Figura 20. Resum del comportament informacional de la generació Y i estudiants més grans i l'ús de les biblioteques i dels seus recursos

Sembla que els resultats d'aquest estudi podrien significar que les biblioteques continuen oferint recursos que els usuaris no utilitzen tal i com seria possible que empresin. Aquest fet podria tenir dues lectures: o bé són recursos que no tenen interès per als usuaris o bé no han rebut la formació per a la seva utilització. Sembla que, analitzant de nou els resultats d'aquest estudi, es podria apostar per la formació com a eina per optimitzar recursos i per entendre quines són les necessitats reals dels usuaris de les biblioteques, ja que la utilització del préstec interbibliotecari, el coneixement del funcionament de les bases de dades o el suport per part dels especialistes del servei podrien ser objectes de cursos de formació que facilitessin el desenvolupament dels processos d'investigació.

Sobretot si es té present el contingut d'aquest estudi (Researchers of tomorrow, 2010, p. 13), en què s'exposa que els estudiants de la generació Y són tradicionals pel que fa a l'aproximació que fan a la recerca. Igualment els estudiants confien en els seus mentors pel que fa als recursos de recerca que els seleccionen, i aquests han utilitzat amb més freqüència el suport dels professionals de les biblioteques per a l'accés a la informació, per tant les biblioteques haurien de poder ser eines útils per a ells. Aquest fet pot voler dir que el comportament dels professors en l'accés a la informació es reproduïx en els seus estudiants de doctorat. A més pot tenir una implicació més gran, ja que existeix també una certa tendència a considerar que, en realitat, aquest tipus de comportament, pel que fa a l'accés a la informació, té un abast més ampli i

implica a tots els usuaris, segons Nicholas (2008, p.92) "What is really interesting is that while many people felt that this form of behaviour was associated with young people, few suspected it was also characteristic of adults. We are all the Google generation". De fet, en estudis que analitzen el comportament de les persones que efectuen recerca de manera efectiva es descriuen situacions similars, com per exemple citen Bent, Gannon-Leary i Webb (2007, p.94) "I tend to use specific databases less often and things like Google Scholar more".

Per tant, i després de l'anàlisi de la literatura científica que s'ha presentat, el triple posicionament que preconitza REBIUN (2010) (compartir investigació, recursos i resultats) està vinculat amb el fet que el comportament dels usuaris parteix de compartir recursos i treball amb els seus mentors, utilitzant les biblioteques amb una certa assiduïtat, i tendint a la publicació dels seus resultats. Continuant amb l'anàlisi de la publicació citada prèviament, la utilització d'eines de publicació en accés obert o de repositoris de documents és un element que es considera per part dels usuaris estudiats de la generació Y, malgrat que es destaquí en les seves opinions que els articles publicats en aquest entorn poden no oferir els mateixos estàndards de qualitat que els publicats en altres entorns. Així, una de les funcions analitzades per REBIUN de l'aplicació d'eines 2.0 està vinculada a la comunicació de resultats, la qual caldrà que vagi acompanyada necessàriament d'actuacions per a conferir prestigi a aquest tipus d'entorns i garantir els drets dels qui hi publiquen, entre d'altres amb la utilització de llicències *creative commons*.

Capítol 4. Resultats del treball de camp: dades descriptives

Després de la definició dels objectius i la metodologia, de la contextualització teòrica, i de l'anàlisi del treball efectuat a partir dels llocs webs públics oficials de les biblioteques REBIUN realitzat durant el període octubre-desembre de 2010, es procedeix a descriure la investigació realitzada.

La primera fase del treball de camp se centra en la recollida de dades derivades del qüestionari que ha servit com a font d'informació.

Pel que fa a les biblioteques REBIUN, els resultats es presenten de manera total, analitzant-los per titularitat de la institució (pública-privada) i establint-ne la mitjana del comportament mostrat. I finalment es comparen els resultats obtinguts de la mitjana de les institucions de titularitat pública amb les de les institucions millor posicionades en el rànquing de recerca que s'utilitza com a model.

L'anàlisi de les biblioteques REBIUN es tanca amb els resultats de les entrevistes realitzades, tant presencials com telefòniques.

Quant a les biblioteques LIBER-LERU, de les quals òbviament se n'han extret les biblioteques REBIUN que pertanyin a alguna d'aquestes dues xarxes, se'n presenten els resultats globals.

Finalment s'inclou una anàlisi comparativa dels resultats globals dels qüestionaris en els entorns REBIUN i LIBER-LERU. Tanca aquest bloc una comparativa de com s'han comportat les diferents tipologies d'institucions analitzades en relació al catàleg de serveis de suport a la recerca inclòs en el qüestionari.

4.1. El qüestionari a les biblioteques REBIUN

Per a la posada en funcionament del qüestionari va enviar-se en primera instància una carta de presentació de l'estudi a les persones a qui s'adreçaria per informar-los i exposar la finalitat del mateix. Es va considerar que una primera presa de contacte amb les persones que havien de contestar el qüestionari serviria per a aconseguir implicar-los en millor manera. Així, en aquest avís, es va informar que rebrien un segon avís en el qual es comunicaria quin seria el lloc web des d'on contestar el qüestionari. En aquest contacte es va garantir la confidencialitat de les dades que s'obtinguessin, intentant d'aquesta manera complir amb els preceptes de seguretat i confidencialitat en el funcionament dels qüestionaris a Internet que recomanen de Leeux, Hox i Dillman (2008, p. 274).

Abans, però, es va decidir que el qüestionari seria publicat a la web només en castellà, perquè era la llengua més utilitzada en el conjunt de les persones que podien participar. Amb tot, es va optar per mantenir dues cartes de presentació diferents, una en català per les institucions de l'entorn que tingués com a pròpia aquesta llengua, i una altra en castellà per a la resta. Es pretenia mostrar sensibilitat lingüística i alhora optimitzar el funcionament del qüestionari.

Per a obtenir les dades de contacte a les quals remetre les comunicacions vinculades a aquest procés, es va optar per l'ús del directori de REBIUN. Atès que aquest era l'entorn o límit de subjectes participants, es va entendre que l'ús d'aquest directori com a font primària d'informació era alhora rigorós i solvent, a més de justificat metodològicament parlant.

Del directori de biblioteques REBIUN se'n va descartar una institució, com ha estat exposat en apartats anteriors, el CSIC. Després d'aquesta actuació, i abans del llançament del qüestionari, va ser comprovat que segons el directori de REBIUN, el mes d'abril de 2011, hi havia 71 biblioteques REBIUN. Així mateix, en el directori de responsables de les biblioteques REBIUN, hi figuren, després d'haver extret el CSIC també 71 responsables.

Amb tot, després de la consulta amb deteniment de les dues fonts d'informació, s'ha pogut constatar que algunes dades estan desactualitzades:

En el directori de biblioteques hi figuren dues biblioteques que sembla pertanyin a la mateixa institució IE, en realitat són la biblioteca de l'I.E.Business School i la de l'I.E. Universidad (Segòvia).

En el directori de responsables de biblioteques, només hi ha ressenyat un director per a les dues biblioteques de l'IE que a l'anterior directori figuraven com a entrades diferents. Altrament, en el directori de responsables hi figura un responsable d'una biblioteca universitària, Universidad San Jorge, que no figura al directori de biblioteques.

Per tant, aquests elements justifiquen que el nombre de responsables de biblioteques i el de serveis no sigui el mateix utilitzant la mateixa font d'informació. En qualsevol cas, l'univers de consulta és el dels directors de les biblioteques REBIUN, que ascendeix a 71.

4.1.1. El desenvolupament del qüestionari

El dimarts 3 de maig de 2011 es va remetre l'enllaç al qüestionari a les persones responsables de respondre'l, i es va començar a treballar per optimitzar l'explotació de les dades recollides.

A mesura que eren rebuts els qüestionaris i era comprovat que es podia accedir a les dades remeses, s'escribia –quan era possible– un missatge d'agraïment per la participació en el projecte.

El 31 de juliol de 2011 es va donar per tancat el procés de recepció de respostes i es van començar a analitzar la informació recollida. Abans d'aquesta data, i a mesura que anava avançant el temps, es van anar fent fins a un total de tres recordatoris als responsables de les biblioteques que encara no havien cursat la resposta.

En el desenvolupament s'ha tingut en consideració els inconvenients dels qüestionaris electrònics destacats en la descripció metodològica. S'ha estat especialment curós en garantir l'anonimat de les respostes rebudes no tractant-les de manera individual, sinó

com a un valor més del conjunt de les respostes, o superant la hipotètica limitació pel que fa a l'accés a Internet de les persones que l'haurien de contestar, cosa que no ha estat el cas en l'enquesta que ens ocupa.

Altrament, s'han dut a terme algunes de les tècniques plantejades per evitar l'error de les no respostes, especialment pel que fa als avisos de la publicació del qüestionari, el reenviament de missatges als qui no responien, i l'adreçament de missatges personalitzats per augmentar les respostes, tal i com es preveia en el capítol de descripció de la metodologia a utilitzar.

En conjunt s'ha obtingut un percentatge global de resposta del 77 %, participant-hi 55 biblioteques universitàries del total establert de 71 possibles participants. D'aquests 55, 38 són biblioteques pertanyents a institucions de titularitat pública, i 17 de titularitat privada. Atenent la classificació de Mangione de 1988⁵⁸, es considera que el percentatge de resposta d'aquest estudi és molt bo.

Pel que fa a l'anàlisi de les respostes, en algunes d'elles s'ha treballat contra el número total de participants finals, ja que hi havia només la possibilitat d'emetre una resposta per institució, mentre que en d'altres el resultat global podia contenir més d'una opció establerta per institució. En qualsevol cas, el càlcul del valor del percentatge de cada resposta emesa s'ha establert sobre el conjunt final de respostes rebudes en cada pregunta. A més, es presenta el percentatge que suposen les

⁵⁸ Per aquest autor un percentatge de resposta d'entre el 70 i el 85% és molt bo, d'entre el 60 i el 70% és acceptable, i per sota del 50% no és científicament acceptable.

respostes associades a les biblioteques diferenciades per titularitat (pública o privada) sobre el conjunt de respostes rebudes per cada opció.

4.1.2. Anàlisi de les respostes⁵⁹

A continuació es descriuen els resultats obtinguts per cadascuna de les preguntes que figuraven al qüestionari..

Pregunta 1: Quina és la dependència orgànica del servei bibliotecari dins de la vostra institució⁶⁰?

	Valor absolut		Valor per titularitat		Percentatge per titularitat	
	Valor	Percentatge	Públiques	Privades	Públiques	Privades
Gerència	11	20,00%	11	0	100,00%	0,00%
Vicerectorat	35	63,63%	25	10	71,43%	28,57%
Secretaria general	1	1,81%	0	1	0,00%	100,00%
Sense dades	2	3,63%	1	1	50,00%	50,00%
Altres	6	10,90%	1	5	16,67%	83,33%
Total	55	100,00%	38	17		

La tendència principal és l'adscripció del servei bibliotecari a un vicerectorat (63,63%), i en segon lloc se situa la gerència (20,00%). Dins d'aquest vicerectorat hi ha una

⁵⁹ Considerant que numerar cadascuna de les preguntes no aportaria informació rellevant per entendre el treball efectuat, s'opta per no incloure títols en els quadres que donin informació dels resultats obtinguts mitjançant el qüestionari.

⁶⁰ El qüestionari es va presentar en castellà, però el tractament que es fa aquí és en català per coherència amb el conjunt de l'estudi que s'efectua. En l'annex 9.1 hi ha la versió en castellà del mateix.

alineació clara cap al vincle amb el d'investigació, amb més de vint institucions vinculades.

Pregunta 2: Quina és la dependència funcional del servei bibliotecari dins de la vostra institució?

	Valor absolut		Valor per titularitat		Percentatge per titularitat	
	Valor	Percentatge	Públiques	Privades	Públiques	Privades
Rectorat	2	3,64%	1	1	50,00%	50,00%
Gerència o vicegerència	21	38,18%	20	1	95,24%	4,76%
Acadèmica no docent	1	1,82%	0	1	0,00%	100,00%
Vicerectorat Ext.Univ.	1	1,82%	1	0	100,00%	0,00%
Vicerectorat Investiga	13	23,64%	7	6	53,85%	46,15%
Vicerectorat campus	1	1,82%	1	0	100,00%	0,00%
Tecnologia	1	1,82%	1	0	100,00%	0,00%
Vicerectorat serveis	3	5,45%	3	0	100,00%	0,00%
Dos vicerectorats	1	1,82%	1	0	100,00%	0,00%
Cada seu diferent	2	3,64%	0	2	0,00%	100,00%
Direcció biblioteca	3	5,45%	2	1	66,67%	33,33%
Direcció general	1	1,82%	0	1	0,00%	100,00%
Direcció acadèmica	1	1,82%	0	1	0,00%	100,00%
Sense dades	4	7,27%	1	3	25,00%	75,00%
Total	55	100,00%	38	17		

En aquest epígraf, en el qual les respostes eren de tipus obert, predomina la dependència funcional de la gerència en la majoria dels casos (38,18%), seguit de la dependència de vicerectorats diversos, destacant-se la vinculació amb el d'investigació (23,64%). Es constata que les respostes obtingudes indiquen una important varietat de dependències .

Pregunta 3: Existeixen òrgans de govern col·legiats que incideixen en el funcionament dels serveis bibliotecaris?

	Valor absolut		Valor per titularitat		Percentatge per titularitat	
	Valor	Percentatge	Públiques	Privades	Públiques	Privades
Sí	39	70,90%	33	6	84,62%	15,38%
No	15	27,27%	4	11	26,67%	73,33%
Sense dades	1	1,81%	1	0	100,00%	0,00%
Total	55	100,00%	38	17		

Majoritàriament en aquesta pregunta s'ha informat de l'existència d'òrgans de decisió col·lectius (70,90%), però un 27,27 per cent de les biblioteques no disposen d'aquests instruments. D'entre els òrgans de govern col·legiats se'n destaquen les comissions de biblioteques, d'usuaris i en menor mesura les d'investigació i les de doctorat.

Pregunta 4: Té la biblioteca un pla estratègic vigent?

	Valor absolut		Valor per titularitat		Percentatge per titularitat	
	Valor	Percentatge	Públiques	Privades	Públiques	Privades
Sí	35	63,63%	26	9	74,29%	25,71%
No	17	30,90%	9	8	52,94%	47,06%
Sense dades	3	5,45%	3	0	100,00%	0,00%
Total	55	100,00%	38	17		

En aquest cas la majoria de les respostes (63,63%) informen positivament sobre comptar amb un pla estratègic, mentre que un 30,90 per cent no n'han elaborat.

Pregunta 5: Dins aquest pla estratègic hi ha algun/ns objectiu/s específic/s relacionat/s amb el suport al recerca?

	Valor absolut		Valor per titularitat		Percentatge per titularitat	
	Valor	Percentatge	Públiques	Privades	Públiques	Privades
Sí	35	63,63%	27	8	77,14%	22,86%
No	4	7,27%	3	1	75,00%	25,00%
Sense dades	16	29,09%	8	8	50,00%	50,00%
Total	55	100,00%	38	17		

Respecte de l'existència d'objectius específics vinculats a la recerca dins el pla estratègic, hi ha una tendència molt clara en aquest sentit, amb un 63,63 per cent de respostes, percentatge idèntic al de les biblioteques que compten amb un pla estratègic. Això no obstant, un 29,09 per cent de les biblioteques no han aportat dades sobre aquest aspecte.

Pregunta 6: Disposen de dades sobre l'ús -presencial o virtual- que fa el PDI de les biblioteques?

	Valor absolut		Valor per titularitat		Percentatge per titularitat	
	Valor	Percentatge	Públiques	Privades	Públiques	Privades
Sí	43	78,18%	34	9	79,07%	20,93%
No	12	21,82%	4	8	33,33%	66,67%
Sense dades	0	0,00%	0	0	0,00%	0,00%
Total	55	100,00%	38	17		

La majoria de les respostes (78,18%) afirmen tenir dades sobre l'ús dels usuaris PDI, mentre que el 21,82 per cent no en disposen.

Pregunta 7: A la vista de les dades que té, globalment com considera que és l'ús de les biblioteques per part del PDI?:

	Valor absolut		Valor per titularitat		Percentatge per titularitat	
	Valor	Percentatge	Públiques	Privades	Públiques	Privades
Totalment presencial	0	0,00%	0	0	0,00%	0,00%
Major presencial	3	5,45%	1	2	33,33%	66,67%
Igual presencial/virtual	19	34,55%	14	5	73,68%	26,32%
Major virtual	19	34,55%	18	1	94,74%	5,26%
Totalment virtual	2	3,64%	1	1	50,00%	50,00%
Sense dades	12	21,82%	4	8	33,33%	66,67%
Total	55	100,00%	38	17		

L'ús conegut que fa el PDI sobre els serveis de les biblioteques té la mateixa importància pel que fa a l'accés virtual i el que combina la presencialitat amb la virtualitat (34,55%). La suma de l'ús només virtual i aquell que té igual transcendència l'accés virtual que el presencial suma gairebé un 70 per cent de les formes d'ús que es

coneixen. Queda clar que l'ús presencial de les biblioteques no té tanta transcendència en l'actualitat.

Pregunta 8: Dins de l'organigrama del servei bibliotecari han concretat aquests serveis de suport a la recerca?

	Valor absolut		Valor per titularitat		Percentatge per titularitat	
	Valor	Percentatge	Públiques	Privades	Públiques	Privades
Concreció sí	30	54,55%	23	7	76,67%	23,33%
Concreció no	24	43,64%	14	10	58,33%	41,67%
Sense dades	1	1,82%	1	0	100,00%	0,00%
Total	55	100,00%	38	17		

Es pot considerar que s'ha definit una incipient tendència en la concreció en els organigrames dels elements de suport a la recerca. Un 54,55 per cent de les institucions ho han indicat, per un 43,64 per cent que no ho han fet. Aquells que sí ho han concretat han optat per les següents solucions:

	Valor absolut		Valor per titularitat		Percentatge per titularitat	
	Valor	Percentatge	Públiques	Privades	Públiques	Privades
Unitats específiques centrals	14	34,15%	13	1	92,86%	7,14%
Unitats específiques a cada seu física	4	9,76%	3	1	75,00%	25,00%
Responsables globals del servei	15	36,59%	10	5	66,67%	33,33%
Altres	8	19,51%	1	7	12,50%	87,50%
Total	41	100,00%	27	14		

La concentració dels serveis a nivell global és l'opció més utilitzada, ja sigui creant una unitat específica central (34,15%), o comptant amb un responsable global (36,59%). Per contra, la descentralització en cada seu física del servei no ha tingut el mateix grau d'implementació, amb només un 9 per cent de respostes.

Com a opció alternativa, convindria recollir el paper dels bibliotecaris temàtics, que algunes institucions assenyalen com a responsables del suport a la recerca.

Pregunta 9: Quins són els serveis de suport a la recerca que ofereix la universitat de la llista que els presentem a continuació?

A continuació es presenten els resultats obtinguts per cadascun dels diferents serveis de suport a la recerca pels quals es preguntava⁶¹.

9a → Espais de treball adreçats a investigadors:

Ofert per	Valor absolut		Valor per titularitat		Percentatge per titularitat	
	Valor	Percentatge	Públiques	Privades	Públiques	Privades
Biblioteca	38	69,09%	29	9	76,32%	23,68%
Biblioteca més un altre servei	4	7,27%	3	1	75,00%	25,00%
Altre servei que la biblioteca	2	3,64%	1	1	50,00%	50,00%
No ofert	5	9,09%	1	4	20,00%	80,00%
Sense dades	6	10,91%	4	2	66,67%	33,33%
Total	55	100,00%	38	17		

La majoria de les institucions ofereixen, mitjançant la Biblioteca (69,09%), espais de treball adreçats als investigadors. És destacable que un 7,27 per cent de les institucions presten aquest servei a partir de la Biblioteca i algun altre departament. Només un 9,09 per cent no n'ofereixen.

⁶¹ Malgrat en el qüestionari cadascun dels serveis que formaven part del catàleg que ocupa la pregunta 9 no tenien numeració pròpia, per facilitar la lectura en la transcripció dels resultats s'ha decidit incloure'n. Aquesta numeració respecta la que es fa servir al capítol del tractament estadístic de les dades amb el programa SPSS, vegeu la Figura 44. Això vol dir que no manté una numeració estrictament seqüencial, sinó que les preguntes que podien contenir respostes de text lliure, en no haver-ne rebut, cap no s'han inclòs. Aquestes preguntes sol·licitaven als participants si podien incloure algun servei més al grup pel qual s'estava preguntant.

9b → Servei d'obtenció de documents:

Ofert per	Valor absolut		Valor per titularitat		Percentatge per titularitat	
	Valor	Percentatge	Públiques	Privades	Públiques	Privades
Biblioteca	55	100,00%	38	17	69,09%	30,91%
Biblioteca més un altre servei	0	0,00%	0	0	0,00%	0,00%
Altre servei que la biblioteca	0	0,00%	0	0	0,00%	0,00%
No ofert	0	0,00%	0	0	0,00%	0,00%
Sense dades	0	0,00%	0	0	0,00%	0,00%
Total	55	100,00%	38	17		

La totalitat de les institucions ofereixen, mitjançant la Biblioteca, el servei d'obtenció de documents. És, per tant, un servei que propi de les biblioteques en exclusiva.

9c → Informació bibliogràfica especialitzada:

Ofert per	Valor absolut		Valor per titularitat		Percentatge per titularitat	
	Valor	Percentatge	Públiques	Privades	Públiques	Privades
Biblioteca	53	96,36%	37	16	69,81%	30,19%
Biblioteca més un altre servei	0	0,00%	0	0	0,00%	0,00%
Altre servei que la biblioteca	0	0,00%	0	0	0,00%	0,00%
No ofert	0	0,00%	0	0	0,00%	0,00%
Sense dades	2	3,64%	1	1	50,00%	50,00%
Total	55	100,00%	38	17		

Totes les institucions que atenen peticions d'informació bibliogràfica especialitzada ho fan mitjançant la Biblioteca (96,36%), si bé hi ha dues institucions que han deixat aquesta pregunta sense resposta.

9d → Formació i utilització de bases de dades d'alta especialització

Ofert per	Valor absolut		Valor per titularitat		Percentatge per titularitat	
	Valor	Percentatge	Públiques	Privades	Públiques	Privades
Biblioteca	50	90,91%	35	15	70,00%	30,00%
Biblioteca més un altre servei	2	3,64%	1	1	50,00%	50,00%
Altre servei que la biblioteca	0	0,00%	0	0	0,00%	0,00%
No ofert	0	0,00%	0	0	0,00%	0,00%
Sense dades	3	5,45%	2	1	66,67%	33,33%
Total	55	100,00%	38	17		

La Biblioteca (90,91%) és qui ofereix en la majoria dels casos la formació i resol la utilització de bases de dades d'alta especialització. Hi ha dues institucions que ho fan mitjançant la Biblioteca i un altre servei. És un servei que totes les universitats que han donat resposta afirmen que ofereixen.

9e → Accés a la informació des de fora dels campus

Ofert per	Valor absolut		Valor per titularitat		Percentatge per titularitat	
	Valor	Percentatge	Públiques	Privades	Públiques	Privades
Biblioteca	31	56,36%	20	11	64,52%	35,48%
Biblioteca més un altre servei	17	30,91%	15	2	88,24%	11,76%
Altre servei que la biblioteca	4	7,27%	3	1	75,00%	25,00%
No ofert	1	1,82%	0	1	0,00%	100,00%
Sense dades	2	3,64%	0	2	0,00%	100,00%
Total	55	100,00%	38	17		

En primer terme la Biblioteca és qui garanteix l'accés a la informació des de fora dels campus, amb gairebé el 56,36 per cent de les respostes obtingudes, però també en altres casos ho ofereix conjuntament amb un altre servei (30,91%). Només una institució no contempla la prestació.

9f → Personal tècnic especialitzat temàticament en les àrees d'investigació de la institució

Ofert per	Valor absolut		Valor per titularitat		Percentatge per titularitat	
	Valor	Percentatge	Públiques	Privades	Públiques	Privades
Biblioteca	30	54,55%	23	7	76,67%	23,33%
Biblioteca més un altre servei	0	0,00%	0	0	0,00%	0,00%
Altre servei que la biblioteca	2	3,64%	2	0	100,00%	0,00%
No ofert	16	29,09%	8	8	50,00%	50,00%
Sense dades	7	12,73%	5	2	71,43%	28,57%
Total	55	100,00%	38	17		

La Biblioteca ofereix en més de la meitat dels casos aquest servei (54,55%), però també existeixen setze institucions en els quals es té constància que no s'ofereix. El nombre d'institucions que no han informat d'aquest aspecte són 7.

9h → Formació i suport en la utilització de repositoris documentals

Ofert per	Valor absolut		Valor per titularitat		Percentatge per titularitat	
	Valor	Percentatge	Públiques	Privades	Públiques	Privades
Biblioteca	44	80,00%	33	11	75,00%	25,00%
Biblioteca més un altre servei	0	0,00%	0	0	0,00%	0,00%
Altre servei que la biblioteca	0	0,00%	0	0	0,00%	0,00%
No ofert	6	10,91%	2	4	33,33%	66,67%
Sense dades	5	9,09%	3	2	60,00%	40,00%
Total	55	100,00%	38	17		

La Biblioteca ofereix en gran mesura aquest servei, en un 80 per cent del casos, però en sis casos es té constància que no s'ofereix (10,91%). Un 9,09 per cent de les institucions no han aportat dades a aquest epígraf, és a dir, 5 universitats.

9i → Formació i suport en la utilització d'eines "open acces"

Ofert per	Valor absolut		Valor per titularitat		Percentatge per titularitat	
	Valor	Percentatge	Públiques	Privades	Públiques	Privades
Biblioteca	41	74,55%	29	12	70,73%	29,27%
Biblioteca més un altre servei	1	1,82%	1	0	100,00%	0,00%
Altre servei que la biblioteca	2	3,64%	1	1	50,00%	50,00%
No ofert	6	10,91%	3	3	50,00%	50,00%
Sense dades	5	9,09%	4	1	80,00%	20,00%
Total	55	100,00%	38	17		

Gairebé tres de cada quatre biblioteques (74,55%) ofereixen aquest servei. Un 10,91 per cent de les institucions no l'ofereix, i no es compta amb dades del 9,09 per cent de les mateixes.

9j → Formació i suport en temes de drets d'autor

Ofert per	Valor absolut		Valor per titularitat		Percentatge per titularitat	
	Valor	Percentatge	Públiques	Privades	Públiques	Privades
Biblioteca	31	56,36%	25	6	80,65%	19,35%
Biblioteca més un altre servei	5	9,09%	2	3	40,00%	60,00%
Altre servei que la biblioteca	2	3,64%	0	2	0,00%	100,00%
No ofert	11	20,00%	7	4	63,64%	36,36%
Sense dades	6	10,91%	4	2	66,67%	33,33%
Total	55	100,00%	38	17		

En una mica més de la meitat dels casos analitzats (56,36%) és la Biblioteca qui ofereix aquest servei, però també existeixen onze casos en els quals es té constància que no s'ofereix (20%), i d'un 10,91 per cent no se'n tenen dades.

9k → Gestió de currículums

Ofert per	Valor absolut		Valor per titularitat		Percentatge per titularitat	
	Valor	Percentatge	Públiques	Privades	Públiques	Privades
Biblioteca	4	7,27%	4	0	100,00%	0,00%
Biblioteca més un altre servei	3	5,45%	3	0	100,00%	0,00%
Altre servei que la biblioteca	23	41,82%	12	11	52,17%	47,83%
No ofert	17	30,91%	13	4	76,47%	23,53%
Sense dades	8	14,55%	6	2	75,00%	25,00%
Total	55	100,00%	38	17		

Només quatre institucions (7,27%) afirmen oferir aquest servei mitjançant la Biblioteca. És important en aquest cas el nombre d'universitats que opten per la prestació per part d'un departament altri que la biblioteca, ja que arriba a 23 (41,82%). Com també és considerable el percentatge de les que no el presten, trenta per cent.

9l → Elaboració d'índexs bibliomètrics

Ofert per	Valor absolut		Valor per titularitat		Percentatge per titularitat	
	Valor	Percentatge	Públiques	Privades	Públiques	Privades
Biblioteca	22	40,00%	15	7	68,18%	31,82%
Biblioteca més un altre servei	0	0,00%	0	0	0,00%	0,00%
Altre servei que la biblioteca	3	5,45%	3	0	100,00%	0,00%
No ofert	22	40,00%	14	8	63,64%	36,36%
Sense dades	8	14,55%	6	2	75,00%	25,00%
Total	55	100,00%	38	17		

La Biblioteca és qui, d'entre les institucions que ofereixen aquest servei, té un volum més important (40%). Tot i això, globalment, té la mateixa importància que les respostes que afirmen no oferir-lo (40%). No hi ha dades del 14,55 per cent de les institucions.

9m → Assessorament sobre metodologies de citació bibliogràfica

Ofert per	Valor absolut		Valor per titularitat		Percentatge per titularitat	
	Valor	Percentatge	Públiques	Privades	Públiques	Privades
Biblioteca	46	83,64%	32	14	69,57%	30,43%
Biblioteca més un altre servei	1	1,82%	1	0	100,00%	0,00%
Altre servei que la biblioteca	3	5,45%	1	2	33,33%	66,67%
No ofert	0	0,00%	0	0	0,00%	0,00%
Sense dades	5	9,09%	4	1	80,00%	20,00%
Total	55	100,00%	38	17		

Amb gran diferència, la Biblioteca és qui ofereix aquest servei (83,64%), ja que només en quatre casos no és la biblioteca en exclusiva qui ofereix aquesta opció. No hi ha dades del 9,09 per cent de les universitats.

9o → Creació i manteniment de bibliografies

Ofert per	Valor absolut		Valor per titularitat		Percentatge per titularitat	
	Valor	Percentatge	Públiques	Privades	Públiques	Privades
Biblioteca	27	49,09%	21	6	77,78%	22,22%
Biblioteca més un altre servei	3	5,45%	1	2	33,33%	66,67%
Altre servei que la biblioteca	3	5,45%	1	2	33,33%	66,67%
No ofert	16	29,09%	10	6	62,50%	37,50%
Sense dades	6	10,91%	5	1	83,33%	16,67%
Total	55	100,00%	38	17		

La Biblioteca és el servei que en major mesura presta aquesta funció (49,09%), si bé hi ha setze institucions que han manifestat que no el presten (29,09%), i un 10,91 per cent que no han aportat dades.

9p → Gestió de comunicacions entre el grup

	Valor absolut		Valor per titularitat		Percentatge per titularitat	
	Valor	Percentatge	Públiques	Privades	Públiques	Privades
Ofert per						
Biblioteca	4	7,27%	1	3	25,00%	75,00%
Biblioteca més un altre servei	2	3,64%	1	1	50,00%	50,00%
Altre servei que la biblioteca	11	20,00%	5	6	45,45%	54,55%
No ofert	23	41,82%	18	5	78,26%	21,74%
Sense dades	15	27,27%	13	2	86,67%	13,33%
Total	55	100,00%	38	17		

Aquest és un servei la prestació del qual no està generalitzat en l'entorn estudiat, ja que no s'oferta com a mínim en 23 institucions (41,82%). Si s'ofereix és a partir principalment d'altres serveis que la Biblioteca (20%), ja que només un 7,27 per cent es correspon amb la prestació mitjançant aquesta.

9q → Preparació d'esborranys

	Valor absolut		Valor per titularitat		Percentatge per titularitat	
	Valor	Percentatge	Públiques	Privades	Públiques	Privades
Ofert per						
Biblioteca	1	1,82%	1	0	100,00%	0,00%
Biblioteca més un altre servei	1	1,82%	0	1	0,00%	100,00%
Altre servei que la biblioteca	6	10,91%	1	5	16,67%	83,33%
No ofert	33	60,00%	24	9	72,73%	27,27%
Sense dades	14	25,45%	12	2	85,71%	14,29%
Total	55	100,00%	38	17		

Aquest servei no s'oferta en el 60 per cent de les institucions. Quan s'ha prestat s'ha fet majoritàriament des d'altres serveis que la Biblioteca (10,91%), i a més hi ha un nombre considerable d'institucions que no aporten dades (25,45%). Només en un cas s'afirma que s'ofereix des de la Biblioteca.

9r → Assessorament sobre les revistes on publicar

Ofert per	Valor absolut		Valor per titularitat		Percentatge per titularitat	
	Valor	Percentatge	Públiques	Privades	Públiques	Privades
Biblioteca	20	36,36%	17	3	85,00%	15,00%
Biblioteca més un altre servei	5	9,09%	1	4	20,00%	80,00%
Altre servei que la biblioteca	4	7,27%	2	2	50,00%	50,00%
No ofert	15	27,27%	10	5	66,67%	33,33%
Sense dades	11	20,00%	8	3	72,73%	27,27%
Total	55	100,00%	38	17		

La Biblioteca és el servei que de manera més estesa presta aquest assessorament (36,36%), malgrat que hi ha quinze institucions (27,27%) que no l'ofereixen. No s'han recollit dades del 20 per cent de les institucions.

Pregunta 10: En quin format ofereixen els serveis de suport a la recerca?

	Valor absolut		Valor per titularitat		Percentatge per titularitat	
	Valor	Percentatge	Públiques	Privades	Públiques	Privades
Presencial	15	16,30%	7	8	46,67%	53,33%
Mixte	47	51,09%	33	14	70,21%	29,79%
Virtual	12	13,04%	8	4	66,67%	33,33%
Telèfon	18	19,57%	11	7	61,11%	38,89%
Total	92	100,00%	59	33		

Les dades recollides demostren que el format que combina la prestació de serveis de suport a la recerca de manera presencial i virtual és el més estès (51,09%).

Pregunta 11: El personal adscrit a aquesta finalitat s'ha format en?

	Valor absolut		Valor per titularitat		Percentatge per titularitat	
	Valor	Percentatge	Públiques	Privades	Públiques	Privades
Gestors de referències bibliogràfiques	52	22,32%	37	15	71,15%	28,85%
Índexs de factor d'impacte	50	21,46%	37	13	74,00%	26,00%
Eines de gestió de projectes	8	3,43%	7	1	87,50%	12,50%
Eines i aplicatius multimèdia	30	12,88%	22	8	73,33%	26,67%
Drets autor	39	16,74%	30	9	76,92%	23,08%
Bases de dades	54	23,18%	38	16	70,37%	29,63%
Altres	0	0,00%	0	0	0,00%	0,00%
Total	233	100,00%	171	62		

Els principals aspectes en els quals s'ha format el personal de suport a la recerca han estat les bases de dades (23,18%), els gestors de referències bibliogràfiques (22,32%), els índexs de factors d'impacte (21,46%), i els drets d'autor (16,74%).

Pregunta 12: Participa el servei bibliotecari de projectes nacionals i internacionals de recerca?

	Valor absolut		Valor per titularitat		Percentatge per titularitat	
	Valor	Percentatge	Públiques	Privades	Públiques	Privades
Sí	11	20,00%	10	1	90,91%	9,09%
No	43	78,18%	27	16	62,79%	37,21%
Sense dades	1	1,82%	1	0	100,00%	0,00%
Total	55	100,00%	38	17		

La majoria de les institucions que han respost no participa de projectes de recerca (78,18%), ja que concretament només onze d'elles ho fan (20%).

Pregunta 13: Si la resposta és afirmativa, ens poden indicar de quins

De les respostes obtingudes es menciona la participació de les institucions en projectes com: e-Ciencia, RECOLECTA, COAR, OpenAIRE, i les iniciatives derivades d'institucions com el CBUC, el Ministerio de Cultura, Europea, IFLA, ALA, REBIUN o Fecyt i Ficyt⁶².

Pregunta 14: Disposen d'un catàleg de serveis de recerca adreçat al PDI de manera específica?

	Valor absolut		Valor per titularitat		Percentatge per titularitat	
	Valor	Percentatge	Públiques	Privades	Públiques	Privades
Sí	25	45,45%	19	6	76,00%	24,00%
No	29	52,73%	18	11	62,07%	37,93%
Sense dades	1	1,82%	1	0	100,00%	0,00%
Total	55	100,00%	38	17		

Més de la meitat d'institucions (52,73%) no disposa d'un catàleg de serveis de recerca. Malgrat això el volum de respostes positives és també elevat, amb 25 institucions que sí que en disposen.

⁶² En el llistat d'acrònims es pot consultar de quines institucions o iniciatives es tracta.

Pregunta 15: L'han difós entre el públic potencial?

	Valor absolut		Valor per titularitat		Percentatge per titularitat	
	Valor	Percentatge	Públiques	Privades	Públiques	Privades
Sí	25	45,45%	19	6	76,00%	24,00%
No	21	38,18%	14	7	66,67%	33,33%
Sense dades	9	16,36%	5	4	55,56%	44,44%
Total	55	100,00%	38	17		

La difusió entre el públic potencial ha estat del cent per cent en relació a les institucions que han afirmat disposar del document. És a dir, que l'han difòs les 25 biblioteques que afirmaven disposar-ne.

Pregunta 16: Si la resposta ha estat afirmativa, la seva difusió l'han realitzada mitjançant:

	Valor absolut		Valor per titularitat		Percentatge per titularitat	
	Valor	Percentatge	Públiques	Privades	Públiques	Privades
Presentacions	14	20,00%	10	4	71,43%	28,57%
Intranet	7	10,00%	5	2	71,43%	28,57%
Sessions formatives	17	24,29%	12	5	70,59%	29,41%
Fulletons	12	17,14%	8	4	66,67%	33,33%
Per correu electrònic	20	28,57%	16	4	80,00%	20,00%
Total	70	100,00%	51	19		

El correu electrònic (28,57%) i les sessions formatives (24,29%) són els instruments de difusió més utilitzats, seguits de les presentacions (20%) i els fulletons informatius (17,14%).

Pregunta 17: Disposen de dades per avaluar l'ús dels serveis de suport a la recerca per part del PDI?

	Valor absolut		Valor per titularitat		Percentatge per titularitat	
	Valor	Percentatge	Públiques	Privades	Públiques	Privades
Sí	22	40,00%	17	5	77,27%	22,73%
No	27	49,09%	17	10	62,96%	37,04%
Sense dades	6	10,91%	4	2	66,67%	33,33%
Total	55	100,00%	38	17		

El major nombre de les respostes apunten cap a no disposar de dades en aquest sentit (49,09%), és a dir 27 institucions, si bé les respostes afirmatives són d'un 40 per cent, per tant 22 centres. Del tota d'universitats que han participat del qüestionari, 6 no han respost aquesta pregunta.

Pregunta 18: Com considera que el PDI utilitza els serveis de suport a la recerca

	Valor absolut		Valor per titularitat		Percentatge per titularitat	
	Valor	Percentatge	Públiques	Privades	Públiques	Privades
Freqüentment	19	34,55%	16	3	84,21%	15,79%
Esporàdicament	10	18,18%	7	3	70,00%	30,00%
En poques ocasions	1	1,82%	0	1	0,00%	100,00%
Sense dades	25	45,45%	15	10	60,00%	40,00%
Total	55	100,00%	38	17		

Malgrat que la majoria d'institucions no contesta aquest ítem (45,45%), la part més quantiosa de les respostes indica que el PDI utilitza freqüentment aquests serveis (34,55%), seguit dels qui ho fan esporàdicament (18,18%).

Pregunta 19: S'ha preguntat al PDI sobre la valoració dels serveis de suport a la recerca?

	Valor absolut		Valor per titularitat		Percentatge per titularitat	
	Valor	Percentatge	Públiques	Privades	Públiques	Privades
Sí	29	52,73%	22	7	75,86%	24,14%
No	21	38,18%	13	8	61,90%	38,10%
Sense dades	5	9,09%	3	2	60,00%	40,00%
Total	55	100,00%	38	17		

La majoria de les institucions (52,73%) afirmen que han preguntat al PDI sobre els serveis de suport a la recerca que ofereixen, per davant del 38,18 per cent que no ho han fet. És a dir, 29 universitats han consultat el seu personal docent i investigador, 21 no, i en 5 casos no se n'ha informat.

Pregunta 20: Estan en contacte periòdic amb els grups d'investigació per conèixer les seves necessitats?

	Valor absolut		Valor per titularitat		Percentatge per titularitat	
	Valor	Percentatge	Públiques	Privades	Públiques	Privades
Sí	31	56,36%	21	10	67,74%	32,26%
No	20	36,36%	15	5	75,00%	25,00%
Sense dades	4	7,27%	2	2	50,00%	50,00%
Total	55	100,00%	38	17		

Més de la meitat de les institucions (56,36%) afirmen tenir contacte periòdic amb els grups d'investigació, si bé, és elevat també el percentatge d'institucions que no en tenen (36,36%).

Pregunta 21: De quina manera ho fan?

	Valor absolut		Valor per titularitat		Percentatge per titularitat	
	Valor	Percentatge	Públiques	Privades	Públiques	Privades
Reunions programades al llarg del curs	7	10,94%	5	2	71,43%	28,57%
Amb converses informals amb investigadors	26	40,63%	17	9	65,38%	34,62%
Per correu electrònic	13	20,31%	10	3	76,92%	23,08%
Amb enquestes de satisfacció	14	21,88%	11	3	78,57%	21,43%
Altres	4	6,25%	2	2	50,00%	50,00%
Total	64	100,00%	45	19		

La majoria de les respostes obtingudes informen de l'ús preferent de les converses informals (40,63%) com a mitjà de comunicació amb els investigadors, seguit de les enquestes de satisfacció (21,88%) i el correu electrònic (20,31%).

Com a formes alternatives de contacte amb els grups d'investigació s'han mencionat les visites als departaments, les comissions de doctorat i investigació. En un altre sentit, s'ha destacat que l'establiment d'aquests contactes és una tasca pròpia dels bibliotecaris especialitzats.

Pregunta 22: Per la creació de serveis de suport a la recerca han comptat amb un estudi previ de les necessitats del PDI?

	Valor absolut		Valor per titularitat		Percentatge per titularitat	
	Valor	Percentatge	Públiques	Privades	Públiques	Privades
Sí	11	20,00%	8	3	72,73%	27,27%
No	40	72,73%	29	11	72,50%	27,50%
Sense dades	4	7,27%	1	3	25,00%	75,00%
Total	55	100,00%	38	17		

S'imposa en aquest cas de manera clara (72,73%) el fet de no haver comptat amb un estudi previ sobre les necessitats del PDI a l'hora de crear serveis de suport a la recerca. Només un 20 per cent ho ha considerat.

Pregunta 23: Alguns dels serveis que ofereixen són de pagament?

	Valor absolut		Valor per titularitat		Percentatge per titularitat	
	Valor	Percentatge	Públiques	Privades	Públiques	Privades
Sí	16	29,09%	13	3	81,25%	18,75%
No	36	65,45%	24	12	66,67%	33,33%
Sense dades	3	5,45%	1	2	33,33%	66,67%
Total	55	100,00%	38	17		

De les respostes obtingudes se n'extreu que la gran majoria no ofereixen serveis de pagament (65,45%). Només 16 institucions contempen aquesta tipologia de serveis.

Pregunta 24: Si són de pagament per als investigadors, ens poden especificar quins?

El préstec interbibliotecari i el servei d'obtenció de documents són els serveis de pagament més citats, concretament en dotze ocasions. En menor mesura es menciona l'accés a determinades bases de dades.

Pregunta 25: Disposen d'indicadors de funcionament del servei?

	Valor absolut		Valor per titularitat		Percentatge per titularitat	
	Valor	Percentatge	Públiques	Privades	Públiques	Privades
Sí	32	58,18%	26	6	81,25%	18,75%
No	19	34,55%	9	10	47,37%	52,63%
Sense dades	4	7,27%	3	1	75,00%	25,00%
Total	55	100,00%	38	17		

La majoria de les institucions (58,18%) afirma disposar d'indicadors de funcionament del servei, mentre que el 34,55 per cent no n'usa. Altrament 4 institucions no han respost aquest pregunta.

Pregunta 26: En el retiment de comptes de la seva institució, es tenen en consideració els indicadors de funcionament del seu servei?

	Valor absolut		Valor per titularitat		Percentatge per titularitat	
	Valor	Percentatge	Públiques	Privades	Públiques	Privades
Sí	30	54,55%	21	9	70,00%	30,00%
No	20	36,36%	14	6	70,00%	30,00%
Sense dades	5	9,09%	3	2	60,00%	40,00%
Total	55	100,00%	38	17		

Més de la meitat de les institucions (54,55%) consideren en el retiment de comptes els indicadors de la biblioteca, malgrat que l'opció de no fer-ho també té un nivell de resposta prou elevat (36,36%).

Pregunta 27: En la definició de la política científica de la seva universitat el servei bibliotecari hi té una presència específica?

	Valor absolut		Valor per titularitat		Percentatge per titularitat	
	Valor	Percentatge	Públiques	Privades	Públiques	Privades
Sí	22	40,00%	15	7	68,18%	31,82%
No	27	49,09%	20	7	74,07%	25,93%
Sense dades	6	10,91%	3	3	50,00%	50,00%
Total	55	100,00%	38	17		

Pel que fa a la participació de la Biblioteca en la definició de la política científica de la universitat, el resultat obtingut indica que la Biblioteca no té un paper actiu en aquesta acció en 49,09 per cent de les institucions, per davant del 40 per cent on sí que en té.

Pregunta 28: Poden especificar amb quins serveis de suport a la recerca de la seva universitat treballen de manera comuna?

	Valor absolut		Valor per titularitat		Percentatge per titularitat	
	Valor	Percentatge	Públiques	Privades	Públiques	Privades
Servei o oficina de suport a la recerca	30	32,26%	18	12	60,00%	40,00%
Servei d'informàtica	40	43,01%	28	12	70,00%	30,00%
Servei de transferència de coneixement	17	18,28%	10	7	58,82%	41,18%
Altres	6	6,45%	5	1	83,33%	16,67%
Total	93	100,00%	61	32		

El treball col·laboratiu amb altres serveis de les universitats es realitza principalment amb el servei d'informàtica (43,01%) i amb el de suport a la recerca (32,26%).

En el camp d'altres estaments amb els quals es treballa de manera comuna, es destaca el servei de publicacions, el de tercer cicle, els gabinets de planificació o la OTRI. A més s'informa que en algunes institucions aquest treball coordinat no és sistemàtic, sinó que té un caràcter informal.

Pregunta 29: El servei bibliotecari té un rol actiu en les iniciatives *open access*?

	Valor absolut		Valor per titularitat		Percentatge per titularitat	
	Valor	Percentatge	Públiques	Privades	Públiques	Privades
Sí	46	83,64%	35	11	76,09%	23,91%
No	7	12,73%	2	5	28,57%	71,43%
Sense dades	2	3,64%	1	1	50,00%	50,00%
Total	55	100,00%	38	17		

La majoria de les biblioteques (83,64%) afirmen participar activament de les iniciatives *open access*. Només set biblioteques no duu a terme aquest rol.

Pregunta 30: En cas afirmatiu, ens poden indicar com?

Destaca de manera significativa les institucions que informen de la seva implicació en la creació i manteniment dels repositoris institucionals i en fomentar les iniciatives de publicació en accés obert, ja sigui liderant aquest tipus d'actuacions o bé donant-hi suport. Es menciona, en aquest sentit, la tendència a publicar en accés obert edicions de les universitats i la promoció de la utilització dels estàndards vinculats a les llicències *creative commons*.

Finalment, i pel que fa a les aportacions lliures formulades pels participants en finalitzar les preguntes incloses en el qüestionari, es destaquen les següents:

- Organització de les biblioteques: en alguns casos s'ha mencionat el fet que malgrat que les diferents seus que componen el servei bibliotecari d'una determinada institució actuïn com un tot, realment cada ubicació física té independència pel que fa al seu funcionament i fins i tot pot dependre funcionalment i orgànica d'estaments diferents.
- Suport a la recerca: ha estat mencionat també en més d'una ocasió que el suport a la docència i l'aprenentatge ha estat tractat i resolt per les biblioteques universitàries amb escreix, i que ara aquests serveis estan treballant en la concreció del funcionament de suport a la recerca.
- Suport a la publicació: en la línia de l'element precedent, s'ha mencionat també la importància de donar suport a la publicació i a augmentar la visibilitat i impacte d'aquestes aportacions científiques que es realitzin des de les universitats, en el qual es proposa que les biblioteques hi tinguin un paper destacat.

Els resultats obtinguts es presenten seguidament agrupats per àrees geogràfiques i per tipus de titularitat de la institució a la qual es vincula la Biblioteca. En els dos casos queden incorporats també el percentatge de resposta obtingut.

Respostes per àrees geogràfiques

Àrea	Institució	Percentatge resposta
Andalucía	Almeria, Jaén, Huelva, Granada, Pablo Olavide, Córdoba, Sevilla	70 %
Aragón	Zaragoza, San Jorge	100 %
Castilla-La Mancha	Castilla-La Mancha	100 %
Castilla y León	Valladolid, Europea Miguel de Cervantes	43 %
Catalunya	Autònoma de Barcelona, Vic, Pompeu Fabra, Barcelona, Lleida, Abat Oliva, Oberta de Catalunya, Girona, Ramón Llull, Politècnica de Catalunya, Rovira i Virgili, Internacional de Catalunya	100 %
Comunidad Valenciana	Alacant, Cardenal Herrera, Jaume I, Miguel Hernández, Politècnica de Valencia, Valencia	85 %
Comunidad de Madrid	Europea de Madrid, Complutense, Business School, Francisco de Vitoria, Alcalá, Alfonso X, Politècnica de Madrid, Antonio de Nebrija, Carlos III	75 %
Extremadura	Extremadura	100 %
Galicia	Santiago	33 %
Región de Murcia	Murcia, San Antonio de Murcia, Politècnica de Cartagena	100 %
Principado de Asturias	Oviedo	100 %
Comunidad Foral de Navarra	Navarra, Pública de Navarra	100 %
Islas Canarias	La Laguna, Las Palmas de Gran Canaria	100 %
País Vasco	Mondragón, Deusto	67 %
Cantabria	Cantabria	100 %
La Rioja	La Rioja	100 %
Islas Baleares	Illes Balears	100 %
Estatal	UNED	100 %

Figura 21. Respostes obtingudes per àrea geogràfica, nom de la institució i percentatge de resposta

Institucions sense resposta: 16

Respostes per tipus d'institució

Tipus	Institució	Percentatge resposta
Pública	Alacant, Alcalá, Almería, Autònoma de Barcelona, Barcelona, Cantabria, Carlos III, Castilla-La Mancha, Complutense de Madrid, Córdoba, Extremadura, Girona, Granada, Huelva, Illes Balears, Jaén, Jaume I, La Laguna, La Rioja, Las Palmas de Gran Canaria, Lleida, Miguel Hernández, Murcia, Oviedo, Pablo de Olavide, Politècnica de Cartagena, Politècnica de Catalunya, Politècnica de Madrid, Politècnica de Valencia, Pompeu Fabra, Pública de Navarra, Rovira i Virgili, Santiago de Compostela, Sevilla, UNED, Valladolid, Valencia, Zaragoza.	77 per cent
Privada	Abat Oliva, Alfonso X, Antonio de Nebrija, Cardenal Herrera, Catòlica San Antonio de Murcia, Deusto, Europea de Madrid, Europea Miguel de Cervantes, Francisco de Vitoria, Internacional de Catalunya, Business School, Mondragón, Navarra, Oberta de Catalunya, Ramón Llull, San Jorge, Vic	77 per cent

Figura 22. Respostes obtingudes per tipologia de titularitat de la institució, nom de les institucions i percentatge de resposta

Dades resum del treball de camp efectuat amb les biblioteques REBIUN	
Població objecte d'estudi	71 biblioteques universitàries d'Espanya pertanyents a REBIUN
Resultats numèrics obtinguts	55 respostes
Resultats percentuals obtinguts	77%
Durada del treball de camp	Maig – juliol de 2011
Tractament de les dades	Rebost de dades de la UB , versió 4.1.1 Anàlisi descriptiva amb microsoft excel Anàlisi estadística avançada amb SPSS versió 17

Figura 23. Dades identificades del resultat del treball de camp en l'entorn REBIUN

4.1.3. Anàlisi de les dades efectuant una comparativa entre el comportament mitjà per cada opció segons titularitat

Seguidament s'analitzen els resultats obtinguts de les preguntes amb respostes tancades, identificant quin és el comportament mitjà de les dades recollides per tipus de titularitat de la institució (pública o privada) a cada opció de resposta.

D'aquesta manera es pot conèixer si el comportament mitjà de cada opció és similar entre les institucions que tenen titularitat diferents.

Pregunta 1: Quina és la dependència orgànica del servei bibliotecari dins de la vostra institució?

	Valor per titularitat		Mitjana segons titularitat	
	Públiques	Privades	Públiques	Privades
Gerència	11	0	28,95%	0,00%
Vicerektorat	25	10	65,79%	58,82%
Secretaria general	0	1	0,00%	5,88%
Sense dades	1	1	2,63%	5,88%
Altres	1	5	2,63%	29,41%
Total	38	17	100,00%	100,00%

Es constata que les majoria de les institucions afirmen que les seves biblioteques depenen orgànicament d'un vicerektorat (el 65,79 per cent en el cas de les públiques, i el 58,82 per cent en les privades). És destacable el fet que de la Gerència orgànicament en depenguin el 28,95 per cent de les biblioteques de titularitat pública, mentre que no en depengui cap de les de titularitat privada.

Pregunta 2: Quina és la dependència funcional del servei bibliotecari dins de la vostra institució?

	Valor per titularitat		Mitjana segons titularitat	
	Públiques	Privades	Públiques	Privades
Rectorat	1	1	2,63%	5,88%
Gerència o vicegerència	20	1	52,63%	5,88%
Acadèmica no docent	0	1	0,00%	5,88%
Vicerectorat Ext.Univ.	1	0	2,63%	0,00%
Vicerectorat Investiga	7	6	18,42%	35,29%
Vicerectorat campus	1	0	2,63%	0,00%
Tecnologia	1	0	2,63%	0,00%
Vicerectorat serveis	3	0	7,89%	0,00%
Dos vicerectorats	1	0	2,63%	0,00%
Cada seu diferent	0	2	0,00%	11,76%
Direcció biblioteca	2	1	5,26%	5,88%
Direcció general	0	1	0,00%	5,88%
Direcció acadèmica	0	1	0,00%	5,88%
Sense dades	1	3	2,63%	17,65%
Total	38	17	100,00%	100,00%

En el cas de les institucions públiques el 52,63 per cent depenen funcionalment de la gerència o la vicegerència, mentre que aquesta proporció baixa fins al 5,88 per cent en el cas de les biblioteques de titularitat privada. Aquest tipus d'institucions, les de titularitat privada, depenen a nivell funcional, majoritàriament del vicerectorat d'investigació (35,29%), mentre que en el cas de les de titularitat pública d'aquest vicerectorat en depenen tan sols el 18 per cent. És destacable el fet que un 11,76 per cent de les biblioteques de titularitat privada afirmen que cada seu del servei té una dependència diferent.

Pregunta 3: Existeixen òrgans de govern col·legiats que incideixen en el funcionament dels serveis bibliotecaris?

	Valor per titularitat		Mitjana segons titularitat	
	Públiques	Privades	Públiques	Privades
Sí	33	6	86,84%	35,29%
No	4	11	10,53%	64,71%
Sense dades	1	0	2,63%	0,00%
Total	38	17	100,00%	100,00%

Un 86,84 per cent de les biblioteques de titularitat pública afirmen disposar d'òrgans de govern col·legiat, mentre que tan sols un 35,29 per cent de les privades en disposen, ja que el 64,71 per cent d'elles no compta amb aquesta figura.

Pregunta 4: Té la biblioteca un pla estratègic vigent?

	Valor per titularitat		Mitjana segons titularitat	
	Públiques	Privades	Públiques	Privades
Sí	26	9	68,42%	52,94%
No	9	8	23,68%	47,06%
Sense dades	3	0	7,89%	0,00%
Total	38	17	100,00%	100,00%

Existeix una certa tendència a comptar amb plans estratègics vigents a les biblioteques universitàries estudiades. Així, el percentatge de les públiques que en tenen és d'un 68,42 per cent mentre que en les privades és d'un 52,94 per cent.

Pregunta 5: Dins aquest pla estratègic hi ha algun/ns objectiu/s específic/s relacionat/s amb el suport al recerca?

	Valor per titularitat		Mitjana segons titularitat	
	Públiques	Privades	Públiques	Privades
Sí	27	8	71,05%	47,06%
No	3	1	7,89%	5,88%
Sense dades	8	8	21,05%	47,06%
Total	38	17	100,00%	100,00%

Respecte de l'existència d'objectius específics vinculats a la recerca dins el pla estratègic hi ha una tendència molt clara en aquest sentit en el cas de les biblioteques

de titularitat pública, on s'afirma que n'hi ha en un 71,05 per cent dels casos. Per contra en el cas de les privades el percentatge no arriba a la meitat d'elles, ja que es queda en el 47,06 per cent.

Pregunta 6: Disposen de dades sobre l'ús -presencial o virtual- que fa el PDI de les biblioteques?

	Valor per titularitat		Mitjana segons titularitat	
	Públiques	Privades	Públiques	Privades
Sí	34	9	89,47%	52,94%
No	4	8	10,53%	47,06%
Sense dades	0	0	0,00%	0,00%
Total	38	17	100,00%	100,00%

L'existència de dades sobre l'ús que fa el PDI de les biblioteques supera en les dues titularitats la mitjana. Això no obstant, en el cas de les públiques hi ha una proporció més elevada, arribant al 89,47 per cent, percentatge que es queda per sota en el cas de les privades, amb tan sols un 52,94 per cent.

Pregunta 7: A la vista de les dades que té, globalment com considera que és l'ús de les biblioteques per part del PDI?:

	Valor per titularitat		Mitjana segons titularitat	
	Públiques	Privades	Públiques	Privades
Totalment presencial	0	0	0,00%	0,00%
Major presencial	1	2	2,63%	11,76%
Igual presencial/virtual	14	5	36,84%	29,41%
Major virtual	18	1	47,37%	5,88%
Totalment virtual	1	1	2,63%	5,88%
Sense dades	4	8	10,53%	47,06%
Total	38	17	100,00%	100,00%

El PDI, en el cas de les biblioteques de titularitat pública, utilitza majoritàriament els serveis de manera virtual, concretament en un 47,06 per cent, mentre que en el cas de les privades se situa en tan sols un 5,88 per cent. Pel que fa a l'ús combinat de la presencialitat i la virtualitat, que és la segona opció en importància, existeix una certa igualtat pel que fa al comportament de les institucions públiques (36,84%) i les privades (29,41%).

Pregunta 8: Dins de l'organigrama del servei bibliotecari han concretat aquests serveis de suport a la recerca?

	Valor per titularitat		Mitjana segons titularitat	
	Públiques	Privades	Públiques	Privades
Concreció sí	23	7	60,53%	41,18%
Concreció no	14	10	36,84%	58,82%
Sense dades	1	0	2,63%	0,00%
Total	38	17	100,00%	100,00%

Mentre que un 60,53 per cent de les biblioteques de titularitat pública afirmen haver adaptat els seus organigrames per poder oferir uns serveis de suport a la recerca adequats, gairebé en la mateixa proporció (58,82%) en les privades no s'ha realitzat aquesta actuació. Amb tot, aquells que sí ho han concretat han optat per les següents solucions:

	Valor per titularitat		Mitjana segons titularitat	
	Públiques	Privades	Públiques	Privades
Unitats específiques centrals	13	1	23,64%	7,14%
Unitats específiques a cada seu física	3	1	5,45%	7,14%
Responsables globals del servei	10	5	18,18%	35,71%
Altres	1	7	1,82%	50,00%
Total	27	14		

No hi ha una coincidència definida tampoc en la tria de com adaptar els organigrames a aquesta necessitat, ja que l'opció preferida per les institucions de titularitat pública

són les unitats específiques centrals (23,64%) mentre que a les privades s'opta pels responsables globals del servei (35,71%).

Pregunta 9: Quins són els serveis de suport a la recerca què ofereix la universitat de la llista que els presentem a continuació?

Es presenten els diferents serveis que s'inclouen en aquesta pregunta.⁶³

9a → Espais de treball adreçats a investigadors:

Ofert per	Valor per titularitat		Mitjana segons titularitat	
	Públiques	Privades	Públiques	Privades
Biblioteca	29	9	76,32%	52,94%
Biblioteca més un altre servei	3	1	7,89%	5,88%
Altre servei que la biblioteca	1	1	2,63%	5,88%
No ofert	1	4	2,63%	23,53%
Sense dades	4	2	10,53%	11,76%
Total	38	17	100,00%	100,00%

La majoria de les institucions, tant públiques com privades, ofereixen mitjançant la Biblioteca, espais de treball adreçats als investigadors. En el cas de les públiques ho fan en una proporció més elevada (76,32%) que les privades (52,94%). En el cas d'aquesta darrera tipologia un 23,53 per cent no ofereixen aquest servei.

⁶³ És d'aplicació la nota respecte la numeració dels ítems del catàleg de serveis que s'ha presentat anteriorment (nota número 61).

9b → Servei d'obtenció de documents:

Ofert per	Valor per titularitat		Mitjana segons titularitat	
	Públiques	Privades	Públiques	Privades
Biblioteca	38	17	100,00%	100,00%
Biblioteca més un altre servei	0	0	0,00%	0,00%
Altre servei que la biblioteca	0	0	0,00%	0,00%
No ofert	0	0	0,00%	0,00%
Sense dades	0	0	0,00%	0,00%
Total	38	17	100,00%	100,00%

En la prestació d'aquest servei totes les institucions ofereixen aquest servei i ho fan mitjançant la Biblioteca. Tal i com és previsible, l'obtenció de documents és competència de les biblioteques en exclusiva.

9c → Informació bibliogràfica especialitzada:

Ofert per	Valor per titularitat		Mitjana segons titularitat	
	Públiques	Privades	Públiques	Privades
Biblioteca	37	16	97,37%	94,12%
Biblioteca més un altre servei	0	0	0,00%	0,00%
Altre servei que la biblioteca	0	0	0,00%	0,00%
No ofert	0	0	0,00%	0,00%
Sense dades	1	1	2,63%	5,88%
Total	38	17	100,00%	100,00%

La gran majoria de les institucions atenen les peticions d'informació bibliogràfica especialitzada mitjançant la Biblioteca amb una lleugera variació percentual entre les institucions públiques (97,37%) i les privades (94,12%). És una resposta que indica que aquest és també un servei propi de les biblioteques.

9d → Formació i utilització de bases de dades d'alta especialització

Ofert per	Valor per titularitat		Mitjana segons titularitat	
	Públiques	Privades	Públiques	Privades
Biblioteca	35	15	92,11%	88,24%
Biblioteca més un altre servei	1	1	2,63%	5,88%
Altre servei que la biblioteca	0	0	0,00%	0,00%
No ofert	0	0	0,00%	0,00%
Sense dades	2	1	5,26%	5,88%
Total	38	17	100,00%	100,00%

La Biblioteca és qui ofereix en la majoria dels casos la formació i resol la utilització de bases de dades d'alta especialització. Es pot confirmar aquesta tendència amb resultats similars en les biblioteques d'institucions públiques (92,11%) i privades (88,224%).

9e → Accés a la informació des de fora dels campus

Ofert per	Valor per titularitat		Mitjana segons titularitat	
	Públiques	Privades	Públiques	Privades
Biblioteca	20	11	52,63%	64,71%
Biblioteca més un altre servei	15	2	39,47%	11,76%
Altre servei que la biblioteca	3	1	7,89%	5,88%
No ofert	0	1	0,00%	5,88%
Sense dades	0	2	0,00%	11,76%
Total	38	17	100,00%	100,00%

En primer terme és la Biblioteca qui garanteix l'accés a la informació des de fora dels campus, en el cas de les biblioteques de titularitat privada el percentatge és més elevat (64,71%) que les públiques (52,63%). En l'àmbit públic, la biblioteca ofereix aquest accés conjuntament amb un altre servei en 39,47 per cent dels casos, mentre que, aquesta combinació, només s'usa en un 11,76 per cent en les privades.

9f → Personal tècnic especialitzat temàticament en les àrees d'investigació de la institució

	Valor per titularitat		Mitjana segons titularitat	
	Públiques	Privades	Públiques	Privades
Ofert per				
Biblioteca	23	7	60,53%	41,18%
Biblioteca més un altre servei	0	0	0,00%	0,00%
Altre servei que la biblioteca	2	0	5,26%	0,00%
No ofert	8	8	21,05%	47,06%
Sense dades	5	2	13,16%	11,76%
Total	38	17	100,00%	100,00%

Aquest servei s'ofereix en un 60,53 per cent dels casos en les institucions de titularitat pública mitjançant la Biblioteca. En el cas de les de privades majoritàriament no s'ofereix (47,06%), tot i que el 41,18 per cent ho fa gràcies a la Biblioteca.

9h → Formació i suport en la utilització de repositoris documentals

	Valor per titularitat		Mitjana segons titularitat	
	Públiques	Privades	Públiques	Privades
Ofert per				
Biblioteca	33	11	86,84%	64,71%
Biblioteca més un altre servei	0	0	0,00%	0,00%
Altre servei que la biblioteca	0	0	0,00%	0,00%
No ofert	2	4	5,26%	23,53%
Sense dades	3	2	7,89%	11,76%
Total	38	17	100,00%	100,00%

La Biblioteca ofereix en la majoria dels casos aquest servei, amb una proporció sensiblement diferent entre les biblioteques de titularitat pública (86,84%) i les privades (64,71%). A més en aquest darrer tipus d'institució, el 23,53 per cent no ofereix aquest servei, percentatge que en el cas de l'àmbit públic és del 5,26 per cent.

9i → Formació i suport en la utilització d'eines "open acces"

Ofert per	Valor per titularitat		Mitjana segons titularitat	
	Públiques	Privades	Públiques	Privades
Biblioteca	29	12	76,32%	70,59%
Biblioteca més un altre servei	1	0	2,63%	0,00%
Altre servei que la biblioteca	1	1	2,63%	5,88%
No ofert	3	3	7,89%	17,65%
Sense dades	4	1	10,53%	5,88%
Total	38	17	100,00%	100,00%

La Biblioteca ofereix en la majoria dels casos aquest servei, ja sigui en les de titularitat pública (76,32%) com en les privades (70,59%). No l'ofereixen el 17,65 per cent de les institucions privades i el 7,89 de les públiques.

9j → Formació i suport en temes de drets d'autor

Ofert per	Valor per titularitat		Mitjana segons titularitat	
	Públiques	Privades	Públiques	Privades
Biblioteca	25	6	65,79%	35,29%
Biblioteca més un altre servei	2	3	5,26%	17,65%
Altre servei que la biblioteca	0	2	0,00%	11,76%
No ofert	7	4	18,42%	23,53%
Sense dades	4	2	10,53%	11,76%
Total	38	17	100,00%	100,00%

Les institucions de titularitat pública ofereixen de manera majoritària aquest servei mitjançant la Biblioteca (65,79%), mentre que en les de titularitat privada aquest element té molta menys transcendència (35,29%). Així mateix un 18,42 per cent de les públiques i un 23,53 per cent de les privades no l'ofereix.

9k → Gestió de currículums

Ofert per	Valor per titularitat		Mitjana segons titularitat	
	Públiques	Privades	Públiques	Privades
Biblioteca	4	0	10,53%	0,00%
Biblioteca més un altre servei	3	0	7,89%	0,00%
Altre servei que la biblioteca	12	11	31,58%	64,71%
No ofert	13	4	34,21%	23,53%
Sense dades	6	2	15,79%	11,76%
Total	38	17	100,00%	100,00%

La prestació per un altre servei és l'opció utilitzada àmpliament en el cas de les institucions públiques (31,58%), però sobretot en el cas de les privades (64,71%), de fet en cap dels dos tipus d'institució és la Biblioteca qui ofereix de manera generalitzada aquest servei. La Biblioteca sola només l'ofereix en un 10,53 per cent en l'àmbit públic, i en cap cas en l'àmbit privat.

9l → Elaboració d'índexs bibliomètrics

Ofert per	Valor per titularitat		Mitjana segons titularitat	
	Públiques	Privades	Públiques	Privades
Biblioteca	15	7	39,47%	41,18%
Biblioteca més un altre servei	0	0	0,00%	0,00%
Altre servei que la biblioteca	3	0	7,89%	0,00%
No ofert	14	8	36,84%	47,06%
Sense dades	6	2	15,79%	11,76%
Total	38	17	100,00%	100,00%

La Biblioteca és qui majoritàriament ofereix aquest servei en les institucions que ho fan (39,47% les públiques i 41,18% les privades), tot i que el volum de les institucions que no l'ofereixen és també molt significatiu (36,84% de les públiques i un 47,06% de les privades).

9m → Assessorament sobre metodologies de citació bibliogràfica

Ofert per	Valor per titularitat		Mitjana segons titularitat	
	Públiques	Privades	Públiques	Privades
Biblioteca	32	14	84,21%	82,35%
Biblioteca més un altre servei	1	0	2,63%	0,00%
Altre servei que la biblioteca	1	2	2,63%	11,76%
No ofert	0	0	0,00%	0,00%
Sense dades	4	1	10,53%	5,88%
Total	38	17	100,00%	100,00%

Amb gran diferència, la Biblioteca és qui ofereix aquest servei, en una proporció molt similar entre les institucions públiques (84,21%) i les privades (82,35%).

9o → Gestió i manteniment de bibliografies

Ofert per	Valor per titularitat		Mitjana segons titularitat	
	Públiques	Privades	Públiques	Privades
Biblioteca	21	6	55,26%	35,29%
Biblioteca més un altre servei	1	2	2,63%	11,76%
Altre servei que la biblioteca	1	2	2,63%	11,76%
No ofert	10	6	26,32%	35,29%
Sense dades	5	1	13,16%	5,88%
Total	38	17	100,00%	100,00%

En el cas de les institucions de titularitat pública, la Biblioteca és el servei que majoritàriament presta aquesta funció (55,26%). Per contra, en el cas de les institucions de titularitat privada, té la mateixa proporció les biblioteques que l'ofereixen que aquelles institucions que no el presten (35,29%).

9p → Gestió de comunicacions entre el grup

Ofert per	Valor per titularitat		Mitjana segons titularitat	
	Públiques	Privades	Públiques	Privades
Biblioteca	1	3	2,63%	17,65%
Biblioteca més un altre servei	1	1	2,63%	5,88%
Altre servei que la biblioteca	5	6	13,16%	35,29%
No ofert	18	5	47,37%	29,41%
Sense dades	13	2	34,21%	11,76%
Total	38	17	100,00%	100,00%

Aquest és un servei la prestació del qual no està molt generalitzada en l'entorn estudiat, sobretot en el cas de les institucions públiques que no l'oferten en un 47 per cent dels casos, molt per sobre del 29,41 per cent de les privades. De la mateixa manera, les Biblioteques de titularitat privada que l'ofereixen superen amb escreix les públiques (17,65% contra 2,63%). En el mateix sentit les institucions privades que l'ofereixen a partir d'un altre servei que la Biblioteca són més nombroses (35,29% contra 13,16%).

9q → Preparació d'esborranys

Ofert per	Valor per titularitat		Mitjana segons titularitat	
	Públiques	Privades	Públiques	Privades
Biblioteca	1	0	2,63%	0,00%
Biblioteca més un altre servei	0	1	0,00%	5,88%
Altre servei que la biblioteca	1	5	2,63%	29,41%
No ofert	24	9	63,16%	52,94%
Sense dades	12	2	31,58%	11,76%
Total	38	17	100,00%	100,00%

Aquest és un servei ofert residualment en el conjunt analitzat, i, quan s'ha prestat, s'ha fet majoritàriament des d'altres serveis que la Biblioteca. En el cas de les institucions privades s'ha ofert des d'un altre servei amb una proporció de 29,41% contra el 2,63% de les institucions públiques.

9r → Assessorament sobre les revistes on publicar

Ofert per	Valor per titularitat		Mitjana segons titularitat	
	Públiques	Privades	Públiques	Privades
Biblioteca	17	3	44,74%	17,65%
Biblioteca més un altre servei	1	4	2,63%	23,53%
Altre servei que la biblioteca	2	2	5,26%	11,76%
No ofert	10	5	26,32%	29,41%
Sense dades	8	3	21,05%	17,65%
Total	38	17	100,00%	100,00%

La Biblioteca és el servei que principalment presta aquest assessorament en el cas de les institucions públiques (44,74%), però no en el cas de les privades (17,65%). Així mateix, en el cas de les privades predomina la no prestació del servei.

Pregunta 10: En quin format ofereixen els serveis de suport a la recerca?

	Valor per titularitat		Mitjana segons titularitat	
	Públiques	Privades	Públiques	Privades
Presencial	7	8	11,86%	24,24%
Mixte	33	14	55,93%	42,42%
Virtual	8	4	13,56%	12,12%
Telèfon	11	7	18,64%	21,21%
Total	59	33	100,00%	100,00%

Les dades recollides demostren que la prestació de serveis de suport a la recerca de en la modalitat que combina la presencialitat i la virtualitat és el més estès en el cas de les públiques (55,93%) i en menor mesura en les privades (42,42%). Això no obstant, el format presencial obté millors resultats en el cas de les biblioteques de titularitat privada (24,24%) que les públiques (11,86%).

Pregunta 11: El personal adscrit a aquesta finalitat s'ha format en?

	Valor per titularitat		Mitjana segons titularitat	
	Públiques	Privades	Públiques	Privades
Gestors de referències bibliogràfiques	37	15	97,37%	88,24%
Índexs de factor d'impacte	37	13	97,37%	76,47%
Eines de gestió de projectes	7	1	18,42%	5,88%
Eines i aplicatius multimèdia	22	8	57,89%	47,06%
Drets autor	30	9	78,95%	52,94%
Bases de dades	38	16	100,00%	94,12%
Altres	0	0	0,00%	0,00%
Total	171	62		

Les dues principals formacions que han rebut els treballadors de les institucions de titularitat pública han estat els gestors de referències bibliogràfiques (97,37%) i els índexs de factor d'impacte (97,37%), mentre que en el cas de les privades han estat les bases de dades (94,12%) i els gestors de referències bibliogràfiques (88,24%). En cap cas els percentatges dels cursos rebuts pels treballadors de les biblioteques han estat superiors en les institucions privades que les públiques. La formació de projectes ha estat la matèria que menys professionals ha cursat del catàleg possible.

Pregunta 12: Participa el servei bibliotecari de projectes nacionals i internacionals de recerca?

	Valor per titularitat		Mitjana segons titularitat	
	Públiques	Privades	Públiques	Privades
Sí	10	1	26,32%	5,88%
No	27	16	71,05%	94,12%
Sense dades	1	0	2,63%	0,00%
Total	38	17	100,00%	100,00%

Resulta evident que la majoria de les biblioteques no participen de projectes de recerca (26,32%) en biblioteques de titularitat pública per 5,88% de privades). Això no obstant, la proporció varia de manera especial entre les institucions públiques que no ho fan (71,05%) i les privades (94,12%).

Pregunta 14: Disposen d'un catàleg de serveis de recerca adreçat al PDI de manera específica?

	Valor per titularitat		Mitjana segons titularitat	
	Públiques	Privades	Públiques	Privades
Sí	19	6	50,00%	35,29%
No	18	11	47,37%	64,71%
Sense dades	1	0	2,63%	0,00%
Total	38	17	100,00%	100,00%

La meitat de les institucions públiques (50%) disposa d'un catàleg de serveis de recerca, mentre que en el cas de les privades aquesta proporció se situa en el 35,29%. Així el 64,71% de les privades no en disposen persobre del 47,37% de les públiques.

Pregunta 15: L'han difós entre el públic potencial?

	Valor per titularitat		Mitjana segons titularitat	
	Públiques	Privades	Públiques	Privades
Sí	19	6	50,00%	35,29%
No	14	7	36,84%	41,18%
Sense dades	5	4	13,16%	23,53%
Total	38	17	100,00%	100,00%

Les respostes a aquesta pregunta estan vinculades a l'anterior. En aquest sentit, la difusió entre el públic potencial ha estat del cent per cent en relació a les institucions que han afirmat disposar del document. En termes percentuals, el 50% de les institucions de titularitat pública tenen catàleg de serveis de recerca i l'han difòs, i en el cas de les privades el valor se situa en el 35,29%.

Pregunta 16: Si la resposta ha estat afirmativa, la seva difusió l'han realitzada mitjançant:

	Valor per titularitat		Mitjana segons titularitat	
	Públiques	Privades	Públiques	Privades
Presentacions	10	4	26,32%	23,53%
Intranet	5	2	13,16%	11,76%
Sessions formatives	12	5	31,58%	29,41%
Fulletons	8	4	21,05%	23,53%
Per correu electrònic	16	4	42,11%	23,53%
Total	51	19		

Tant les institucions públiques com les privades coincideixen en que les opcions menys triades són la intranet (13,16% i 11,76% respectivament) i els fulletons (21,05% en les públiques i 23,53% en les privades). En el cas de les institucions públiques l'opció més triada és el correu electrònic (42,11%) i les sessions formatives (31,58%), mentre que en les privades ho són també però amb preferència de la sessió formativa (29,41%) per davant del correu electrònic (23,53%).

Pregunta 17: Disposen de dades per avaluar l'ús dels serveis de suport a la recerca per part del PDI?

	Valor per titularitat		Mitjana segons titularitat	
	Públiques	Privades	Públiques	Privades
Sí	17	5	44,74%	29,41%
No	17	10	44,74%	58,82%
Sense dades	4	2	10,53%	11,76%
Total	38	17	100,00%	100,00%

La majoria de les respostes apunten cap a no disposar de dades en aquest sentit, si bé en proporcions diferents, ja que les privades no en disposen en un 58,82 per cent dels casos, mentre que en les públiques s'igualava la proporció amb les que sí en disposen (44,74%).

Pregunta 18: Com considera que el PDI utilitza els serveis de suport a la recerca

	Valor per titularitat		Mitjana segons titularitat	
	Públiques	Privades	Públiques	Privades
Freqüentment	16	3	42,11%	17,65%
Esporàdicament	7	3	18,42%	17,65%
En poques ocasions	0	1	0,00%	5,88%
Sense dades	15	10	39,47%	58,82%
Total	38	17	100,00%	100,00%

En el cas de les biblioteques de titularitat pública, un 42,11 per cent considera que el PDI fa un ús freqüent dels serveis, mentre que en el cas de les privades és d'un 17,65 per cent. No hi ha dades en un 39,47 per cent de les públiques i en un 58,82 per cent de les privades.

Pregunta 19: S'ha preguntat al PDI sobre la valoració dels serveis de suport a la recerca?

	Valor per titularitat		Mitjana segons titularitat	
	Públiques	Privades	Públiques	Privades
Sí	22	7	57,89%	41,18%
No	13	8	34,21%	47,06%
Sense dades	3	2	7,89%	11,76%
Total	38	17	100,00%	100,00%

Les públiques en un 57,89 per cent han preguntat al PDI sobre la valoració dels serveis de suport a la recerca, i les privades ho han fet en el 41,18% dels casos. A més, en el cas de les privades, la major part d'elles (47,06%) no els ho han preguntat.

Pregunta 20: Estan en contacte periòdic amb els grups d'investigació per conèixer les seves necessitats?

	Valor per titularitat		Mitjana segons titularitat	
	Públiques	Privades	Públiques	Privades
Sí	21	10	55,26%	58,82%
No	15	5	39,47%	29,41%
Sense dades	2	2	5,26%	11,76%
Total	38	17	100,00%	100,00%

En ambdós casos s'afirma estar en contacte amb els grups d'investigació, i a més en una proporció similar. Concretament un 55,26 per cent de les públiques així ho indica, per un 58,82 per cent de les privades.

Pregunta 21: De quina manera ho fan?

	Valor per titularitat		Mitjana segons titularitat	
	Públiques	Privades	Públiques	Privades
Reunions específiques programades al llarg del curs	5	2	13,16%	11,76%
Amb converses informals amb investigadors	17	9	44,74%	52,94%
Per correu electrònic	10	3	26,32%	17,65%
Amb enquestes de satisfacció	11	3	28,95%	17,65%
Altres	2	2	5,26%	11,76%
Total	45	19		

La majoria de les respostes obtingudes aposten per les converses informals com a mitjà de comunicació amb els investigadors, essent major aquesta opció en les institucions privades (52,94%) que en les públiques (44,74%). La següent opció més estesa són les enquestes de satisfacció, tant en les públiques (28,95%) com les privades (17,65%). El correu electrònic és el tercer instrument usat, i el darrer les reunions.

Pregunta 22: Per la creació de serveis de suport a la recerca han comptat amb un estudi previ de les necessitats del PDI?

	Valor per titularitat		Mitjana segons titularitat	
	Públiques	Privades	Públiques	Privades
Sí	8	3	21,05%	17,65%
No	29	11	76,32%	64,71%
Sense dades	1	3	2,63%	17,65%
Total	38	17	100,00%	100,00%

Hi ha una tendència generalitzada a no disposar d'un estudi previ de les necessitats del PDI per crear serveis de suport a la recerca, tant en les institucions públiques (76,32%) com privades (64,74%). Mentre un 21,05 per cent de les públiques n'ha

realitzat, un 17,65 per cent ho ha fet en l'àmbit privat. A més, en aquest darrer entorn, també un 17,65 per cent de les universitat no han aportat dades.

Pregunta 23: Alguns dels serveis que ofereixen són de pagament?

	Valor per titularitat		Mitjana segons titularitat	
	Públiques	Privades	Públiques	Privades
Sí	13	3	34,21%	17,65%
No	24	12	63,16%	70,59%
Sense dades	1	2	2,63%	11,76%
Total	38	17	100,00%	100,00%

En la majoria de casos no existeixen serveis de pagament, tant en les públiques (63,16%) com en les privades (70,59%). Així, només un 17,65 per cent de les universitat privades contempla aquesta tipologia de serveis, percentatge que és gairebé el doble en el cas de les públiques, 34,21%.

Pregunta 25: Disposen d'indicadors de funcionament del servei?

	Valor per titularitat		Mitjana segons titularitat	
	Públiques	Privades	Públiques	Privades
Sí	26	6	68,42%	35,29%
No	9	10	23,68%	58,82%
Sense dades	3	1	7,89%	5,88%
Total	38	17	100,00%	100,00%

La majoria de les institucions públiques afirmen disposar d'indicadors de funcionament del servei (68,42%), però no de les privades, on només el 35,29 per cent en disposa. Per contra, més de la meitat les privades (58,82%) no en fa servir, per tan sols el 23,68 per cent de les públiques que no en té.

Pregunta 26: En el retiment de comptes de la seva institució, es tenen en consideració els indicadors de funcionament del seu servei?

	Valor per titularitat		Mitjana segons titularitat	
	Públiques	Privades	Públiques	Privades
Sí	21	9	55,26%	52,94%
No	14	6	36,84%	35,29%
Sense dades	3	2	7,89%	11,76%
Total	38	17	100,00%	100,00%

En ambdós casos s'afirma que es consideren els indicadors de funcionament de la biblioteca en el retiment de comptes en un percentatge que supera la meitat de les universitats. Els percentatges són molt similars en les institucions públiques (55,26%) i privades (52,94%).

Pregunta 27: En la definició de la política científica de la seva universitat el servei bibliotecari hi té una presència específica?

	Valor per titularitat		Mitjana segons titularitat	
	Públiques	Privades	Públiques	Privades
Sí	15	7	39,47%	41,18%
No	20	7	52,63%	41,18%
Sense dades	3	3	7,89%	17,65%
Total	38	17	100,00%	100,00%

Pel que fa a la participació de la Biblioteca en la definició de la política científica de la universitat, en cap cas hi ha un resultat afirmatiu que superi la mitjana de les respostes rebudes. De fet, un 52,63 per cent de les públiques no participen d'aquesta actuació, percentatge que baixa en el cas de les privades fins al 41,18 per cent.

Pregunta 28: Poden especificar amb quins serveis de suport a la recerca de la seva universitat treballen de manera comuna?

	Valor per titularitat		Mitjana segons titularitat	
	Públiques	Privades	Públiques	Privades
Servei o oficina de suport a la recerca	18	12	47,37%	70,59%
Servei d'informàtica	28	12	73,68%	70,59%
Servei de transferència de coneixement	10	7	26,32%	41,18%
Altres	5	1	13,16%	5,88%
Total	61	32		

El servei amb el qual es treballa de manera més habitual tant en les institucions privades com públiques és el servei d'informàtica (70,59% i 73,68% respectivament). Mentre que en les institucions públiques, el servei d'informàtica és el triat en un 73,68 per cent dels casos i el de recerca en un 47,37 per cent, en l'àmbit privades el percentatge és el mateix en els dos serveis (70,59%).

Pregunta 29: El servei bibliotecari té un rol actiu en les iniciatives *open access*?

	Valor per titularitat		Mitjana segons titularitat	
	Públiques	Privades	Públiques	Privades
Sí	35	11	92,11%	64,71%
No	2	5	5,26%	29,41%
Sense dades	1	1	2,63%	5,88%
Total	38	17	100,00%	100,00%

En ambdós casos les biblioteques tenen un paper actiu en aquest tipus d'iniciatives, malgrat en el cas de les públiques el percentatge arriba gairebé al 100 per cent (concretament el 92,11%) essent molt superior al de les privades (64,71%).

4.1.4. Anàlisi del comportament de la mitjana segons la titularitat de les biblioteques

La següent anàlisi estudia el comportament mitjà de les institucions que han contestat el qüestionari, diferenciades segons la tipologia de la titularitat i organitzat pels blocs temàtics en què es va presentar. Es pretén visualitzar quin és el comportament mitjà que cada opció de resposta obté en cada pregunta. En aquest cas només es consideren les preguntes de resposta tancada.

En aquelles preguntes en les quals les opcions de resposta són sí o no, tan sols s'ha considerat l'opció afirmativa, atès que és el valor que permet efectuar una avaluació activa del conjunt del comportament.

Un tractament diferenciat, donada la seva importància en el conjunt de la investigació i la tipologia de les dades, tenen el conjunt de preguntes del número nou del qüestionari, vinculades al bloc dos, i que analitzen els serveis de suport a la recerca que les biblioteques ofereixen. En aquest cas, només s'han considerat les opcions vinculades a la prestació del servei per part de la Biblioteca i s'han analitzat separatament.

A tall pràctic, la línia de color blava representa el comportament de les biblioteques de titularitat pública, mentre que la rosa està vinculada a les de titularitat privada.

Bloc 1: adscripció orgànica i ús per part del PDI de les biblioteques

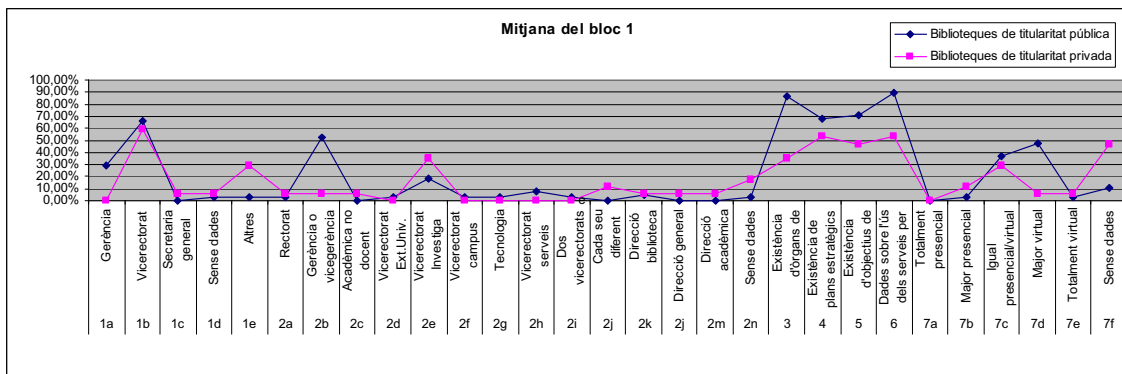

Figura 24. Comportament de la mitjana del bloc 1

En aquest quadre convé destacar una tendència que mostra que les biblioteques de titularitat pública superen les privades en les mitjanes obtingudes pel que fa a l'existència d'òrgans de govern col·legiats, de plans estratègics, la inclusió d'objectius específics de suport a la recerca en aquests plans o l'existència de dades sobre el format d'ús dels serveis per part del PDI. Excepció feta d'aquestes puntualitzacions, el comportament té una tendència similar entre les dues tipologies d'institucions. En aquest sentit la resta de variacions no són significatives pel que fa al contingut ja que informen sobre la no existència de dades, fan referència al valor "altres" o informen sobre opcions diferents pel que fa a les adscripcions orgàniques i funcionals.

Bloc 2: l'organització interna del suport a la recerca

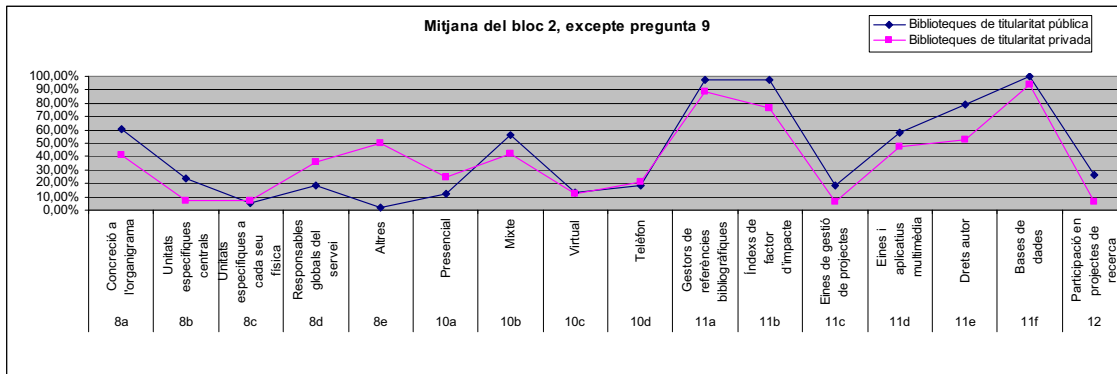

Figura 25. Comportament de la mitjana del bloc 2, excepte la pregunta 9

Pel que fa a aquest quadre, es pot observar un comportament similar de la mitjana de les biblioteques de titularitat pública i privada. Així mateix, en conjunt, es pot visualitzar un posicionament lleugerament superior de les públiques respecte de les privades, que només es veu invertit en la tria de la forma d'organització interna del suport a la recerca.

Bloc 3: la difusió del servei i la seva utilització per part del PDI

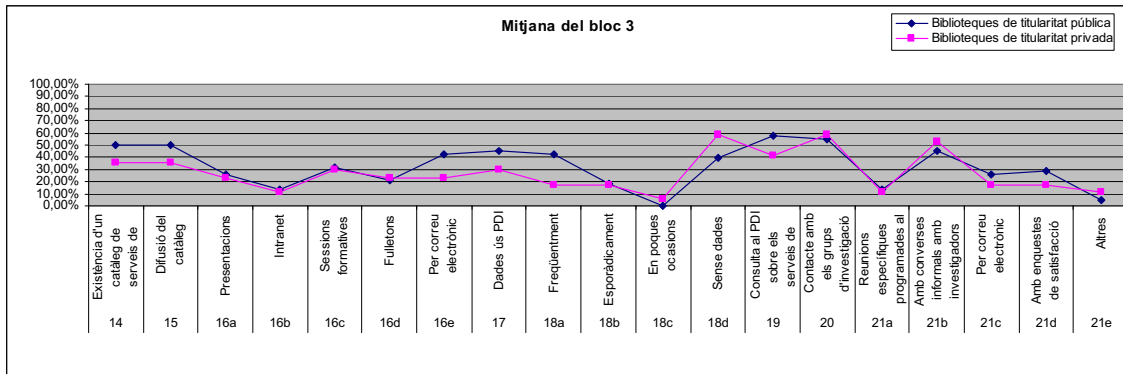

Figura 26. Comportament de la mitjana del bloc 3

El comportament mitjà que s'observa pel que fa als ítems corresponents al bloc 3, presenta una tendència gairebé paral·lela entre les biblioteques de les dues tipologies, amb oscil·lacions gairebé irrellevants.

Bloc 4: el finançament del suport a la recerca

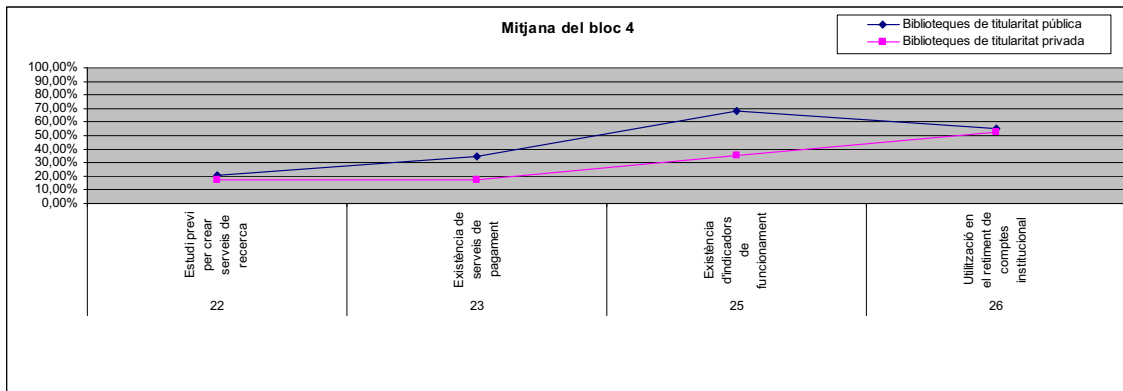

Figura 27. Comportament de la mitjana del bloc 4

En el cas que ocupa el gràfic precedent es percep un comportament gairebé paral·lel entre les dues tipologies de biblioteca atenent a la seva titularitat. Si bé la diferència més significativa situa la mitjana de les públiques per sobre de les privades en l'ítem corresponent a disposar d'indicadors de funcionament del servei.

Bloc 5: l'estructura del suport a la recerca a la universitat

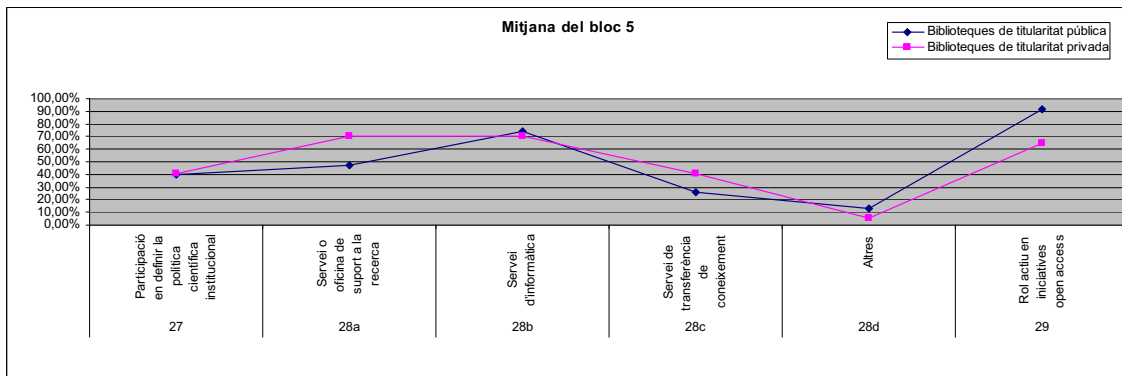

Figura 28. Comportament de la mitjana del bloc 5

En el gràfic precedent es perceben dues oscil·lacions que destaquen de la resta del comportament gairebé similar entre les dues tipologies. Així, en un cas, les biblioteques de titularitat privada situen la seva mitjana per sobre de les públiques en el seu treball en comú amb el servei o oficina de suport a la recerca. Per altra banda, la mitjana pública se situa per sobre de la privada en dur a terme un rol actiu pel que a referència a les iniciatives *open access*.

Pregunta número 9: serveis oferts de suport a la recerca

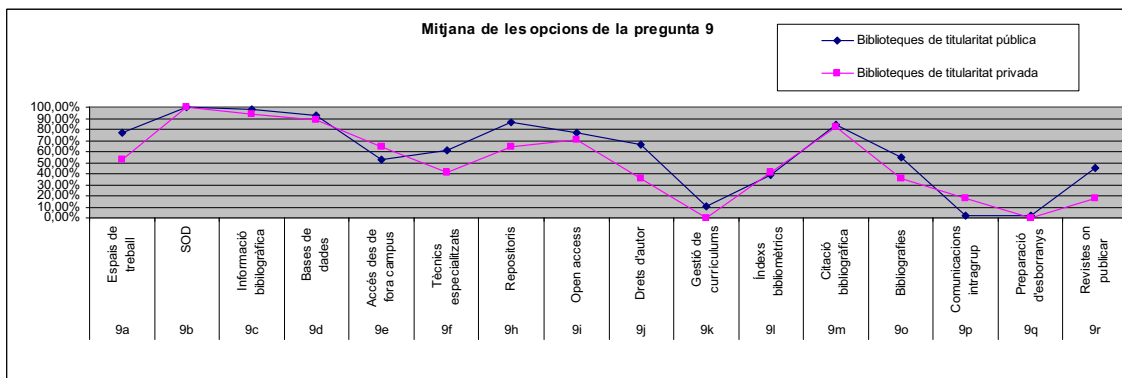

Figura 29. Mitjana de les opcions de la pregunta nou

El conjunt de serveis de suport a la recerca que es proposava com a element de treball ocupava en el qüestionari la pregunta número nou i el seu comportament mitjà queda representat en el gràfic precedent. En línies generals es pot considerar que les mitjanes de les biblioteques de titularitat pública i privades corren en paral·lel. Al marge d'això, hi ha una sèrie de valors que posicionen la mitjana de les públiques per sobre de les privades, tot i que ho fan de manera gairebé imperceptible. Són l'oferta d'espais

de treball per investigadors, el personal tècnic especialitzat en les àrees d'investigació institucionals, l'oferta de formació en repositoris i en drets d'autor, el suport en la creació i manteniment de bibliografies i l'assessorament sobre les revistes on publicar. Per contra les privades se situen per sobre de les públiques en la gestió de les comunicacions entre els grups d'investigació.

4.1.5. Anàlisi del comportament de les biblioteques millor posicionades al rànquing de recerca

Les tres universitats millor situades en el rànquing global en els exercicis estudiats són la Universidad Pablo de Olavide, la Pompeu Fabra i l'Autònoma de Barcelona. Aquestes tres institucions han encapçalat els rànquings en el període estudiat però no sempre en el mateix ordre. Del qüestionari se n'extreu un comportament en general molt homogeni en aquestes tres institucions.

Pel que fa a l'existència d'òrgans de govern col·legiats i plans estratègics amb inclusió d'objectius de suport a la recerca i la participació en projectes de recerca, totes afirmen disposar-ne, situant-se per sobre de la mitjana de les institucions de titularitat pública. Així mateix, la totalitat disposa de dades sobre l'ús que fa el PDI de les biblioteques, qualificat majoritàriament en igual proporció en format presencial que virtual, superant la mitjana de les públiques. En la mateixa proporció, poden avaluar l'ús dels serveis de suport a la recerca per part del PDI, que consideren totes elles freqüent. De manera majoritària han demanat al PDI la seva valoració del serveis de suport a la recerca i mantenen contacte amb els grups de recerca, situant-se, en aquest cas, en una proporció similar a la mitjana de les institucions de titularitat pública.

En la línia dels contactes amb el PDI, en cap cas s'ha realitzat un estudi previ de les necessitats del PDI en relació al suport a la recerca, per sota de la mitjana de les públiques en conjunt. Per contra, totes elles han adaptat els seus organigrames al suport a la recerca, creant unitats centrals, però també amb l'ús d'especialistes a cada seu física, novament per sobre de la mitjana. A més, majoritàriament, disposen d'indicadors de funcionament que es consideren en el retiment de comptes de la universitat, a més de participar en la definició de la política científica institucional, i

treballar conjuntament amb altres serveis. Les tres participen activament en iniciatives *open access*. Quant a la formació dels seus treballadors han apostat principalment pels gestors de referències bibliogràfiques, els índexs de factor d'impacte, les bases de dades i els drets d'autor. Específicament pel que fa als serveis de suport a la recerca, es destaquen els següents resultats:

Servei	Mitjana de les biblioteques d'institucions líders al rànquing	Mitjana de les biblioteques de titularitat pública
Espais de treball adreçats als investigadors	100,00%	76,32%
Servei d'obtenció de documents	100,00%	100,00%
Informació bibliogràfica especialitzada	100,00%	97,37%
Formació i utilització de bases de dades d'alta especialització	100,00%	92,11%
Accés a la informació fora del campus	100,00%	52,63%
Personal tècnic especialitzat temàticament en les àrees de recerca de la institució	66,00%	60,53%
Formació i suport en la utilització de repositoris documentals	100,00%	86,84%
Formació i suport en la utilització d'eines "open acces"	100,00%	76,32%
Formació i suport en temes de drets d'autor	66,00%	65,79%
Gestió de currículums	33,00%	10,53%
Elaboració d'índexs bibliomètrics	33,00%	39,47%
Assessorament sobre metodologies de citació bibliogràfica	100,00%	84,21%
Creació i manteniment de bibliografies	33,00%	55,26%
Gestió de comunicacions entre el grup	33,00%	2,63%
Preparació d'esborranys	0,00%	2,63%
Assessorament sobre les revistes on publicar	66,00%	44,74%

Figura 30. Comportament biblioteques d'universitats de titularitat pública i les de millor posicionament

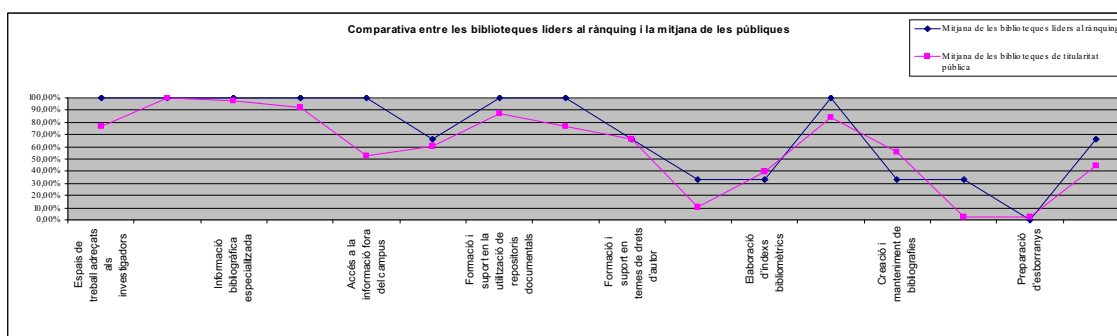

Figura 31. Gràfic resultat del comportament biblioteques d'universitats de titularitat pública i les de millor posicionament

En aquest gràfic, el color blau representa la mitjana de les biblioteques líders al rànquing, i el rosa la mitjana de les biblioteques de titularitat pública. Es pot observar un comportament que malgrat ser similar presenta en major mesura puntuacions superiors per part de les biblioteques d'institucions líder al rànquing que la mitjana de les públiques. En dotze dels quinze ítems, les líders al rànquing se situen per davant de la mitjana, aspecte que s'inverteix en tres dels casos.

4.1.6. Taula-resum dels resultats globals obtinguts per cada pregunta del qüestionari

Num.	Objectiu	Enunciat	Resultat global
1	Determinar si existeix alguna tendència actual en la dependència de les biblioteques dins de les institucions i si hi ha alguna vinculació entre aquest fet i els serveis de suport a la recerca que s'ofereixen	Quina és la dependència orgànica del servei bibliotecari dins de la vostra institució?	Tant el cas de les institucions de titularitat pública com privada el resultat que obté l'opció "vicerektorat" supera el 50% de les respostes
2	Recollir dades sobre les dependències funcionals dels serveis bibliotecaris que difereixin de la dependència orgànica	Quina és la dependència funcional del servei bibliotecari dins de la vostra institució?	Es constata una adscripció funcional diferent en funció de la titularitat pública (gerència o vicegerència, superant el 50% de respostes) o privada (vicerektorat d'investigació, no superant el 50% de respostes)

3	Saber si existeixen instàncies col·legiades que incideixin en el desenvolupament del funcionament dels serveis bibliotecaris	Existeixen òrgans de govern col·legiats que incideixen en el funcionament dels serveis bibliotecaris?	A les institucions privades no hi ha tendència majoritària a comptar amb òrgans de govern col·legiats, però sí a les públiques
4	Saber si han dissenyat plans estratègics que serveixen per marcar les actuacions a programar	Té la biblioteca un pla estratègic vigent?	Tant el cas de les institucions de titularitat pública com privada el resultat positiu supera el 50% de les respostes
5	Conèixer si dins els plans estratègics hi ha línies amb objectius específics de suport a la recerca	Dins aquest pla estratègic hi ha algun/ns objectiu/s específic/s relacionat/s amb el suport a la recerca?	A les institucions privades no se supera la mitjana pel que fa a incloure en els plans estratègics objectius específics de suport a la recerca, però sí en les públiques
6	Saber si disposen de dades sobre la forma d'utilitzar el servei per part del PDI	Disposen de dades sobre l'ús -presencial o virtual- que fa el PDI de les biblioteques?	Tant el cas de les institucions de titularitat pública com privada el resultat positiu supera el 50% de les respostes
7	En el cas que disposin de dades de la forma d'accedir als serveis, saber quina és la manera preferida de fer-ho	A la vista de les dades que té, globalment com considera que és l'ús de les biblioteques per part del PDI?:	Tant el cas de les institucions de titularitat pública com privada es coincideix en la importància assignada a l'opció "Igual presencial/virtual" (sense arribar al 50%), malgrat en la públiques la preferida és l'opció "major virtual)
8	Conèixer de quina manera s'ha organitzat internament cada servei per donar aquesta prestació i amb quina dotació compten	Dins de l'organigrama del servei bibliotecari han concretat aquests serveis de suport a la recerca?	A les institucions privades no se supera la mitjana pel que fa a adaptar els organigrames a oferir serveis de suport a la recerca, però sí en les públiques

<p>9</p>	<p>Determinar quins serveis de suport a la recerca s'ofereixen de la llista que es presenta des de la universitat, i quins ho fa la biblioteca sola, quins la biblioteca amb un altre servei i quins un altre servei sense vincle amb la biblioteca</p>	<p>Quins són els serveis de suport a la recerca que ofereix la universitat de la llista que els presentem a continuació?</p>	<p>De tots els serveis oferts, aquells que les biblioteques han assenyalat oferir en una proporció igual o superior al 50% són: espais de treball adreçats als investigadors, servei d'obtenció de documents, informació bibliogràfica especialitzada, formació i utilització de bases de dades d'alta especialització , accés a la informació fora del campus, formació i suport en la utilització de repositoris documentals i formació i suport en la utilització d'eines "open acces"</p> <hr/> <p>Els que no han arribat a la proporció del 50% són: en ambdues titularitats: gestió de currículums, elaboració d'índexs bibliomètrics, gestió de comunicacions entre el grup , preparació d'esborranys i assessorament sobre les revistes on publicar en només biblioteques de titularitat privada: Personal tècnic especialitzat temàticament en les àrees de recerca de la institució, formació i suport en temes de drets d'autor , assessorament sobre metodologies de citació bibliogràfica i creació i manteniment de bibliografies</p>
----------	---	--	---

10	Establir si la prestació de serveis de suport a la recerca té lloc també en entorns no presencials, o si es restringeix a l'ús in situ	En quin format ofereixen els serveis de suport a la recerca?	Tant el cas de les institucions de titularitat pública com privada es coincideix en la importància assignada "mixte", que combina el format presencial i el virtual, superant el 50% tan sols en les públiques
11	Recollir dades sobre la formació específica que ha rebut el personal que presta aquest tipus de serveis a partir de les propostes que apareixen al qüestionari	El personal adscrit a aquesta finalitat s'ha format en?	Es pot considerar que hi ha un comportament similar en els dos tipus d'institucions amb un resultat globalment positiu (superant el 50%) en les opcions Gestors de referències bibliogràfiques, Índexs de factor d'impacte, Drets d' autor i bases de dades
12	Saber si el propi servei bibliotecari participa de projectes de recerca a nivell nacional i internacional	Participa el servei bibliotecari de projectes nacionals i internacionals de recerca?	Tant el cas de les institucions de titularitat pública com privada la resposta negativa supera el 50% de les indicacions
13	En el cas que participin de projectes de recerca, saber en quins ho fan	Si la resposta és afirmativa, ens poden indicar de quins _____	REBIUN, CBUC, e-Ciencia i Europeaana, principalment
14	Determinar si s'han editat catàlegs o cartes de servei de suport a la recerca adreçades al PDI	Disposen d'un catàleg de serveis de recerca adreçat al PDI de manera específica?	A les institucions privades hi ha poques biblioteques que hagin realitzat aquest catàleg, però en les públiques la meitat ho han fet
15	Saber si s'ha fet difusió de les hipotètiques cartes de servei anteriorment mencionades	L'han difós entre el públic potencial?	En el cas de les institucions públiques la resposta positiva supera el 50% de les respostes, no així en les privades
16	Establir de quina manera d'entre les mencionades en el qüestionari s'ha donat difusió de les cartes de servei	Si la resposta ha estat afirmativa, la seva difusió l'han realitzada mitjançant:	Tant en el cas de les institucions de titularitat pública com privada l'opció més triada és el correu electrònic i les sessions formatives

17	Saber de l'existència d'avaluacions de l'ús del PDI d'aquests serveis	Disposen de dades per avaluar l'ús dels serveis de suport a la recerca per part del PDI?	Tant en el cas de les institucions de titularitat pública com privada el resultat negatiu supera el 50% de les respostes
18	Conèixer si el personal docent i investigador és considerat un usuari recurrent i habitual des de les biblioteques	Com considera que el PDI utilitza els serveis de suport a la recerca	En el cas de les biblioteques d'institucions de titularitat pública es considera que ho fa de manera freqüent i en les privades aquesta percepció és molt inferior, sense arribar al 50% de respostes
19	Saber si han preguntat al PDI sobre la seva valoració d'aquests serveis	S'ha preguntat al PDI sobre la valoració dels serveis de suport a la recerca?	A les institucions privades s'ha tendit a preguntar en menor mesura al PDI sobre la valoració dels serveis de suport a la recerca que en les públiques han superat el 50%.
20	Conèixer de quina manera les biblioteques universitàries recullen dades sobre les necessitats del PDI per alimentar els seus serveis	Estan en contacte periòdic amb els grups d'investigació per conèixer les seves necessitats?	Tant en el cas de les institucions de titularitat pública com privada el resultat positiu supera el 50% de les respostes
21	Saber de quina manera es produeix aquest contacte d'entre les opcions que es proposen	De quina manera ho fan?	Tant en el cas de les institucions de titularitat pública com privada es prefereixen les converses informals en primer lloc, seguides de les enquestes de satisfacció
22	Recollir informació sobre l'existència i la utilització d'estudis previs per dissenyar serveis de suport a la recerca per al PDI	Per la creació de serveis de suport a la recerca han comptat amb un estudi previ de les necessitats del PDI?	Tant en el cas de les institucions de titularitat pública com privada la resposta negativa supera àmpliament el 50% de les respostes
23	Saber si alguns dels serveis de suport a la recerca que s'ofereixen al PDI des de les biblioteques universitàries són de pagament	Alguns dels serveis que ofereixen són de pagament?	Tant en el cas de les institucions de titularitat pública com privada el la resposta negativa supera el 50% de les respostes

24	Determinar, a partir de la proposta de serveis sobre la qual es treballa en aquest estudi, quins serveis de suport a la recerca són de pagament	Si són de pagament per als investigadors, ens poden especificar quins?	SOD
25	Saber si recullen indicadors de funcionament	Disposen d'indicadors de funcionament del servei?	A les institucions privades es disposa en molta menor mesura d'indicadors de funcionament del servei recerca que les públiques, les qual han estat superiors el 50%.
26	Saber la incidència que tenen els indicadors de funcionament dels serveis en el conjunt de la institució	En el retiment de comptes de la seva institució, es tenen en consideració els indicadors de funcionament del seu servei?	Tant en el cas de les institucions de titularitat pública com privada la resposta negativa supera el 50% de les respostes
27	Conèixer quin rol duen a terme les biblioteques universitàries en el desenvolupament de les polítiques globals de suport a la recerca de cada institució	En la definició de la política científica de la seva universitat el servei bibliotecari hi té una presència específica?	En el cas de les institucions de titularitat pública el resultat negatiu supera el 50% de les respostes, i en les privades té el mateix valor l'opció positiva que negativa, sense arribar al 50%
28	Conèixer amb quins serveis de suport a la recerca les biblioteques universitàries treballen de manera col·laborativa	Poden especificar amb quins serveis de suport a la recerca de la seva universitat treballen de manera comuna?	Tant en el cas de les institucions de titularitat pública com privada es treballa preferentment amb el servei d'informàtica, seguit del de recerca.
29	Recollir informació sobre el paper que juguen les biblioteques analitzades en les iniciatives <i>open access</i>	El servei bibliotecari té un rol actiu en les iniciatives <i>open access</i> ?	Tant en el cas de les institucions de titularitat pública com privada el resultat positiu supera el 50% de les respostes
30	Conèixer quines són les actuacions que han anat posant en marxa les biblioteques	En cas afirmatiu, ens poden indicar com?	Creació i manteniment de repositoris institucionals, i iniciatives <i>open access</i>

Figura 32. Taula-resum dels resultats globals obtinguts per cada pregunta del qüestionari

4.2. L'entrevista als directors de les biblioteques REBIUN

En la definició del treball de camp, es va concretar que s'obtindrien dades de les biblioteques vinculades a REBIUN primerament mitjançant un qüestionari en entorn web. Després s'actuarià en una nova direcció, seleccionant de manera aleatòria una determinada quantitat de directors de les biblioteques que haguessin contestat al qüestionari per aprofundir una mica més en les seves aportacions⁶⁴. En aquest sentit es va concretar que es faria una entrevista telefònica aproximadament a un 30% de les direccions bibliotecàries que haguessin respost, i una de presencial a un 10% d'aquest conjunt de subjectes.

Tenint present el volum de respostes, que ha estat de 55 biblioteques de l'entorn REBIUN, les entrevistes tindran la següent consideració:

Entrevistes telefòniques: a 18 direccions de biblioteques universitàries⁶⁵

Entrevistes presencials: a 5 direccions de biblioteques universitàries⁶⁶

⁶⁴ Per tal de garantir l'anonimat i la confidencialitat de les aportacions que s'han efectuat, i tal i com s'ha traslladat a les persones que han estat entrevistades, no es transcriuen aquestes converses.

⁶⁵ S'han entrevistat telefònicament les direccions de les biblioteques de la Universidad de Huelva, Granada, Pablo de Olavide de Sevilla, Lleida, Oberta de Catalunya, Girona, Alacant, Politècnica de València, Business School, Alcalá, Carlos III, Extremadura, Santiago, Murcia, Politècnica de Cartagena, La Laguna, La Rioja i Barcelona.

⁶⁶ S'han entrevistat presencialment les direccions de les biblioteques de Zaragoza, Politècnica de Catalunya, Jaume I de Castelló, Europea de Madrid i Complutense.

4.2.1. El desenvolupament de l'entrevista telefònica

Finalitzada la fase de recollida de qüestionaris en entorn web es va procedir a entrevistar a les direccions de les biblioteques universitàries establertes, seleccionades de manera aleatòria.

Això es va fer a partir del final del mes de setembre de 2011, i va acabar el mes de novembre del mateix any. La primera cosa que va ser realitzada fou sol·licitar a les persones en qüestió la seva col·laboració en aquesta fase, la concreció de la data de la trucada i facilitar-los el guió de l'entrevista⁶⁷. En el mateix moment d'establir la data de realització de la trobada, es va sol·licitar si la mateixa podria ser enregistrada o bé si preferia que no es produís aquesta gravació.

A més es pot afegir que les entrevistes han permès corroborar les dades que s'anaven obtenint del qüestionari en entorn web.

Tot seguit se'n presenten els resultats.

4.2.2. Anàlisi de les respostes

Es presenten les respostes obtingudes de les entrevistes telefòniques mantingudes agrupades per blocs temàtics⁶⁸.

⁶⁷ Aquest guió de l'entrevista va ser facilitat en català o en castellà en funció d'on estaven ubicades les biblioteques universitàries a les quals es volia entrevistar. Es pot consultar en l'annex 9.2.

⁶⁸ Es presenten els resultats en català en fer-ne un tractament global de les aportacions rebudes i donant així coherència en relació amb la llengua vehicular de l'estudi.

Bloc 1:

Pregunta 1: L'adscripció del servei ha estat sempre el mateix o ha variat amb el pas del temps ?

La totalitat de les institucions han informat que no ha tingut sempre la mateixa vinculació.

Pregunta 2: Ha estat sempre adscrit a un vicerectorat o a un altre estament? Ens els poden indicar?

Majoritàriament les institucions entrevistades han informat que han estat generalment adscrites a un vicerectorat, si bé aquest ha anat canviant amb el pas del temps, i ha estat un canvi motivat bé pel canvi d'equip rectoral, bé per la voluntat d'optimitzar la coordinació dels serveis que ofereix la universitat, per exemple unint sota el mateix paraigües l'adscripció dels serveis bibliotecaris i els d'informàtica.

Altrament s'ha destacat en algun cas que transitòriament algun servei bibliotecari ha tingut dependència directa del Rector o d'una figura adjunta o expressament delegada d'aquesta institució.

En un cas s'ha informat que la Biblioteca ha tornat als orígens pel que fa a l'adscripció, ja que va iniciar els seus serveis sense dependre de l'equip Rectoral, sinó de la Gerència o vicegerència, va passar posteriorment a dependre d'un vicerectorat, i ara torna a dependre d'una vicegerència, amb la finalitat d'apropar la gestió de la biblioteca a la cadena docent.

Pregunta 3: El PDI és un usuari real dels serveis i específicament dels de recerca o simplement acudeixen a la biblioteca per respondre a necessitats molt concretes?

El conjunt de respostes rebudes indica que es considera que els usuaris del servei són reals i recurrents. Amb tot, es destaca una certa tendència a considerar que el comportament pel que fa a l'ús dels serveis és diferent en funció de l'àmbit de coneixement al qual estan adscrits els docents investigadors. Així, es considera que l'usuari de l'àrea de les humanitats és un usuari molt més presencial que els de l'àmbit de la tecnologia i les ciències aplicades, que opten amb molta més freqüència per l'accés virtual als serveis.

Es considera, tanmateix, que la posada en funcionament dels serveis d'accés a la informació en entorns virtuals ha afavorit molt la feina investigadora i ha generat una major vinculació del PDI amb la Biblioteca. Això ha comportat una menor afluència presencial que ha estat compensada per la vinculació virtual que és molt estesa. Fins i tot s'han detectat pèrdues de més del 75% d'usuaris presencials dels serveis.

En algun cas s'ha destacat que els usuaris ho són més del què ells mateixos consideren, però menys del què voldria la Biblioteca, així com que en la mesura que el servei respon a les seves necessitats d'informació, els usuaris s'allunyen d'ella perquè ja obtenen el què necessiten.

Bloc 2:

Pregunta 1: Pel que fa al personal destinat al suport a la recerca de la seva biblioteca:

Quant personal equivalent a temps complet hi tenen dedicat? _____

Del total de personal que hi dediquen, quants d'aquests són bibliotecaris? _____

Del total de personal que hi dediquen, quants són altre personal especialitzat de suport a la recerca? _____

Quines són les principals funcions del personal especialitzat no bibliotecari de suport a la recerca? _____

Les respostes a aquestes preguntes han seguit dues tendències:

- una part significativa i majoritària (el 55%) afirmen no disposar d'aquestes dades específiques pel que fa al personal adscrit al suport a la recerca. No les tenen perquè dins de les seves estructures organitzatives no han contemplat la distinció específica d'aquestes tasques de suport, sinó que el personal efectua tasques de suport tant a la recerca com a l'aprenentatge. Algunes institucions han indicat que compten amb una estructura de funcionament de fa trenta anys, i que no la poden adaptar fàcilment al suport a la recerca. Això sí, consideren que aquesta distinció és important per donar resposta a les necessitats actuals, i que cal adaptar les estructures.

- les institucions que han afirmat disposar d'aquesta estructura específica majoritàriament hi destinen personal bibliotecari, en alguns casos recolzat per auxiliars i informàtics. També es poden establir dues tendències en aquest cas:
 - comptant amb una unitat específica de servei a la recerca
 - destinant-hi personal específicament sense que a l'estructura organitzativa quedi recollit.

S'ha destacat en qualsevol cas que la tasca és de proximitat i que hi ha una part important de temps destinat a tasques formatives al PDI. El nombre de personal que hi tenen destinant és diferent a cada institució i està relacionat amb la dimensió de la mateixa.

Pregunta 2: Considera que la llista de serveis de suport a la recerca que hem inclòs en el nostre qüestionari pot respondre a les necessitats dels usuaris?

La majoria de biblioteques han assenyalat que era una llista molt completa, que, a més, era la tendència cap a la qual calia dirigir l'orientació dels serveis bibliotecaris. Malgrat això, alguna institució manté que alguns dels serveis no els contempen com a propis sinó que els hauria de realitzar algun altre servei atenent a la seva realitat institucional. Només en un cas s'ha informat de les necessitat d'incloure el suport a l'avaluació de la investigació científica.

Pregunta 3: Poden donar resposta a les necessitats reals de suport a la recerca des de les biblioteques amb els recursos amb què compten?

En aquesta pregunta existeix una tendència general a considerar que sí que es pot donar resposta a les necessitats. Malgrat aquesta consideració positiva, són diverses les institucions que estimen que caldria orientar de manera molt més clara les seves estructures a la recerca per aconseguir millors resultats, destacant una orientació actual molt clara cap al suport a la docència i a l'aprenentatge. D'altres també consideren que els recursos informatius fan possible aquest servei, però que no s'aprofundeix ni s'exploten com seria desitjable, i que caldria incidir-hi més. I fins i tot, s'assenyala que caldria destinar més personal a aquest suport. Una institució ha

informat que acaba de posar en funcionament una àrea específica per a investigadors dins de la seva biblioteca.

Un percentatge reduït manté que no poden donar resposta a les necessitats reals perquè no disposen de l'estructura per fer-ho. Alguna institució ha indicat que no disposa ni dels recursos humans ni materials per fer-ho.

En resum, majoritàriament existeix una tendència a considerar que es poden donar resposta a aquestes necessitats però que cal fer un esforç real per arribar a assolir-ho.

Pregunta 4: Consideren que tindrà impacte real en la seva organització la Llei de la ciència i l'espai europeu de recerca? De quina manera creu que es materialitzarà en la seva biblioteca?

La tendència general és considerar que la llei de la ciència té una incidència real en la biblioteca, específicament per la seva responsabilitat en la publicació en obert de les investigacions subvencionades amb fons públics. Les biblioteques han destacat el seu rol en liderar aquesta publicació en obert, i consideren que l'impacte serà creixent i que caldrà destinar-hi més recursos. Per contra, l'espai europeu de recerca no té aquesta consideració perquè no es pot avaluar en què consistirà de manera fefaent.

Només en una ocasió s'ha considerat que era massa aviat per valorar la incidència d'aquestes dues iniciatives.

Bloc 3:

Pregunta 1: Si disposen d'un carta de serveis de suport a la recerca, en els poden facilitar?

Només una institució ha afirmat disposar d'un document similar a una carta de serveis, concretament un catàleg de serveis de suport a la recerca. Una altra ha indicat disposar d'una carta de serveis específica per al professorat, i altres afirmen estar-hi treballant. En tot cas, el conjunt de les institucions afirmen que en les seves cartes de serveis inclouen mencions concretes al suport a la recerca.

Pregunta 2: Si han tingut una resposta poc positiva per part del PDI de serveis específics de suport a la recerca, poden indicar-nos-en el motiu:

- per manca de recursos
- perquè ho fa un altre servei
- perquè l'han ofert i no ha tingut acceptació entre el públic usuari potencial

La majoria de les institucions no s'han trobat en aquesta situació, malgrat algunes afirmen que han posat en marxa serveis que ha costat que tinguessin incidència real. Afirmen que es deu a la falta de comunicació amb el PDI, i que caldria incidir més en comunicar els serveis que posen en funcionament, a més de destacar que arrencar amb èxit un servei comporta temps. Només una institució manté haver viscut aquesta situació, i l'origen ha estat la caducitat del servei perquè es podia obtenir per altres vies. A més, en una ocasió, s'ha afirmat que, a vegades, s'han ofert serveis o productes d'informació que no han tingut la resposta adient perquè la seva institució no considera de manera real la Biblioteca com a element de suport a la recerca.

Bloc 4:

Pregunta 1: Es tenen en consideració els resultats de funcionament de la seva institució a l'hora d'assignar-los els pressupostos per a l'exercici següent? Quins elements tenen valor en aquesta assignació?

En les respostes a aquesta pregunta hi ha una tendència bastant unànime a indicar que si bé els indicadors s'ofereixen al govern de la institució no són elements de decisió. En alguns casos serveixen per evitar retallades en els pressupostos. S'assenyala que es disposa d'aquests elements, i sembla poder concloure's que la consignació pressupostària és un procés negociat amb el servei bibliotecari, al qual majoritàriament se l'escolta a l'hora de la confecció del pressupost. S'informa, de manera molt minoritària, que en els quadres de comandament institucional hi ha aspectes vinculats a la Biblioteca i que es contemplen en els pressupostos. Només dues institucions han indicat que sí que tenen importància els indicadors de funcionament en l'assignació pressupostària, però no impacte directe.

Pregunta 2: Del pressupost assignat a la biblioteca tenen una partida específica de suport a la recerca?

Hi ha dues tendències clares, d'una banda aquelles institucions que tenen un pressupost global que no contempla especificitats pel suport a la recerca, i aquelles que sí que ho fan. Dins de les que ho fan el pressupost és per l'adquisició de fonts d'informació de suport a la recerca, i una part important és el manteniment de la col·lecció electrònica, que s'emporta molts diners, i les quotes als consorcis dels quals formen part.

Bloc 5:

Pregunta 1: Han detectat serveis que s'ofereixen des d'altres serveis de suport a la recerca de la seva institució que podrien oferir-se des de les biblioteques?

Majoritàriament es considera que les biblioteques podrien assumir rols de suport en serveis de recerca que s'estan oferint a les institucions des d'altres serveis. La majoria avalua aquesta realitat de manera positiva, i manté que es treballa en coordinació amb altres serveis per optimitzar recursos. No es considera, globalment, que en aquells casos on la Biblioteca podria aportar suport, el seu paper hagi de ser el de prestador únic del mateix, sinó que pot aportar valor al funcionament del mateix. També s'ha destacat en una ocasió que la universitat no ha fet un estudi de possibilitats quan es detecta una nova necessitat, sinó que per cada necessitat detectada s'ha anat creant un nou servei. I això ha comportat que la Biblioteca deixi d'estar prestant serveis que podria estar ofertant ella mateixa, a més de no treballar buscant sinèrgies.

En qualsevol cas, globalment, és una valoració positiva de la possibilitat de donar suport en serveis que ja s'estan oferint.

Pregunta 2: Considera rellevant el paper de la biblioteca en la funció de suport a la recerca de la seva institució?

La resposta majoritària és positiva, si bé es considera que és millorable l'aportació que es fa i que caldria incidir més en el paper que ha de jugar en el suport a la recerca. A més, en una ocasió s'ha fet esment a que el paper que avui té la Biblioteca en aquesta

tasca és menys important que fa deu anys, però que disposa de les possibilitats per capgirar aquesta situació.

Pregunta 3: La seva institució, mesura d'alguna manera quina és l'aportació que fa la Biblioteca al suport a la recerca? Amb quins instruments?

Majoritàriament les biblioteques consideren que les institucions no avaluen ni l'aportació que fan a la recerca ni el paper que hi podrien jugar. Aquelles institucions que afirmen que sí que les consideren ho perceben mitjançant reunions i tenint present l'ús que en fan els usuaris. Només una institució ha mencionat quins són els instruments que fan servir: amb el quadre de comandament (indicadors específics de recerca), mitjançant la participació dels membres de la Biblioteca en les comissions de la universitat (pràcticament en totes les comissions hi té cabuda la Biblioteca), i amb la publicació de la memòria.

4.2.3. El desenvolupament de l'entrevista presencial

Una vegada la fase d'entrevistes telefòniques estava a punt de concloure, es va procedir a iniciar els treballs per dur a terme les entrevistes presencials establertes. Aquesta fase va començar a planificar-se el mes de novembre de 2011, i van realitzar-se entre aquest mes i el de desembre de 2011.

Primerament es va contactar amb les direccions de les biblioteques universitàries que havien estat seleccionades per participar d'aquesta fase del treball de camp per

sol·licitar una data per la realització. La tria de les institucions a ser entrevistades⁶⁹, com ja s'ha mencionat en el capítol 2.4.2., es va realitzar atenent a criteris de representativitat territorial i de titularitat i de dimensió dels centres, tot tenint present limitacions pressupostàries i temporals a l'hora d'efectuar els desplaçaments necessaris. A mesura que s'anava concretant la data de l'entrevista es feia arribar el guió a partir del qual es realitzaria la mateixa, i es demanava si aquesta podia ser enregistrada o si preferien que no fos així.

Cal destacar que, pel que fa al desenvolupament de l'entrevista, el llenguatge gestual és clau per determinar si cal avançar en algun aspecte formulat per aconseguir una resposta més concreta, o si més val evitar determinades preguntes o incidir en un aspecte concret que incomoda la persona entrevistada.

4.2.4. Anàlisi de les respostes

El desenvolupament de les entrevistes presencials ha permès confirmar les dades que s'havien obtingut a partir dels qüestionaris web que havien contestat anteriorment els entrevistats.

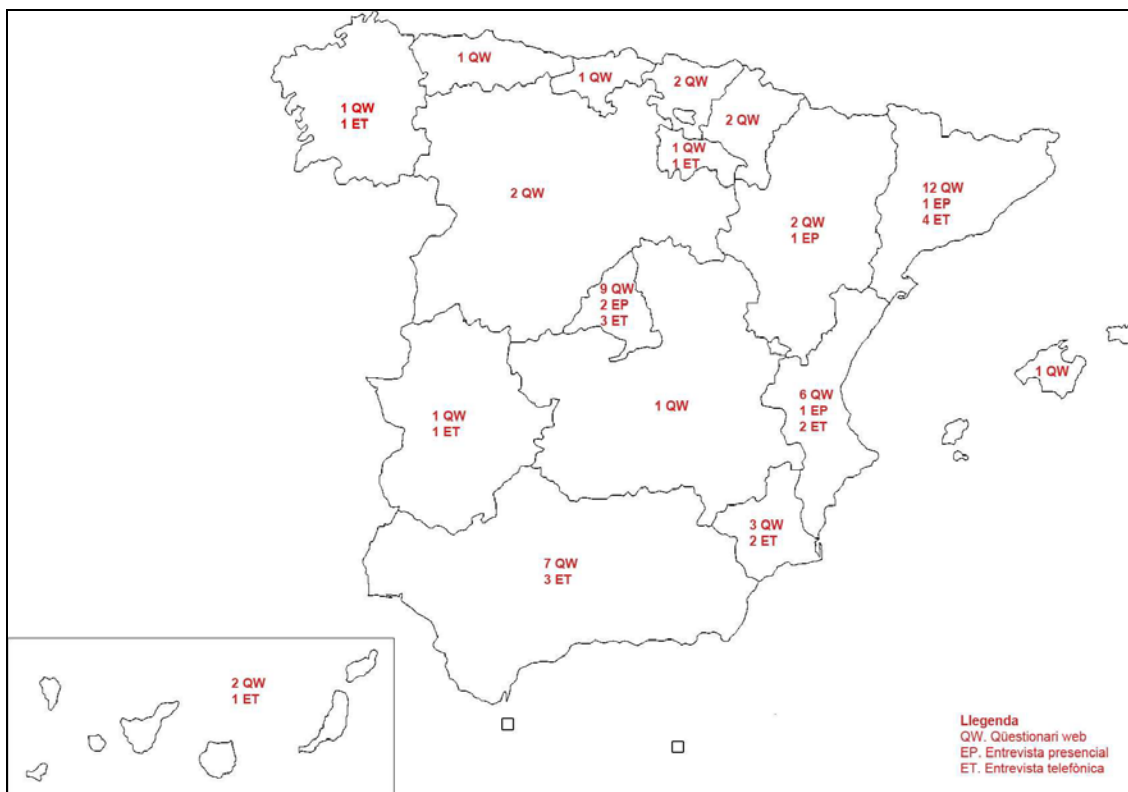
Resumint els continguts de les entrevistes per blocs, es constata que:

⁶⁹ Malgrat s'ha mencionat amb anterioritat, es vol recordar que s'han entrevistat presencialment les direccions de les biblioteques de Zaragoza, Politècnica de Catalunya, Jaume I de Castelló, Europea de Madrid i Complutense.

- Les biblioteques de titularitat pública han estat adscrites sempre a un vicerektorat, però no ha estat sempre el mateix. El de recerca és el vicerektorat al qual han estat més temps vinculades. En el cas de les privades, l'estructura organitzativa no és igual, i depenen directament del Rectorat.
- El PDI és un usuari real i freqüent dels serveis, però ho és de manera especial dels virtuals. La disponibilitat dels recursos fora de la biblioteca els allunya de la presència física, però els manté en contacte amb ella.
- Organitzativament, les biblioteques estan treballant per dedicar personal només a temes de suport a la recerca, i en alguns casos ja es compta amb aquesta especialització. En un dels casos entrevistats queda absolutament palesa aquesta estructura.
- El catàleg de serveis de suport a la recerca, que era el nucli principal del qüestionari web, es considera que era complet.
- La majoria considera que poden donar resposta a les necessitats del PDI en temes de recerca i que l'Espai Europeu d'Investigació i la Llei de la ciència impactaran decididament en les biblioteques i les seves funcions.
- No existeix una carta de serveis de suport a la recerca, i generalment tampoc han posat en funcionament serveis per al PDI que no han obtingut la resposta desitjada. Si de cas, no ha estat tan ràpid com esperaven.
- Malgrat els processos de confecció de pressupost tenen en consideració les propostes que s'efectuen des de les biblioteques, i intenten mantenir les col·leccions i garantir-ne el creixement, només en un cas s'afirma que els indicadors que obté la biblioteca tenen repercussions econòmiques. En aquest cas, si es superen els indicadors obtinguts, el pressupost s'incrementa ni que sigui simbòlicament, essent aquesta una política de tota la universitat, que s'avalua directament pel gabinet de qualitat.
- No hi ha una partida específica de suport a la recerca dins els pressupostos, més enllà dels recursos destinats a les col·leccions electròniques.
- Tampoc es considera que les biblioteques puguin prestar serveis *per se* que ofereixen actualment altres serveis de les universitats. Però sí que poden augmentar la col·laboració i el suport a d'altres serveis amb els quals ja treballen coordinadament.
- Malgrat consideren que el paper en el suport a la recerca és rellevant, cal incidir-hi més. En canvi no és tan clar que les universitats reconeguin aquesta

funció, sinó que hi ha disparitats d'opinions, i en tot cas si es considera, ho és més en forma d'apreciació global que en quantificació precisa a partir d'instruments concrets. Només en un cas es menciona de quina manera es quantifica aquesta aportació.

4.3. Mapa estatal amb el treball de camp realitzat

En el mapa⁷⁰ es poden veure el nombre de qüestionaris contestats, les entrevistes telefòniques i les presencials realitzades a cadascuna de les comunitats autònomes de l'Estat.

⁷⁰ Mapa obtingut d'Internet i modificat amb Adobe Photoshop.

4.4. El qüestionari a les biblioteques LIBER – LERU

En la definició de la metodologia es va establir que la primera anàlisi se centraria en les biblioteques de l'entorn REBIUN, i que seguidament es faria una aproximació similar en les biblioteques LIBER i LERU⁷¹.

LIBER i LERU són dues organitzacions de reconegut prestigi en l'àmbit professional, i que reuneixen a un important nombre de biblioteques de recerca i universitàries. LERU reuneix tan sols biblioteques universitàries europees d'institucions que aposten per la recerca com a element clau. D'altra banda, LIBER té associades biblioteques de tipus nacional, universitari i d'altres tipologies que també tenen un enfocament a la recerca. De LIBER no només en són membres biblioteques europees, sinó que està obert a les institucions que hi vulguin participar.

La forma de procedir per obtenir la informació de les biblioteques que haurien de participar d'aquesta fase del treball de camp era a partir dels seus llocs web oficials. La informació de les biblioteques LERU que hi havia al web oficial era vàlida en el seu conjunt, per contra la informació sobre les biblioteques LIBER requeria d'un tractament previ.

Concretament en lloc web oficial de LIBER no hi ha disponible un directori que sigui exportable i tabulable en funció les necessitats d'aquest treball, sinó que la informació

⁷¹ D'aquesta fase del treball de camp se n'ha eliminat les biblioteques REBIUN que fossin membres de LIBER-LERU, atès que el qüestionari de treball era el mateix per als dos entorns.

es presenta en format html, i a partir de la seva conversió a un programa de treball de tipus ofimàtic, es pot procedir a seleccionar. A partir del llistat que hi ha al web amb els membres, es va realitzar aquesta conversió. Acte seguit es van seleccionar, de totes les biblioteques que hi apareixien, aquelles que feien clara menció a la seva vinculació a l'ensenyament superior que tinguessin lloc web informat. A diferència del directori de REBIUN, en aquest cas la informació dels membres no inclou les dades de contacte, així que es va haver de buscar institució per institució aquesta informació. En la selecció final es van incloure les biblioteques que al seu lloc web hi havia una clara menció a la direcció del servei, defugint de correus genèrics, atès que la voluntat era que respongués el qüestionari la màxima autoritat del servei, a més d'assegurar que la petició que es formulés tingués un clar destinatari per tal de poder obtenir un resultat elevat de respostes.

Finalment el nombre d'institucions que podien respondre el qüestionari en entorn web ascendia a 176.

Pel que fa a la redacció del qüestionari, i per tal de poder comparar resultats i establiments paral·lelismes entre el comportament de les biblioteques estudiades de les dues àrees geogràfiques, el contingut va ser el mateix que en l'entorn REBIUN. El qüestionari va ser traduït a l'anglès, que es va establir que seria la llengua en la qual es publicaria. A més, i per assegurar la qualitat del mateix, va ser revisat per un professional de l'àmbit de la biblioteconomia d'origen nordamericà⁷².

⁷² Es vol agrair la revisió efectuada per la professora Alice Keefer de la Facultat de Biblioteconomia i Documentació de la Universitat de Barcelona.

El qüestionari es va allotjar al mateix servidor que en el cas de les biblioteques REBIUN, per tal de comptar amb les mateixes garanties, pel que fa a la fiabilitat i solvència del mateix, i el compromís de tractament curós de les dades.

4.4.1. El desenvolupament del qüestionari

El desenvolupament de la fase d'avaluació de les biblioteques LIBER-LERU va començar el 5 de setembre de 2011.

En aquest cas, en un mateix enviament de correu electrònic es va sol·licitar la col·laboració de les direccions de les biblioteques universitàries a qui s'adreçava el missatge, i se'ls informava de l'adreça URL on podien fer efectives les seves respostes.

Amb la finalitat d'obtenir quantes més col·laboracions millor es va enviar un missatge recordatori el 3 d'octubre de 2011, informant de nou de l'adreça on es podia respondre.

En conjunt s'ha obtingut un percentatge global de resposta del 14 %, participant-hi 24 biblioteques universitàries del total establert de 176 possibles participants. Malgrat aquest baix volum de respostes, en termes de representativitat geogràfica, el resultat és molt millor. Hi havia un total de 30 països vinculats a aquesta fase de la investigació, i se n'ha obtingut resposta de 12, la qual cosa en termes percentuals suposa un 40 per cent. Concretament s'han obtingut respostes de biblioteques de tipus universitari dels següents països: Regne Unit, Alemanya, França, Bèlgica, Holanda, Irlanda, Finlàndia, Romania, Islàndia, Dinamarca, Estònia i la República Txeca. Fora de representativitat geogràfica en aquest qüestionari han quedat: Armènia, Àustria, Bulgària, Croàcia, Xipre, Grècia, Hongria, Itàlia, Letònia, Lituània, Noruega, Polònia, Portugal, Eslovènia, Suècia, Suïssa, Turquia i Ucraïna. Si es té present les classificacions de Mangione de 1998, el resultat no és científicament acceptable pel que fa al volum de respostes rebudes. Això no obstant si aquestes s'avaluen en funció dels països que han participat del qüestionari, tot i que no és tampoc científicament acceptable, si que el percentatge s'aproxima molt més a la consideració d'acceptable.

En termes de representativitat geogràfica, la majoria dels països de més importància en el conjunt estudiat estan representats en les respostes rebudes, sobretot si tenim

present que grans institucions a nivell universitari han emès la seva resposta, com per exemple: Oxford, Trinity College, la Sorbonne, o universitats estatals d'Islàndia, Finlàndia o de lands alemanys com la Bremen State and University Library.

4.4.2. Anàlisi de les respostes

A continuació es presenten i analitzen les respostes rebudes al qüestionari.

Pregunta 1: Quina és la dependència orgànica del servei bibliotecari dins de la vostra institució?⁷³

	Valor	Percentatge
Gerència	6	25,00%
Vicerektorat	10	41,67%
Secretaria general	1	4,17%
Sense dades	1	4,17%
Altres	6	25,00%
Total	24	100,00%

La tendència principal és l'adscripció del servei bibliotecari a un vicerektorat (41,67%), però també és significativa l'adscripció a la gerència (25%) i aquelles institucions que tenen algun altre tipus de dependència (25%). Pel que fa al vicerektorat d'adscripció

⁷³ El qüestionari es va remetre en anglès, però per donar coherència al conjunt de la investigació el tractament que se'n fa en aquest capítol és en català. En l'annex 9.3 hi ha el qüestionari en anglès.

no hi ha una tendència clara, ja que alguns es vinculen amb el de recerca i d'altres en la mateixa proporció amb un vicerectorat adjunt al Rectorat.

Pregunta 2: Quina és la dependència funcional del servei bibliotecari dins de la vostra institució?

	Valor	Percentatge
Rectorat	2	8,33%
Vicerectorat Ext.Univ.	1	4,17%
Vicerectorat Investiga	4	16,67%
Vicerectorat Biblioteca	3	12,50%
Vicerectorat coneixement	2	8,33%
Vicerectorat serveis	3	12,50%
Direcció biblioteca	1	4,17%
Direcció general	1	4,17%
Direcció acadèmica	1	4,17%
Sense dades	6	25,00%
Total	24	100,00%

En aquest epígraf, en el qual les respostes eren de tipus obert, predomina la dependència funcional d'un vicerectorat (sumant en total un 54,17%) sense que n'hi hagi un que destaquí per sobre dels altres, tot i que es podria mencionar l'existència de vicerectorats específics de biblioteques (12,50%) i de coneixement (8,33%) .

Pregunta 3: Existeixen òrgans de govern col·legiats que incideixen en el funcionament dels serveis bibliotecaris?

	Valor	Percentatge
Sí	13	54,17%
No	9	37,50%
Sense dades	2	8,33%
Total	24	100,00%

Majoritàriament en aquesta pregunta s'ha informat de l'existència d'òrgans de decisió col·lectius, ja que el 54,17 per cent de les biblioteques així ho indiquen. És també significatiu el nombre de biblioteques que no en disposen, fins a nou. D'entre aquests òrgans de govern col·legiats se'n destaquen les comissions de biblioteques i fins i tot es menciona un òrgan de disseny de l'estratègia del servei.

Pregunta 4: Té la biblioteca un pla estratègic vigent?

	Valor	Percentatge
Sí	22	91,67%
No	2	8,33%
Sense dades	0	0,00%
Total	24	100,00%

En aquest cas la majoria de les respostes analitzades informen positivament sobre comptar amb un pla estratègic, assolint un 91,67 per cent de respostes que representen a vint-i-dues de les biblioteques.

Pregunta 5: Dins aquest pla estratègic hi ha algun/ns objectiu/s específic/s relacionat/s amb el suport al recerca?

	Valor	Percentatge
Sí	22	91,67%
No	2	8,33%
Sense dades	0	0,00%
Total	24	100,00%

Aquesta pregunta està vinculada amb l'anterior, i per això presenta resultats idèntics. En aquest sentit, respecte de l'existència d'objectius específics vinculats a la recerca dins el pla estratègic, hi ha una tendència molt clara en aquest sentit amb un 91,67 per cent de respostes.

Pregunta 6: Disposen de dades sobre l'ús -presencial o virtual- que fa el PDI de les biblioteques?

	Valor	Percentatge
Sí	22	91,67%
No	2	8,33%
Sense dades	0	0,00%
Total	24	100,00%

La majoria de les respostes (91,67%) afirmen tenir dades sobre els usuaris PDI, i només dues institucions no en disposen.

Pregunta 7: A la vista de les dades que té, globalment com considera que és l'ús de les biblioteques per part del PDI?:

	Valor	Percentatge
Totalment presencial	0	0,00%
Major presencial	0	0,00%
Igual presencial/virtual	11	45,83%
Major virtual	11	45,83%
Totalment virtual	0	0,00%
Sense dades	2	8%
Total	24	100%

L'accés majoritàriament virtual (45,83%) i el que combina la presencialitat amb la virtualitat (45,83%) són les dues modalitats que els professionals de les biblioteques més esteses en relació a l'ús del PDI dels serveis. L'accés majoritari i exclusiu en format presencial no és el triat per cap institució.

Pregunta 8: Dins de l'organigrama del servei bibliotecari han concretat aquests serveis de suport a la recerca?

	Valor	Percentatge
Sí	16	66,67%
No	8	33,33%
Sense dades	0	0,00%
Total	24	100,00%

La majoria de les institucions (66,67%) afirmen haver contemplat aquestes concrecions en els seus organigrames, mentre que 8 universitats no ho han fet. Aquelles que ho han concretat han optat per les següents solucions:

	Valor	Percentatge
Unitats específiques centrals	4	22,22%
Unitats específiques a cada seu física	4	22,22%
Responsables globals del servei	8	44,44%
Altres	2	11,11%
Total	18	100,00%

Sembla que la concentració dels serveis amb un responsable a nivell global és l'opció més utilitzada (44,44%), mentre que la descentralització en cada seu física del servei no ha tingut el mateix grau d'implementació (22,22%).

S'ha recollit en una ocasió l'existència de personal específicament destinat al suport a la recerca sense que es contempli una unitat orgànica com a tal.

Pregunta 9: Quins són els serveis de suport a la recerca que ofereix la universitat de la llista que els presentem a continuació?⁷⁴

Es presenten els valors obtinguts per cadascun dels serveis que conformen aquest catàleg.

9a → Espais de treball adreçats a investigadors:

Ofert per	Valor	Percentatge
Biblioteca	16	66,67%
Biblioteca més un altre servei	3	12,50%
Altre servei que la biblioteca	3	12,50%
No ofert	2	8,33%
Sense dades	0	0,00%
Total	24	100,00%

La majoria de les institucions ofereixen, mitjançant la Biblioteca (66,67%), espais de treball adreçats als investigadors. Hi ha dos casos en els quals no s'ha contemplat aquest servei.

⁷⁴ És d'aplicació aquí la nota relacionada amb la decisió de numerar en aquest punt de la investigació els serveis que es presenten en aquesta pregunta número nou (nota número 61).

9b → Servei d'obtenció de documents:

Ofert per	Valor	Percentatge
Biblioteca	22	91,67%
Biblioteca més un altre servei	1	4,17%
Altre servei que la biblioteca	0	0,00%
No ofert	1	4,17%
Sense dades	0	0,00%
Total	24	100,00%

Gairebé totes (91,67%) les institucions ofereixen, mitjançant la Biblioteca, el servei d'obtenció de documents, tot i que una indica no oferir-lo. Sembla que és un servei per tant que es considera exclusiu de les biblioteques.

9c → Informació bibliogràfica especialitzada:

Ofert per	Valor	Percentatge
Biblioteca	22	91,67%
Biblioteca més un altre servei	1	4,17%
Altre servei que la biblioteca	1	4,17%
No ofert	0	0,00%
Sense dades	0	0,00%
Total	24	100,00%

La majoria de les institucions (91,67%) atenen les peticions d'informació bibliogràfica especialitzada mitjançant la Biblioteca, i només en una ocasió hi ha una institució que el presta mitjançant un altre servei. En aquest cas, es repeteix la idea de considerar aquest recurs com a propi de les biblioteques.

9d → Formació i utilització de bases de dades d'alta especialització

Ofert per	Valor	Percentatge
Biblioteca	22	91,67%
Biblioteca més un altre servei	1	4,17%
Altre servei que la biblioteca	0	0,00%
No ofert	1	4,17%
Sense dades	0	0,00%
Total	24	100,00%

Vint-i-dues de les vint-i-quatre biblioteques que han contestat el qüestionari ofereixen formació i atenen petitions d'utilització de bases de dades d'alta especialització. Només en un cas no es contempla aquesta prestació.

9e → Accés a la informació des de fora dels campus

Ofert per	Valor	Percentatge
Biblioteca	20	83,33%
Biblioteca més un altre servei	4	16,67%
Altre servei que la biblioteca	0	0,00%
No ofert	0	0,00%
Sense dades	0	0,00%
Total	24	100,00%

La Biblioteca és qui majoritàriament (83,33%) garanteix l'accés a la informació des de fora dels campus. Atra bé, també en altres casos ho ofereix conjuntament amb un altre servei, en un 16,67 per cent de casos.

9f → Personal tècnic especialitzat temàticament en les àrees d'investigació de la institució

Ofert per	Valor	Percentatge
Biblioteca	18	75,00%
Biblioteca més un altre servei	1	4,17%
Altre servei que la biblioteca	1	4,17%
No ofert	4	16,67%
Sense dades	0	0,00%
Total	24	100,00%

El 75% de les universitats ofereixen a través de la Biblioteca aquest servei, però també existeixen quatre casos en els quals es té constància que no s'ofereix.

9h → Formació i suport en la utilització de repositoris documentals

Ofert per	Valor	Percentatge
Biblioteca	20	83,33%
Biblioteca més un altre servei	2	8,33%
Altre servei que la biblioteca	1	4,17%
No ofert	1	4,17%
Sense dades	0	0,00%
Total	24	100,00%

Mentre que en un 83,33% de les institucions és la Biblioteca qui ofereix en exclusiva aquest servei, en dos casos l'ofereix conjuntament amb un altre servei. Hi ha una universitat que no considera la prestació d'aquest servei.

9i → Formació i suport en la utilització d'eines "open acces"

Ofert per	Valor	Percentatge
Biblioteca	18	75,00%
Biblioteca més un altre servei	3	12,50%
Altre servei que la biblioteca	1	4,17%
No ofert	2	8,33%
Sense dades	0	0,00%
Total	24	100,00%

La Biblioteca ofereix en la majoria dels casos aquest servei (75%), però també existeixen casos en els quals es té constància que es presta en col·laboració amb un altre servei i fins i tot que no s'ofereix.

9j → Formació i suport en temes de drets d'autor

Ofert per	Valor	Percentatge
Biblioteca	10	41,67%
Biblioteca més un altre servei	8	33,33%
Altre servei que la biblioteca	0	0,00%
No ofert	5	20,83%
Sense dades	1	4,17%
Total	24	100,00%

10 institucions afirmen oferir aquest servei mitjançant la Biblioteca, i en vuit casos més, la Biblioteca resol aquest recurs en col·laboració amb un altre servei. A més, el volum d'institucions que no el presten és també significatiu, ja que ascendeix al 20,83 per cent.

9k → Gestió de currículums

Ofert per	Valor	Percentatge
Biblioteca	1	4,17%
Biblioteca més un altre servei	3	12,50%
Altre servei que la biblioteca	10	41,67%
No ofert	8	33,33%
Sense dades	2	8,33%
Total	24	100,00%

Majoritàriament un departament altre que la biblioteca ofereix aquesta prestació (41,67%), seguit de la no prestació del servei (33,33%). Només una institució afirma oferir aquest servei mitjançant la Biblioteca.

9l → Elaboració d'índexs bibliomètrics

Ofert per	Valor	Percentatge
Biblioteca	5	20,83%
Biblioteca més un altre servei	5	20,83%
Altre servei que la biblioteca	4	16,67%
No ofert	9	37,50%
Sense dades	1	4,17%
Total	24	100,00%

El 37,50 per cent de les universitats no ofereix en cap cas aquest servei. Però les que sí ho fan, usen, amb el mateix nivell de percentatge (20,83%), la Biblioteca en exclusiva i aquest servei conjuntament amb un altre per prestar-lo.

9m → Assessorament sobre metodologies de citació bibliogràfica

Ofert per	Valor	Percentatge
Biblioteca	17	70,83%
Biblioteca més un altre servei	3	12,50%
Altre servei que la biblioteca	2	8,33%
No ofert	2	8,33%
Sense dades	0	0,00%
Total	24	100,00%

Amb gran diferència, la Biblioteca (70,83%) és qui ofereix aquest servei, malgrat hi ha col·laboracions amb altres serveis que també donen lloc a la prestació (12,50%).

9o → Gestió i manteniment de bibliografies

Ofert per	Valor	Percentatge
Biblioteca	11	45,83%
Biblioteca més un altre servei	4	16,67%
Altre servei que la biblioteca	1	4,17%
No ofert	8	33,33%
Sense dades	0	0,00%
Total	24	100,00%

La Biblioteca és el servei que més duu a terme aquesta funció (45,83%). Si bé hi ha vuit institucions que han manifestat que no el presten, la qual cosa suposa un 33,33 per cent.

9p → Gestió de comunicacions entre el grup

Ofert per	Valor	Percentatge
Biblioteca	2	8,33%
Biblioteca més un altre servei	2	8,33%
Altre servei que la biblioteca	7	29,17%
No ofert	12	50,00%
Sense dades	1	4,17%
Total	24	100,00%

La meitat de les institucions (50%) no contempen la prestació del servei, i aquelles que el presten majoritàriament ho fan mitjançant un altre servei (29,17%). Només en dos casos correspon exclusivament a la Biblioteca la seva realització.

9q → Preparació d'esborranys

Ofert per	Valor	Percentatge
Biblioteca	0	0,00%
Biblioteca més un altre servei	1	4,17%
Altre servei que la biblioteca	5	20,83%
No ofert	16	66,67%
Sense dades	2	8,33%
Total	24	100,00%

El 66,67 per cent de les institucions afirma que no ofereixen aquesta prestació. Només en una ocasió la Biblioteca participa de la seva realització si bé no de manera

exclusiva, i el major percentatge dels serveis que el presten es concentra en un altre recurs que la Biblioteca (20,83%).

9r → Assessorament sobre les revistes on publicar

Ofert per	Valor	Percentatge
Biblioteca	3	12,50%
Biblioteca més un altre servei	6	25,00%
Altre servei que la biblioteca	2	8,33%
No ofert	12	50,00%
Sense dades	1	4,17%
Total	24	100,00%

La meitat de les respostes (50%) indiquen que és un servei no prestat. Només en tres institucions és la Biblioteca qui el presta, i en un 25 per cent del casos la col·laboració entre la Biblioteca i un altre departament permet oferir-lo.

Pregunta 10: En quin format ofereixen els serveis de suport a la recerca?

	Valor	Percentatge
Presencial	2	5,88%
Mixte	22	64,71%
Virtual	1	2,94%
Telèfon	9	26,47%
Total	34	100,00%

Les dades recollides mostren que el format que combina la prestació de serveis de suport a la recerca de manera presencial i virtual és el més estès, ja que rep més de la meitat de respostes (64,71%). La prestació dels serveis en exclusiva en format presencial i virtual no té una importància tan significativa.

Pregunta 11: El personal adscrit a aquesta finalitat s'ha format en?

	Valor	Percentatge
Gestors de referències bibliogràfiques	20	20,20%
Índexs de factor d'impacte	16	16,16%
Eines de gestió de projectes	13	13,13%
Eines i aplicatius multimèdia	12	12,12%
Drets autor	16	16,16%
Bases de dades	22	22,22%
Altres	0	0,00%
Total	99	100,00%

Els aspectes en els quals s'ha format més el personal de suport a la recerca han estat les bases de dades (22,22%), els gestors de referències bibliogràfiques (20,20%), els índexs de factors d'impacte (16,16%) i els drets d'autor (16,16%).

Pregunta 12: Participa el servei bibliotecari de projectes nacionals i internacionals de recerca?

	Valor	Percentatge
Sí	13	54,17%
No	11	45,83%
Sense dades	0	0,00%
Total	24	100,00%

Poc més de la meitat de les institucions (54,17%) que han respost participen en projectes de recerca, tot i que també és important el percentatge de les que no ho fan, que arriba al 45,83 per cent.

Pregunta 13: Si la resposta és afirmativa, ens poden indicar de quins

De les respostes obtingudes es menciona la participació de les institucions en projectes com: JISC (Joint Information Systems Committee), LIBER, LERU o de catalogació retrospectiva de fons antics.

Pregunta 14: Disposen d'un catàleg de serveis de recerca adreçat al PDI de manera específica?

	Valor	Percentatge
Sí	19	79,17%
No	5	20,83%
Sense dades	0	0,00%
Total	24	100,00%

Gairebé el 80 per cent (79,17%) de les institucions que han donat respostes han indicat que disposen d'aquest catàleg. Només 5 no en disposen.

Pregunta 15: L'han difós entre el públic potencial?

	Valor	Percentatge
Sí	20	83,33%
No	4	16,67%
Sense dades	0	0,00%
Total	24	100,00%

Aquesta pregunta està vinculada amb la precent, tot i que la difusió entre el públic potencial ha estat superior en relació a les institucions que han afirmat disposar del document. No obstant hi ha un decalatge entre el nombre d'institucions que afirmen disposar d'aquest catàleg i aquelles que efectivament l'han difós.

Pregunta 16: Si la resposta ha estat afirmativa, la seva difusió l'han realitzada mitjançant:

	Valor	Percentatge
Presentacions	17	24,29%
Intranet	10	14,29%
Sessions formatives	15	21,43%
Fulletons	13	18,57%
Per correu electrònic	15	21,43%
Total	70	100,00%

Les presentacions són els instruments de difusió més utilitzats (24,29%), seguits de les sessions formatives i el correu electrònic, en ambdós casos en 21,43 per cent de les universitats.

Pregunta 17: Disposen de dades per avaluar l'ús dels serveis de suport a la recerca per part del PDI?

	Valor	Percentatge
Sí	14	58,33%
No	10	41,67%
Sense dades	0	0,00%
Total	24	100,00%

La majoria de les respostes (58,33%) afirmen disposar d'aquestes dades, malgrat que el 41,67 per cent no en tenen.

Pregunta 18: Com considera que el PDI utilitza els serveis de suport a la recerca

	Valor	Percentatge
Freqüentment	9	37,50%
Esporàdicament	7	29,17%
En poques ocasions	0	0,00%
Sense dades	8	33,33%
Total	24	100,00%

El percentatge més gran de resposta indica que el PDI utilitza freqüentment aquests serveis de manera freqüent (37,50%), amb un índex també significatiu dels qui ho fan esporàdicament (29,17%). Així no obstant, un volum important d'institucions no contesta aquest ítem (33,33%).

Pregunta 19: S'ha preguntat al PDI sobre la valoració dels serveis de suport a la recerca?

	Valor	Percentatge
Sí	14	58,33%
No	10	41,67%
Sense dades	0	0,00%
Total	24	100,00%

Més de la meitat de les institucions, el 58,33 per cent, afirmen que han preguntat al PDI sobre els serveis de suport a la recerca que ofereixen. En 10 casos no s'ha fet aquesta actuació.

Pregunta 20: Estan en contacte periòdic amb els grups d'investigació per conèixer les seves necessitats?

	Valor	Percentatge
Sí	20	83,33%
No	3	12,50%
Sense dades	1	4,17%
Total	24	100,00%

La majoria de les institucions (83,33%) afirmen tenir contacte periòdic amb els grups d'investigació. En tres casos no n'hi ha i d'un no se n'han aportat dades.

Pregunta 21: De quina manera ho fan?

	Valor	Percentatge
Reunions programades al llarg del curs	14	26,42%
Amb converses informals amb investigadors	18	33,96%
Per correu electrònic	12	22,64%
Amb enquestes de satisfacció	9	16,98%
Altres	0	0,00%
Total	53	100,00%

La majoria de les respostes obtingudes indica la preferència de les converses informals com a mitjà de comunicació amb els investigadors (33,96%), lleugerament per davant de les reunions específiques programades (26,42%). En tercer lloc hi ha el correu electrònic (22,64%) i en una última preferència les enquestes (16,98%).

Pregunta 22: Per la creació de serveis de suport a la recerca han comptat amb un estudi previ de les necessitats del PDI?

	Valor	Percentatge
Sí	7	29,17%
No	17	70,83%
Sense dades	0	0,00%
Total	24	100,00%

S'imposa en aquest cas de manera clara el fet de no haver comptat amb un estudi previ sobre les necessitats del PDI a l'hora de crear serveis de suport a la recerca, en un 70,83 per cent dels casos. Només set universitats han considerat aquesta opció de realitzar un estudi previ.

Pregunta 23: Alguns dels serveis que ofereixen són de pagament?

	Valor	Percentatge
Sí	5	20,83%
No	19	79,17%
Sense dades	0	0,00%
Total	24	100,00%

De les respostes obtingudes se n'extreu que la majoria de les biblioteques no contemplen serveis de pagament, amb el 79,17 per cent de respostes. En cinc universitats sí que n'hi ha.

Pregunta 24: Si són de pagament per als investigadors, ens poden especificar quins?

El préstec interbibliotecari, el servei d'obtenció de documents però també la cerca d'informació a demanda són els serveis de pagament més citats. En menor mesura es menciona l'accés a determinades bases de dades.

Pregunta 25: Disposen d'indicadors de funcionament del servei?

	Valor	Percentatge
Sí	9	37,50%
No	14	58,33%
Sense dades	1	4,17%
Total	24	100,00%

La majoria de les institucions afirmen no disposar d'indicadors de funcionament del servei (58,33%), mentre que un 37,50 per cent sí que en tenen.

Pregunta 26: En el retiment de comptes de la seva institució, es tenen en consideració els indicadors de funcionament del seu servei?

	Valor	Percentatge
Sí	11	45,83%
No	11	45,83%
Sense dades	2	8,33%
Total	24	100,00%

No hi ha una tendència definida en aquesta pregunta, atès que hi ha el mateix percentatge de respostes entre les institucions que sí que els consideren que els que no ho fan (45,83%). És destacable que s'hagi respost que més institucions fan servir els indicadors de funcionament de la Biblioteca en el retiment de comptes, que el percentatge de Biblioteques que en la pregunta anterior han indicat que disposen aquests instruments.

Pregunta 27: En la definició de la política científica de la seva universitat el servei bibliotecari hi té una presència específica?

	Valor	Percentatge
Sí	15	62,50%
No	9	37,50%
Sense dades	0	0,00%
Total	24	100,00%

Pel que fa a la participació de la Biblioteca en la definició de la política científica de la universitat, el resultat obtingut presenta una tendència clara a participar d'aquests processos, amb un 62,50 per cent de resposta. En nou universitats no existeix aquesta participació.

Pregunta 28: Poden especificar amb quins serveis de suport a la recerca de la seva universitat treballen de manera comuna?

	Valor	Percentatge
Servei o oficina de suport a la recerca	15	33,33%
Servei d'informàtica	20	44,44%
Servei de transferència de coneixement	6	13,33%
Altres	4	8,89%
Total	45	100,00%

El treball col·laboratiu amb altres serveis de les universitats es realitza principalment amb el servei d'informàtica (44,44%) i amb el de suport a la recerca (33,33%). El servei de transferència de coneixement se situa en tercer lloc, amb un 13,33 per cent de les respostes.

Entre els altres estaments amb els qual es treballa es pot destacar la unitat de recerca en bibliometria (producció científica), el servei de premsa o el servei de gestió acadèmica.

Pregunta 29: El servei bibliotecari té un rol actiu en les iniciatives *open access*?

	Valor	Percentatge
Sí	20	76,92%
No	4	15,38%
Sense dades	2	7,69%
Total	26	100,00%

Gairebé el 77 per cent (76,92%) de les biblioteques, afirmen participar activament de les iniciatives *open access*. Mentre que el 15,38 per cent no ho fa.

Pregunta 30: En cas afirmatiu, ens poden indicar com?

Es destaca el lideratge en la gestió dels repositoris institucionals i en la participació activa en la definició institucional de les polítiques de publicació en obert i en la promoció d'iniciatives en aquesta temàtica.

Respostes rebudes

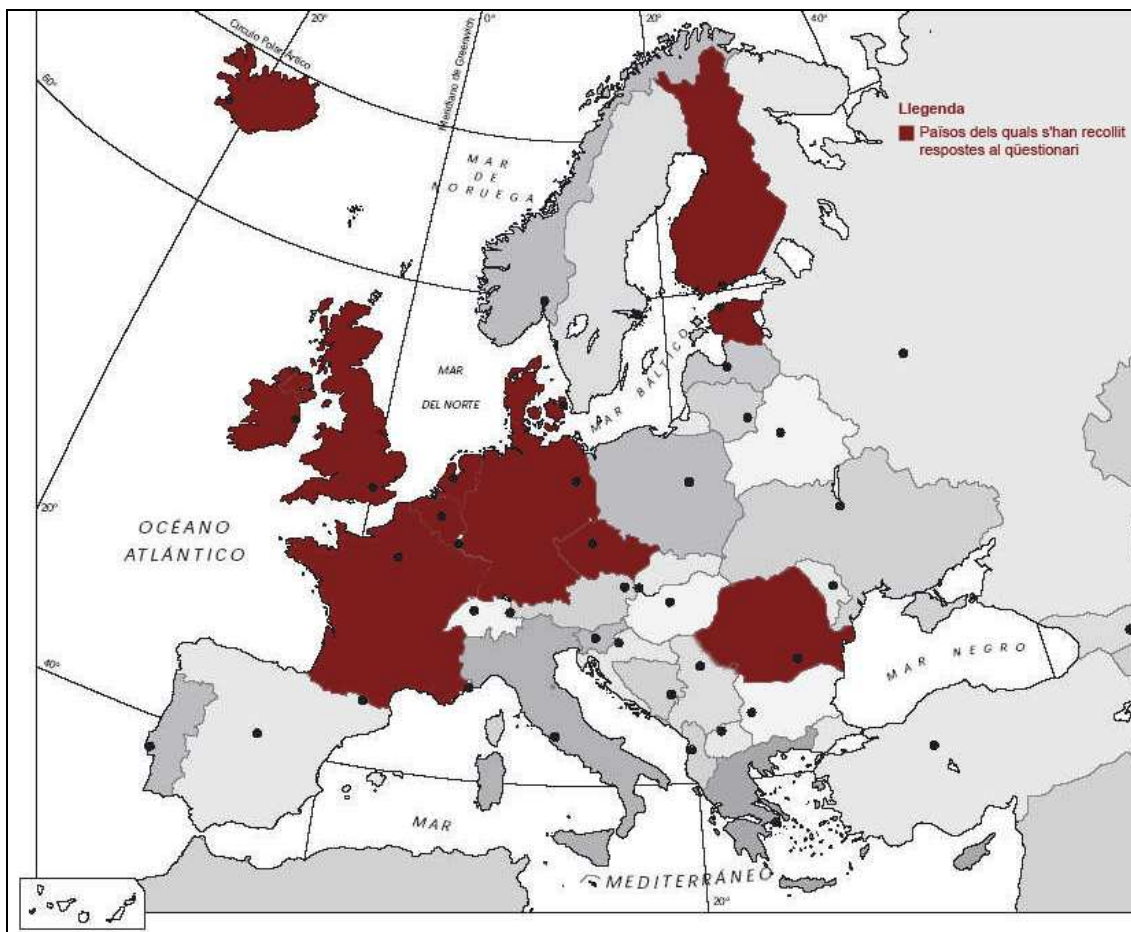
Àrea	Institució	Percentatge resposta
Bèlgica	Université Libre de Bruxelles, Universiteit Antwerpen	20 %
República Txeca	Pardubice University	25 %
Dinamarca	Aarhus Business School	14 %
Estònia	Tartu University	50 %
Finlàndia	Helsinki University, University of Eastern Finland	33 %
França	Université Charles-de-Gaulle Lille 3, Sorbonne, Université Sorbonne Nouvelle - Paris 3	11 %
Alemanya	Bremen State and University, Augsburg University, Duisburg-Essen University	12 %
Islàndia	National and University Library of Iceland	100 %
Irlanda	Trinity College Dublin	33 %
Holanda	Radboud University Nijmegen, Leiden University	22 %
Romania	Bucharest University	100 %
Regne Unit	University of Aberdeen, The Robert Gordon University, University of Oxford, University of St Andrews	19 %

Figura 33. Respostes obtingudes per àrea geogràfica, nom d'institució i percentatge de resposta

Dades resum del treball de camp efectuat amb les biblioteques LIBER-LERU	
Població objecte d'estudi	176 biblioteques universitàries d'Europa i àrea geogràfica d'influència pertanyents a LIBER i LERU
Resultats numèrics obtinguts	24 respostes
Resultats percentuals obtinguts	14 %
Durada del treball de camp	Setembre – octubre de 2011
Tractament de les dades	Rebost de dades de la UB , versió 4.1.1 Anàlisi descriptiva amb microsoft excel Anàlisi estadística avançada amb SPSS versió 17

Figura 34. Dades identificades del resultat del treball de camp en l'entorn LIBER-LERU

4.4.3. Mapa d'Europa amb el treball de camp realitzat

Figuren destacats en color granatós els països d'Europa dels quals algunes biblioteques han emès respostes al qüestionari publicat⁷⁵.

⁷⁵ Mapa obtingut d'Internet i modificat amb Adobe PhotoShop.

4.5. Anàlisi comparativa dels resultats de les respostes de les biblioteques REBIUN i les LIBER-LERU

La següent anàlisi presenta una comparació dels resultats obtinguts en els dos qüestionaris web, vinculats als entorns REBIUN i LIBER-LERU.

L'anàlisi es presenta estructurat en els blocs temàtics en què s'ha organitzat el qüestionari, tot i que es destaquen algunes estimacions particulars. Primerament només es consideren en aquesta comparativa les preguntes amb respostes tancades i, a més, només s'analitzen els resultats en positiu d'aquelles respostes dicotòmiques amb opció "Sí/no". Es considera que amb aquesta opció es visualitza de manera clara el posicionament de les biblioteques en relació als ítems que contenia el qüestionari.

Així l'anàlisi comparativa presenta la visualització percentual de les respostes de cada entorn geogràfic que tenen connotacions positives o de selecció, i es presenten en els cinc blocs de l'estructura inicial, amb la puntualització que la pregunta número nou s'analitza de forma independent.

En cada cas es presenten primer els resultats en una taula, després es visualitza un gràfic de tendències i finalment s'inclou un comentari dels aspectes més destacats.

Bloc 1

Pregunta	Enunciat	REBIUN	LIBER
1a	Gerència	20%	25,00%
1b	Vicerektorat	63,63%	41,67%
1c	Secretaria general	1,81%	4,17%
1d	Sense dades	3,63%	4,17%
1e	Altres	10,90%	25,00%
2a	Rectorat	3,64%	12,50%
2b	Gerència o vicegerència	38,18%	0,00%
2c	Acadèmica no docent	1,82%	8,33%
2d	Vicerektorat Ext.Univ.	1,82%	4,17%
2e	Vicerektorat Investiga	23,64%	20,83%
2f	Vicerektorat campus	1,82%	0,00%
2g	Tecnologia	1,82%	0,00%
2h	Vicerektorat serveis	5,45%	29,17%
2i	Dos vicerektorats	1,82%	0,00%
2j	Cada seu diferent	3,64%	0,00%
2k	Direcció biblioteca	5,45%	0,00%
2l	Direcció general	1,82%	8,33%
2m	Direcció acadèmica	1,82%	0,00%
2n	Sense dades	7,27%	16,67%
3	Existència d'òrgans de govern col·legiats	70,90%	54,17%
4	Existència de plans estratègics	63,63%	91,67%
5	Existència d'objectius de suport a la recerca	63,63%	91,67%
6	Dades sobre l'ús dels serveis per part del PDI	78,18%	91,67%
7a	Totalment presencial	0,00%	0,00%
7b	Major presencial	5,45%	0,00%
7c	Igual presencial/virtual	34,55%	45,83%
7d	Major virtual	34,55%	45,83%
7e	Totalment virtual	3,64%	0,00%
7f	Sense dades	21,82%	8,33%

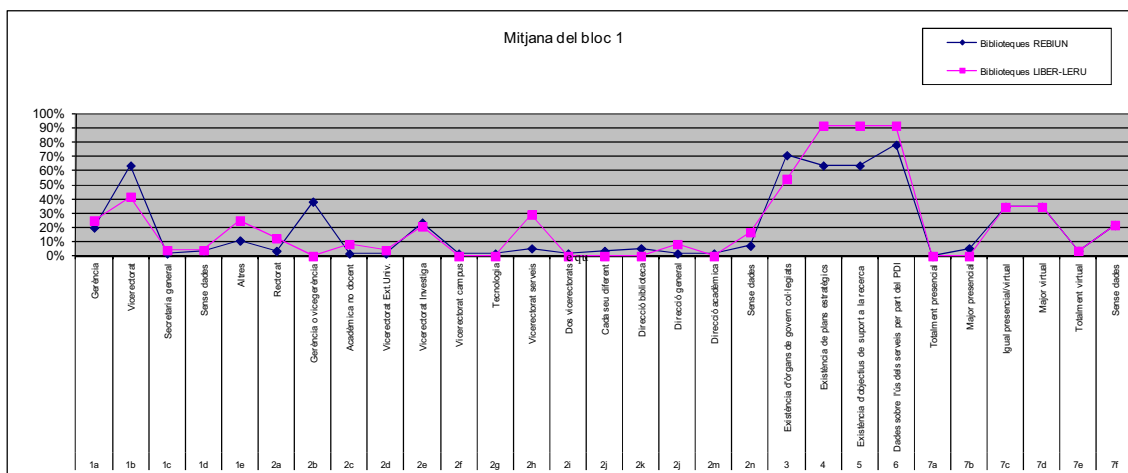

Figura 35. Mitjana del bloc 1

Pel que fa al bloc 1, destaca el comportament diferent respecte de la dependència orgànica i la funcional de les biblioteques dels entorns geogràfics estudiats. Però sobretot queda palès especialment que en l'entorn LIBER hi ha una tendència molt més estesa que en l'entorn REBIUN a disposar de plans estratègics i a incloure dins d'aquests objectius específics el suport a la recerca.

Bloc 2

Pregunta	Enunciat	REBIUN	LIBER
8a	Concreció a l'organigrama	54,55%	66,67%
8b	Unitats específiques centrals	34,15%	22,22%
8c	Unitats específiques a cada seu física	9,76%	22,22%
8d	Responsables globals del servei	36,59%	44,44%
8e	Altres	19,51%	11,11%
10a	Presencial	16,30%	5,88%
10b	Mixte	51,09%	64,71%
10c	Virtual	13,04%	2,94%
10d	Telèfon	19,57%	26,47%
11a	Gestors de referències bibliogràfiques	22,32%	20,20%
11b	Índexs de factor d'impacte	21,46%	16,16%
11c	Eines de gestió de projectes	3,43%	13,13%
11d	Eines i aplicatius multimèdia	12,88%	12,12%
11e	Drets autor	16,74%	16,16%
11f	Bases de dades	23,18%	22,22%
12	Participació en projectes de recerca	20,00%	54,17%

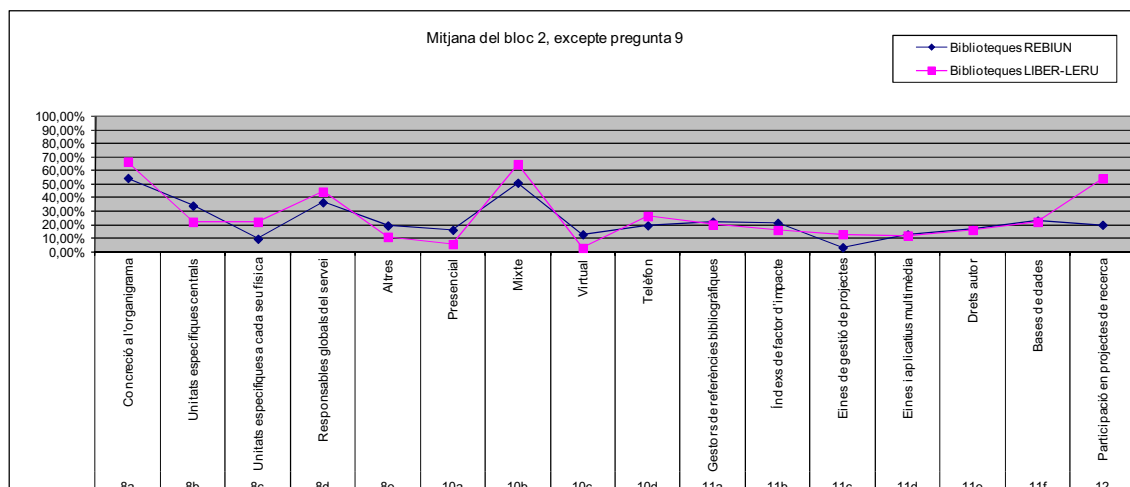

Figura 36. Mitjana del bloc 2, excepte pregunta 9

La diferència més significativa en el comportament dels dos entorns geogràfics analitzats pel que fa a aquest bloc té a veure amb la participació de les biblioteques en projectes de recerca. Concretament es pot constatar una resposta molt més estesa quant a la participació en aquestes iniciatives en l'entorn LIBER. En aquestes mateixes biblioteques, hi ha una tendència una mica més clara a l'hora de concretar en les estructures organitzatives el suport a la recerca. També és significatiu la major tendència a la prestació en un format mixte de presencialitat i virtualitat dels serveis de suport a la recerca en l'entorn LIBER que no en el REBIUN. En l'àmbit espanyol, la prestació d'aquests serveis en format presencial és més estès.

Bloc 3

Pregunta	Enunciat	REBIUN	LIBER
14	Existència d'un catàleg de serveis de recerca	45,45%	79,17%
15	Difusió del catàleg	45,45%	83,33%
16a	Presentacions	20,00%	24,29%
16b	Intranet	10,00%	14,29%
16c	Sessions formatives	24,29%	21,43%
16d	Fulletons	17,14%	18,57%
16e	Per correu electrònic	28,57%	21,43%
17	Dades ús PDI	40,00%	58,33%
18a	Freqüentment	34,55%	37,50%
18b	Esporàdicament	18,18%	29,17%
18c	En poques ocasions	1,82%	0,00%
18d	Sense dades	45,45%	33,33%
19	Consulta al PDI sobre els serveis de recerca	52,73%	58,33%
20	Contacte amb els grups d'investigació	56,36%	83,33%
21a	Reunions específiques programades al llarg del curs	10,94%	26,42%
21b	Amb converses informals amb investigadors	40,63%	33,96%
21c	Per correu electrònic	20,31%	22,64%
21d	Amb enquestes de satisfacció	21,88%	16,98%
21e	Altres	6,25%	0,00%

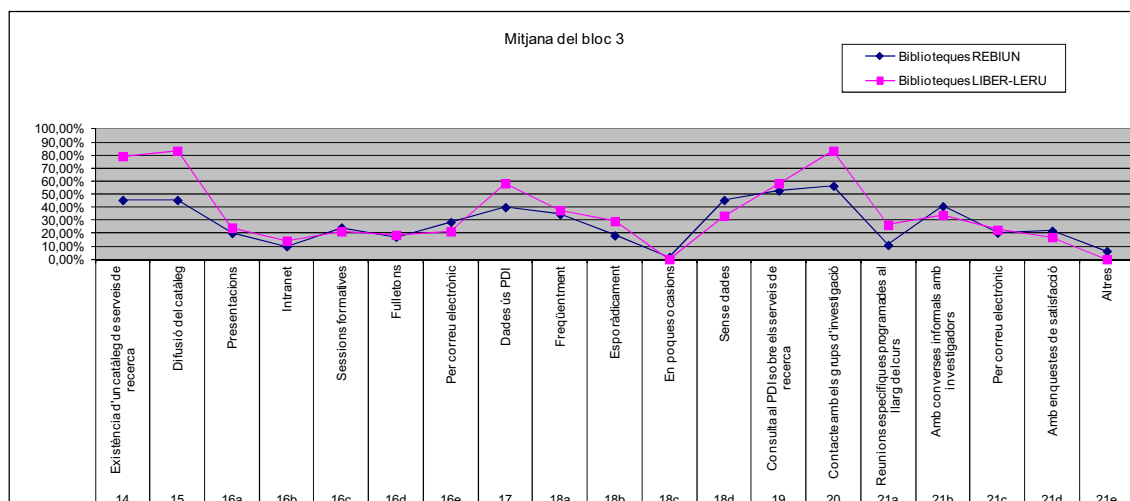

Figura 37. Mitjana del bloc 3

Destaca especialment en l'anàlisi de les respostes obtingudes en aquest bloc, que les biblioteques LIBER compten en major mesura d'un catàleg específic de serveis de

suport a la recerca i en fan difusió. Així com també disposen en major mesura de dades sobre l'ús del PDI dels serveis de suport a la recerca i el manteniment d'un contacte periòdic amb els grups d'investigació.

Bloc 4

Pregunta	Enunciat	REBIUN	LIBER
22	Estudi previ per crear serveis de recerca	20,00%	29,17%
23	Existència de serveis de pagament	29,09%	20,83%
25	Existència d'indicadors de funcionament	58,18%	37,50%
26	Utilització en el retiment de comptes institucional	54,55%	45,83%

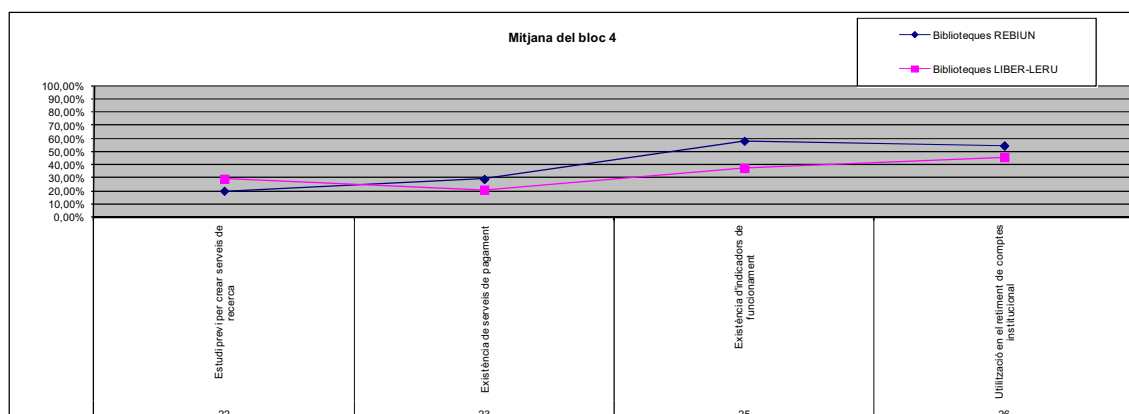

Figura 38. Mitjana del bloc 4

En l'anàlisi de les respostes del bloc quart és significatiu destacar que les biblioteques de l'entorn REBIUN es situen per sobre del posicionament de les biblioteques LIBER pel que fa a l'existència d'indicadors de funcionament i el seu ús en el retiment de comptes en les respectives institucions.

Bloc 5

Pregunta	Enunciat	REBIUN	LIBER
27	Participació en definir la política científica institucional	40,00%	62,50%
28a	Servei o oficina de suport a la recerca	32,26%	33,33%
28b	Servei d'informàtica	43,01%	44,44%
28c	Servei de transferència de coneixement	18,28%	13,33%
28d	Altres	6,45%	8,89%
29	Rol actiu en iniciatives <i>open access</i>	83,64%	76,92%

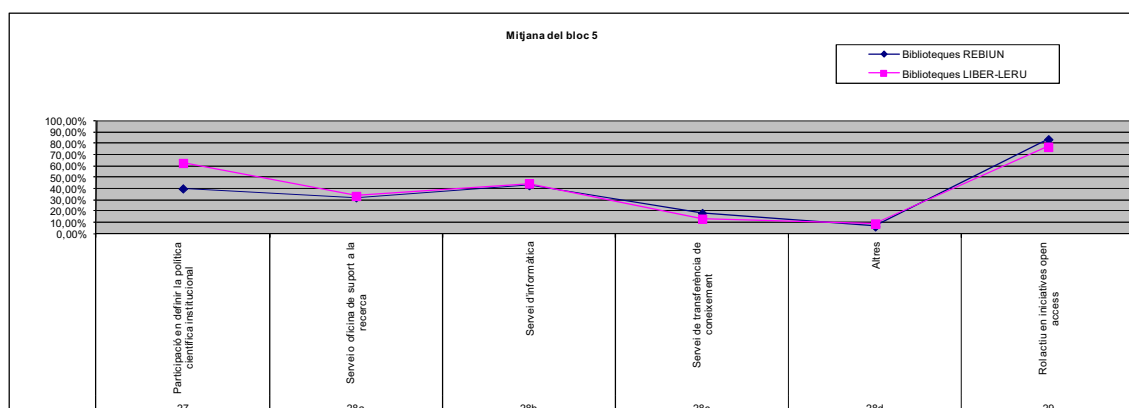

Figura 39. Mitjana del bloc 5

En el cas del bloc cinquè, el comportament en termes generals és força simètric. Amb tot, si bé les biblioteques LIBER afirmen participar en major mesura en la definició de la política científica de les seves institucions, les de l'entorn REBIUN tenen un paper més destacat en les iniciatives de tipus *open access*.

Pregunta número nou

La pregunta número nou se centrava en la prestació d'una sèrie de serveis de suport a la recerca, i es demanava si s'oferia o no el servei, tot concretant en el cas de prestar-lo, si l'oferia la Biblioteca, la Biblioteca conjuntament amb un altre servei, o bé directament un altre servei aliè a la Biblioteca. En aquesta anàlisi s'ha considerat tan sols aquelles respostes que es donen sobre la prestació del servei per part de la Biblioteca en exclusiva. Es considera que d'aquesta manera s'obté una visió real del

posicionament de les biblioteques en la prestació dels serveis inclosos en aquest hipotètic catàleg de serveis de suport a la recerca.

Pregunta	Enunciat	REBIUN	LIBER
9a	Espais de treball	69,09%	66,67%
9b	SOD	100,00%	91,67%
9c	Informació bibliogràfica	96,36%	91,67%
9d	Bases de dades	90,91%	91,67%
9e	Accés des de fora campus	56,36%	83,33%
9f	Tècnics especialitzats	54,55%	75,00%
9h	Repositoris	80,00%	83,33%
9i	Open access	74,55%	75,00%
9j	Drets d'autor	56,36%	41,67%
9k	Gestió de currículums	7,27%	4,17%
9l	Índexs bibliomètrics	40,00%	20,83%
9m	Citació bibliogràfica	83,64%	70,83%
9o	Bibliografies	49,09%	45,83%
9p	Comunicacions intragrup	7,27%	8,33%
9q	Preparació d'esborranys	1,82%	0,00%
9r	Revistes on publicar	36,36%	12,50%

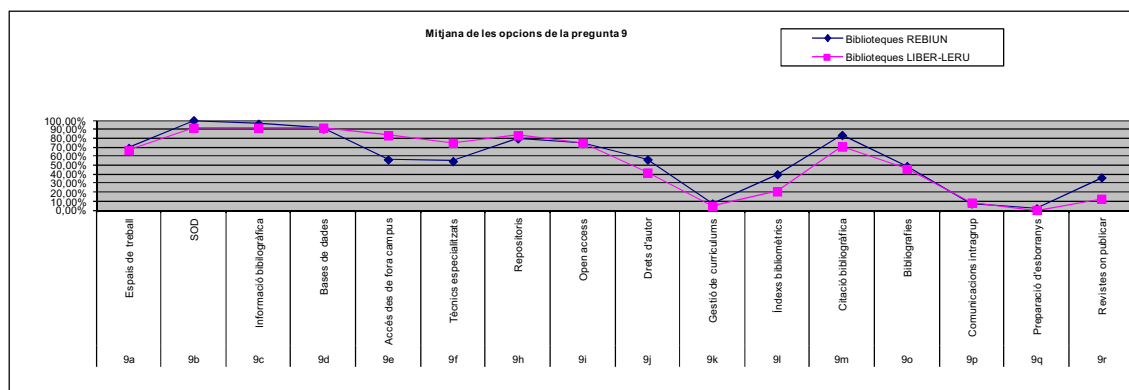

Figura 40. Mitjana de les opcions de la pregunta 9

El comportament observat pel que fa als serveis de la pregunta número 9 és similar en l'entorn REBIUN i el LIBER. Ara bé, les biblioteques de l'entorn LIBER estan significativament per sobre de les REBIUN pel que fa a permetre l'accés als recursos de les biblioteques des de fora dels campus i a comptar amb personal especialitzat en les àrees d'investigació de la institució. Per contra les biblioteques REBIUN tenen un paper molt més destacat en prestar assessorament sobre les revistes on publicar.

Després d'aquesta anàlisi comparativa, es pot concloure que a nivell global hi ha un comportament força similar en els dos entorns geogràfics estudiats, tenint present els aspectes destacats en cadascun dels blocs temàtics que han estat analitzats.

4.6. Resum dels comportaments observats en relació amb els serveis de suport a la recerca

Entenent que el catàleg de serveis de suport a la recerca que ofereixen les biblioteques universitàries estudiades és la part més rellevant per analitzar el seu paper en aquesta acció, es presenta seguidament una síntesi dels valors que s'han obtingut en les diverses fases del treball de camp. Primerament es presenten els resultats percentuals que ha acumulat cada servei a LIBER-LERU i a REBIUN, i després dins de REBIUN se'n presenta la representativitat del resultat en la mitjana de les institucions de titularitat pública i de les de titularitat privada. Finalment també es presenta el resultat de la prestació del servei en relació a les universitats millor posicionades en el rànking de Bucla-Casal.

Servei	LIBER-LERU	REBIUN			
	Resultat global	Resultat global	Resultat mitjana públiques	Resultat mitjana privades	Resultat mitjanes millor posicionades
Espais de treball adreçats als investigadors	66,67%	69,09%	76,32%	52,94%	100,00%
Servei d'obtenció de documents	91,67%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%
Informació bibliogràfica especialitzada	91,67%	96,36%	97,37%	94,12%	100,00%
Formació i utilització de bases de dades d'alta especialització	91,67%	90,91%	92,11%	88,24%	100,00%

Accés a la informació fora del campus	83,33%	56,36%	52,63%	64,71%	100,00%
Personal tècnic especialitzat temàticament en les àrees de recerca de la institució	75,00%	54,55%	60,53%	41,18%	66,00%
Formació i suport en la utilització de repositoris documentals	83,33%	80,00%	86,84%	64,71%	100,00%
Formació i suport en la utilització d'eines "open acces"	75,00%	74,55%	76,32%	70,59%	100,00%
Formació i suport en temes de drets d'autor	41,67%	56,36%	65,79%	35,29%	66,00%
Gestió de currículums	4,17%	7,27%	10,53%	0,00%	33,00%
Elaboració d'índexs bibliomètrics	20,83%	40,00%	39,47%	41,18%	33,00%
Assessorament sobre metodologies de citació bibliogràfica	70,83%	83,64%	84,21%	82,35%	100,00%
Creació i manteniment de bibliografies	45,83%	49,09%	55,26%	35,29%	33,00%
Gestió de comunicacions entre el grup	8,33%	7,27%	2,63%	17,65%	33,00%
Preparació d'esborranys	0,00%	1,82%	2,63%	0,00%	0,00%
Assessorament sobre les revistes on publicar	12,50%	36,36%	44,74%	17,65%	66,00%

Figura 41. Resum dels valors obtinguts del catàleg de serveis de suport a la recerca

Capítol 5. Resultats del treball de camp: l'impacte dels serveis de suport a la recerca de les biblioteques en la productivitat científica de les universitats

Després d'efectuar una anàlisi descriptiva de les dades recollides mitjançant els qüestionaris, i d'analitzar per blocs temàtics les respostes de les entrevistes efectuades tot complementant d'aquesta manera les dades prèviament tractades, s'efectua un tractament estadístic a un segon nivell. Concretament es pretén analitzar si es pot establir alguna mena de relació entre els resultats obtinguts en el qüestionari i el posicionament de les universitats en el rànquing de Bucla-Casal [et. al]. Convé destacar que aquesta anàlisi es realitza únicament en el context de les biblioteques REBIUN.

En el capítol de descripció de la metodologia, s'ha avançat que el tractament estadístic que s'utilitzarà serà l'anàlisi multivariant⁷⁶, mitjançant la tècnica dels models d'elecció discreta. El treball partirà de la descripció de les dues variables en relació, i la seva transformació a models numèrics per permetre'n l'aplicació del model. Es treballa amb un tipus de variables binari que en econometria s'anomenen de tipus fictici, és a dir que prenen valors de zero i 1, segons descriu Wooldrige (2006, p. 244). Això es realitza de la següent forma:

⁷⁶ Tenint present que aquesta anàlisi parteix de la informació que s'obté de les respostes de les biblioteques estudiades i del rànquing de recerca que es fa servir en aquest estudi, es decideix presentar aquest tractament en un capítol propi.

Variable	Valor	Origen de la informació	Tipus de dades
Depenent	Y	Posicionament al rànquing de Buena-Casal	1 si es troba en les tres primeres posicions 0 en les altres posicions que no les tres primeres
Explicatives	X	Catàleg de serveis de suport a la recerca (pregunta número 9 del qüestionari)	1 si ofereix el servei mitjançant la Biblioteca 0 és una altra opció

Figura 42. Funcionament dels models d'elecció discreta

La variable depenent

Per la realització d'aquesta anàlisi s'ha establert que la font d'informació seria el rànquing de Buena-Casal, tenint present que només s'analitzen universitats de titularitat pública. A més, s'ha conferit el valor 1 a les institucions que ocupen les tres posicions capdavanteres, mentre que prenen valor 0 les que no ocupen aquesta posició.

Les variables explicatives

Per poder detectar, si n'hi ha, alguna relació entre els serveis de suport a la recerca i el posicionament de les universitats, s'ha tingut present els resultats que s'han obtingut de la pregunta 9 del qüestionari. Aquesta pregunta, que demana informació sobre els serveis de suport a la recerca per part de les universitats, podia determinar la prestació dels serveis per part de la Biblioteca, de la Biblioteca més un altre servei, d'un altre servei que la Biblioteca, o la no prestació del mateix. Per tal d'establir el valor específic que pot tenir la Biblioteca en el procés de recerca, només es consideren les respostes de prestació del servei per part de la Biblioteca de les institucions de titularitat pública. Per poder efectuar el tractament estadístic i seleccionar els valors vàlids, calia disposar dels resultats en forma de mitjana, comparant els valors entre el conjunt de les universitats públiques i el de les tres institucions que apareixen en primera posició al rànquing. En aquesta anàlisi només tenen valor a nivell estadístic, els resultats amb diferències entre el comportament de totes les institucions de titularitat pública i les tres primeres del rànquing.

Servei	Enunciat que pren al programa estadístic	Mitjana de les biblioteques líders al rànquing	Mitjana de les biblioteques de titularitat pública	Variable amb valor estadístic
Espais de treball adreçats als investigadors	9a	100,00%	76,32%	Sí
Servei d'obtenció de documents	9b	100,00%	100,00%	No
Informació bibliogràfica especialitzada	9c	100,00%	97,37%	Sí
Formació i utilització de bases de dades d'alta especialització	9d	100,00%	92,11%	Sí
Accés a la informació fora del campus	9e	100,00%	52,63%	Sí
Personal tècnic especialitzat temàticament en les àrees de recerca de la institució	9f	66,00%	60,53%	Sí
Formació i suport en la utilització de repositoris documentals	9h	100,00%	86,84%	Sí
Formació i suport en la utilització d'eines "open acces"	9i	100,00%	76,32%	Sí
Formació i suport en temes de drets d'autor	9j	66,00%	65,79%	Sí
Gestió de currículums	9k	33,00%	10,53%	Sí
Elaboració d'índexs bibliomètrics	9l	33,00%	39,47%	Sí
Assessorament sobre metodologies de citació bibliogràfica	9n	100,00%	84,21%	Sí
Creació i manteniment de bibliografies	9o	33,00%	55,26%	Sí
Gestió de comunicacions entre el grup	9p	33,00%	2,63%	Sí
Preparació d'esborranys	9q	0,00%	2,63%	Sí
Assessorament sobre les revistes on publicar	9r	66,00%	44,74%	Sí

Figura 43. Configuració del model d'elecció discreta

Es va efectuar una primera anàlisi en la qual es va intentar discernir si el conjunt de les variables explicatives vàlides a efectes estadístics tenia alguna relació amb el comportament que prenia la variable dependent. El resultat no va ser positiu, en el sentit que no es podia establir cap mena de relació del conjunt de variables explicatives amb el comportament de la dependent. La següent taula⁷⁷ mostra els resultats derivats d'aquesta operació:

Anàlisi probit: variables explicatives en bloc en relació amb la variable dependent				
Parameter	PROBITa			
	Estimate	Std. Error	Z	Sig.
9a	-,230	,217	-1,060	,289
9c	,003	,767	,004	,997
9d	,336	,466	,721	,471
9e	,035	,266	,130	,896
9f	,157	,282	,555	,579
9h	,009	,584	,015	,988
9i	-,052	,552	-,095	,924
9j	,039	,350	,112	,911
9k	,234	,300	,778	,436
9l	-,001	,219	-,006	,995
9m	,084	,289	,291	,771
9o	-,029	,288	-,102	,919
9p	,748	,674	1,110	,267
9q	,825	,669	1,234	,217
9r	-,077	,280	-,275	,784
Intercept	-1,955	,935	-2,091	,037

⁷⁷ No s'ha donat números a les taules que es deriven de la utilització de l'SPSS en considerar que fer-ho no aportaria rellevància al conjunt del treball.

A efectes d'anàlisi estadística, perquè es pugui establir que una variable depenent està condicionada per una d'explicativa, el valor de "Z" ha de ser més gran d'1'96. Com que en la figura precedent no s'observa aquest resultat, es pot concloure que no hi ha relació entre la variable depenent i les explicatives en conjunt.

Una segona anàlisi, va relacionar la variable depenent amb cadascuna de les variables explicatives, però de manera independent. Aquesta anàlisi va reportar una relació d'incidència entre la variable depenent i la variable explicativa 9p, gestió de comunicacions entre el grup. La resta de variables explicatives no van oferir dades positives pel que fa als possibles vincles amb la variable depenent. A continuació es pot consultar la taula en la qual s'agrupen els resultats que ha generat aquesta anàlisi.

Anàlisi probit: variables explicatives independents en relació amb la variable depenent				
Parameter	PROBITa			
	Estimate	Std. Error	Z	Sig.
9a	0,77	1,149	0,67	0,503
Intercept	-3,386	1,129	-2,999	0,003
9c	1,129	4,86	0,232	0,816
Intercept	-3,758	4,856	-0,774	0,439
9d	1,348	5,953	0,226	0,821
Intercept	-3,969	5,95	-0,667	0,505
9e	1,739	2,896	0,6	0,548
Intercept	-4,132	2,889	-1,43	0,153
9f	0,135	0,409	0,331	0,74
Intercept	-2,731	0,329	-8,301	0
9h	1,215	2,757	0,441	0,66
Intercept	-3,797	2,75	-1,381	0,167
9i	1,535	2,986	0,514	0,607
Intercept	-4,036	2,979	-1,355	0,175
9j	0,13	0,409	0,318	0,751
Intercept	-2,728	0,329	-8,284	0
9k	0,504	0,448	1,123	0,261
Intercept	-2,745	0,232	-11,847	0
9l	-0,179	0,408	-0,44	0,66
Intercept	-2,576	0,244	-10,561	0
9m	1,237	2,609	0,474	0,635
Intercept	-3,808	2,601	-1,464	0,143

9o	-0,172	0,408	-0,422	0,673
Intercept	-2,579	0,244	-10,586	0
9p	1,712	0,629	2,719	0,007
Intercept	-2,779	0,229	-12,117	0
9q	-1,141	6,791	-0,168	0,867
Intercept	-2,636	0,194	-13,553	0
9r	0,307	0,406	0,756	0,45
Intercept	-2,816	0,321	-8,775	0

De nou, per tal que la variable explicativa incideixi en el comportament de la variable dependent, cal que el valor de Z sigui superior a 1'96. En l'anàlisi de cada variable explicativa en relació amb la dependent, s'ha pogut constatar que la variable 9p presenta un resultat a Z superior a 1'96, concretament 2,719, per la qual cosa es pot concloure que aquesta variable explicativa incideix de manera positiva sobre la dependent. És a dir, que la gestió de la comunicació entre els grups d'investigació està relacionada amb el posicionament de les universitats en termes de productivitat en investigació.

Un tercer nivell d'anàlisi, va intentar estudiar si la variable dependent es podia veure afectada per la variable explicativa 9p combinada amb una altra variable de tipus X, combinant-les de manera individual. En aquest cas el resultat no va ser positiu, tal i com es pot veure en la taula següent:

Anàlisi probit: variables explicatives 9p amb una altra explicativa en relació amb la variable dependent			
Parameter	PROBITa		
	Estimate	Std. Error	Sig.
9p	1,635	0,633	0,01
9a	1,009	1,937	0,603
Intercept	-3,711	1,922	0,054
9p	1,726	0,633	0,006
9c	0,214	1,541	0,89
Intercept	-3,007	1,522	0,048
9p	1,716	0,632	0,007
9d	0,643	2,362	0,785
Intercept	-3,427	2,35	0,145
9p	1,474	0,636	0,02

9e	1,901	5,431	0,726
Intercept	-4,442	5,425	0,413
9p	3,254	4,646	0,484
9f	1,73	4,615	0,708
Intercept	-4,321	4,609	0,348
9p	1,717	0,637	0,007
9h	0,388	1,044	0,71
Intercept	-3,173	1,014	0,002
9p	1,576	0,632	0,013
9i	1,666	5,104	0,744
Intercept	-4,309	5,098	0,398
9p	3,252	4,654	0,485
9j	1,726	4,623	0,709
Intercept	-4,32	4,617	0,349
9p	1,894	0,662	0,004
9k	0,72	0,492	0,143
Intercept	-2,962	0,308	0
9p	1,734	0,669	0,01
9l	0,046	0,459	0,92
Intercept	-2,801	0,322	0
9p	1,634	0,63	0,01
9m	1,263	3,465	0,716
Intercept	-3,965	3,457	0,251
9p	1,737	0,669	0,009
9o	0,053	0,459	0,908
Intercept	-2,805	0,322	0
9p	1,701	0,629	0,007
9q	-1,302	11,647	0,911
Intercept	-2,769	0,229	0
9p	3,31	4,573	0,469
9r	1,876	4,542	0,68
Intercept	-4,378	4,535	0,334

En la majoria dels casos en què s'ha relacionat la variable "9p" amb les altres variables explicatives, la variable "9p" sempre ha resultat significativa estadísticament parlant, tot i que amb oscil·lacions pel que fa al valor que rebia. Això no ha estat així quan "9p" s'ha relacionat amb "9f", "9j" i "9r", és a dir que quan es relacionava la variable "gestió de comunicacions entre el grup" amb Personal tècnic especialitzat temàticament en les

àrees de recerca de la institució (9f), Formació i suport en temes de drets d'autor (9j) i Assessorament sobre les revistes on publicar (9r), perdia la significació positiva.

Per tal de contrastar de nou totes les variables i les seves relacions, es va realitzar un Logit amb la mateixa estructura de variable dependent i variables explicatives. El comportament va ser el mateix que en el cas del Probit, ja que el conjunt de variables explicatives en grup no van donar resultats que demostrin incidència en la variable dependent, observable en la taula que segueix:

Anàlisi logit: variables explicatives en bloc en relació amb la variable dependent						
Parameter	Estimate	Std. Error	Z	Sig.	95% Confidence Interval	
					Lower Bound	Upper Bound
9a	,474	,470	1,008	,313	-,448	1,396
9c	-,092	1,420	-,065	,948	-2,875	2,690
9d	,308	,846	,364	,716	-1,350	1,966
9e	-,071	,499	-,142	,887	-1,048	,907
9f	,107	,534	,200	,841	-,939	1,153
9h	-,438	1,029	-,426	,670	-2,456	1,579
9i	,393	1,033	,380	,704	-1,632	2,417
9j	-,175	,649	-,270	,787	-1,448	1,097
9k	,263	,554	,474	,636	-,824	1,349
9l	,014	,415	,033	,974	-,801	,828
9m	,197	,573	,343	,731	-,927	1,320
9o	-,402	,518	-,775	,439	-1,418	,615
9p	1,097	1,157	,949	,343	-1,170	3,364
9q	,054	1,581	,034	,973	-3,044	3,153
9r	,229	,505	,453	,651	-,761	1,219
Intercept	-3,327	1,734	-1,919	,055	-5,061	-1,593

Analitzant-les de manera aïllada, tan sols la variable "p" va donar un resultat positiu, tal i com es desprèn de la taula següent:

Anàlisi logit: variables explicatives independents en relació amb la variable dependent						
Parameter	Estimate	Std. Error	Z	Sig.	95% Confidence Interval	
					Lower Bound	Upper Bound
9a	1,445	2,546	0,568	0,57	-3,544	6,435
Intercept	-6,982	2,455	-2,844	0,004	-9,436	-4,527
9c	1,487	5,919	0,251	0,802	-10,114	13,087
Intercept	-7,041	5,888	-1,196	0,232	-12,928	-1,153

9d	1,818	5,779	0,315	0,753	-9,508	13,145
Intercept	-7,346	5,747	-1,278	0,201	-13,094	-1,599
9e	0,799	1,418	0,563	0,573	-1,98	3,578
Intercept	-6,236	1,177	-5,297	0	-7,413	-5,059
9f	0,078	1,191	0,065	0,948	-2,257	2,412
Intercept	-5,575	0,916	-6,089	0	-6,491	-4,659
9h	1,195	2,794	0,428	0,669	-4,281	6,672
Intercept	-6,767	2,717	-2,491	0,013	-9,484	-4,05
9i	0,507	1,49	0,34	0,734	-2,414	3,428
Intercept	-6,022	1,312	-4,592	0	-7,334	-4,711
9j	0,071	1,191	0,06	0,952	-2,264	2,406
Intercept	-5,57	0,918	-6,069	0	-6,488	-4,652
9k	1,508	1,263	1,194	0,233	-0,968	3,984
Intercept	-5,903	0,746	-7,909	0	-6,65	-5,157
9l	-0,224	1,194	-0,188	0,851	-2,564	2,115
Intercept	-5,434	0,76	-7,149	0	-6,194	-4,674
9m	1,296	2,72	0,477	0,634	-4,034	6,626
Intercept	-6,858	2,638	-2,599	0,009	-9,497	-4,22
9m	1,296	2,72	0,477	0,634	-4,034	6,626
Intercept	-6,858	2,638	-2,599	0,009	-9,497	-4,22
9p	4,111	1,292	3,183	0,001	1,58	6,642
Intercept	-5,903	0,708	-8,336	0	-6,611	-5,195
9q	-1,577	8,257	-0,191	0,849	-17,76	14,606
Intercept	-5,529	0,593	-9,331	0	-6,121	-4,936
9r	0,302	1,205	0,25	0,802	-2,06	2,663
Intercept	-5,731	0,869	-6,596	0	-6,6	-4,862

També s'ha realitzat una anàlisi de la variable dependent amb la variable explicativa "p" combinada independentment amb cada altra variable explicativa significativa en aquest estudi, tal i com es mostra seguidament:

Anàlisi logit: variables explicatives 9p amb una altra explicativa en relació amb la variable dependent						
Parameter	Estimate	Std. Error	Z	Sig.	95% Confidence Interval	
					Lower Bound	Upper Bound
9p	4,074	1,345	3,029	0,002	1,438	6,71
9a	0,504	1,98	0,255	0,799	-3,377	4,385
Intercept	-6,372	1,811	-3,518	0	-8,183	-4,561
9p	4,17	1,313	3,176	0,001	1,596	6,743

9c	0,305	4,072	0,075	0,94	-7,676	8,287
Intercept	-6,267	4,003	-1,565	0,117	-10,27	-2,264
9p	4,2	1,324	3,173	0,002	1,605	6,794
9d	0,517	3,861	0,134	0,893	-7,05	8,084
Intercept	-6,509	3,784	-1,72	0,085	-10,293	-2,725
9p	4,133	1,487	2,78	0,005	1,219	7,046
9e	1,077	2,007	0,536	0,592	-2,857	5,01
Intercept	-7,006	1,729	-4,053	0	-8,735	-5,278
9p	4,915	1,947	2,524	0,012	1,098	8,731
9f	0,735	1,885	0,39	0,697	-2,96	4,43
Intercept	-6,701	1,622	-4,132	0	-8,322	-5,079
9p	4,094	1,325	3,09	0,002	1,497	6,692
9h	0,422	2,294	0,184	0,854	-4,075	4,918
Intercept	-6,309	2,162	-2,918	0,004	-8,471	-4,147
9p	4,215	1,414	2,981	0,003	1,444	6,986
9i	0,65	2,019	0,322	0,747	-3,307	4,607
Intercept	-6,66	1,802	-3,697	0	-8,461	-4,858
9p	4,909	1,949	2,518	0,012	1,088	8,729
9j	0,727	1,886	0,385	0,7	-2,97	4,424
Intercept	-6,695	1,624	-4,121	0	-8,319	-5,07
9p	4,739	1,488	3,184	0,001	1,822	7,656
9k	1,497	1,73	0,865	0,387	-1,893	4,887
Intercept	-6,529	1,025	-6,371	0	-7,554	-5,504
9p	4,13	1,456	2,836	0,005	1,276	6,984
9l	-0,015	1,439	-0,01	0,992	-2,835	2,805
Intercept	-5,921	0,977	-6,062	0	-6,898	-4,945
9p	4,089	1,331	3,072	0,002	1,48	6,698
9m	0,45	2,174	0,207	0,836	-3,811	4,711
Intercept	-6,333	2,03	-3,119	0,002	-8,363	-4,302
9p	4,137	1,455	2,843	0,004	1,285	6,989
9o	-0,006	1,441	-0,004	0,996	-2,832	2,819
Intercept	-5,928	0,975	-6,08	0	-6,903	-4,953
9p	4,149	1,304	3,182	0,001	1,594	6,705
9q	-1,049	7,806	-0,134	0,893	-16,348	14,25
Intercept	-5,94	0,731	-8,132	0	-6,671	-5,21
9p	5,139	1,92	2,677	0,007	1,376	8,901
9r	1,036	1,903	0,544	0,586	-2,695	4,767
Intercept	-6,925	1,588	-4,36	0	-8,513	-5,337

Amb aquesta anàlisi Logit de les variables explicatives combinades totes elles amb l'explicativa "9p" respecte de la dependent s'ha obtingut sempre un resultat positiu en relació de la incidència positiva de "9p" sobre la variable dependent.

Com a conclusió de l'anàlisi del model d'elecció discreta efectuat per estudiar la hipotètica relació entre els serveis de suport a la recerca que ofereixen les biblioteques de titularitat pública, i el posicionament de les seves universitats a efectes de productivitat en investigació, sembla ser que només el fet d'oferir mecanismes de gestió de comunicació entre els grups d'investigació, pot incidir en un millor posicionament de les seves universitats.

Capítol 6. Resultats del treball de camp: principals eixos de treball de les biblioteques universitàries

Després de la realització del treball descriptiu amb les dades obtingudes a partir del qüestionari de les biblioteques de l'entorn LIBER-LERU es pretenia avançar en l'anàlisi de la informació recollida.

La primera opció plantejada era determinar si es podia realitzar un tractament similar al dels resultats de l'entorn REBIUN, és a dir una anàlisi de causalitat. Però atenent-nos a la realitat de les dades, no és possible ja que no existeix una variable dependent per procedir amb aquesta actuació.

Així doncs, i tal com s'havia previst en el moment de determinar el tractament de les dades, s'opta per realitzar una anàlisi de components principals⁷⁸. Amb aquesta anàlisi es pretén determinar si les biblioteques universitàries que han respost el qüestionari tenen definits alguns eixos principals d'actuació. En primer terme s'efectuarà l'anàlisi en l'entorn LIBER-LERU, i després en el de REBIUN.

⁷⁸ Pel tractament que és necessari per efectuar aquesta anàlisi, s'ha considerat indicat presentar aquest apartat en un capítol diferent que la resta de dades que tan sols analitzen les respostes rebudes des de les biblioteques estudiades.

6.1. Anàlisi de les biblioteques LIBER-LERU

El primer dels passos a considerar és determinar quines dades s'utilitzarien en aquesta anàlisi: es treballa a partir de la pregunta nou, sobre el catàleg de serveis de suport a la recerca, considerant els resultats que informen de la prestació del servei per la Biblioteca en exclusiva. Per tant, els ítems que es consideren en aquesta anàlisi són:

Servei	Enunciat que pren al programa estadístic
Espais de treball adreçats als investigadors	9a
Servei d'obtenció de documents	9b
Informació bibliogràfica especialitzada	9c
Formació i utilització de bases de dades d'alta especialització	9d
Accés a la informació fora del campus	9e
Personal tècnic especialitzat temàticament en les àrees de recerca de la institució	9f
Formació i suport en la utilització de repositoris documentals	9h
Formació i suport en la utilització d'eines "open acces"	9i
Formació i suport en temes de drets d'autor	9j
Gestió de currículums	9k
Elaboració d'índexs bibliomètrics	9l
Assessorament sobre metodologies de citació bibliogràfica	9n
Creació i manteniment de bibliografies	9o
Gestió de comunicacions entre el grup	9p
Preparació d'esborranys	9q
Assessorament sobre les revistes on publicar	9r

Figura 44. Configuració de l'anàlisi de components principals

Per poder explotar les dades amb el programa estadístic SPSS, cal tractar les respostes d'aquesta opció en format numèric dicotòmic, on les respostes "sí" prenguin el valor "1", i les "no" siguin un "0".

Efectuada aquesta transformació es pot procedir a l'anàlisi. Una primera aproximació no permet obtenir cap resultat perquè el sistema detecta alguna variable que altera el funcionament i no permet l'anàlisi. El problema rau en la variable 9q "Preparació d'esborranys", ja que presenta un valor de resposta "0", és a dir que cap biblioteca LIBER-LERU afirma prestar el servei, i per tant no pot tenir cap incidència en determinar si és un dels components principals de l'anàlisi que es condueix. L'anàlisi de components principals pretén resumir la informació de la variança dels ítems de la pregunta número 9 i, en concret, aquesta 9q no té res a resumir doncs la variança és 0. És a dir, no té variabilitat ni informació.

Després d'eliminar aquesta variable de l'anàlisi, el resultat és el següent, tal i com mostren les taules⁷⁹ que analitzen aquests aspectes:

Anàlisi de components principals: variables		
	Initial	Extraction
9a	1,000	,852
9b	1,000	,826
9c	1,000	,872
9d	1,000	,856
9e	1,000	,848
9f	1,000	,614
9h	1,000	,863
9i	1,000	,793
9j	1,000	,815

⁷⁹ No s'ha donat números a les taules que es deriven de la utilització de l'SPSS en considerar que fer-ho no aportaria rellevància al conjunt del treball.

9k	1,000	,779
9l	1,000	,630
9m	1,000	,634
9o	1,000	,895
9p	1,000	,796
9r	1,000	,864

Anàlisi de components principals: Nombre de compenents			
Component	Initial Eigenvalues		
	Total	% of Variance	Cumulative %
1	3,071	20,474	
2	2,119	14,123	
3	1,742	11,611	
4	1,400	9,336	
5	1,344	8,963	
6	1,221	8,143	
7	1,039	6,928	
8	,820	5,465	85,043
9	,682	4,549	89,592
10	,540	3,601	93,192
11	,343	2,287	95,480
12	,315	2,101	97,581
13	,174	1,158	98,739
14	,131	,875	99,614
15	,058	,386	100,000

Anàlisi de components principals: els set components principals				
Component	Initial Eigenvalues		Extraction Sums of Squared Loadings	
	Cumulative %	Total	% of Variance	Cumulative %
1	20,474	3,071	20,474	20,474
2	34,597	2,119	14,123	34,597
3	46,208	1,742	11,611	46,208
4	55,544	1,400	9,336	55,544
5	64,507	1,344	8,963	64,507
6	72,650	1,221	8,143	72,650
7	79,578	1,039	6,928	79,578

Anàlisi de components principals: incidència de les variables en els set components principals							
	Component						
	1	2	3	4	5	6	7
9a	-,634	,540	,044	-,119	-,207	-,079	,306
9b	-,044	-,048	,808	,220	-,253	,231	,064
9c	-,132	,209	,638	,596	,139	-,144	,096
9d	,680	,230	-,316	,378	-,127	,027	,286
9e	,071	,466	,095	-,540	,507	-,220	-,141
9f	-,504	,113	-,186	,324	,443	,099	-,034
9h	,584	,018	,247	-,253	-,001	,617	,129
9i	,698	,364	-,126	-,171	-,267	,194	,133
9j	,291	-,502	-,131	,255	,553	,154	,258
9k	,431	-,335	,325	-,207	,138	-,491	,269
9l	,500	-,013	,448	-,168	,031	-,381	-,068
9m	,564	,292	-,122	,238	,388	-,079	,047
9o	,001	,912	,006	,090	,097	-,040	,212
9p	-,380	-,006	,297	-,352	,420	,455	,235
9r	,344	,291	,180	,163	,122	,197	-,741

El resultat de l'anàlisi reporta els set components principals que acumulen gairebé el 80% de la variances de les variables estudiades, els de major contingut informatiu, concretament el 79,578%.

Cal tenir present que l'anàlisi de components principals concentra l'atenció en el comportament de la variances dels factors estudiats, i que aquesta és una mesura de dispersió respecte de la mitjana dels ítems estudiats. En l'anàlisi de components principals, quan més alta és la variances més gran és la informació dels ítems. És significatiu a efectes estadístics, que el primer component principal expliqui el 20 per cent de la variances total, i que amb els 5 primers s'arribi a explicar el 65%. Aquests components agrupen els ítems estudiats amb la finalitat de crear grups que expliquin un major volum de la variances.

En aquest punt, podem saber quins ítems dels analitzats en aquesta fase estadística, i que es corresponen amb els serveis de suport a la recerca, tenen una incidència més destacada en cadascun dels components principals a partir del grau de correlació major que expressen respecte de cadascun dels components:

Número de Factor	Ítems amb més incidència
1	9i (formació <i>open access</i>)– 9d (formació bases de dades)
2	9o (creació de bibliografies) -9a (espais de treball)
3	9b (obtenció de documents) – 9c (informació bibliogràfica especialitzada)
4	9c (informació bibliogràfica especialitzada)– 9e (accés fora campus)
5	9j (formació drets autor)– 9e (accés fora campus)
6	9h (formació repositoris) – 9k (gestió de currículums)
7	9r (assessorament d'on publicar) – 9a (espais de treball)

Figura 45. Resultat de l'anàlisi de components principals

Si reprenem l'estudi dels cinc components principals, aquells que acumulen un percentatge més elevat de variança, es pot determinar que els grups en els quals les biblioteques incideixen més són:

Número de Factor	Ítems amb més incidència	Títol del component principal
1	9i (formació <i>open access</i>) – 9d (formació bases de dades)	Formació
2	9o (creació de bibliografies) -9a (espais de treball)	Serveis personalitzats
3	9b (obtenció de documents) – 9c (informació bibliogràfica especialitzada)	Accés a la informació
4	9c (informació bibliogràfica especialitzada) – 9e (accés fora campus)	Accés a la informació
5	9j (formació drets autor) – 9e (accés fora campus)	Formació i accés a la informació

Figura 46. Resultat de l'anàlisi de components principals incloent-hi títol del component

En aquest sentit, s'ha donat un títol al grup de variables que formen el component principal, amb la voluntat de sintetitzar la finalitat dels serveis que tenen més incidència en aquell component. Així, destaca que, per sobre de tot, les biblioteques LIBER-LERU ofereixen un alt valor a la formació als usuaris en diversos aspectes (eines *open access*, bases de dades i drets d'autor), i també incideixen els serveis personalitzats (espais de treball específics i creació de bibliografies) i en l'accés a

informació (informació bibliogràfica especialitzada, obtenció de documents i accés des de fora del campus).

6.2. Anàlisi de les biblioteques REBIUN

Amb la finalitat de comparar els resultats a les biblioteques LIBER-LERU amb les de l'entorn REBIUN, es realitza la mateixa anàlisi a aquesta mostra.

Després de transformar amb els mateixos criteris de validesa estadística els resultats del qüestionari, es realitza la primera aproximació. Amb aquesta actuació es detecta que cal treure de l'anàlisi la 9b "Servei d'obtenció de documents" atès que presenta un percentatge del 100% de respostes positives i per tant no procedeix convenientment per aquesta actuació (no presenta variabilitat). Així, una vegada es realitza el procés, el resultat és el següent, tal i com es visualitza a partir de les taules que es presenten:

Anàlisi de components principals: variables		
	Initial	Extraction
9a	1,000	,604
9c	1,000	,808
9d	1,000	,807
9e	1,000	,729
9f	1,000	,674
9h	1,000	,903
9i	1,000	,865
9j	1,000	,746
9k	1,000	,598
9l	1,000	,612
9m	1,000	,735
9o	1,000	,719
9p	1,000	,813
9q	1,000	,778
9r	1,000	,826

Anàlisi de components principals: Nombre de compenents			
Component	Initial Eigenvalues		
	Total	% of Variance	Cumulative %

1	2,730	18,197	
2	1,813	12,089	
3	1,561	10,406	
4	1,440	9,597	
5	1,331	8,874	
6	1,205	8,034	
7	1,138	7,585	
8	,895	5,967	80,749
9	,719	4,796	85,545
10	,591	3,942	89,487
11	,490	3,266	92,754
12	,424	2,828	95,582
13	,375	2,498	98,080
14	,215	1,436	99,516
15	,073	,484	100,000

Anàlisi de components principals: els set components principals				
Component	Initial Eigenvalues	Extraction Sums of Squared Loadings		
	Cumulative %	Total	% of Variance	Cumulative %
1	18,197	2,730	18,197	18,197
2	30,287	1,813	12,089	30,287
3	40,693	1,561	10,406	40,693
4	50,290	1,440	9,597	50,290
5	59,164	1,331	8,874	59,164
6	67,198	1,205	8,034	67,198
7	74,782	1,138	7,585	74,782

Anàlisi de components principals: incidència de les variables en els set components principals							
	Component						
	1	2	3	4	5	6	7
9a	,231	,514	,145	-,210	,262	,170	-,352
9c	,168	,083	,359	,485	-,637	-,053	,016
9d	,202	,049	,212	-,611	-,141	,289	,492
9e	,444	,514	,030	,026	-,235	-,373	,268
9f	,600	,225	-,125	-,001	-,342	,318	-,175
9h	,680	-,229	,197	,110	,398	,422	,029
9i	,707	-,253	,389	,301	,126	-,112	,175
9j	,474	-,665	-,216	-,040	,147	-,091	,032
9k	,350	-,166	-,366	,374	,098	-,402	-,050

9l	,107	-,318	-,251	,167	-,334	,525	,143
9m	,383	,494	-,362	,190	,359	,131	-,174
9o	,616	,147	,286	-,279	-,180	-,181	-,305
9p	-,105	,338	,326	,266	,416	-,039	,580
9q	-,078	-,387	,652	-,217	,108	-,192	-,317
9r	,429	-,090	-,415	-,530	-,040	-,354	,232

De nou, el resultat reporta 7 components principals, els quals acumulen el 75 per cent de la varianza. En aquest cas el grau de dispersió és més elevat, i la correlació és més reduïda en relació als components principals que en el cas de les biblioteques REBIUN. Això podria ser degut al nombre sensiblement superior de respostes que s'han obtingut en aquesta anàlisi, que en el cas de LIBER-LERU.

Si fem una anàlisi dels cinc components principals, dels ítems que hi tenen un grau de correlació més elevat i els identifiquem temàticament el resultat és el següent:

Número de Factor	Ítems amb més incidència	Títol del component principal
1	9i (formació <i>open access</i>) – 9h (formació repositoris)	Formació
2	9j (formació drets d'autor) - 9a (espais de treball) - 9e (accés fora campus)	Formació i Serveis personalitzats i accés a la informació
3	9q (preparació d'esborranys) – 9i (formació open accés)	Formació i Serveis personalitzats
4	9d (formació en bases de dades) – 9r (assessorament sobre on publicar)	Formació i Serveis personalitzats
5	9c (informació bibliogràfica especialitzada) - 9p (gestió de comunicacions)	Serveis personalitzats

Figura 47. Resultat de l'anàlisi de components principals incloent-hi títol del component

Amb tot, però, es pot observar que, malgrat les diferències pel que fa als comportaments descrits, els components principals giren respecte dels mateixos aspectes que en el cas de LIBER-LERU, és a dir formació, serveis personalitzats i accés a la informació. Així mateix, es pot observar que el primer component principal en els dos entorns està relacionat amb els programes formatius que les biblioteques ofereixen als investigadors, i que el segon inclou aspectes d'atenció personalitzada (especialment els espais de treball). Cal tenir present que en aquesta anàlisi de

components principals de les biblioteques REBIUN el servei d'obtenció documents no s'ha inclòs a efectes del processament estadístic de les dades, però és el servei amb major grau de prestació d'aquest entorn.

En resum els ítems que prenen importància en els dos entorns estudiats són força similars i destaquen comportaments força homogenis pel que fa als serveis més prestats des de les biblioteques en el suport a la recerca, i es podrien agrupar en tres grans eixos: formació, serveis personalitzats i accés a la informació.

Capítol 7. Conclusions

A continuació presentem les conclusions, que s'han estructurat en dos blocs. En primer lloc es repassen els objectius que s'havien establert en la investigació, i se'n descriuen les conclusions extretes. En aquest sentit és convenient tenir present que els resultats obtinguts de la investigació realitzada són molt representatius, en haver assolit un 77% de resposta. En segon lloc, es presenten una altra sèrie de conclusions que també són fruit del treball de recerca efectuat, i de la literatura consultada.

7.1. Conclusions sobre el treball de camp

El treball realitzat mitjançant el qüestionari i les entrevistes a les institucions analitzades vinculades a REBIUN permet extreure les següents conclusions, que intenten donar una visió global dels resultats obtinguts.

7.1.1. Conclusions dels objectius d'anàlisi

Es relacionen en aquest punt els objectius d'anàlisi que defineixen el treball de camp, i les conclusions que se'n deriven. Aquestes es presenten seguint l'ordre establert en els objectius de la investigació.

1 En relació amb les institucions universitàries:

1.1 Conèixer l'estructura organitzativa dels subjectes d'estudi.

Les universitats tenen una estructura organitzativa molt estable, globalment disposen d'un rectorat i una sèrie de vicerektorats, la denominació dels quals varia en funció de cada centre i de cada equip de govern. Aquesta organització és més habitual en l'àmbit de les universitat públiques. En el cas de les de titularitat privada, existeixen òrgans de direcció i govern diferents, com per exemple direccions acadèmiques, i les estructures no són sempre equiparables. A nivell de biblioteques, tant en l'àmbit privat com el públic, l'estructura està determinada per les atribucions i competències que tingui assignades, i per la dimensió de cada centre.

1.2 Conèixer l'adscripció orgànica de les biblioteques.

Es pot considerar que existeix un tractament homogeni de les biblioteques en els aspectes que fan referència a la seva adscripció orgànica. Generalment depenen d'un vicerectorat (gairebé el 65%), preferentment el d'investigació. En el cas de les privades, però, l'estructura no és comparable amb el de les públiques, i varia en funció de cada centre, malgrat existeix una certa tendència a dependre del servei o òrgan amb competències en investigació. A nivell funcional, més de la meitat de les biblioteques de les institucions públiques depenen de la gerència o la vicegerència (52,63%), mentre que en el cas de les privades no hi ha una tendència tan clara.

2 En relació amb les biblioteques:

2.1 Conèixer l'organització interna i la gestió de les biblioteques.

La majoria de biblioteques universitàries disposa de dades sobre quina és la modalitat d'ús que predomina entre el PDI en relació amb la Biblioteca. Així, si en les biblioteques de titularitat pública la majoria dels usuaris aposten per la virtualitat al mateix temps que la presencialitat per accedir a aquest serveis, en el cas de les privades la tendència majoritària és a l'ús presencial per part del PDI de les biblioteques. Sembla poder establir-se que les biblioteques tenen una bona organització i que fan servir elements de gestió que els permeten avaluar el seu funcionament. Cal destacar l'existència majoritària de plans estratègics i és una tasca habitual la recollida d'indicadors, si bé no està molt estesa la utilització d'aquests indicadors per analitzar la repercussió de la biblioteca en el retiment de comptes de les seves institucions. Només en una ocasió els indicadors de funcionament incideixen de manera directa en els pressupostos que s'assignen a les biblioteques. Malgrat aquesta tendència organitzativa destacada, la participació en projectes nacionals i internacionals de recerca no és un element molt ben posicionat, ja que és encara una actuació esporàdica en el conjunt de les institucions analitzades.

En la mateixa línia, hi ha una clara tendència a la voluntat de consensuar el funcionament de les biblioteques en el conjunt de la institució a partir de l'existència d'òrgans de govern col·legiats (per exemple, comissions d'usuaris), sobretot i de

manera més estesa, en les biblioteques de titularitat pública. Altrament, hi ha una tendència al treball comú amb altres serveis de l'organització, especialment amb els serveis d'informàtica i de recerca. Amb el servei de recerca, i d'acord amb l'anàlisi de les dades, les biblioteques de titularitat privada hi treballen amb major mesura, mentre que amb el d'informàtica, el percentatge és gairebé igual en les dues tipologies. Però malgrat s'aposti per aquest treball col·laboratiu, encara hi ha molt camp a recórrer si es tenen present les visions que d'elles mateixes tenen les biblioteques en el camp de la recerca.

2.2 Conèixer l'enfocament de suport a la recerca de les biblioteques.

Existeix una certa tendència (gairebé el 55% en termes de respostes obtingudes) a considerar la definició de l'enfocament del suport a la recerca dins els organigrames dels serveis bibliotecaris. Aquest fet, i els comentaris que s'han recollit en el qüestionari i que s'han presentat en capítols precedents, justifica la tendència que s'està presentant. Aquest enfocament es dona especialment en el cas de les biblioteques d'institucions de titularitat pública, on les dades indiquen de manera més evident aquesta tendència, amb més d'un 60% de respostes escollint aquest fet.

L'enfocament de suport a la recerca és un element sobre el qual es considera globalment que caldria anar avançant per millorar l'atenció que es presta des de les biblioteques universitàries. A més, segons alguns dels entrevistats, les estructures vigents no acaben de respondre a les necessitats reals, i el canvi d'aquestes és una qüestió imperiosa per tal de poder afrontar amb èxit l'adaptació de la necessitat actual de suport a la recerca.

2.3 Determinar la tipologia de serveis específics pel suport a la recerca del PDI.

Dins dels serveis específics que ofereixen les biblioteques, els elements de suport a la recerca no estan concretats de manera clara encara. S'analitzen seguidament els resultats obtinguts en relació amb aquests serveis pels quals se'ls preguntava, i es presenten ordenats de menor a major grau de prestació:

- és especialment significatiu el poc suport (menys del 50%) que reben alguns aspectes del bloc d'avaluació i difusió de la producció científica (concretament

la gestió dels currículums i l'elaboració d'índexs bibliomètrics), però sobretot destaca la poca atenció que mereix el suport personalitzat als equips de recerca (la gestió de comunicacions entre els grup, la preparació d'esborranys i l'assessorament sobre on publicar, i la creació i manteniment de bibliografies).

- el personal tècnic especialitzat temàtic en les àrees d'investigació de la institució i la formació i suport en temes de drets d'autor són serveis oferts per aproximadament el 50% de les biblioteques.
- com a mínim el 75% de les biblioteques ofereixen els següents serveis: obtenció de documents, informació bibliogràfica especialitzada, formació i utilització de bases de dades, de repositoris documentals i d'*open access*, assessorament de metodologies de citació bibliogràfica. Fins i tot, més del 75% de biblioteques, ofereixen espais de treball adreçats a investigadors i accés a la informació des de fora dels campus.

2.4 Analitzar la formació que han rebut els professionals dels serveis bibliotecaris

A partir dels resultats dels qüestionari, es pot constatar que els professionals de les biblioteques han rebut formació en aspectes específics que podrien servir per donar recolzament al suport a la recerca. Aquestes sessions formatives rebudes, permetrien ampliar els serveis que no s'ofereixen en l'actualitat de manera generalitzada en les biblioteques universitàries. Així, la formació sobre els gestors de referències bibliogràfiques, els índexs de factor d'impacte, les bases de dades i els drets d'autor podrien servir per desenvolupar aspectes que no es cobreixen dels blocs d'avaluació i difusió de la producció científica i de l'atenció personalitzada als equips de recerca. En el marc d'aquesta investigació, la formació que s'ha esmentat prèviament es considera bàsica per tal d'oferir un major suport a la investigació des de les biblioteques.

A més, el personal, segons les opinions recollides, està capacitat i predisposat a donar resposta al suport a la recerca, i en alguns casos ja ho està fent sense que hi hagi un reconeixement formal a aquesta tasca. Es podria concloure que els bibliotecaris van, en alguns casos, més enllà de les seves responsabilitats formals establertes en el seu perfil professional, amb una clara voluntat de servei a les seves institucions.

2.5 Conèixer la percepció de la utilització dels serveis de suport a la recerca del PDI

Partint del fet que, en general, per poder oferir uns bons serveis de suport a la recerca, s'hauria de comptar amb dades sobre l'ús que en fan els usuaris, gairebé la meitat de les biblioteques no disposen d'aquestes dades atenent als resultats del qüestionari, si bé és major el percentatge positiu d'aquest ítem en les biblioteques de titularitat pública. Això sí, la percepció dels qui contesten és que l'ús és principalment freqüent, malgrat que les biblioteques de titularitat privada tenen aquesta percepció en menor mesura.

2.6 Efectuar una anàlisi comparativa entre les biblioteques REBIUN i les biblioteques europees i de l'àrea d'influència d'Europa vinculades a LIBER-LERU

Les dades permeten concloure que, globalment, el comportament de les biblioteques dels entorns geogràfics estudiats és força similar, tot i que es pot observar una tendència superior per part de les biblioteques LIBER-LERU⁸⁰ respecte de les REBIUN pel que fa a aspectes vinculats a la recerca, com són:

- Existència de plans estratègics
- Existència d'objectius de suport a la recerca dins dels plans estratègics
- Participació en projectes de recerca
- Concreció a l'organigrama de l'estructura de suport a la recerca

⁸⁰ Pel que fa a l'anàlisi de les dades obtingudes a partir de les biblioteques LIBER-LERU cal destacar que, segons Mangione (1988), els resultats no són significatius estadísticament parlant i no són científicament acceptables.

- Existència d'un catàleg de serveis de suport a la recerca
- Difusió del catàleg de serveis de suport a la recerca
- Consulta al PDI sobre la valoració dels serveis de recerca
- Contacte periòdic amb els grups d'investigació
- Participació en definir la política científica institucional
- Accés des de fora del campus als recursos informatius de la biblioteca
- Personal especialitzat en les àrees d'investigació de la institució

Figura 48. Comportament superior de les biblioteques LIBER-LERU respecte de les de REBIUN

Per contra, les biblioteques REBIUN se situen per sobre de les LIBER-LERU en els següents aspectes:

- Existència d'indicadors de funcionament
- Utilització dels indicadors en el retiment de comptes institucional
- Rol actiu en iniciatives *open access*
- Paper actiu en prestar assessorament sobre les revistes on publicar

Figura 49. Comportament superior de les biblioteques REBIUN respecte de les de LIBER-LERU

També, com a resultat del procés de recerca i de les anàlisis estadístiques utilitzades, i coincidint el comportament de les biblioteques REBIUN amb les LIBER-LERU, es pot

concloure que allà on més posen l'accent les biblioteques és en la formació⁸¹, els serveis personalitzats i l'accés a la informació més enllà de les pròpies instal·lacions físiques de les biblioteques. Els anàlisis de components principals ha dibuixat aquesta tendència demostrada empíricament a partir dels resultats estadístics obtinguts mitjançant els qüestionaris, fet que reforçaria l'argumentari dels bibliotecaris integrats i dels serveis específics de suport a la recerca.

7.1.2. **Conclusions dels objectius de síntesi**

En la definició dels objectius es van determinar una sèrie d'elements de síntesi que es pretenien identificar en aquest estudi. A continuació es presenten aquests enunciats i les conclusions relacionades.

1 Elaborar una breu exposició de la situació del suport a la recerca des de les universitats membres de REBIUN especialment des de les seves biblioteques.

De l'anàlisi dels qüestionaris i de les entrevistes es conclou la importància del suport a la recerca com a àrea d'actuació. De fet, es pot entreveure una certa predisposició a considerar la definició d'aquestes actuacions dins els organigrames dels serveis bibliotecaris, fet que juntament als comentaris que s'han recollit en el qüestionari i que

⁸¹ Com a mostra de la transcendència d'aquest aspecte, Ollé (2010, p. 147) afirma "es demanen més sessions de formació pel professorat per explicar com funcionen les revistes, i l'entorn digital en general".

s'han presentat en capítols precedents, justifiquen la tendència que s'està presentant. Sembla que aquestes actuacions seran l'eix central de treball de les biblioteques universitàries en un futur immediat si es consideren les respostes obtingudes dels qüestionaris i les entrevistes, a més dels estudis de tendència analitzats. Però, a més, cal destacar que les adaptacions que s'hagin de fer s'hauran de realitzar no només en el marc dels serveis bibliotecaris sinó també en el conjunt de les seves institucions. Sobretot, si es té present que, en alguns casos, es manifesta que les universitats no han estat capaces d'adaptar-se a aquesta necessitat d'actuació en el suport a la recerca, i que les biblioteques universitàries afirmen que poden oferir molt més del que estan oferint en l'actualitat en aquest aspecte. És un tema urgent, i per alguns és, fins i tot, una àrea crítica atenent-nos a les opinions recollides mitjançant la fase d'entrevistes del tipus⁸² *“el papel de la Biblioteca en el apoyo a la investigación es aún relevante, pero decreciente, menos aún que hace 10 años. Hay que actuar ya”*.

La majoria de les institucions de titularitat privada no disposen d'un catàleg de serveis de suport a la recerca, i en el cas de les públiques la meitat d'elles en té. Tampoc, i de forma generalitzada, han elaborat un estudi previ d'aquestes necessitats per concretar-les. Això pot ser considerat com un element positiu atès que les institucions que no ofereixen aquests serveis específics, poden considerar la col·laboració del PDI en aquesta definició.

Aquest fet sembla, a més, plausible si es té en consideració que la majoria de les biblioteques afirmen consultar els grups d'investigació per conèixer les seves

⁸² La següent afirmació es va obtenir de l'entrevista telefònica realitzada a un directiu de les biblioteques universitàries espanyoles.

necessitats malgrat sigui amb converses informals. I aquest és un aspecte que no es pot descuidar, si no es podria caure en el perill que adverteix Nicholas (2008, p. 89): “there is a real danger of the information profession disconnecting from the user as a result of the profession’s pre-occupation with monitoring activity, and not users.....publishers and librarians know far less about their audience than anybody in the commercial or retail world”.

Aquesta definició resulta absolutament cabdal per tal de poder establir el rol de les biblioteques en el conjunt de la institució, i no hauria de ser especialment difícil la seva concreció ja que el global de les biblioteques disposen de plans estratègics que contenen algun objectiu específic relacionat amb el suport a la recerca.

Tanmateix, s’ha constatat que en alguns casos les biblioteques estudiades ofereixen serveis específicament adreçats al manteniment de les tasques investigadores, com és la gestió dels seus currículums. Es podria considerar avançar un pas en aquestes funcions i afegir, potser, donar suport al professorat en completar la documentació vinculada amb els processos d’acreditació tan al dia actualment. Les capacitats i les habilitats dels professionals de les biblioteques els poden permetre dur a terme aquestes tasques, com també les derivades del contacte amb el públic i actuar com a punt d’informació de les seves universitats.

Un altre camp d’actuació podria ser erigir-se en el punt neuràlgic des del qual prestar informació al PDI i també a l’estudiantat de màsters i doctorats. Sobretot en la vessant de recerca, des de les biblioteques es podrien centralitzar les demandes del PDI pel que fa al suport a la recerca, i dirigir-les a l’estament de la institució que seria l’encarregat de donar resposta. Assumint aquest rol central de punt d’informació, el contacte de l’usuari amb els serveis seria més fàcil, i potser s’optimitzarien recursos i esforços. Segons Bent, Gannon-Leary i Webb (2007) existeixen set fases diferents pel que fa a les funcions de recerca, i es conclou l’article amb algunes preguntes obertes, entre les quals “Can we help researchers develop more effective ‘satisficing’ approaches?” (p.97), a la qual cosa aquí es considera que es pot respondre de manera afirmativa, aportant alguna cosa als investigadors, però també a les institucions a les quals serveixen les biblioteques.

A més, tant en l'àmbit públic com el privat, es pot concloure que la presencialitat com a modalitat predominant pel que fa a l'ús dels serveis per part dels investigadors ja ha estat superat per l'ús virtual, i també pel que fa a l'oferta de serveis de suport a la recerca que majoritàriament combinen la presentació en format presencial i virtual. Aquesta és una tendència ja analitzada en altres entorns, com per exemple a Brown, S.; Swan A. (2007, p. 2).

Respecte de l'estructura de les universitats, en alguns casos les autoritats acadèmiques no han considerat les biblioteques com a serveis de suport a la recerca, sinó que les valoren només per la seva tasca de suport docent i a l'aprenentatge. A més, s'ha destacat en algun cas que quan han hagut de donar resposta a necessitats de recolzament a la recerca no han considerat les possibilitats ja existents dins de les seves estructures, sinó que ocasionalment s'han anat creant serveis per donar resposta puntual.

Informació interna versus informació externa:

Per tal de contextualitzar el treball que havia de servir per desenvolupar el present estudi, entre d'altres coses, es va realitzar al llarg de la octubre-desembre de 2010 una anàlisi de la situació dels aspectes d'estudi en les biblioteques universitàries de titularitat pública vinculades a REBIUN mitjançant l'anàlisi dels seus lloc web oficials.⁸³ Aquesta anàlisi posteriorment ha estat contrastada amb les dades que s'han obtingut del qüestionari que ha servit de base del treball de camp. Es procedeix seguidament a fer una anàlisi comparativa entre els dos casos.

⁸³ L'anàlisi al qual es fa referència és el descrit en l'apartat 3.4.

Cal tenir present que els ítems d'estudi en alguns casos no són estrictament paral·lels, però sí similars, i que en algunes ocasions per la comparació d'un ítem estudiat a través del lloc web s'ha tingut en consideració la mitjana de més d'un ítem que es pot considerar equivalent al qüestionari. A més, l'opció que s'ha considerat en el cas dels ítems del qüestionari que permetien respostes de selecció, és la de la Biblioteca.

Descripció del servei	Resultat consulta web	Resultat qüestionari	Ítem/s equivalent/s al qüestionari
Adaptació de l'estructura organitzativa als serveis de suport a la recerca	18%	61%	Dins de l'organigrama del servei bibliotecari han concretat aquests serveis de suport a la recerca?
Informació sobre índexs d'avaluació de la producció científica	16%	39%	Elaboració d'índexs bibliomètrics
Gestors de referències bibliogràfiques i normes de citació	17%	62% (mitjana de dos ítems)	- Assessorament sobre metodologies de citació bibliogràfica - Creació i manteniment de bibliografies
Accés a repositoris de documents	3%	87%	Formació i suport en la utilització de repositoris documentals
Formació en habilitats de cerca bibliogràfica	11%	92%	Formació i utilització de bases de dades d'alta especialització
Informació de fonts d'informació i accés extern als recursos	14%	64% (mitjana de dos ítems)	- Informació bibliogràfica especialitzada - Accés a la informació fora del campus
Espais d'ús preferent	5%	76%	Espais de treball adreçats a investigadors
Recull de recursos vinculats externs al sistema bibliotecari	14%	86% % (mitjana de tres ítems)	- Informació bibliogràfica especialitzada - Servei d'obtenció de documents - Personal tècnic especialitzat temàticament en les àrees d'investigació de la institució
Drets d'autor	10%	66%	Formació i suport en temes de drets d'autor

Figura 50. Taula comparativa informació a través del web i dels qüestionaris

Es pot observar en aquesta taula comparativa que hi ha una tendència positiva en relació a la informació a través dels llocs web i del qüestionari. En tot els casos, excepte el dels índexs de producció científica o bibliomètrics, la proporció de

biblioteques de titularitat pública i vinculades a REBIUN que ofereixen el servei supera el 50%. Si es comparen les dades obtingudes mitjançant les dues formes d'aproximació, el qüestionari presenta un resultat àmpliament més positiu que el web. Aquest fet cal contextualitzar-lo i, abans de considerar que les institucions han optat per no publicar segons quin tipus d'informació als llocs web públics, cal tenir present el temps que ha transcorregut entre la primera observació i la segona, fet que pot ser considerat un factor de contingència.

Les tasques prèvies al treball de camp, i la mateixa investigació, permeten concloure que no hi ha una tendència clara pel que fa a la denominació que es dona a les biblioteques universitàries al voltant de l'ús d'aquest terme o del de Centre de Recursos per a l'Aprenentatge i la Investigació. En aquest sentit, en l'anàlisi efectuada dels seus llocs web, se n'obté que el 69% dels casos mencionen el servei amb el terme Biblioteca o Biblioteca universitària, mentre que la resta fa servir altres denominacions. Això no obstant, els usuaris dels serveis podrien estar habituats a la utilització del terme "biblioteca" i per tant la única evolució tangible tindria a veure amb la concepció d'aquests serveis en centres de recursos per a l'aprenentatge i la investigació (CRAI). Podria tractar-se d'una evolució de finalitat més que de terme, per tant semblaria que les biblioteques estarien adoptant un rol més divers en ofertar la seva cartera de serveis, més que a una concepció nova d'un servei.

Sí que es pot concloure que hi ha una tendència evident sobre l'adscripció orgànica dels serveis al vicerectorat d'investigació, quan es tracta d'un vicerectorat. Això no obstant, en l'anàlisi dels llocs web aquesta tendència no es va poder percebre, perquè el 51% de les institucions no van especificar al web públic de quin vicerectorat depenien. Amb el qüestionari, aquesta tendència va canviar, i es va fer evident que un 40% de les biblioteques de titularitat pública estan adscrites al vicerectorat d'investigació. En el cas de les biblioteques de titularitat privada, la totalitat de les que estan adscrites a un vicerectorat, ho estan al d'investigació. Amb tot, la diversitat d'adscripcions existents fa pensar que es tracta d'una qüestió més de tipus conjuntural que no pas conceptual, i que pot anar variant en funció de cada equip de govern rectoral.

2 Elaborar una proposta de catàleg de serveis de suport a la recerca.

En consonància amb les aportacions teòriques que s'han presentat en aquest treball, i atenent als diferents elements que s'han anat analitzant, es considera que un hipotètic catàleg de serveis de suport a la recerca que podria ser adoptat majoritàriament és el que queda recollit en la pregunta número nou del qüestionari emprat en el treball de camp⁸⁴. Aquesta proposta de catàleg de serveis està basada en tres aspectes: les aportacions teòriques que recullen les tendències per a la integració de les biblioteques en els entorns de recerca amb la figura dels bibliotecaris integrats, els serveis específics de suport a la recerca, i les aportacions d'especialistes de l'àmbit derivades de la seva experiència professional. Paral·lelament, i si es tenen presents els resultats del qüestionari, una part important d'aquests serveis no estan del tot arrelats en la majoria de les institucions però sí en algunes d'elles, fet que demostra que tenen un cert valor en el context estudiat. Tampoc s'han proposat, en el desenvolupament del treball de camp, serveis més enllà dels que s'han presentat en el qüestionari. Per tant aquest catàleg de serveis podria estructurar-se al voltant dels següents elements:

- **Espais de treball:** espais de treball específicament adreçats als investigadors
- **Accés a la informació:** Servei d'obtenció de documents, Informació bibliogràfica especialitzada, Formació i utilització de bases de dades d'alta especialització, Accés a la informació fora del campus, Personal tècnic especialitzat temàticament en les àrees de recerca de la institució.

⁸⁴ Consultable en l'annex 9.1.

- **Avaluació i difusió de la producció científica:** Formació i suport en la utilització de repositoris documentals, Formació i suport en la utilització d'eines "open access", Formació i suport en temes de drets d'autor, Gestió de currículums, Elaboració d'índexs bibliomètrics, Assessorament sobre metodologies de citació bibliogràfica
- **Suport personalitzat als equips de recerca:** Creació i manteniment de bibliografies, Preparació d'esborranys, Gestió de comunicacions entre el grup, Assessorament sobre les revistes on publicar

Aquesta proposta de catàleg de serveis de suport a la recerca, altrament, van en la línia del què apareix com a elements claus del paper de les biblioteques dins de les institucions universitàries, alguns d'ells directament vinculats amb l'estudi *The value of libraries for research and researches* (2011, p. 6-7), o amb els serveis que es poden oferir als investigadors, tal i com mencionen Güell i Casals (2009, p.78-79), o Rovira (2007). Així que es considera que es podria adoptar aquest catàleg de serveis a les biblioteques de les universitats espanyoles.

3 Contrastar les repercussions de les aportacions teòriques analitzades prèviament en aquest estudi.

Es pot afirmar que existeix un espai suficient per iniciar actuacions encaminades a oferir serveis específics de suport a la recerca des de les biblioteques universitàries. Les tendències actuals de la literatura científica i les constatacions del treball de camp efectuat demostren que comencen a estructurar-se serveis en aquesta línia, si bé l'oferta és diferent en cadascuna de les unitats estudiades. Sembla, però, que la situació anirà canviant amb el devenir del temps, i que les transformacions poden ser substancials en el rol que adoptin les biblioteques universitàries. Les aportacions bibliogràfiques analitzades sobre quins són els serveis que podrien oferir-se (especialment les apostes de Gannon-Leary, Bent i Webb) poden condicionar com és el posicionament de les unitats d'informació, però en tot cas resulta evident que la situació actual de les universitats i la conjuntura econòmica donarà peu a evolucions en aquesta línia. Més i tot, si es té present estudis com els d'OCLC (2009) o de *Researchers of tomorrow* (2010) on queda clar que les actuacions són diferents en cada cas context. Especialment significatiu és la necessitat d'incidir en les actuacions

de formació per poder difondre les possibilitats existents des de les biblioteques universitàries.

Es podria considerar que les biblioteques no aconsegueixen ser el lloc més adient per conduir la recerca, ni disposen dels recursos per fer-ho, ni compten amb les habilitats imprescindibles per generar confiança en els seus usuaris potencials en els aspectes del suport a la recerca, especialment si es consideren els resultats d'estudis recents com els de *Researchers of tomorrow* (2010) o Pinto, Fernández-Marcial i Gómez-Camarero (2010). Malgrat això és possible que aquesta situació sigui capgirable si la formació esdevé un element cabdal en les estratègies de les biblioteques universitàries, atès els comportaments que es descriuen en els articles citats anteriorment. Per a això, les biblioteques han de posicionar-se, han de mostrar la seva fortalesa i les seves possibilitats, i ho han de fer amb el convenciment de comptar amb els recursos i les habilitats per fer-ho, i amb la disposició inevitable de saber-se adaptar, en la línia del què es pot consultar entre d'altres a Sunyer, Sílvia [et al.] (2004).

En aquesta línia, i tenint present els resultats del treball de camp, potser una forma per fer-ho és considerar les tendències analitzades en aquest estudi, i que estan vinculades a la figura de l'*embedded librarian* de Lougee (2009) o Torres-Salinas (2010b). Per ells, el bibliotecari ha d'incrustar-se als grups de recerca, conèixer les seves necessitats i oferir-los el suport que demanden, en la línia del què s'ha recollit en algunes de les respostes dels qüestionaris, aprofitant, tal vegada, la figura dels bibliotecaris temàtics i/o especialitzats. Aquest fet, desenvolupar aquest perfil professional especialitzat, pot suposar que les biblioteques desenvolupin un potencial important, tot entrant en un àmbit molt selecte i especialitzant el seu personal en funció de les necessitats de la institució. Per Torres-Salinas (2011, 2012), la figura del bibliotecari integrat té a veure amb tasques de gestió de la informació i la documentació, estructurant-se segons ell en:

- Intervenció activa en tot el procés de publicació d'articles i treballs científics (gestió d'esborranys, preparació de preprints / postprints, enviament de manuscrits, traducció, etc ...).

- Difusió i disseminació de les publicacions, resultats i objectes digitals del grup a través d'internet (difusió al web 2.0, publicació en accés obert dels treballs, gestió web, etc ...).
- Organització i conservació efectiva dels discos durs dels investigadors i altres materials del grup (difusió de dades entre el grup i emmagatzematge, polítiques de conservació de les dades, creació de wikis, etc ...).
- Coneixement i gestió de les múltiples plataformes que utilitzen els investigadors (de revistes en línia, d'agències avaluadores, de sistemes de gestió curricular, de sol·licitud de projectes, etc. ...).
- Gestió de la visibilitat i l'impacte del grup (informes bibliomètrics, assessorament per sexennis o acreditacions, polítiques de publicació). (Torres-Salinas, 2011)

S'observa, tanmateix, que aquestes cinc actuacions proposades pel citat autor, coincideixen *grosso modo* amb el catàleg de serveis de suport a la recerca que s'ha utilitzat en els qüestionaris.

Si es considera l'extensió de l'adopció d'aquestes tasques com a pròpies comportarà un canvi organitzatiu intern que suposarà una adaptació de l'estructura de cada biblioteca, en la línia del que ja succeeix a la Universitat de Barcelona o a la Universitat Politècnica de Catalunya, entre d'altres, però no de manera estesa en el conjunt de les biblioteques que s'ha estudiat si es tenen present les dades del treball de camp. Aquesta aposta és una de les estratègies possibles, però no necessàriament la única, malgrat que sigui una opció que aconsegueix fer visible i potser també tangible la importància de la recerca en l'entorn de la universitat. És una àrea que sembla incloure serveis de suport a la recerca que transcendeixen les atribucions habituals de les biblioteques, i que fan unir el concepte de bibliotecari integrat al del disseny d'un catàleg específic de serveis de suport a la recerca.

Un aspecte que es pot considerar eminentment positiu és el lideratge de la Biblioteca en les iniciatives *open access*, però no en la participació de la definició de la política científica de la institució. El conjunt de les institucions deixen constància clara de la seva implicació en les iniciatives vinculades a l'accés obert, repositoris institucionals i

publicacions d'accés obert. Malgrat les biblioteques estiguin, sembla, endinsant-se en un terreny que no és el seu àmbit de treball habitual, el seu lideratge en aquestes actuacions pot estar obrint les seves funcions dotant-les d'un caràcter transversal.

S'ha documentat a partir de les entrevistes, i a més de les observacions que es deriven del qüestionari, iniciatives institucionals de les universitats que confereixen aquestes competències a les biblioteques, confirmant així el seu paper, tal i com també ho justifiquen els resultats de la investigació efectuada per Abadal [et al.] (2011, p. 29).

El moviment *open access* suposa un canvi radical pel que fa a les possibilitats de publicació, i dóna pas a una nova manera de fer que condiona el desenvolupament de les actuacions de les institucions. Algunes s'han posicionat clarament al voltant d'aquesta iniciativa, un exemple de la qual és la resolució del Vicerectorat de Recerca i Innovació de la Universitat Politècnica de Catalunya (2009) "Política institucional d'accés obert: accés, visibilitat, impacte i preservació de la producció acadèmica de la UPC a Internet". Altrament, la Universitat Oberta de Catalunya (UOC) disposa d'un mandat similar al citat i pertanyent a la UPC, una conseqüència del qual és el manteniment per part de la Biblioteca de la UOC del repositori institucional de la seva universitat, amb la pretensió de donar "accés a les publicacions digitals en accés obert produïdes per la UOC en les activitats de recerca, docència i gestió" (<http://openaccess.uoc.edu/webapps/o2/?locale=ca>).

Així mateix, el manteniment per part de les diferents biblioteques universitàries de repositoris de documents és una iniciativa estesa i que fàcilment es pot anar comprovant amb la consulta dels seus llocs webs, i sobretot analitzant les dades obtingudes a partir de les metodologies d'estudi emprades. Sembla, per tant, que les iniciatives en aquest sentit han pres força en l'entorn analitzat en aquesta investigació i que són una part destacable de les funcions de les biblioteques, fins al punt que REBIUN manté una línia de treball similar a partir de "Recolecta: recolector de ciencia abierta" amb la voluntat de "Impulsar, apoyar y coordinar el desarrollo cohesionado de la red interoperable de repositorios digitales para el acceso abierto, difusión y preservación de los resultados de la investigación científica en España". Aquest

ambició objectiu està administrat per diversos grups de treball vinculats a l'iniciativa abans citada, <http://www.recolecta.net/buscador/index.jsp>.

4 Determinar si existeixen models causa-efecte entre els serveis de suport a la recerca que s'ofereixen a les biblioteques i el nivell d'investigació que realitzen les diferents institucions.

Pel que fa a l'hipotètic vincle, o les relacions causa-efecte, entre les institucions millor posicionades en el rànquing de productivitat científica utilitzat en aquest treball i l'orientació de les seves biblioteques a la recerca, hi ha alguns elements a considerar. Tal i com s'ha indicat en la metodologia, s'ha utilitzat com a índex de treball el rànquing de Buéla-Casal [et al.]⁸⁵ per tal de poder realitzar l'exercici de vincular el posicionament en recerca de les universitats i l'aportació que facin les biblioteques. En els tres exercicis que han servit d'anàlisi per aquest estudi⁸⁶, ha permès identificar el posicionament de les institucions membres de REBIUN de titularitat pública. Com s'ha destacat en capítols anteriors, en les tres primeres posicions s'han mantingut en les tres edicions estudiades les mateixes institucions⁸⁷. Fora d'aquesta valoració queden les institucions de titularitat privada atès que no figuren al rànquing utilitzat.

⁸⁵ Obra citada a la bibliografia, vegeu la nota 14.

⁸⁶ S'han utilitzat les edicions corresponents als exercicis 2008, 2009 i 2010, editades respectivament els anys 2009, 2010 i 2011. En el capítol de metodologia s'ha justificat el seu ús, basat principalment en criteris d'edició corrent, rigor i solvència de les dades, i abast geogràfic.

⁸⁷ Atentent a la finalitat de determinar una relació entre les universitats millor posicionades en el rànquing de recerca i les seves biblioteques, a efectes d'estadístics, s'han considerat les tres

Del qüestionari se n'extreu un comportament en general molt homogeni a les tres institucions. Concretament el seu comportament s'ha descrit en el capítol dels resultats del treball de camp.

En conjunt, i tenint en consideració específicament els serveis de suport a la recerca, així com la seva repercussió en l'organització interna del servei i en la seva aportació al conjunt de la institució, les tres institucions presenten una millor posició per aportar elements de recolzament de la funció investigadora a les universitats. Això no obstant, no es pot concloure que aquesta sigui la causa que posicioni millor les institucions en termes de producció científica. En tot cas podria considerar-se que aquest enfocament més clar cap al suport a la recerca pot ser un element que ajudi o que com a mínim vagi en consonància amb el posicionament de l'organització.

Aquestes observacions estan en consonància amb les aportacions de Borrego (2011), que repassa les conclusions de diferents treballs que intenten establir mesures de correlació entre les biblioteques i els resultats de la producció científica de les seves institucions, conclouent que sí que existeix una relació entre les biblioteques i la recerca que produeix la institució. Així mateix adverteix també de la necessitat de comptar amb uns indicadors clars de funcionament per poder avaluar aquestes relacions. En la mateixa línia, en aquestes conclusions s'ha destacat que els elements que s'orienten a la recerca han de permetre recolzar i fins i tot impulsar aquest procés en les organitzacions, i que altrament, malgrat l'obtenció d'indicadors sigui un fet que tingui una considerable acceptació en el conjunt de biblioteques estudiades, cal incidir més

universitats millor posicionades en aquest rànquing: Universitat Pompeu Fabra, Universitat Autònoma de Barcelona i Universidad Pablo de Olavide.

en aportar aquests resultats al conjunt de la institució. No en va, les tres institucions millor posicionades en el rànquing, compten amb serveis bibliotecaris que donen importància a l'estructuració específica de serveis de suport a la recerca i a l'obtenció d'indicadors de funcionament, juntament amb la seva avaluació en el conjunt de la institució i la participació en la definició de les polítiques institucionals de recerca. Això no obstant, i reprenent de nou les aportacions d'aquest autor, aquestes relacions causa-efecte són difícils d'establir, a més de destacar complicacions pel que fa a la concreció de la metodologia que ha de permetre realitzar aquests estudis.

Si bé no es pot concloure que la prestació de més serveis de suport a la recerca del catàleg que s'ha utilitzat en aquest treball expliqui necessàriament el millor posicionament pel que fa a la producció científica, sí que hi ha alguna relació empíricament demostrada a partir de les anàlisis efectuades. Concretament, en aquest estudi, s'ha intentat establir empíricament, i mitjançant la utilització de tècniques estadístiques si es podia determinar alguna relació entre els serveis que presten les biblioteques estudiades i el posicionament de les seves universitats en el rànquing de productivitat científica utilitzat. Amb l'aplicació d'un model d'elecció discreta, i a partir de les dades de les quals es disposa, es pot concloure que oferir mecanismes de gestió de comunicació entre els grups d'investigació, incideix en un millor posicionament de les seves universitats. Com a mínim és evident que quan major és l'aposta per aquest tipus de serveis, millor és el resultat en termes de recerca de les institucions.

Es pot establir que les biblioteques consideren que han de donar resposta a les necessitats de suport a la recerca i que aquesta adaptació haurà d'incloure les necessitats específiques de cada tipus d'usuari. Malgrat es pugui concloure que, a la llum dels resultats del treball de camp, la realitat pel que fa a donar aquests serveis no està prou estesa en el conjunt de les institucions que s'han estudiat, la predisposició hi és i les possibilitats són reals i responen a les necessitats que es van manifestant. De Jager (1991) feia menció als resultats d'una investigació sobre els serveis de suport a la recerca a la University of Cape Town deia textualment "It is, however, also significant that the study suggested that library support services not fully realized or utilized by the researchers whom they wish to serve and that addressing these issues would be gratefully received by that part of the academic population which the library

certainly seems able to please" (1991, p.147). Sembla que, tenint present els resultats de les investigacions realitzades i de la predisposició contrastada, prestar aquest tipus de servei és possible.

7.2. Confirmació de la hipòtesi

Després de la investigació realitzada, i una vegada s'ha analitzat els resultats obtinguts i efectuat les oportunes conclusions, es pot afirmar que la doble hipòtesi de treball resulta vàlida.

Per tant es confirma que:

1. Les biblioteques universitàries membres de REBIUN no optimitzen el suport a la recerca. Tot i que, amb els recursos amb els quals compten, aquests serveis podrien ser potenciats.
2. Des dels òrgans de govern de les universitats es considera que el suport a la recerca no s'ha de conduir des de les biblioteques sinó des d'altres serveis. En consonància amb aquest hipòtesi, les biblioteques oferiran aquest servei en la mesura de les seves possibilitats i de les competències que tinguin en aquest àmbit.

En definitiva, sembla que les biblioteques universitàries estarien disposades a desenvolupar un rol més actiu en el suport a la recerca en el marc de les seves institucions. Per altra banda, les institucions haurien de reflexionar sobre els serveis que tenen destinats en cobrir aquesta tasca de suport, amb la intenció d'optimitzar els recursos que hi destinen. Les biblioteques tenen clar que hauran de transformar el seu funcionament per donar resposta a aquest fet, i disposen de recursos informatius, materials i humans que podrien cobrir aquestes necessitats. Cal, però, que les adaptacions necessàries, a nivell intern de l'estructura de les biblioteques i de l'organització de les universitats, tinguin lloc i permetin a les biblioteques endinsar-se en aquest paper més actiu del suport a la recerca. Això passa per valorar de manera nova quin és el paper de la biblioteca a la universitat, i assignar a aquests serveis les

competències ajustades a les seves possibilitats reals en el marc de les necessitats actuals de la universitat.

7.3. Aportacions realitzades

Finalment, i tenint present totes les fases de treball que s'han desenvolupat, la investigació realitzada ha permès realitzar les següents **aportacions**:

- Anàlisi de la situació actual del suport a la recerca de les universitats espanyoles vinculades a REBIUN, i comparació amb la mateixa anàlisi en l'àmbit europeu vinculat a LIBER i LERU.
- Proposta de catàleg de serveis de suport a la recerca que les biblioteques universitàries podrien considerar desenvolupar dins de les seves competències i possibilitats.
- Determinació de la relació existent entre la prestació de serveis de suport a la recerca des de les biblioteques universitàries i el posicionament de les seves universitats en el rànquing de recerca⁸⁸.

⁸⁸ Convé tenir present les limitacions d'aquestes relacions que s'han pogut determinar estadísticament. Només s'ha emprat un rànquing de recerca determinat, el Bucla-Casal [et al.] tal i com s'ha mencionat en el capítol de metodologia, la qual cosa condiciona els resultats pel format del rànquing utilitzat i per no haver contrastat aquestes vinculacions amb altres instruments similars.

- Constatació de la tendència a adscriure les biblioteques o els serveis bibliotecaris als vicerectorats d'investigació, sense que això es tradueixi necessàriament en un impuls clar del seu paper en el suport a la recerca.
- Observació que les estructures universitàries compten amb molt poca homogeneïtat pel que fa a la denominació dels serveis de suport a la recerca, i en alguns casos les competències en investigació es fragmenten en diversos vicerectorats, mentre que en d'altres això es concentra en un de sol. Es considera que es tracta d'una situació no estable que haurà de clarificar-se i unificar-se.

7.4. Valoració personal

Aquest treball de recerca per optar al grau de doctor ha permès obtenir una radiografia real i actual de la situació de les biblioteques universitàries pel que fa al suport a la recerca. Aquesta radiografia ha estat descrita en el conjunt de l'estudi. Però inevitablement sorgeixen una sèrie de valoracions personals que es volen incloure.

La primera d'elles és el resultat del treball de camp. Crec poder concloure que les biblioteques universitàries en el seu conjunt poden fer més per al suport a la recerca que el que fan actualment. Però a més, ja estan fent més del què han manifestat que fan, saben i poder fer. És a dir, que les biblioteques tenen dificultats per comunicar el què saben fer, i això és un problema que fa perdre competitivitat i posicionament pel que fa al rol del suport a la recerca. En les entrevistes mantingudes s'han recollit afirmacions que deixen clar que a les universitats s'han anat creant serveis per respondre a necessitats concretes sense tenir present que les mateixes biblioteques podien oferir directament aquestes prestacions o bé, com a mínim, col·laborar-hi directament. Així també, altres informacions apunten que les universitats no saben valorar o no coneixen el paper que les seves biblioteques poden jugar en el suport a la recerca. Des del camp de les biblioteques no es pot evitar tenir present aquesta realitat i fer un esforç molt especial en comunicar què podem i què sabem fer, què fem i què podríem fer. Això ajudaria a posicionar els serveis i faria augmentar la valoració de les institucions pel rol de les biblioteques universitàries.

A més, ha resultat també clar que les biblioteques disposen de recursos informatius molt amplis i que l'accés a aquests no és tan fàcil com seria desitjable. I convé destacar aquí que aquesta realitat és un demanda dels usuaris però no només d'ells, sinó que els mateixos professionals ho manifesten en el treball d'Ollé (2010, p. 154-155). Per tant seria desitjable que es plantegés un esforç de simplificació de les interfícies de consulta de la informació, que permetés augmentar la seguretat i la confortabilitat dels usuaris i dels professionals en l'ús de les eines d'interrogació dels recursos informatius i que augmentés ensems la valoració dels usuaris i els apropés a la informació. No n'hi ha prou amb tenir informació ni saber avaluar-la, cal, a més, saber com accedir-hi i simplificar els processos.

De la mateixa manera, un element que resulta cabdal és apostar per formar els usuaris en com accedir a la informació que necessiten, conèixer les seves necessitats i estar al seu costat en els processos de creació intel·lectual que parteixen de la recerca. Per tant, i tenint present els resultats obtinguts, el bibliotecari ha de tendir a convertir-se en una mena de guia que ajudi l'investigador, que el conegui amb exactitud, i que estigui en condicions d'oferir-li els recursos que requereix. Per mi això suposa que el bibliotecari integrat que s'ha defensat en aquest treball es converteixi en un suport real. Això passa per ser capaços d'adaptar-se, formar-se i especialitzar-se. Un procés complex que fa que els coneixements adquirits en les diverses etapes formatives siguin un pòsit però no un procés final, sinó que sigui el punt de partida d'un camí d'aprenentatge continu.

A més, les biblioteques poden i han de ser la punta de llança de l'adaptació de les universitats a la importància de la recerca. Han estat capaces d'avançar-se als requeriments formals de la publicació en obert, i han liderat projectes molt transcendents en aquesta línia. No els ha calgut comptar amb un imperatiu legal que obligui a actuar d'aquesta manera. I això és completament demostrable. Ara cal, a més, recolzar els processos de definició de les polítiques científiques institucionals i definir una nova manera d'estructurar organitzativament com adaptar-se a aquesta realitat, a més d'aconseguir que els indicadors de funcionament de les biblioteques es visualitzin d'alguna manera en els retiments de comptes de les universitats. El bagatge que porten els serveis bibliotecaris, les estructures amb què compten i els recursos informatius als quals donen accés permeten afirmar que no es pot construir la política

científica i de recerca sense que les biblioteques hi tinguin un paper destacat. O quin dirigent d'universitat faria cas omís, especialment en una època de crisi econòmica com l'actual, del clam global de les biblioteques afirmant que poden fer més i que estan disposades a fer-ho?

Crec, sincerament, que la situació és bona i crítica alhora, i que és el moment de demostrar que les coses poden ser d'una altra manera.

Llarga vida a les biblioteques!

7.5. Línies de treball futures

A partir d'ara el treball es pot complementar amb noves línies d'investigació que s'han anat percebent a mesura que s'avança en l'estudi efectuat.

La primera línia d'actuació futura és intentar aprofundir, si és possible, en obtenir la visió complementària global del PDI respecte dels serveis de suport a la recerca, és a dir, la seva visió com a destinataris dels serveis de suport a la recerca. Això és un treball costós i molt ampli, que requereix d'un treball de camp molt complex per poder obtenir dades que resultin prou representatives de la percepció del PDI.

Complementàriament, efectuar una nova incursió en el món de les biblioteques europees amb la intenció d'obtenir un major percentatge de respostes. D'aquesta

manera es podria comparar amb major fiabilitat els serveis de recerca que ofereixen les biblioteques universitàries espanyoles i de les europees.

Igualment, i amb la finalitat de poder aportar més dades sobre les relacions causa efecte dels serveis de suport a la recerca i del posicionament de les universitats en investigació, caldria incidir més en aquesta anàlisi, i potser definir indicadors complementaris i més precisos. Fins i tot podria ser interessant la utilització d'un altre rànquing universitari per incidir més en l'estudi de les relacions entre els serveis de les biblioteques i els resultats de les seves institucions⁸⁹.

Les circumstàncies actuals de retallades pressupostàries són un pretext ideal per intentar avaluar de quina manera els costos de manteniment dels serveis de suport a la recerca poden incidir en el posicionament de les universitats pel que fa a la recerca. És a dir, es podria estudiar què costa mantenir el funcionament actual i com impacta en la recerca de les institucions, i d'altra banda si allà on més estan incidint les biblioteques universitàries té la mateixa importància pel que fa als recursos econòmics que s'hi destinen.

⁸⁹ Es podria emprar, per exemple, el de Torres-Salinas, Daniel; Moreno-Torres, Jose G.; Robinson, Nicolás; Delgado López-Cózar, Emilio; Herrera, Francisco. Rankings ISI de las Universidades Españolas según Campos y Disciplinas Científicas (2º ed. 2011).

Capítol 8. Bibliografia

Abadal, Ernest; Güell, Cristina (2005). Investigadores en el campus: recursos y servicios para la investigación en la biblioteca universitaria. *Mi biblioteca*, núm. 4, p. 64-71.

Abadal, Ernest; Ollé, Candela; Abad, Francisca; Melero, Remedios (2011). *El acceso abierto a la ciencia en las universidades españolas*. Grupo de investigación Acceso Abierto a la Ciencia.

A Comparative Review of Research Assessment Regimes in Five Countries and the Role of Libraries in the Research Assessment Process: a Pilot Study Commissioned by OCLC Resarch (2009). Dublin: OCLC.

Agourram, Hafid; Ingham, John (2007). The impact of national culture on the meaning of information systems success at the user level. *Journal of Enterprise Information Management*, vol. 20, núm. 6, p. 641-656.

Alea Riera, M. Victòria [et al.] (1999). *Estadística aplicada a les ciències econòmiques i socials*. Barcelona: Edicions Universitat de Barcelona.

Anglada i de Ferrer, Lluís Ma. (1993). El futur de les biblioteques i el bibliotecari del futur. *Ítem: revista de biblioteconomia i documentació*, núm. 13 (jul.-des.), p. 5-24.

Anglada i de Ferrer, Lluís Ma. (2003). Impacte i influència dels consorcis en la gestió de col·leccions. *Bid: biblioteconomia i documentació*. Número 10. <http://www.ub.edu/bid/10anglada.htm> >. [Consulta el 30 d'agost de 2011].

Area Moreira, Manuel (2005). *De las bibliotecas universitarias a los centros de recursos para el aprendizaje y la investigación*. Madrid: CRUE.

Area Moreira, Manuel; Hernández Hernández, Fernando; Sancho, Juana María (coords.)(2007). *De la biblioteca al centro de recursos para el aprendizaje y la investigación*. Barcelona: Octaedro, ICE.

Association of Research Libraries (ARL (2010). Envisioning research library futures: a scenario thinking project. < <http://www.arl.org/bm~doc/arl-2030-scenarios-users-guide.pdf>>. [Consulta el 3 de maig de 2012].

Balagué, Núria (2003). La biblioteca universitaria, centro de recursos para el aprendizaje y la investigación: una aproximación al estado de la cuestión en España. *Jornadas REBIUN 2003: Los centros de recursos del aprendizaje y la investigación en los procesos de innovación docente*. <<http://www.raco.cat/index.php/Item/article/view/22644/41447>>. [Consulta el 17 de febrer de 2010]

Bailin, Alan; Grafstein, Anna (2005). The evolution of academic libraries: the networked environment. *The Journal of Academic Librarianship*. Vol. 31, n.4, p.317-323

Bent, Moira; Gannon-Leary, Pat; Webb, Jo (2007). Information literacy in a researcher's learning life: the seven ages of research. *New Review of Information Networking*, vol.13, núm. 2, p. 81-99.

Borgman, Christine L. [et al.] (2005). Comparing faculty information seeking in teaching and research: implications for the design of digital libraries. *Journal of the American Society for Information Science and Technology*, vol. 56, núm. 6, p. 636-657.

Borrego, Àngel (2011). *Impacte de la inversió en biblioteques sobre l'activitat de recerca de les universitats*. Barcelona: Consorci de Biblioteques Universitàries de Catalunya.

Botha, Erika; Erasmus, René; Van Deventer, Martie (2009). Evaluating the impact of a Special Library and Information Service. *Journal of Librarianship and Information Science*, vol. 41, núm. 2, p. 108-123.

British Library; JISC (2008). Informe Ciber: Comportamiento informacional del investigador del futuro. *Anales de Documentación*, núm. 11, p. 235-258.

Brown, S.; Swan A. (2007). *Researcher's Use of Academic Libraries and their Services*. London: Research Information Network, Consortium of research libraries in the British Libraries.

Buela-Casal [et al.] (2009). Ranking de 2008 en productividad en investigación de las universidades públicas españolas. *Psicothema*, vol. 21, núm. 2, p. 304-312.

Buela-Casal [et al.] (2010). Ranking de 2009 en investigación de las universidades públicas españolas. *Psicothema*, vol. 22, núm. 2, p. 171-179.

Buela-Casal [et al.] (2011). Ranking de 2010 en producción y productividad en investigación de las universidades públicas españolas. *Psicothema*, vol. 23, núm. 4, p. 527-536.

Caridad, Mercedes [et al.] (2005). La biblioteca universitaria como centro de recursos para el aprendizaje y la investigación. *Ítem: revista de biblioteconomía i documentació*, núm. 40 (maig-ago.), p. 87-108.

Chang, Shuchih Ernest; Lien, Chin-Shien (2007). Exploring organizational culture for information security management. *Industrial Management & Data Systems*, vol. 107, núm. 3, p. 438-458.

Cea d'Ancona, Mª Àngeles (2004). *Métodos de encuesta: teoría y práctica, errores y mejora*. Madrid: Síntesis.

Comas, Rubén [et al.] (2011). La búsqueda de información con fines académicos entre el alumnado universitario. *Revista española de documentación científica*, vol. 23, núm. 1, p. 44-64.

Commission of the European Communities (2000). *Communication from the commission to the council, the European parliament, the economic and social committee and the committee of the regions: towards a European research area*. Brussels: Commission of the European Communities.

Commission of the European Communities (2007). *Green Paper The European Research Area: new perspectives (Text with EEA relevance)*. Brussels: Commission of the European Communities.

De Jager, Karin (1991). Researcher as library user: a study of library support for successful research activities. *South African Journal of Library and Information Science*, vol. 59, núm. 2, p. 143-147.

De Leeux, Edith D.; Hox, Joop J.; Dillman, Don A. (2008). *International handbook of survey methodology*. New York: Lawrence Erlbaum Associates.

Desai, Mayur S.; von der Embse, Thomas J. (2008). Managing electronic information: an ethics perspective. *Information Management & Computer Security*, vol. 16, núm. 1, p. 20-27.

Desarrollo de nuevos instrumentos de medición de la calidad de las bibliotecas universitarias españolas (2004). Madrid. Universidad Autónoma de Madrid.

Dillman, Don A. (1978). *Mail and Telephone Surveys: The Total Design Method*. New York: Wiley-Interscience.

Domínguez Amorós, Màrius; Simó i Solsona, Montserrat (2003). *Tècniques d'Investigació Social Quantitatives*. Barcelona: Universitat de Barcelona.

Frías, J.A.; Ríos, A.B. (2004). *Metodologías de la investigación en información y documentación*. Salamanca: Ediciones Universidad de Salamanca.

Gallart, Núria; Dilmé, Ma. Dolores (1991). Les biblioteques universitàries catalanes. *Ítem: revista de biblioteconomia i documentació*, núm. 9 (jul.-des.), p. 11-35.

Gannon-Leary, Pat; Bent, Moira; Webb, Jo (2007a). Researchers and their information needs: a literature review. *New Review of Academic Librarianship*, vol. 13, núm. 1-2, p. 51-69.

Gannon-Leary, Pat; Bent, Moira; Webb, Jo (2008). A destination or a place of last resort? The research library of the future, its users and its librarians. *Library and Information Research*, vol. 32, núm. 101, p. 3-14.

Gannon-Leary, Pat; Bent, Moira; Webb, Jo (2007b). *Providing effective library services for research*. London: Facet.

Gardiner, Donna; McMenemy David; Chowdhury, Gobinda (2006). A snapshot of information use patterns of academics in British universities. *Online information review*, vol. 30, núm. 4, p. 341-359.

Garner, Imogen (2006). Library Support for Research in a University Context. *27th IATUL Conference*. Porto. IATUL.

Gratch-Lindauer, Bonnie (1998). Defining and measuring the library's impact on campuswide outcomes. *College&Research Libraries*, vol. 59, núm. 6, p. 546-570.

González Teruel, Aurora (2005). *Los estudios de necesidades y usos de información: fundamentos y perspectivas actuales*. Gijón: Trea.

Güell Guillén, Cristina; Casals Parladé, Judit (2009). Els serveis als usuaris en les biblioteques universitàries. *Ítem: revista de biblioteconomia i documentació*, núm. 50 (gen.-jun.), p. 67-87.

Haglund, Lotta; Olsson, Per (2008). The Impacte on University Libraries of Changes in Information Behaviour Among Academic Resarchers: A Multiple Case Study. *The Journal of Academic Librarianship*, vol. 34, núm. 1, p. 52-59.

Hair, Joseph F. [et al.] (2004). *Análisis multivariante*. 5a edició. Madrid: Pearson.

Hiller, Steve (2002) How Different Are They? A Comparison By Academic Area of Library Use, Priorities, and Information Needs at the University of Washington. *Issues in Science & Technology Librarianship*, núm. 33, s/p.

Information Outlook (2010). Número Monográfico: *Embedded librarianship Issue*, 2010, v. 14, n.1.

Kesselman, M. & Watstein, S.B. (2009). Creating Opportunities: *Embedded librarians*. *Journal of Library Administration*, vol. 4, núm. 49, 383-400.

Kroll, Susan; Forsman, Rick (2010). *A Slice of Research Life: Information Support for Research in the United States*. Dublin: OCLC.

Ley 14/2001, de 1 de junio, de la Ciencia, la Tecnología y la Innovación. (2011). Madrid. Ministerio de Ciencia y Tecnología.

Libro blanco e-ciencia en España 2004 (2004). [s.l.]: Fundación Española para la Ciencia y la Tecnología.

Licea de Arenas, Judith (2007). La evaluación de la alfabetización informacional. Principios, metodologías y retos. *Anales de Documentación*, núm. 10, p. 215-232.

Lougee, Wendy (2009). The diffuse library revisited: aligning the library as strategic asset. *Library Hi Tech*, vol. 27, núm. 4, p. 610-623.

Lougee, Wendy (2009). La biblioteca difusa de nou: alineant la biblioteca com a actiu estratègic. *Traduccions del CBUC*, núm. 43. [Traducció de Miquel Codina, 2010].

Maes, Katrien. [et al.] (2011). *The European Research Area: priorities for research universities*. Leuven: League of European Research Universities.

Mangione, Thomas W. (1988). Mail surveys. En: Bickman, L.; Rog, D.J. *Handbook of applied social research methods*. California: Sage.

Mangione, Thomas W. (1995). *Mail Surveys: improving the quality*. Thousand Oaks: Sage.

Marc general per a la integració europea (2003). Barcelona: Agència per a la Qualitat del Sistema Universitari de Catalunya.

Martínez, Dídac. (2003). El Centre de Recursos per a l'Aprenentatge (CRA): un nou model de biblioteca universitària en l'era del coneixement. *Item: revista de biblioteconomia i documentació*, núm. 35 (set.-des.), p.35-53.

Martínez, Dídac [et al.]. (2008). BIB21. Cap a un nou model de biblioteques al servei de les universitats públiques de Catalunya. *Item: revista de biblioteconomia i documentació*, núm. 48 (gen.-jun.), p.64-71.

McDonald, Andrew (2005). *Creación de Centros de Recursos para el Aprendizaje: cualidades y recomendaciones proyectos recientes en el Reino Unido, bibliografía selectiva*. Madrid: CRUE.

Meneses-Placeres, Grizly; Frías Guzmán, Maylín (2011). La alfabetización informacional en los procesos curriculares de las ciencias de la información en Cuba. *Revista Interamericana de Bibliotecología*, vol. 34, núm.1, p. 9-22

Moore, N. (2000). *How to do research: the complete guide to designing and managing research projects*. London: Library Association Publishing.

Nicholas, David. (2008). The information-seeking behaviour of the virtual scholar: from use to users. *The Journal for the Serials Community*, vol. 21, núm. 2, p. 89-92.

Noh, Younghee. (2012). The impact of university library resources on university research achievement outputs. *Aslib Proceedings: New Information Perspectives*, vol. 64, núm. 2, p. 109-133.

Noh, Dong-Jo [et al.] (2011). Progress toward Subject Specialization in Korean Academic Libraries. *The Journal of Academic Librarianship*, vol. 37, núm. 2, p. 177-182.

Nutefall, Jennifer E.; Chadwell, Faye A. (2012). Preparing for the 21st century: Academic library realignment. *New Library World*, vol. 113, núm. 3-4, p. 162-173.

Oakleaf, Megan (2010). *The Value of Academic Libraries*. Association of College & Research Libraries.

Oliver, Gillian (2008). Information culture: exploration of different values and attitudes to information in organisations. *Journal of Documentation*, vol. 64, núm. 3, p. 363-385.

Ollé Castellà, Candela (2010). *Impacte de les revistes electròniques sobre la conducta informativa del personal docent investigador de les universitats catalanes*. Barcelona: Universitat de Barcelona.

Orera Orera, Luisa (2007). La biblioteca universitaria ante el nuevo modelo social y educativo. *El profesional de la información*, vol. 16, núm. (jul.-ago.), p. 329-337.

Orera Orera, Luisa (editora) (2005). *La biblioteca universitaria: anàlisi en su entorno híbrido*. Madrid: Síntesis.

Perceptions of libraries, 2010 (2011). Dublin: OCLC.

Pinto, María; Sales, Dora; Martínez Osorio, Pilar (2008). *Biblioteca universitaria, CRAI y alfabetización informacional*. Gijón: Trea.

Pinto, María; Fernández-Marcial, Viviana; Gómez-Camarero, Carmen (2010). The Impact of Information Behaviour in Academic Library Service Quality: A Case Study of the Science and Technology Area in Spain. *The Journal of Academic Librarianship*, vol. 36, núm. 1, p. 70-78.

Pomerantz, J. ; Marchionini G. (2007). The digital library as a place. *Journal of Documentation*, vol. 4, núm. 63, p. 505-533.

Public Services Quarterly (2010). Número Monográfico: *Embedded librarianship*. 2010, v. 6, n. 2/3.

Raya Vílchez, José Maria (2004). *Estadística aplicada al turismo*. Madrid: Pearson Educacion.

Researchers of tomorrow: annual report 2009-2010 (2010). [s.l.]: Education for change.

Rey Martín, Carina (2009). Els usuaris: algunes reflexions al seu voltant. *Ítem: revista de biblioteconomia i documentació*, núm. 50 (gen.-jun.), p. 88-101.

Robinson-Garcia, Nicolas; Torres-Salinas, Daniel (2011). Librarians 'embedded' in research. *CILIP Update*, June, p. 44-46.

Rodríguez Gairín, Josep Manuel (1992). Disseny, estructura i característiques d'una xarxa de CD-ROM en una biblioteca universitària. *Ítem: revista de biblioteconomia i documentació*, núm. 11 (jul.-des.), p. 123-138.

Rovira, Anna (2007). Les biblioteques universitàries i el suport a la recerca. *BiD: textos universitaris de biblioteconomia i documentació*, juny, núm. 18. <<http://www.ub.edu/bid/18rovir1.htm>> [Consulta: 26-01-2012].

Rowland, Ian [et al.] (2008). The Google generation: the information behaviour of the researcher of the future. *Aslib Proceedings: new information perspectives*, vol. 60, núm. 4, p. 290-310.

Rowlands, Ian; Nicholas, David (2008). Understanding Information Behaviour: How Do Students and Faculty Find Books?. *The Journal of Academic Librarianship*, vol. 34, núm. 1, p. 3-15.

Serrano, Jordi (2010). Què és això de l'e-ciència? Què podem [o hem] d'aportar els professionals de la informació i les biblioteques?. Publicat al *blok de bid* <<http://www.ub.edu/blokdebid>>. [Consulta el 20 de març de 2011].

Shattock, Michael; Berdahl, Robert (1984). The British University Grants Committee 1919-83: changing relationships with government and the universities. *Higher Education*, vol. 13, núm. 5, p. 471-499.

Somoza Fernández, Marta; Abadal, Ernest (2007). La formación de usuarios en las bibliotecas universitarias españolas. *El profesional de la información*, vol. 16, núm. 4, p. 287-293.

Stagg, Adrian; Kimmins, Lindy (2012). Research skills development through collaborative virtual learning environments. *Reference Services Review*, vol. 40, núm. 1, p. 61-74.

Stokker, Judy (2008). E-research: access and support to university researchers. *29th IATUL Conference*, Auckland. IATUL.

Sunyer, Sílvia [et al.] (2004) Redefinició dels serveis bibliotecaris de suport a la investigació des de la perspectiva de l'espai europeu de recerca. *9es Jornades Catalanes d'Informació i Documentació*, p. 259-275.

Tenopir, Carol [et al.] (2010). *University Investment in the Library, Phase II: An International Study of the Library's Value to the Grants Process*. Tennessee: University of Tennessee, Center for Information and Communication Studies.

Térmens i Graells, Miquel (2007). *La cooperació bibliotecària en l'era digital. Consorcis i adquisicions de revistes a les biblioteques universitàries catalanes*. Barcelona: Universitat de Barcelona.

The value of libraries for research and researches: a RIN and RLUK report (2011). London: Research Information Network

Thomas, Jennifer (2011). Future-proofing: the academic library's role in e-research support. *Library management*, vol. 32, núm. 1-2, p. 37-47.

Thompson, James; Carr, Reg (1987). *La biblioteca universitaria: introducción a su gestión*. Madrid: Fundación Germán Sánchez Ruipérez.

Tina Du, Jia; Evans, Nina. (2011). Academic Users' Information Searching on Research Topics: Characteristics of Research Tasks and Search Strategies. *The Journal of Academic Librarianship*, vol. 37, núm. 4, p. 299-306.

Tirado, Alejandro Uribe (2010). La alfabetización informacional en la universidad. Descripción y categorización según los niveles de integración de ALFIN. Caso Universidad de Antioquia. *Revista Interamericana de Bibliotecología*, vol. 33, núm.1, p. 31-83

Torres-Salinas, Daniel (2010a). *El apoyo a la investigación por parte de las bibliotecas universitarias*. Pamplona: Universidad de Navarra.

Torres-Salinas, Daniel (2010b). Incrustados e integrados en la investigación: los 'embedded librarians'. *Iwetel*, diciembre 2010. [Consulta el 20 de diciembre de 2010].

Torres-Salinas, Daniel (2011). La biblioteca com a suport a la recerca: què hem de conèixer sobre els nostres investigadors segons la OCLC. Publicat al *blok de bid* <<http://www.ub.edu/blokdebid/>>. [Consulta el 20 de març de 2011].

Torres-Salinas, Daniel; Moreno-Torres, Jose G.; Robinson, Nicolás; Delgado López-Cózar, Emilio; Herrera, Francisco. *Rankings ISI de las Universidades Españolas según Campos y Disciplinas Científicas* (2º ed. 2011). Disponible a: <http://rankinguniversidades.es> [Consulta el 27 de gener de 2011].

Torres-Salinas, Daniel; Repiso, Rafael (2012). *Servicios bibliotecarios de apoyo a la investigación*. Vigo: Universidad de Vigo.

Vezzosi, Monica (2009). Doctoral students' information behaviour: an exploratory study at the University of Parma (Italy). *New Library World*, vol. 110, núm. 1/2, p. 65-80.

Weiler, Angela (2004). Information-Seeking Behaviour in Generation Y Students: Motivation, Critical Thinking, and Learning Theory. *The Journal of Academic Librarianship*, vol. 31, núm. 1, p. 46-53.

Wooldridge, Jeffrey M. (2006). *Introducción a la econometría: un enfoque moderno*. 2a edició. Madrid: Thomson.

Young, Heartsill (1988). *Glosario ALA de bibliotecología y ciencias de la información*. Madrid: Díaz de Santos.

Zhao, Yahie (2009). Changing of library services under e-research environment. *The Electronic Library*, vol. 27, núm .2, p. 342-348.

Capítol 9. Annexos

9.1. Qüestionari a les biblioteques REBIUN

9.1.1. El qüestionari

Presentación

Nos dirigimos a la dirección del servicio bibliotecario con la voluntad de pedirles su colaboración para responder un cuestionario. La finalidad de este cuestionario es obtener datos sobre la oferta de servicios de apoyo a la investigación al personal docente e investigador de sus centros por parte de las bibliotecas universitarias españolas. Es una encuesta que servirá para poder desarrollar una tesis doctoral en curso.

El cuestionario está organizado en cinco bloques y contiene preguntas la mayoría de ellas contestables con un solo clic ordenador, y consideramos que no les debe tomar más de quince o veinte minutos de su tiempo.

Les pedimos asimismo su predisposición para participar quizás en una nueva fase de trabajo en forma de entrevista telefónica o personal.

Los garantizamos que el tratamiento de los datos será en todo momento cuidadoso.

Datos de identificación: Universidad de _____

Bloque 1: adscripción orgánica, funcionamiento y uso por parte del PDI de las bibliotecas

1. ¿Cuál es la dependencia orgánica del servicio bibliotecario dentro de su institución?

- Gerencia
 Secretaría General
 Vicerrectorado, Especifique cuál _____
 Otros _____

2 - ¿Cuál es la dependencia funcional del servicio bibliotecario dentro de su institución? _____

3 - Existen órganos de gobierno colegiados que inciden en el funcionamiento de los servicios bibliotecarios? (Por ejemplo, comisiones de bibliotecas)

- Sí, especificar cuáles _____
 No

4 - Tiene la biblioteca un plan estratégico vigente?

- Sí
 No

5 – En este plan estratégico hay algún/os objetivo/s específico/s relacionado/s con el apoyo a la investigación?

- Sí
 No

Disponen de datos sobre el uso -presencial o virtual- que hace el PDI de las bibliotecas?

- Sí
 No

Si su respuesta es afirmativa por favor conteste la siguiente pregunta, sino pase a la número 8.

A la vista de los datos que tiene, globalmente como considera que es el uso de las bibliotecas por parte del PDI?:

- totalmente presencial
 mayoritariamente presencial
 tanto presencial como virtual
 mayoritariamente virtual
 totalmente virtual

Bloque 2: la organización interna del apoyo a la investigación

8 - Dentro del organigrama del servicio bibliotecario han concretado estos servicios de apoyo a la investigación?

- Sí
 No

a. ¿De qué manera?

- i. Creando unidades específicas centrales
 ii. Creando unidades específicas en cada sede física
 iii. Creando responsables a nivel global del servicio
 iv. Otros, cuáles? Especifique _____

9 - ¿Cuáles son los servicios de apoyo a la investigación que ofrece la universidad de la lista que les presentamos a continuación?

Servicio	Ofrecido por la biblioteca	Ofrecido por la biblioteca conjuntamente con otro servicio	Ofrecido por otro servicio	No ofrecido
Espacios de trabajo dirigidos a investigadores				
Acceso a la información				
Servicio de obtención de documentos				
Información bibliográfica especializada				
Formación y utilización de bases de datos de alta especialización				
Acceso a la información fuera del campus				
Personal técnico especializado temáticamente en las áreas de investigación de la institución				

Otros, especificar cuáles _____				
Evaluación y difusión de la producción científica				
Formación y apoyo en la utilización de repositorios documentales				
Formación y apoyo en la utilización de herramientas "open access"				
Formación y apoyo en temas de derechos de autor				
Gestión de currículums				
Elaboración de índices bibliométricos				
Asesoramiento sobre metodologías de citación bibliográfica				
Otros, especificar cuáles _____				
Apoyo personalizado a los equipos de investigación				
Creación y mantenimiento de bibliografías				
Gestión de comunicaciones entre el grupo				
Preparación de borradores				
Asesoramiento sobre las revistas donde publicar				
Otros, especificar cuáles _____				

10 - ¿En qué formato ofrecen los servicios de apoyo a la investigación?

- presencial
 mixto
 virtual
 por teléfono

11 - El personal adscrito a este servicio se ha formado en?

- Gestores de referencias bibliográficas Sí No
 Índices de factores de impacto Sí No
 Herramientas de gestión de proyectos Sí No
 Herramientas y aplicaciones multimedia Sí No
 Derechos de autor Sí No
 Bases de datos Sí No
 Otros _____

12 - Participa el servicio bibliotecario en proyectos nacionales e internacionales de investigación?

- Sí
 No

13 - Si la respuesta es afirmativa, nos pueden indicar en cuáles _____

Bloque 3: la difusión del servicio y su utilización por parte del PDI

14 - Disponen de un catálogo de servicios de investigación dirigido al PDI de manera específica?

- Sí
 No

15 - Lo han difundido entre el público potencial?

- Sí
 No

16 - Si la respuesta ha sido afirmativa, su difusión la han realizado mediante:
(Marque tantas opciones como sean de aplicación)

- Presentaciones
 Intranet
 Sesiones formativas
 Folletos
 Por correo electrónico

17 - Disponen de datos para evaluar el uso de los servicios de apoyo a la investigación por parte del PDI?

- Sí
 No

Si su respuesta es afirmativa por favor conteste la siguiente pregunta, sino pase a la número 19.

18 - ¿Cómo considera que el PDI utiliza los servicios de apoyo a la investigación?

- Frecuentemente
 Esporádicamente
 En pocas ocasiones

19 - Se ha preguntado al PDI sobre la valoración de los servicios de apoyo a la investigación?

- Sí
 No

20 - Están en contacto con los grupos de investigación para conocer sus necesidades?

- Sí
 No

21 - ¿De qué manera lo hacen?

(Marque tantas opciones como sean de aplicación)

- Reuniones específicas programadas a lo largo del curso
 Mediante conversaciones informales con investigadores
 Por correo electrónico
 Mediante cuestionarios de satisfacción

Otros, Especificar cuáles _____

Bloque 4: la financiación del apoyo a la investigación

22 - Por la creación de servicios de apoyo a la investigación han realizado un estudio previo de las necesidades del PDI?

- Sí
 No

23- Algunos de los servicios que ofrecen son de pago?

- Sí
 No

24 - Si son de pago para los investigadores, pueden especificar cuáles?

25 - Disponen de indicadores de funcionamiento del servicio?

- Sí
 No

26 - En la rendición de cuentas de su institución, se tienen en consideración los indicadores de funcionamiento de su servicio?

- Sí
 No

Bloque 5: la estructura del apoyo a la investigación en la universidad

27 - En la definición de la política científica de su universidad el servicio bibliotecario tiene una presencia específica?

- Sí
 No

28 - Pueden especificar con qué servicios de apoyo a la investigación de su universidad trabajan de manera común?

(Marque tantas opciones como sean de aplicación)

Servicio u oficina de apoyo a la investigación

Servicio de informática

Servicio de transferencia de conocimiento

Otros Especificar cuáles _____

29 - El servicio bibliotecario tiene un rol activo en las iniciativas *open access*?

- Sí
 No

30 - En caso afirmativo, nos pueden indicar como ? _____

Añada cualquier otra opinión que considere relevante para el conjunto de la

investigación que se centra en el apoyo a la investigación que desde las bibliotecas se ofrece el PDI

9.1.2. Carta de presentació del qüestionari

Barcelona, 27 d'abril de 2011

Estimado compañero / Estimada compañera:

Desde hace un tiempo estamos dirigiendo una tesis doctoral en la Universidad de Barcelona que intenta analizar de qué manera las bibliotecas universitarias aportan servicios y recursos al personal docente e investigador cuando efectúan investigación.

Nos dirigimos a ti por tu condición de director de una biblioteca universitaria que forma parte de REBIUN, que es el contexto en el que se circunscribe el trabajo. Pensamos que recoger datos de tu institución nos ayudará a obtener una radiografía fidedigna de qué se ofrece desde las bibliotecas para el apoyo a la investigación.

Se trata de recoger unos datos que nos permitan analizar el conjunto de la oferta de servicios e intentar discernir cuál es la tendencia general y qué escenarios de futuros son posibles en esta función de apoyo a la investigación.

Te pedimos que respondas a un cuestionario en entorno web que estará activo a partir del 2 de mayo y que te supondrá invertir un tiempo no superior a quince minutos. A partir de este día nos volveremos a poner en contacto contigo indicando la dirección donde podrás contestar el cuestionario.

Si tuvieras cualquier duda, estamos a tu disposición, no dudes en ponerte en contacto con nosotros (carina.rey@ub.edu). Les pedimos asimismo su predisposición para participar en una nueva fase de trabajo en forma de entrevista telefónica o personal. El anonimato y la confidencialidad de los datos quedan garantizados. No se publicarán ni facilitarán datos individualizados y se utilizarán únicamente con finalidades académicas.

La codirectora de la tesi, Dra.Núria Balagué, el doctorando, Enric Camón Luis, y yo misma agradecemos de antemano tu colaboración.

Cordialmente,

Dra. Carina Rey Martín
Directora de la tesi
Delegada del rector como Comisionada
de los Sistemas de Información y Documentación
Universitat de Barcelona

9.1.3. Missatge d'activació del qüestionari

Barcelona, 3 de mayo de 2011

Apreciados colegas,

a partir de hoy y hasta el día 20 de mayo tenéis a vuestra disposición el cuestionario relacionado con la tesis "La función de apoyo a la investigación de las bibliotecas universitarias españolas", del doctorando Enric Camón. Dedicando menos de 15 minutos, podréis contestar a las preguntas en la dirección: <http://www.ub.edu/denea/enric/inicio.html> .

Si os surgiera cualquier duda estamos a vuestra disposición, podéis poneros en contacto con nosotros (carina.rey@ub.edu).

Gracias,

Carina Rey - Núria Balagué
Codirectoras de la tesi

9.2. Entrevista a les biblioteques REBIUN

9.2.1. Carta de sol·licitud d'entrevista telefònica (castellà)

Querida/querido director/a,

Hace algunos meses respondiste un cuestionario sobre el soporte a la investigación que ofrecen las bibliotecas universitarias españolas, y que es el tema de la tesis de nuestro doctorando Enric Camon.

Una vez procesada la información recibida, se inicia la segunda fase de la investigación donde nuevamente deseáramos contar con tu colaboración. Atendiendo a criterios de representatividad geográfica, hemos seleccionado tu biblioteca para profundizar en algunos aspectos de la investigación. Para ello, en breve, Enric Camon solicitará mediante una llamada telefónica a la dirección del Servicio de biblioteca concertar una fecha para realizar una entrevista telefónica (de una duración aproximada de 20 minutos). En este mismo correo te adjuntamos un guión de la entrevista.

Nuevamente te agradecemos de antemano tu colaboración.
Muy cordialmente,

Dra. Carina Rey Martín

Delegada del rector como Comisionada responsable y representante institucional del CRAI.

Universitat de Barcelona

9.2.2. Carta de sol·licitud d'entrevista telefònica (català)

Estimada directora, estimat director,

Fa alguns mesos vas respondre un qüestionari sobre el suport a la recerca que ofereixen les biblioteques universitàries espanyoles, i que és el tema de la tesi del nostre doctorand Enric Camón.

Un cop processada la informació rebuda, s'inicia la segona fase de la investigació on novament desitjaríem comptar amb la teva col·laboració. Atenent a criteris de representativitat geogràfica i de riquesa de les respostes aportades t'hem seleccionat per aprofundir en alguns aspectes de la investigació.

Per això en breu, l'Enric Camón sol·licitarà mitjançant una trucada telefònica a la direcció del servei de biblioteca concertar una data per a una entrevista telefònica amb tu (d'una durada aproximada de 20 minuts). En aquest mateix correu t'adjuntem un guió de l'entrevista.

De nou t'agraïm per endavant la teva contribució.

Molt cordialment,

Dra. Carina Rey Martín

Delegada del rector com a Comissionada responsable i representant institucional del CRAI.

Universitat de Barcelona

9.2.3. Guió de l'entrevista telefònica (castellà)

Guión de la entrevista- La funció de suport a la recerca de les biblioteques universitàries espanyoles

Bloque 1: adscripción orgánica y el uso de las bibliotecas por parte del PDI

1. La adscripción del servicio ha sido siempre la misma o ha variado con el paso del tiempo?
2. Ha estado siempre adscrito a un vicerrectorado o a otro estamento? Nos pueden indicar cuál?
3. El PDI es un usuario real de los servicios y específicamente de los de investigación o simplemente acuden a la biblioteca para responder a necesidades muy concretas?

Bloque 2: la organización interna del apoyo a la investigación

1. En cuanto al personal destinado al apoyo a la investigación de su biblioteca:
 - a. Cuánto personal equivalente a tiempo completo tienen dedicado? _____
 - b. Del total de personal que dedican, cuántos son bibliotecarios? _____
 - c. Del total de personal que dedican, cuántos son otro tipo de personal especializado de apoyo a la investigación? _____
 - d. ¿Cuáles son las principales funciones del personal especializado no bibliotecario de apoyo a la investigación? _____
2. Considera que la lista de servicios de apoyo a la investigación que hemos incluido en nuestro cuestionario puede responder a las necesidades de los usuarios?
3. Pueden dar respuesta a las necesidades reales de apoyo a la investigación desde las bibliotecas con los recursos con que cuentan?
4. Considera que tendrá impacto real en su organización la ley de ciencia y el espacio europeo de investigación? ¿De qué manera cree que se materializará en su biblioteca?

Bloque 3: la difusión del servicio y su utilización por parte del PDI

1. Si disponen de una carta de servicios de apoyo a la investigación, nos la pueden facilitar?
2. Si han tenido una respuesta poco positiva por parte del PDI en relación a los servicios específicos de apoyo a la investigación, pueden indicarnos el motivo:
 - por falta de recursos
 - porque lo presta otro servicio
 - porque lo han ofrecido y no ha tenido aceptación entre el público usuario potencial

Bloque 4: la financiación del apoyo a la investigación

1. Se tienen en consideración los resultados de funcionamiento de su institución a la hora de asignarles los presupuestos para el ejercicio siguiente? ¿Qué elementos tienen valor en esta asignación?
2. Del presupuesto asignado a la biblioteca, destinan una partida específica al apoyo a la investigación?

Bloque 5: la estructura del apoyo a la investigación en la universidad

1. Han detectado servicios que se ofrecen desde otras unidades de apoyo a la investigación de su institución que podrían ofrecerse desde las bibliotecas?
2. Considera relevante el papel de la biblioteca en la función de apoyo a la investigación de su institución?
3. En su institución, se analiza cuál es la aportación que hace la Biblioteca en el apoyo a la investigación? ¿Con qué instrumentos?

9.2.4. Guió de l'entrevista telefònica (català)

Guió de l'entrevista - La funció de suport a la recerca de les biblioteques universitàries espanyoles

Bloc 1: adscripció orgànica i l'ús per part del PDI de les biblioteques

1. L'adscripció del servei ha estat sempre el mateix o ha variat amb el pas del temps?
2. Ha estat sempre adscrit a un vicerectorat o a un altre estament? Ens els poden indicar?
3. El PDI és un usuari real dels serveis i específicament dels de recerca o simplement acudeixen a la biblioteca per respondre a necessitats molt concretes?

Bloc 2: l'organització interna del suport a la recerca

- 1- Pel que fa al personal destinat al suport a la recerca de la seva biblioteca:
 - a. Quant personal equivalent a temps complet hi tenen dedicat? _____
 - b. Del total de personal que hi dediquen, quants d'aquests són bibliotecaris? _____
 - c. Del total de personal que hi dediquen, quants són altre personal especialitzat de suport a la recerca? _____
 - d. Quines són les principals funcions del personal especialitzat no bibliotecari de suport a la recerca? _____
- 2- Considera que la llista de serveis de suport a la recerca que hem inclòs en el nostre qüestionari pot respondre a les necessitats dels usuaris?
- 3- Poden donar resposta a les necessitats reals de suport a la recerca des de les biblioteques amb els recursos amb què compten?
- 4- Consideren que tindrà impacte real en la seva organització la Llei de la ciència i l'espai europeu de recerca? De quina manera creu que es materialitzarà en la seva biblioteca?

Bloc 3: la difusió del servei i la seva utilització per part del PDI

- 5- Si diposen d'un carta de serveis de suport a la recerca, en els poden facilitar?
- 6- Si han tingut una resposta poc positiva per part del PDI de serveis específics de suport a la recerca, poden indicar-nos-en el motiu:
 - per manca de recursos
 - perquè ho fa un altre servei
 - perquè l'han ofert i no ha tingut acceptació entre el públic usuari potencial

Bloc 4: el finançament del suport a la recerca

1. Es tenen en consideració els resultats de funcionament de la seva institució a l'hora d'assignar-los els pressupostos per a l'exercici següent? Quins elements tenen valor en aquesta assignació?
2. Del pressupost assignat a la biblioteca tenen una partida específica de suport a la recerca?

Bloc 5: l'estructura del suport a la recerca a la universitat

1. Han detectat serveis que s'ofereixen des d'altres serveis de suport a la recerca de la seva institució que podrien oferir-se des de les biblioteques?
2. Considera rellevant el paper de la biblioteca en la funció de suport a la recerca de la seva institució?
3. La seva institució, mesura d'alguna manera quina és l'aportació que fa la Biblioteca al suport a la recerca? Amb quins instruments?

9.3. Qüestionari a les biblioteques LIBER/LERU

9.3.1. El qüestionari

Presentation

We are addressing the managers of library services with the intention of asking them to collaborate in answering a questionnaire. The purpose of this questionnaire is to obtain data on the availability of services to support research conducted by academic staff at European university libraries. It is a survey being used to develop a doctoral thesis which is currently in progress. The questionnaire is divided into five blocks and contains questions almost all of which can be answered by a single click of the mouse. We believe that this should not take more than fifteen minutes of your time.

We guarantee that the processing of the data will be done carefully and that the data will be confidential at all times.

Identification Data: University of _____ (this should be a drop-down window)

Block 1: Organic membership, functioning and use of the library by academic staff

1 - Who does the library report to within your institution?

- General Manager
- General Secretary
- Vice-rector, specify _____
- Other _____

2 –What area does the functioning of the library fall under?

3 –Are there any associated governing bodies that can / could decide on the library services?

(i.e. library commissions)

- Yes, specify _____
- No

4 – Does the library have a current strategic plan?

- Yes
- No

5- In this strategic plan are there any specific objectives related to supporting research?

- Yes
 No

6 – Have you collected any data on the use of the library on site or online by academic staff?

- Yes
 No

If your answer is yes please answer the following question, if not go to number 8.

7 – Regarding the data you have, how do you think the library is used by academic staff?

- always in person
 almost always in person
 the library is used online as much as in person
 mostly online
 always online

Block 2: the internal organization of research support

8 - In the organizational chart of the library, have you specified the services related to the support of research?

- Yes
 No

a. How?

- i. by designing specific general units
 ii. by designing specific units at each library
 iii. by appointing people responsible for global service
 iv. Others, Specify _____

9 - At your university, what services are offered for research?

Service	Offered by the library	Offered by the library and another service	Offered by another service	Not offered
Work space available to researchers				
Access to information				
Document delivery service				
Specialized bibliographic information				
Training and use of highly				

specialized databases				
Off-campus access to information				
Specialized personnel in the research areas of the institution				
Others, Specify				
Evaluation and dissemination of scientific output				
Training and support in the use of document repositories				
Training and support in the use of "open access" tools				
Training and support on issues of copyright				
Management of curriculums				
Development of bibliometric indexes				
Advice on managing references				
Others, Specify				
Personalized support for research teams				
Creating and maintaining bibliographies				
Management of communications among the group				
Preparation of drafts				
Advice on journals in which to publish				

Others, Specify				
-----------------	--	--	--	--

10 – How do you offer research support?

- at the library
- at the library and online
- online
- by phone

11 – Have the staff assigned to this service had specific training in the following?

Reference managers Yes No

Impact factors Yes No

Managing projects Yes No

Multimedia applications Yes No

Copyright Yes No

Databases Yes No

Other _____

12 – Does the library participate in national and international research projects?

- Yes
- No

13 - If the answer is yes, please specify _____

Block 3: dissemination of the service and its use by the Academic staff

14 –Have you a range of research services specifically aimed at academic staff?

- Yes
- No

15 – Has this been circulated among academic staff?

- Yes
- No

16 - If the answer is yes, how has it been carried out?

(Tick as many options as applicable)

- Presentations
- Intranet
- Training sessions
- Brochures
- By email

17 - Have you data for evaluating the use of research services by academic staff?

- Yes
- No

If your answer is yes please answer the following question, if not go to number 19.

18 - How frequently are these services used by the academic staff?

- Regularly
- Sometimes
- Almost never

19 - Have you asked academic staff about their opinion of the research services you offer them?

- Yes
- No

20 - Are you in contact with research groups for meeting their needs?

- Yes
- No

21 - How do you do that?

(Tick as many options as applicable)

- Scheduled meetings throughout the academic year
- Informal conversations with researchers
- Email
- Through satisfaction questionnaires
- Others, Specify _____

Block 4: the financing of support for research

22 - For the creation of research services, have you made a preliminary study of the needs of academic staff?

- Yes
- No

23 - Do you charge for some of these services?

- Yes
- No

24 - If you charge for some of them, can you specify which ones?

25 - Do you have performance indicators regarding the service?

- Yes
- No

26 - When the general accounts of your institution are presented, are the library's

performance indicators taken into consideration?

Yes

No

Block 5: the structure of research services at your university

27 - In the definition of the scientific policy of the university, does the library service have a specific presence?

Yes

No

28 – Can you please specify which other units related to research services you work with?
(Tick as many options as applicable)

Office or support research services

Computer Service

Knowledge Transfer Service

Others, Specify _____

29 – Does the library play an active role in the *open access* initiative?

Yes

No

30 - If yes, can you tell us how ? _____

We would be grateful if you could add any comments or suggestions which you consider are relevant to this matter.

9.3.2. Llistat d'institucions membres de LIBER-LERU a les quals s'ha demanat la participació en el qüestionari

País	Nom
Armenia-	Sarkis and Marie Izmirlian Library of Yerevan State University (Sarkis and Marie Izmirlian Library of Yerevan State University)
Austria-	University Library, Graz University of Technology
Austria-	Graz University Library
Austria-	Salzburg University Library
Austria-	Tyrol University and State Library
Austria-	Vienna University Library and Archives
Austria-	Vienna University of Technology Library
Austria-	WU Library, Vienna University of Economics and Business
Belgium-	Université Catholique de Louvain, Bibliothèque des Sciences économiques, Sociales et Politiques
Belgium-	Université Catholique de Louvain, Bibliothèque des Sciences et Technologies
Belgium-	Open University Library Brussels
Belgium-	Ghent University Library
Belgium-	Université Catholique de Louvain. Bibliothèque de la Faculté de Médecine
Belgium-	Université Catholique de Louvain, Bibliothèque Générale et de Sciences Humaines
Belgium-	KU Leuven Universiteitsbibliotheek
Belgium-	Bibliothèques de l'Université Libre de Bruxelles
Belgium-	College of Europe, Bruges Library (College of Europe, Bruges Library)
Belgium-	Universiteit Antwerpen bibliotheek (UA Library)
Bulgaria-	New Bulgarian University Library
Bulgaria-	Plovdiv University Library "Paisii Hilendarski"
Bulgaria-	Sofia University Library "St. Kliment Ohridski"
Croatia-	City and University Library Osijek
Croatia-	The National and University Library of Croatia
Cyprus-	Cyprus University of Technology
Czeck Republic-	Palacký University Library
Czeck Republic-	West Bohemia University Library
Czeck Republic-	Czech Technical University in Prague, Central Library
Czeck Republic-	Pardubice University Library
Denmark-	Copenhagen Business School , Library
Denmark-	Technical University of Denmark, Library
Denmark-	Syddansk University Library
Denmark-	Roskilde University Library
Denmark-	Aalborg University Library

Denmark-	Copenhagen University, Library of Faculty of Life Sciences
Denmark-	Aarhus Business School, The Library
Estonia-	Tartu University Library
Estonia-	Academic Library of Tallinn University
Finland-	Tampere University Library
Finland-	University of Helsinki - Helsinki University Library
Finland-	Jyväskylä University Library
Finland-	Turku University Library
Finland-	University of Eastern Finland Library
Finland-	Åbo Akademi University Library
France-	SCD de l'Université d'Avignon et des Pays de Vaucluse
France-	Bibliothèque Universitaire de l'Université de Nantes
France-	SCD de l'université Claude Bernard - Lyon 1
France-	BIUP, Bibliothèque Interuniversitaire de Pharmacie
France-	ENSSIB, Ecole Nationale Supérieure des Sciences de l'Information et des Bibliothèques (ENSSIB)
France-	SCD - les bibliothèques de l'université Sorbonne Nouvelle - Paris 3 (SCD Paris III)
France-	SCD de l'Université de Rennes 2 - Haute Bretagne (SCD Rennes 2)
France-	Bibliothèques universitaires - SCD de l'université Paris Descartes (SCD Paris Descartes)
France-	SCD de l'Université Charles-de-Gaulle Lille 3 (SCD Lille 3)
France-	SCD de l'Université Montpellier 1 (SCD Montpellier 1)
France-	SCD de l'Université Jean Moulin Lyon 3 (SCD Lyon 3)
France-	Bibliothèque universitaire Evry-Val-d'Essonne
France-	SCD de l'Université Lumière Lyon 2
France-	SCD de l'Université d'Artois (SCD Artois)
France-	Bibliothèque de la Sorbonne
France-	Bibliothèque universitaire - SCD de l'Université de la Méditerranée (SCD Marseille)
France-	BUPMC, Bibliothèque Universitaire Pierre et Marie Curie
France-	La bibliothèque universitaire Droit-Lettres de Grenoble (BUDL Grenoble)
France-	SCD de l'Université de Paris Dauphine (SCD Paris Dauphine)
France-	Bibliothèque universitaire de l'Université de Paris Ouest - Nanterre La Défense
France-	SCD de l'Université du Sud Toulon Var (SCD Sud Toulon-Var)
France-	Bibliothèque - SCD de l'Université Paris-Est Marne-la-Vallée (UPEMLV Library)
France-	Service Commun de la Documentation
France-	Bibliothèque universitaire - SCD de l'Université Lille 1 (SCD Lille 1)
France-	BNU, Bibliothèque Nationale et Universitaire de Strasbourg (Strasbourg National and University Library)
France-	Université Paul Verlaine - Metz - Bibliothèque universitaire (BU-SCD Paul Verlaine - Metz)
France-	SCD de l'Université Bordeaux Segalen (SCD Victor Segalen Bordeaux 2)
France-	SCD de l'Université du Maine (SCD Maine)
Germany-	Augsburg University Library

Germany-	Universitätsbibliothek der Humboldt-Universität zu Berlin (Humboldt University Library)
Germany-	Universitätsbibliothek Duisburg-Essen (Duisburg-Essen University Library)
Germany-	ULB, Universitäts- und Landesbibliothek Sachsen-Anhalt (Sachsen-Anhalt University and State Library)
Germany-	Universitätsbibliothek der Bauhaus-Universität Weimar (Bauhaus-Universität Weimar University Library)
Germany-	Universitätsbibliothek der Technische Universität Hamburg-Harburg (TUHH University Library)
Germany-	Bibliotheks - und Informationssystem der Universität Oldenburg (BIS University Library)
Germany-	Universitätsbibliothek Rostock (Rostock University Library)
Germany-	Universitäts- und Landesbibliothek Düsseldorf (Düsseldorf University and State Library)
Germany-	Niedersächsische Staats- und Universitätsbibliothek Göttingen (Göttingen State and University Library)
Germany-	Staats- und Universitätsbibliothek Carl von Ossietzky (State and University Library Carl von Ossietzky)
Germany-	Technische Informationsbibliothek und Universitätsbibliothek Hannover (TIB UB Hannover)
Germany-	Universitätsbibliothek Heidelberg (Heidelberg University Library)
Germany-	Staats- und Universitätsbibliothek Bremen (Bremen State and University Library)
Germany-	Universitätsbibliothek Bielefeld (Bielefeld University Library)
Germany-	Universitätsbibliothek Regensburg (Regensburg University Library)
Germany-	Hochschulbibliothekszentrum des Landes Nordrhein-Westfalen (hbz) (North Rhine-Westphalia University, Central Library)
Germany-	ULB, Universitäts- und Landesbibliothek Darmstadt (Darmstadt University and State Library)
Germany-	Universitätsbibliothek Würzburg (Würzburg University Library)
Germany-	Universitäts- und Landesbibliothek Bonn (Bonn University and State Library)
Germany-	Universitätsbibliothek der Technischen Universität München (Munich Technical University Library)
Germany-	Ludwig-Maximilians-Universität München
Germany-	Bibliothek der Universität Konstanz (Konstanz University Library)
Germany-	Universitätsbibliothek Mainz (Mainz University Library)
Germany-	Albert-Ludwigs-Universität Freiburg
Greece-	AUTH Central Library
Greece-	University of Patras - Library & Information Centre
Hungary-	Budapest University of Technology and Economics
Hungary-	University of Debrecen, University and National Library
Hungary-	Central European University Library
Hungary-	PTE University Library
Hungary-	SZTE Egyetemi Könyvtár
Iceland-	National and University Library of Iceland
Ireland-	Ollscoil Chathair Bhaile Átha Cliath (DCU Library)

Ireland-	Coláiste na Tríonóide Baile Átha Cliath, Leabharlann (Trinity College Dublin, Berkeley Library)
Ireland-	Coláiste na hOllscoile Corcaigh Leabharlann (Boole Library, University College Cork)
Italy-	La Biblioteca della Libera Università di Bolzano (The Library of the Free University of Bozen/Bolzano)
Italy-	Biblioteca Umanistica Università Firenze (Humanities Library of the University of Florence)
Italy-	La Biblioteca della Università Cattolica del Sacro Cuore
Italy-	Istituto Universitario Europeo, La Biblioteca (European University Institute, The Library)
Italy-	Università degli studi di Milano
Latvia-	Latvia University Library
Lithuania-	Klapeida University Library
Lithuania-	Mykolas Romeris University Library
Lithuania-	Vilnius University Library
Netherlands-	Tilburg University Library
Netherlands-	Twente University Library
Netherlands-	Radboud University Nijmegen, The Library
Netherlands-	Erasmus University Rotterdam, University Library
Netherlands-	Maastricht University Library
Netherlands-	Leiden University Library
Netherlands-	Amsterdam University Library
Netherlands-	Utrecht University of Applied Sciences
Netherlands-	Utrecht University Library
Norway-	Telemark University College Library
Norway-	Oslo University Library
Norway-	Tromsø University Library
Norway-	NTNU University Library
Norway-	Bergen University Library
Norway-	Stavanger University Library
Poland-	Poznan University Library
Poland-	Main Library, Warsaw University of Technology
Poland-	Jagiellonian University Library
Poland-	Cracow University of Technology, The Library
Portugal-	Universidade de Trás-os-Montes e Alto Douro - SDE - Biblioteca Central
Romania-	Bucharest University, Central Library

Slovenia-	National and University Library
Sweden-	Örebro University Library
Sweden-	Uppsala University Library
Sweden-	Lund University
Switzerland-	Bibliothèque Publique et Universitaire de Neuchâtel (BPUN)
Switzerland-	Bibliothèque cantonale et universitaire de Lausanne
Switzerland-	Bibliothèque de l'Ecole Polytechnique Federale de Lausanne (EPFL Library)
Switzerland-	Université de Genève
Switzerland-	University of Zurich
Turkey-	Bilkent University Library
Turkey-	Sabancı University Information Center
Turkey-	Trakya University Library and Documentation Centre
Turkey-	Eastern Mediterranean University, The Library
Turkey-	Koç University - Suna Kıraç Library
Turkey-	Ankara University Library
Turkey-	Özyeğin University Library
Turkey-	Sehir University Library
Ukraine-	Library of the National University of Kyiv Mohyla
United Kingdom-	University of Aberdeen, Library
United Kingdom-	University of Warwick, The Library
United Kingdom-	University of Liverpool (Sydney Jones Library)
United Kingdom-	Edinburgh University (Main Library)
United Kingdom-	Glasgow University Library
United Kingdom-	University College London (UCL Library Services)
United Kingdom-	David Wilson Library - University of Leicester
United Kingdom-	University of London (Senate House Library)
United Kingdom-	Sheffield University Library
United Kingdom-	University Library, University of Southampton
United Kingdom-	Main Library, The University of Reading
United Kingdom-	School of Oriental and African Studies, University of London

Kingdom-	
United Kingdom-	Bournemouth University, Library and Learning Support Services
United Kingdom-	The Robert Gordon University
United Kingdom-	University of Bath (The Library)
United Kingdom-	Royal Holloway, University of London
United Kingdom-	University of Oxford (The Bodleian Library)
United Kingdom-	University of St Andrews, The Library
United Kingdom-	Cambridge University Library
United Kingdom-	Surrey University Library
United Kingdom-	Imperial College London

9.3.3. Carta de presentació i activació del qüestionari

Barcelona, September 2011

Dear Colleagues,

I am co-directing a PhD dissertation at the University of Barcelona that attempts to analyse how university libraries provide services and resources for the research conducted by teaching and research staff.

We are writing to you in your capacity as head librarian of a university library. We believe that collecting data from your institution will help provide a reliable summary of what is offered by European academic libraries to support research.

This involves collecting data which will permit an analysis of the whole range of services and the identification not only the general trend but also what future scenarios are possible in this role of research support.

Therefore, we would like to ask you to respond to the student's web-based questionnaire that will be active until the end of September and that should not require more than fifteen minutes of your time. The address of the questionnaire to be completed is

<http://www.ub.edu/denea/enric/home.html>

Should you have any doubts, please do not hesitate to contact me (carina.rey@ub.edu). Both anonymity and data confidentiality are guaranteed. Individual data will not be provided or published and will only be used for academic purposes.

Together with my co-director of the thesis, Núria Balagué, and the PhD student, Enric Camón, we would like to thank you in advance for your cooperation.

Sincerely,

Mrs. Carina Rey Martín Ph.D
Ph.D director
Delegada del rector como Comisionada
de los Sistemas de Información y Documentación
Universitat de Barcelona

9.3.4. Carta de recordatori de funcionament del qüestionari

Barcelona, October 2011

Dear Colleagues,

In september 2011 we wrote you explaining you that we were conducting a PhD dissertation at the University of Barcelona that attempts to analyse how university libraries provide services and resources for the research conducted by teaching and research staff.

We wrote to you in your capacity as head librarian of a university library. We believed that collecting data from your institution would help provide a reliable summary of what is offered by European academic libraries to support research.

This involves collecting data which will permit an analysis of the whole range of services and the identification not only the general trend but also what future scenarios are possible in this role of research support.

Now, we would like to remind you that we asked you to respond to the web-based questionnaire that will be active until October 15th and that should not require more than fifteen minutes of your time. The address of the questionnaire to be completed is

<http://www.ub.edu/denea/enric/home.html>

Should you have any doubts, please do not hesitate to contact me (carina.rey@ub.edu). Both anonymity and data confidentiality are guaranteed. Individual data will not be provided or published and will only be used for academic purposes.

Together with my co-director of the thesis, Núria Balagué, and the PhD student, Enric Camón, we would like to thank you in advance for your cooperation.

Sincerely,

Mrs. Carina Rey Martín Ph.D
Ph.D director
Delegada del rector como Comisionada
de los Sistemas de Información y Documentación
Universitat de Barcelona

